

สังคมศึกษา

ภูมิศาสตร์ภูมิภาค

ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย

กระทรวงศึกษาธิการ
อนุญาตให้ใช้เป็นแบบเรียนในโรงเรียนได้

ภูมิศาสตร์ภูมิภาค
ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย

(ม.ศ. ๔ – ๕)

กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้เป็นแบบเรียนในโรงเรียนได้

นายไพฑูรย์ พงศะบุตร อ.บ. (เกียรตินิยม), ป.ม.

M.A. (Cantab), Dip. in Ed. (St. Andrews), M.A. (Hawaii)

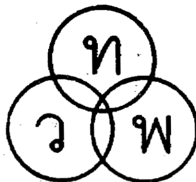
ศาสตราจารย์ในแผนกวิชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

เรียบเรียง

ตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย

พุทธศักราช ๒๕๐๓

พิมพ์ครั้งที่สิบสอง จำนวน ๓๐,๐๐๐ ฉบับ

พ.ศ. ๒๕๑๔

ราคาเล่มละ ๑๘.๕๐ บาท

พิมพ์จำหน่ายที่

บริษัทสำนักพิมพ์ **ไทยวัฒนาพานิช** จำกัด

๕๙๙ ถนนไมตรีจิต พระนคร โทร. ๒๑๐๑๑๑, ๒๑๐๑๑๒, ๒๑๘๒๔๑

คำนำ

หนังสือภูมิศาสตร์ภูมิภาคฉบับนี้ เรียบเรียงขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ และได้ปรับปรุงแก้ไขครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ หลังจากนั้นปรากฏว่าได้มีประเทศที่ได้รับเอกราชตั้งขึ้นใหม่อีกหลายประเทศ จึงได้ปรับปรุงแก้ไขครั้งนี้ขึ้นใหม่อีก เพื่อให้เนื้อหาถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ใช้ตำราเรียนเล่มนี้ในโรงเรียนต่าง ๆ ตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการ

ไพฑูรย์ พงศะบุตร

กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔

สารบาญ

บทที่ ๑ ทวีปเอเชีย

๑. ขนาดและที่ตั้ง

ก. **ขนาด** ทวีปเอเชียมีเนื้อที่ประมาณ ๔๒ ล้านตารางกิโลเมตร นับเป็นทวีปที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของโลก และใหญ่กว่าทวีปออสเตรเลีย ซึ่งเป็นทวีปที่เล็กที่สุดกว่า ๕ เท่า ส่วนที่กว้างที่สุดของทวีปเอเชีย วัดจากแหลมเดสเนฟ (Dezhnev) หรือ อีสต์เคป (East Cape) ที่ช่องแคบเบริง ถึงตอนใต้สุดของคาบสมุทรอาหรับ ที่ปากทะเลแดง เป็นระยะทางประมาณ ๑๑,๐๖๐ กิโลเมตร หรือเท่ากับ ๒/๗ ของเส้นรอบวงของโลก

ข. **ที่ตั้ง** ความจริงทวีปเอเชีย ทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา เป็นผืนแผ่นดินใหญ่ต่อเนื่องกัน โดยเฉพาะทวีปเอเชียกับทวีปยุโรป ซึ่งมีชื่อเรียกรวมว่า ยูเรเซีย (Eurasia) นั้นจะเห็นได้ว่าไม่มีลักษณะที่แยกออกจากกันอย่างชัดเจนเหมือนอย่างทวีปอื่น ๆ

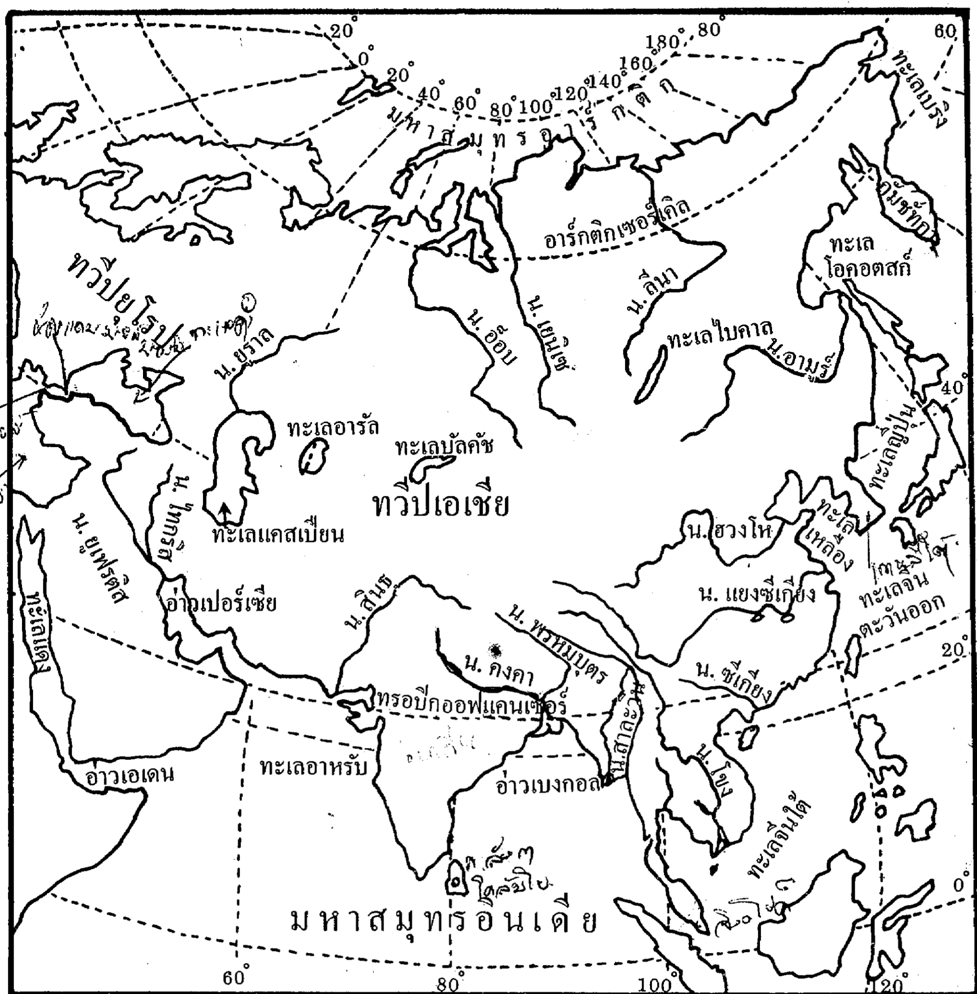
ขอบเขตของทวีปเอเชียมีดังนี้คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับมหาสมุทรอาร์กติก ดินแดนที่อยู่เหนือที่สุดของทวีป (ไม่รวมเกาะ) คือ แหลมชิลยูสกิน (Cape Chelyuskin) ที่ละติจูด ๗๗° ๓๕′ เหนือ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับมหาสมุทรแปซิฟิก และทะเลต่าง ๆ ได้แก่ ทะเลเบริง ทะเลโอคอตสก์ ทะเลญี่ปุ่น ทะเลเหลือง ทะเลจีนตะวันออก หรือ ตุงไฮ ทะเลจีนใต้ หรือ นานไฮ

ทิศใต้ ติดต่อกับมหาสมุทรอินเดีย มีทะเลและน่านน้ำต่าง ๆ ได้แก่ อ่าวเบงกอล ทะเลอาหรับ อ่าวเปอร์เซีย และอ่าวเอเดน ดินแดนที่อยู่ใต้สุดของทวีป (ไม่รวมเกาะ) คือ แหลมโรมาเนีย (Cape Romania) ในรัฐยะโฮร์ สหพันธ์มลายา ที่ละติจูด ๑° ๑๕′ เหนือ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับทะเลแดง ซึ่งกั้นระหว่างทวีปเอเชียกับทวีปแอฟริกา ทะเลเมดิเตอร์เรเนียนซึ่งกั้นอยู่ระหว่าง ๓ ทวีป ทะเลอีเจียนและทะเลดำ ซึ่งกั้นอยู่ระหว่างทวีปเอเชียกับทวีปยุโรป เส้นแบ่งเขตแดนระหว่างทวีปเอเชียกับทวีปยุโรป ทางบกนั้นถือตามแนวของเทือกภูเขาคอเคซัส ซึ่ง

ทวีปเอเชีย

อยู่ระหว่างทะเลดำกับทะเลแคสเปียน และแม่น้ำยูราลกับเทือกภูเขายูราล ซึ่งอยู่ระหว่างชายฝั่งมหาสมุทรอาร์กติก กับทะเลแคสเปียน

จากที่ตั้งของทวีปเอเชีย จะเห็นได้ว่ามีดินแดนเกือบทั้งหมดอยู่เหนือเส้นศูนย์สูตร ยกเว้นหมู่เกาะของประเทศอินโดนีเซีย ที่มีบางส่วนอยู่ใต้เส้นศูนย์สูตร

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

ตามลักษณะโครงสร้างของทวีปเอเชียทางธรณีวิทยา และ ทางภูมิประเทศ อาจแบ่งออกเป็นเขตใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

๑. **เขตที่ราบต่ำภาคเหนือ** (The Northern Lowlands) หรือที่เรียกว่า ที่ราบต่ำไซบีเรีย มีลักษณะเป็นที่ราบขนาดใหญ่ บางตอนเป็นที่ลุ่มมีน้ำขัง มีแม่น้ำสายใหญ่ ๆ หลายสาย ซึ่งมีต้นน้ำอยู่ในเขตที่สูงทางภาคใต้ของไซบีเรีย และไหลขึ้นไปทางเหนือ ลงสู่มหาสมุทรอาร์กติก ได้แก่แม่น้ำอ็อบ (Ob) แม่น้ำเยนิเซ (Yenisei) แม่น้ำลีนา (Lena) แม่น้ำเหล่านี้ใช้ประโยชน์ได้น้อย เพราะตอนปลายของลำน้ำอยู่ในเขตอากาศหนาว น้ำแข็งตัวเป็นเวลานาน

๒. **เขตภูเขาและที่ราบสูงรูปสามเหลี่ยมตอนกลางทวีป** (The Central Triangle of Young Folded Mountains) เป็นระบบเทือกภูเขาและที่ราบสูงที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ อยู่ทางตอนกลางของทวีปเอเชีย ประกอบด้วยเทือกภูเขาสูง ๆ มากมาย เทือกภูเขาเหล่านี้ส่วนใหญ่แยกออกไปจากจุดรวม เรียกชื่อว่า ปามีร์นอต (Pamir Knot) ซึ่งอยู่ในเขตของสาธารณรัฐโซเวียตโซเชียลิสต์ ทาจิกิสถาน (Tadzhik Soviet Socialist Republic) ในสหภาพโซเวียต ปามีร์นอตหรือที่ราบสูงปามีร์นี้ ภาษาพื้นเมืองเรียกชื่อว่า บามี ดุนยา (Bami Dunya) แปลว่า หลังคาของโลก (Roof of World) เพราะเป็นบริเวณที่มีความสูงมาก ตอนที่เป็นหุบเขามีความสูงประมาณ ๓,๓๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล ส่วนตอนที่เป็นยอดเขาสูง ๆ นั้น มีความสูงมากกว่า ๗,๐๐๐ เมตรขึ้นไป นอกจากนี้ยังเป็นจุดรวมที่เทือกเขาต่าง ๆ มาบรรจบกัน จึงเปรียบเสมือนเป็นหลังคาของโลก (บางทีก็เรียกที่ราบสูงทิเบตว่าเป็นหลังคาของโลกด้วยเช่นกัน)

จากจุดรวมปามีร์ นอต มีเทือกเขาแยกออกไปหลายแนว คือ แนวที่ไปทางตะวันออกเฉียงใต้ เป็น **เทือกภูเขาหิมาลัย** มียอดเขาเอเวอเรสต์ (Everest) เป็นยอดสูงที่สุดของเทือกภูเขานี้ และของโลก สูง ๘,๗๐๐ เมตร (๒๙,๐๒๘ ฟุต) เทือกภูเขานี้ยาวประมาณ ๒,๕๐๐ กิโลเมตร ไปสิ้นสุดลงทางตะวันออกเฉียง-เหนือของอินเดียติดต่อกับตอนเหนือสุดของพม่า แต่ก็ยังคงมีแนวของเทือกภูเขาสูง ที่ต่อลงไปทางตะวันตกของพม่า จนถึงอ่าวเบงกอล

ถัดทางเทือกภูเขาหิมาลัยขึ้นไปทางเหนือ มี **เทือกภูเขาคุนลุน** (Kunlun Mountains) ระหว่างเทือกภูเขาหิมาลัย กับเทือกภูเขาคุนลุน เป็นที่ราบสูงทิเบต ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นที่ราบสูงขนาดใหญ่ที่สูงที่สุดในโลก มีระดับความสูง

แสดงแบ่งเขตภูมิประเทศของทวีปเอเชีย

โดยเฉลี่ยถึง ๔,๘๐๐ เมตร

จากปามีร์ นอตไปทางตะวันออกเฉียงเหนือ เป็น **เทือกภูเขาเทียนชาน (Tien Shan)** ซึ่งมีแนวต่อเข้าไปในเขตของมองโกเลีย และไซบีเรียตะวันออก ระหว่างเทือกภูเขาเทียนชาน กับเทือกภูเขาคุนลุน เป็น**ที่ราบสูงตากลามากัน (Takla Makan Basin)**

ทางตะวันตกของปามีร์ นอต มีเทือกภูเขา ๒ แนว คือทางตะวันตกเฉียงใต้มี **เทือกภูเขาสุไลมาน (Sulaiman)** ผ่านเข้าไปในเขตของปากีสถานตะวันตก และ **เทือกภูเขาฮินดูกูช** เข้าไปในเขตของอัฟกานิสถาน

นอกจากเทือกภูเขาใหญ่ ๆ ที่อยู่ในผืนแผ่นดินใหญ่แล้ว ยังมีแนวของ

เทือกภูเขาที่พบอยู่ในหมู่เกาะทางตะวันออก และตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปด้วย เช่นในหมู่เกาะญี่ปุ่น หมู่เกาะฟิลิปปินและหมู่เกาะอินโดนีเซีย เทือกภูเขาเหล่านี้เป็นภูเขาที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ เช่นเดียวกับเทือกภูเขาหิมาลัย มีภูเขาไฟทั้งที่ดับแล้วและยังไม่ดับอยู่เป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าเปลือกโลกส่วนนี้ยังไม่สงบตัวดี

ในเขตที่ราบสูงทิเบต เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำสายใหญ่ ๆ ของทวีปเอเชียหลายสาย ได้แก่ **แม่น้ำแยงซีเกียง (Yangtze Kiang)** เป็นแม่น้ำสายยาวที่สุดของประเทศจีน และของทวีปเอเชีย ยาวประมาณ ๕,๑๒๐ กิโลเมตร **แม่น้ำฮวงโห** (Hwang Ho) **แม่น้ำโขง** (Mekong) **แม่น้ำพรหมบุตร** (Brahmaputra) และ **แม่น้ำสินธุ** (Indus)

๓. **เขตที่ราบสูงเก่าภาคใต้** (The Old Plateaus of the South) ทางภาคใต้ของทวีป มีบริเวณที่เป็นหินเปลือกโลกอายุเก่าแก่ และมีลักษณะเป็นที่ราบสูง ได้แก่ ที่ราบสูงเดคคาน (Deccan Plateau) ในคาบสมุทรอินเดีย ที่ราบสูงอาหรับ (Arabian Plateau) ในคาบสมุทรอาหรับ

๔. **เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำใหญ่** (The Great River Valleys) เป็นที่ราบใหญ่อันอุดมสมบูรณ์ เกิดจากการทับถมของโคลนตะกอนที่แม่น้ำสายใหญ่ ๆ ได้นำพามาทับถมกัน ที่ราบลุ่มแม่น้ำใหญ่ที่สำคัญก็ได้แก่

๑. **ที่ราบลุ่มแม่น้ำฮวงโห แยงซีเกียง และซีเกียง** ได้แก่ดินแดนทางภาคตะวันออกของจีน ซึ่งเป็นที่ราบตอนปลายของลุ่มแม่น้ำทั้ง ๓ เกือบจะเป็นที่ราบติดต่อกัน มีทิวเขาเตี้ย ๆ กั้นอยู่เท่านั้น

๒. **ที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง** ได้แก่ตอนปลายของลุ่มแม่น้ำ ในเขตของประเทศเวียดนามใต้ และเขมร

๓. **ที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุ และคงคา** อยู่ทางตอนเหนือของคาบสมุทรอินเดีย ตั้งแต่ปากแม่น้ำสินธุในทะเลอาหรับ จนถึงปากแม่น้ำคงคาในอ่าวเบงกอล มีลักษณะเป็นที่ราบติดต่อกันเป็นผืนเดียว มีความยาวประมาณ ๒,๔๐๐ กิโลเมตร

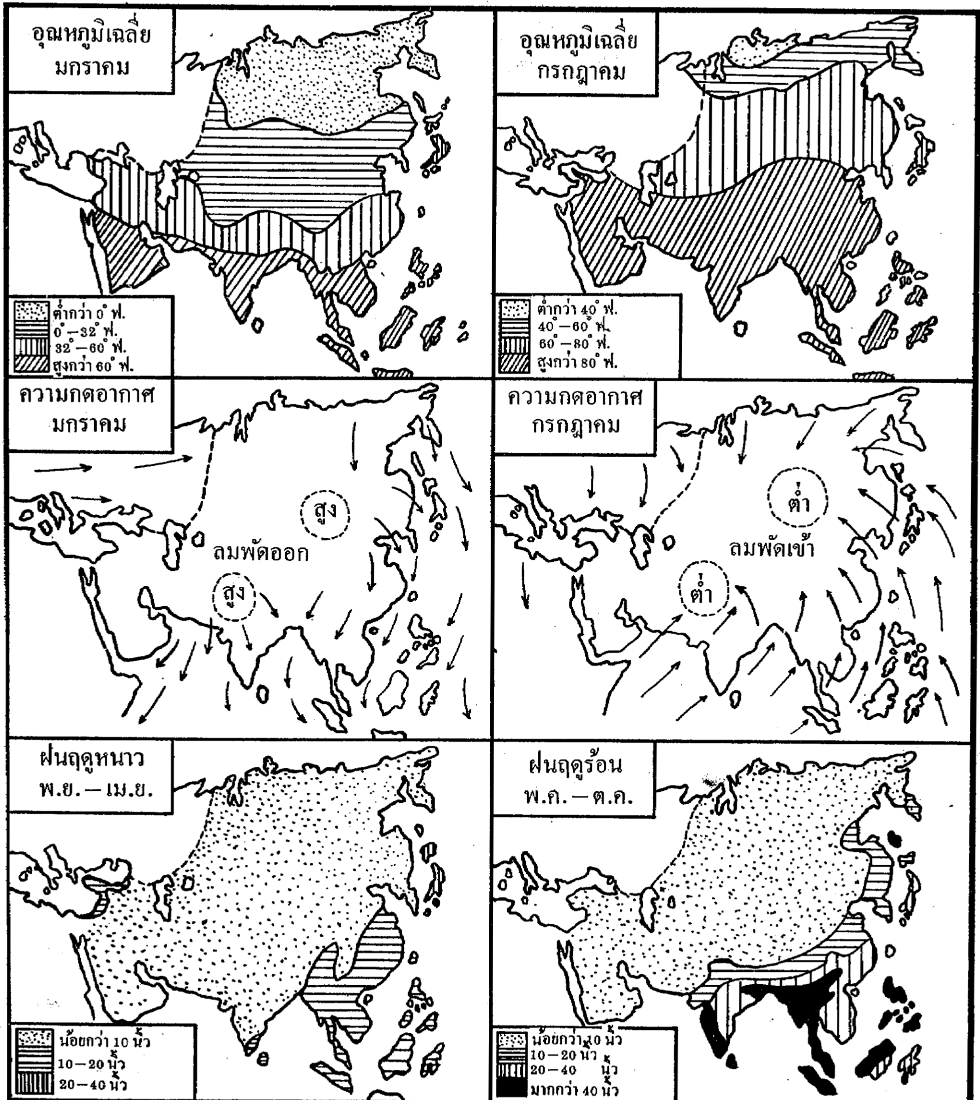
๔. **ที่ราบลุ่มแม่น้ำไทกริส–ยูเฟรติส** อยู่ในเขตของประเทศอิรัก

๓. ภูมิอากาศ

จากรูปร่างลักษณะ และที่ตั้งของทวีป จะเห็นได้ว่ามีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องกับสภาพภูมิอากาศของทวีปบางประการ คือ

๑. **ละติจูด** ทวีปเอเชียตั้งอยู่ระหว่างเส้นศูนย์สูตรกับละติจูด ๘๓° เหนือ ฉะนั้นจึงมีภูมิอากาศทั้งประเภทร้อน อบอุ่น และหนาวเย็น

อุณหภูมิและปริมาณฝนตกของทวีปเอเชีย

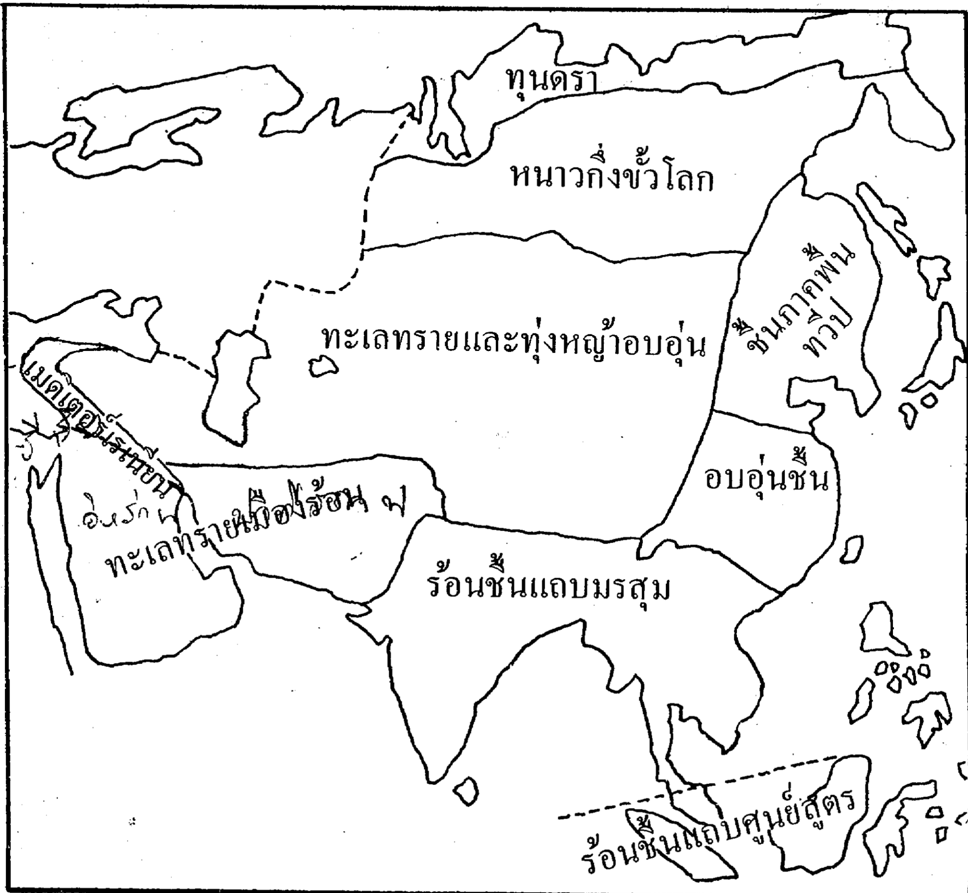
๓. **ขนาด** ทวีปเอเชียมีขนาดกว้างใหญ่มาก และยังเป็นผืนแผ่นดินต่อเนื่องกับทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกา ทำให้ทางตอนกลางของทวีปเอเชียอยู่ห่างจากมหาสมุทรมาก เป็นเหตุให้อิทธิพลจากพื้นน้ำไม่สามารถแทรกซึมเข้าไปได้ไกลภายในทวีป และจึงมีพื้นที่แห้งแล้งเป็นบริเวณกว้างขวาง ตั้งแต่ทางตะวันตกเฉียงใต้ จนถึงทางตอนกลางของทวีป ส่วนที่เป็นเขตอากาศชื้นมีฝนตกพอเพียงนั้น มีจำกัดอยู่เฉพาะทางบริเวณภาคใต้ และภาคตะวันออกของทวีป

ข้อสังเกตเกี่ยวกับลักษณะลมฟ้าอากาศของทวีปเอเชีย อันเนื่องมาจากขนาดและที่ตั้งของทวีป มีดังต่อไปนี้

๑. ทวีปเอเชีย เป็นทวีปที่มีอากาศแตกต่างกันมาก คือมีบริเวณที่มีอากาศหนาวเย็นมากที่สุดของโลก ตามสถิติการวัดอุณหภูมิปรากฏว่าที่เมืองเวอร์โคยันสก์ ในไซบีเรียเคยมีอุณหภูมิลดต่ำถึง – ๗๖° ซ. แต่ในเขตทะเลทรายอาหรับปรากฏว่ามีอากาศร้อนจัด อุณหภูมิขึ้นสูงถึง ๔๐° – ๔๕° ซ. และทวีปเอเชียยังมีบริเวณที่มีฝนตกชุกมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก คือที่เมืองเชราปุนจิในมณฑลอัสสัมของอินเดีย มีฝนตกถึงปีละ ๑,๑๒๕ เซนติเมตร (๔๕๐ นิ้ว)* และก็มีบริเวณที่มีอากาศแห้งแล้งมากเป็นทะเลทรายกว้างใหญ่อยู่ในทวีปเช่นกัน

๒. ทวีปเอเชีย มีลักษณะของลมฟ้าอากาศที่เรียกว่า **แบบมรสุม** ซึ่งเกิดจากความกดอากาศที่แตกต่างกันมาก ระหว่างทางตอนในของทวีปกับมหาสมุทรที่อยู่ใกล้เคียง เป็นผลให้เกิดมีลมพัดเปลี่ยนทิศทางตามฤดู กล่าวคือ ในฤดูร้อน ทางตอนกลางของทวีปเอเชีย มีความกดอากาศต่ำมาก จึงมีลมที่พัดจากบริเวณความกดอากาศสูง ในมหาสมุทรอินเดีย และมหาสมุทรแปซิฟิก เข้ามาสู่บริเวณความกดอากาศต่ำในทวีป เป็นลมที่นำความชื้นมาให้จึงเกิดฝนตกทั่วๆ ไป ทางชายฝั่งภาคใต้และภาคตะวันออกของทวีป ที่รับทางลม แต่เมื่อถึงฤดูหนาวความกดอากาศจะเปลี่ยนแปลงไปในทางตรงกันข้าม คือทางตอนในของทวีปกลายเป็นบริเวณความกดอากาศสูง และมีลมพัดออกไปสู่บริเวณความกดอากาศต่ำในมหาสมุทรใกล้เคียง เป็นลมที่แห้งแล้งเพราะ

* จากสถิติปริมาณน้ำฝนที่วัดได้ ปรากฏว่ามีตำบลสองแห่งในโลกที่มีฝนตกมากที่สุดในรอบปี คือที่ยอดเขาไวอาเลอาเล เกาะเคาไอ ในหมู่เกาะฮาวายแห่งหนึ่ง มีฝนตกถึงปีละ ๔๖๐ นิ้ว กับที่เมืองเชราปุนจิอีกแห่งหนึ่ง

เขตภูมิอากาศของทวีปเอเชีย

พัดจากในทวีปออกมา โดยทั่ว ๆ ไปในฤดูหนาว บริเวณที่ได้รับลมมรสุมนี้จึงเป็นฤดูแล้ง ลักษณะของอากาศแบบมรสุมนี้ ความจริงในทวีปอื่น ๆ ก็มีแต่ไม่เห็นได้ชัดเจนเหมือนอย่างทวีปเอเชีย และภูมิภาคของทวีปเอเชียที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมมากที่สุด จึงเรียกกันว่า **ภูมิภาคแถบมรสุม** ซึ่งได้แก่ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงใต้ของทวีป

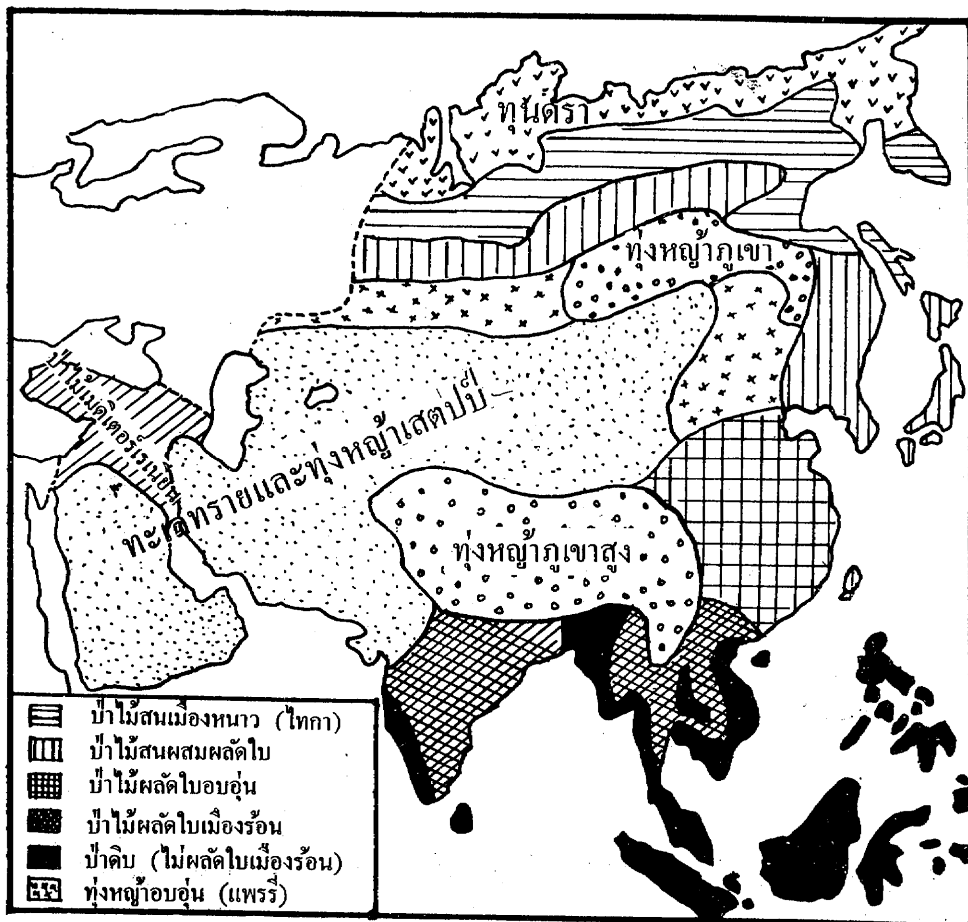
การแบ่งเขตภูมิอากาศของทวีปเอเชีย ทวีปเอเชียมีเขตภูมิอากาศต่าง ๆ ๘ ประเภท ดังต่อไปนี้

๑. **เขตอากาศร้อนชื้น** (Tropical Rainy Climate) เป็นเขตที่มีอากาศร้อน อุณหภูมิสูงตลอดทั้งปี และมีฝนตกมาก บริเวณที่อยู่ใกล้เขตศูนย์สูตร เช่น คาบสมุทรมลายา หมู่เกาะอินโดนีเซีย มีฝนตกสม่ำเสมอตลอดทั้งปี ไม่มีฤดูแล้ง พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าไม้ทึบที่เรียกว่า **ป่าดิบ** จัดเป็น **ภูมิอากาศ**

ร้อนชื้นแถบศูนย์สูตร ส่วนบริเวณที่อยู่ห่างจากศูนย์สูตรออกไป เช่น อินเดีย พม่า ไทย มีฝนตกชุกเฉพาะในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และมีฤดูแล้งคั่นสลับอยู่ พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าไม้เมืองร้อนชนิดผลัดใบ หรือเป็นทุ่งหญ้าเมืองร้อน จัดเป็นภูมิอากาศร้อนชื้นแถบมรสุม

๒. **เขตทะเลทรายแถบร้อน** (Hot Desert Climate) มีอากาศร้อนและแห้งแล้งมาก เป็นทะเลทราย หรือเป็นทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทรายที่เรียกว่า สเตปป์ (Steppe) ได้แก่บริเวณส่วนใหญ่ของเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ ทางใต้ของละติจูดที่ ๓๐° เหนือ

เขตพืชพรรณธรรมชาติของทวีปเอเชีย

๓. **เขตทะเลทรายแถบอบอุ่น** (Cold Desert Climate) มีอากาศอบอุ่นหรือหนาวและแห้งแล้งมาก เป็นทะเลทรายหรือทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทราย ได้แก่บริเวณส่วนใหญ่ทางภาคกลางของทวีปเอเชีย

๔. **เขตอบอุ่นชื้น** (Humid Subtropical Climate) มีอากาศอบอุ่น อุณหภูมิปานกลาง มีฝนตกตลอดทั้งปี ไม่มีฤดูแล้ง พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าไม้ผลัดใบเขตอบอุ่น ได้แก่ส่วนใหญ่ทางภาคตะวันออกของจีนคอมมิวนิสต์และภาคใต้ของญี่ปุ่น

๕. **เขตอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน** มีอากาศอบอุ่นในฤดูหนาว และร้อนจัดในฤดูร้อน ฝนตกปานกลาง ส่วนมากตกในฤดูหนาว ฤดูร้อนเป็นระยะเวลาแล้ง พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าไม้ไม่ผลัดใบเขตอบอุ่น ได้แก่บริเวณชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน คาบสมุทรตุรกี และลุ่มแม่น้ำไทกริส–ยูเฟรติส

๖. **เขตอากาศชื้นภาคพื้นทวีป** (Humid Continental Climate) ฤดูหนาวอากาศหนาวจัด ฤดูร้อนอบอุ่น พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าไม้สน หรือป่าไม้ผสมระหว่างป่าสนกับป่าไม้ผลัดใบ ได้แก่ไซบีเรียตะวันออก เกาหลี แมนจูเรีย และภาคเหนือของญี่ปุ่น

๗. **เขตอากาศหนาวกึ่งขั้วโลก** (Sub-arctic Climate) มีอากาศหนาวเย็นตลอดเวลา พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าสน ซึ่งในรุสเซียเรียกว่า **ป่าไทกา** (Taiga) ได้แก่ส่วนใหญ่ของไซบีเรีย ในช่วงละติจูดที่ ๕๐–๗๐ องศาเหนือ

๘. **เขตอากาศแบบทุนดรา** (Tundra Climate) เป็นอากาศแบบขั้วโลก มีอากาศหนาวเย็นตลอดปี พืชพรรณธรรมชาติเป็นหญ้ามอส หรือตะไคร่น้ำที่ใช้เวลาเติบโตสั้นๆ และทนอากาศหนาวได้ ได้แก่บริเวณชายฝั่งมหาสมุทรอาร์กติกในไซบีเรีย

๔. ทรัพยากรและอาชีพ

การเพาะปลูก ทวีปเอเชียมีภูมิอากาศเกือบทุกประเภท ฉะนั้นพืชพรรณไม้จึงมีมากมายหลายชนิด ทั้งที่เป็นพืชพรรณธรรมชาติ และที่เพาะปลูกขึ้นในเขตอากาศร้อนชื้นแถบศูนย์สูตรและแถบมรสุมนั้น เนื่องจากเป็นบริเวณที่มี

ฝนตกชุก และมีฤดูเพาะปลูกยาวนานตลอดทั้งปี จึงมีพืชผลเมืองร้อนชนิดต่าง ๆ ปลูกกันมาก ที่นับว่าเป็นพืชหลักคือข้าวเจ้า นอกจากนั้นมีข้าวโพด ข้าวฟ่าง มันสำปะหลัง มันเทศ อ้อย ยาสูบ ชา และที่เป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมก็ได้แก่ ปอ ฝ้าย ยางพารา เป็นต้น การเพาะปลูกในเขตอากาศร้อนชื้น มีทั้งที่ทำในเนื้อที่ดินผืนเล็ก ๆ ใช้แรงงานคนหรือสัตว์ ได้ผลเก็บเกี่ยวน้อย เป็นการกสิกรรมแบบยังชีพ (**Subsistence cultivation**) และที่ทำกันในไร่ขนาดใหญ่ (**Plantation**) เป็นการกสิกรรมแบบการค้า (**Commercial agriculture**) มีการลงทุนมาก อย่างเช่นการทำสวนยางในมาเลเซีย การปลูกชาในอินเดียและลังกา เป็นต้น

ในเขตอากาศแห้งแล้ง ทางตะวันตกเฉียงใต้และทางภาคกลางของทวีป การเพาะปลูกมีอยู่น้อยมาก มักทำอยู่ตามบริเวณโอเอซิส หรือที่ราบริมฝั่งแม่น้ำ ปลูก อินทผลัม ฝ้าย ข้าวสาลี ข้าวฟ่าง เป็นต้น

ทางภาคตะวันออกของทวีป ในจีน ญี่ปุ่น เกาหลี ซึ่งมีอากาศอบอุ่นชื้น มีข้าวเจ้า และข้าวสาลีเป็นพืชหลัก สุดแล้วแต่ลักษณะของอากาศ นอกจากนั้นก็มีพืชอย่างอื่น ๆ เช่น ชา ถั่วเหลือง ฝ้าย ส่วนมากปลูกในเนื้อที่ผืนเล็ก ๆ ไม่มีการทำไร่ขนาดใหญ่เหมือนอย่างในเขตร้อนชื้น

การเลี้ยงสัตว์ ในเขตอากาศร้อนชื้น ภาคใต้และตะวันออกเฉียงใต้ของทวีป การเลี้ยงสัตว์ส่วนมากเพื่อหวังประโยชน์ใช้แรงงาน และบริโภค มีวัว ควาย สุกร เป็ด ไก่ วิธีการเลี้ยงยังไม่สู้ก้าวหน้านัก เมื่อเปรียบเทียบกับการเลี้ยงสัตว์ในทวีปยุโรปหรือทวีปอเมริกาเหนือ ส่วนในเขตอากาศแห้งแล้งทางภาคกลาง ภาคตะวันตกเฉียงใต้ของทวีป การเลี้ยงสัตว์นับว่าเป็นอาชีพที่สำคัญมาก ส่วนใหญ่เป็นพวกเลี้ยงสัตว์เร่ร่อน พาฝูงสัตว์ย้ายที่เรื่อย ๆ ไปเพื่อหาหญ้าเลี้ยงสัตว์ สัตว์ที่เลี้ยงก็มี อูฐ แพะ แกะ และวัวขนยาวหรือจามรี (**Yak**) ซึ่งเลี้ยงมากในทิเบต

การล่าสัตว์ ทางภาคเหนือของทวีป ซึ่งมีอากาศหนาวเย็น มีการล่าสัตว์ประเภทขนยาว เช่น หมีขาว สุนัขจิ้งจอก และสัตว์ที่ให้ประโยชน์อย่างอื่น ๆ เช่น แมวน้ำ เป็นต้น

การป่าไม้ ในเขตอากาศร้อนชื้น มีป่าไม้ประเภทป่าดิบ และป่าผลัดใบ ซึ่งให้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจอยู่มาก ที่สำคัญได้แก่ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้ตะแบก ไม้ไผ่ นอกจากนั้นยังมีผลิตผลที่ได้จากป่าไม้อย่างอื่นๆ ด้วย อย่างเช่น ยางไม้ หวาย สมุนไพร ส่วนในเขตอากาศหนาวเย็น ในไซบีเรีย มีป่าไม้สน

การประมง บริเวณที่มีการจับปลาเป็นจำนวนมากของทวีปเอเชีย คือ น่านน้ำชายฝั่งตะวันออก ตั้งแต่ช่องแคบเบริงไปจนถึงอ่าวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณรอบ ๆ หมู่เกาะญี่ปุ่น และชายฝั่งไซบีเรียตะวันออกซึ่งเป็นเขตทะเลตื้น และมีกระแสน้ำอุ่นบรรจบกับกระแสน้ำเย็น มีอาหารปลาอยู่มาก ทำให้มีสัตว์น้ำอยู่ชุกชุม

นอกจากการจับปลา ก็มีการงมหอยมุกในอ่าวเปอร์เซีย แถบเกาะลังกา และแถบเกาะต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้ สำหรับแถบฝั่งทะเลญี่ปุ่นนั้น ยังมีการเลี้ยงหอยมุก เพื่อผลิตไข่มุกเลี้ยงด้วย จนกลายเป็นสินค้ามีชื่อเสียงอย่างหนึ่งของญี่ปุ่น

การขุดแร่ ทวีปเอเชียมีทรัพยากรประเภทแร่ธาตุอยู่มากก็จริง แต่ไม่ได้ขุดนำมาใช้ประโยชน์มากนัก เพราะขาดการสำรวจและการลงทุน แร่ที่ขุดได้เป็นจำนวนมากในปัจจุบัน ก็ได้แก่ ดีบุก มีมากในมาเลเซีย อินโดนีเซีย น้ำมัน ในตะวันออกกลาง และแถบเทือกภูเขาคอเคซัส เพชรพลอย ในไซบีเรีย อินเดีย พม่า และคาบสมุทรอินโดจีน

การอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมของทวีปเอเชียยังเจริญน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นเพียงอุตสาหกรรมพื้นเมือง ผลิตสินค้าประเภทฝีมือที่ไม่ต้องมีการลงทุนมากนัก อย่างเช่นการทอผ้าฝ้าย ผ้าไหม การทอพรม การทำเครื่องโลหะ เช่นเครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องทองแดง มีประเทศญี่ปุ่นเพียงประเทศเดียวที่เจริญก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรม และสามารถส่งสินค้าไปจำหน่ายแข่งขันในตลาดโลกได้

๕. ประชากร

เชื้อชาติ ทวีปเอเชียเป็นทวีปของชนผิวเหลือง หรือมองโกเลียน (Mongolian) ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ถึง ๓/๔ ของประชากรในทวีป อาศัยอยู่

ทางภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออก แบ่งออกเป็นเชื้อชาติต่างๆ เช่น พวก **ยาคูต** (Yakut) และ **ตาตาร์** (Tatar) ในไซบีเรีย พวก **จีน** และ **มองโกล** ในจีนและภาคกลางของเอเชีย พวก **มองโกลอยด์ใต้** (Southern Mongoloid) ในทิเบตและคาบสมุทรอินโดจีน พวก **มลายา** ในกลุ่มเกาะมลายู

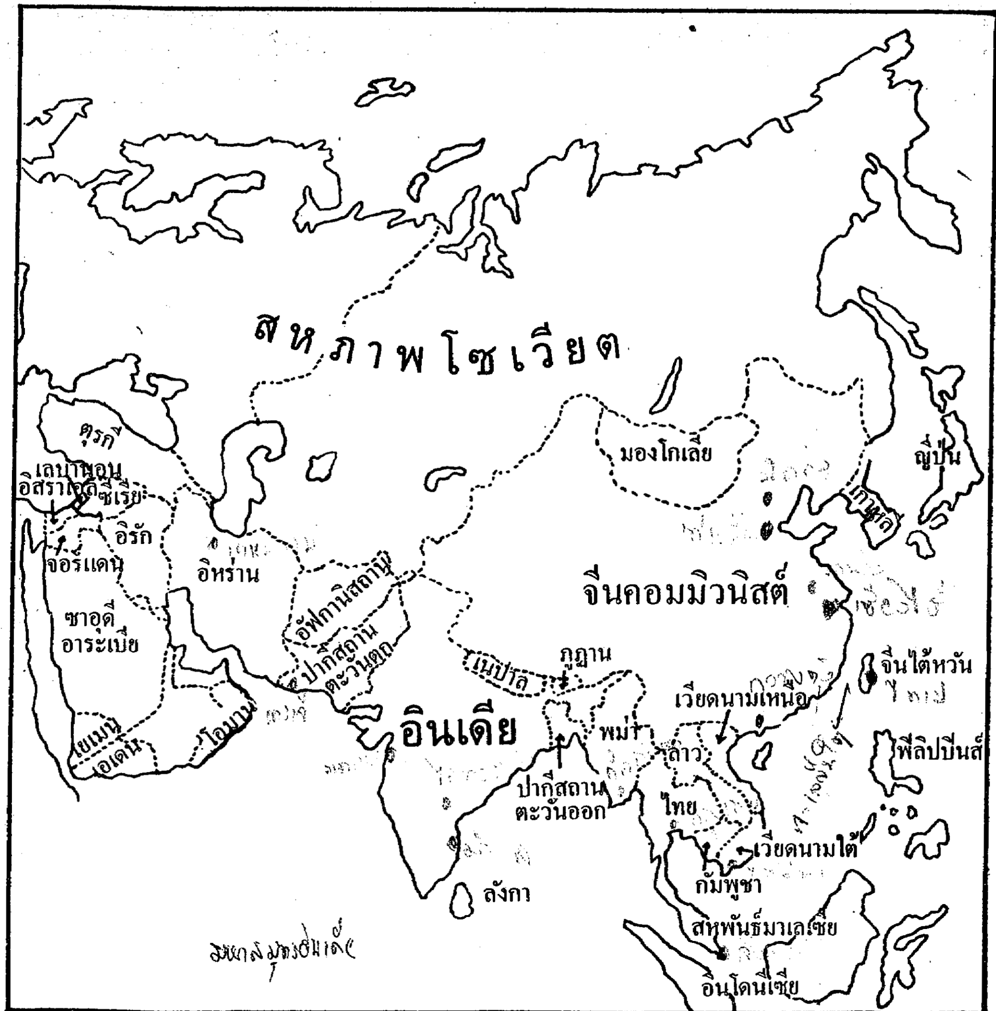
ส่วนในภาคใต้และตะวันตกเฉียงใต้ของทวีป มีชนผิวขาวหรือคอเคซอยด์ (Caucasoid) ได้แก่ พวก **อารยัน** (Arayan) ในอินเดีย และที่ราบสูงอิหร่าน และพวก **เซไมท์** (Semites) ในคาบสมุทรอาหรับ

ทางภาคใต้และตะวันออกเฉียงใต้ มีชนผิวดำ ซึ่งมีพวก **ดราวิเดียน** (Dravidian) อาศัยอยู่ในคาบสมุทรเดคคานของอินเดีย และบางส่วนในกลุ่มเกาะมลายู

การกระจายและความหนาแน่น ทวีปเอเชียมีประชากรทั้งหมดประมาณ ๒,๐๐๐ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) หรือประมาณเกือบครึ่งหนึ่งของโลก ในจำนวน ๒,๐๐๐ ล้านคนนี้อยู่ในจีนเสียประมาณ ๗๔๐ ล้านคน และในอินเดีย ๕๓๗ ล้านคน ซึ่งนับเป็นประเทศที่มีประชากรอยู่มากเป็นอันดับที่หนึ่งและที่สองของโลกตามลำดับ

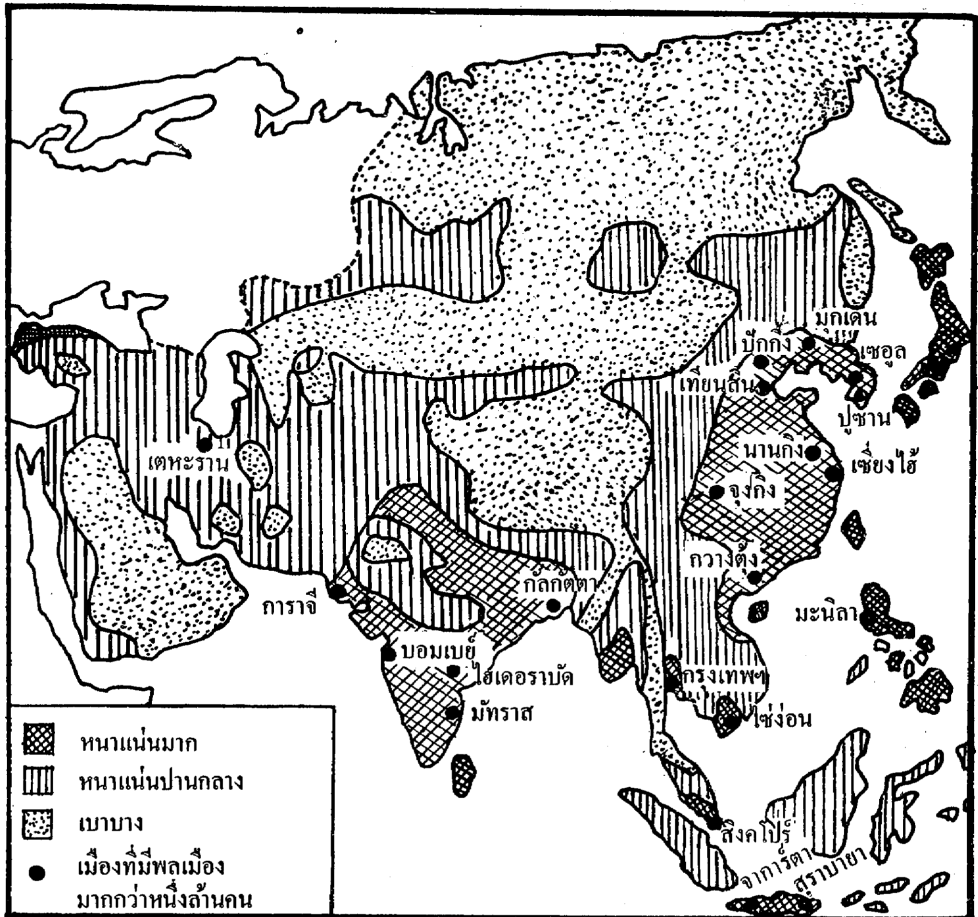
ทวีปเอเชีย มีความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยประมาณ ๔๔ คน ต่อเนื้อที่หนึ่งตารางกิโลเมตร นับเป็นทวีปที่มีประชากรอยู่หนาแน่นเป็นที่สองรองจากทวีปยุโรป (ทวีปยุโรปมีความหนาแน่นของประชากร โดยเฉลี่ยประมาณ ๖๐ คน ต่อเนื้อที่หนึ่งตารางกิโลเมตร) แต่ลักษณะการกระจายของประชากรนั้น จะเห็นได้ว่ามีอยู่หนาแน่นมากเฉพาะในบางเขตทางภาคตะวันออกและภาคใต้ของทวีป เขตที่มีประชากรอยู่หนาแน่นมาก ได้แก่

๑. เขตที่ราบใหญ่ของจีน และในคาบสมุทรเกาหลี
๒. หมู่เกาะญี่ปุ่น
๓. ที่ราบปากแม่น้ำแดงในเวียดนามเหนือ
๔. ที่ราบปากแม่น้ำโขงในเวียดนามใต้
๕. เกาะชวา
๖. ที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุและคงคา

แสดงการแบ่งเขตทางการเมืองของทวีปเอเชีย

เขตต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้นนี้ ยกเว้นหมู่เกาะญี่ปุ่น ล้วนเป็นเขตกสิกรรมที่อุดมสมบูรณ์ มีดินเกิดจากตะกอนธารน้ำ หรือเกิดจากหินลาวาภูเขาไฟ เหมาะสำหรับการเพาะปลูก ซึ่งมีประชากรเข้าไปอยู่อาศัยกันอย่างหนาแน่นมาก โดยเฉพาะเมื่อคำนึงถึงประชากรส่วนใหญ่ของทวีปเอเชีย ดำรงชีวิตอยู่ด้วยกสิกรรม การที่มีประชากรอยู่กันอย่างหนาแน่นตามที่ราบลุ่มแม่น้ำใหญ่ ๆ จึงเป็นสิ่งธรรมดา ผิดกับในทวีปยุโรปหรือทวีปอเมริกาเหนือ ซึ่งประชากรกระจายตัวไปอยู่ตามแหล่งแร่และแหล่งอุตสาหกรรม ไม่จำเป็นต้องอยู่กันอย่างยัดเยียดในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเพื่อทำการเพาะปลูกแต่อย่างเดียว

แสดงความหนาแน่นของพลเมืองในทวีปเอเชีย

เขตที่มีประชากรอยู่เบาบางมากในทวีปเอเชีย ก็ได้แก่บริเวณภาคตะวันตกเฉียงใต้ และภาคกลางของทวีป ซึ่งมีอากาศแห้งแล้ง และในไซบีเรียซึ่งมีอากาศหนาวเย็น ในบริเวณที่กล่าวนี้ มีประชากรอาศัยอยู่โดยเฉลี่ยไม่ถึง ๑๐ คน ต่อเนื้อที่หนึ่งตารางกิโลเมตร ผิดกับเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำใหญ่ในจีนหรืออินเดีย ซึ่งมีความหนาแน่นถึงประมาณ ๑,๐๐๐ คน ต่อเนื้อที่หนึ่งตารางกิโลเมตร

ประชากรส่วนใหญ่ของทวีปเอเชียอยู่อาศัยตามชนบท จึงมีเมืองขนาดใหญ่ไม่มากนัก ตามสถิติประชากรระหว่างปี พ.ศ.๒๕๐๐–๒๕๑๑ ปรากฏว่า ทั่วทั้งทวีปเอเชียมีเมืองที่มีประชากรมากกว่าหนึ่งล้านคนขึ้นไป ๔๒ เมือง ในจำนวนนี้ ๑๔ เมืองอยู่ในจีนคอมมิวนิสต์ ๗ เมืองอยู่ในญี่ปุ่น และในอินเดียมี๘เมือง ถ้าหากจะเปรียบเทียบกับขนาดของประเทศแล้ว ก็จะเห็นได้ว่า ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีเมือง

ขนาดใหญ่มากกว่าประเทศอื่นๆทั้งหมดในทวีป โดยเฉพาะเมืองโตเกียวก็เป็นเมืองที่มีพลเมืองมากถึง ๑๐ ล้านคน จัดเป็นเมืองที่มีประชากรมากเมืองหนึ่งของโลก

๖. การคมนาคม

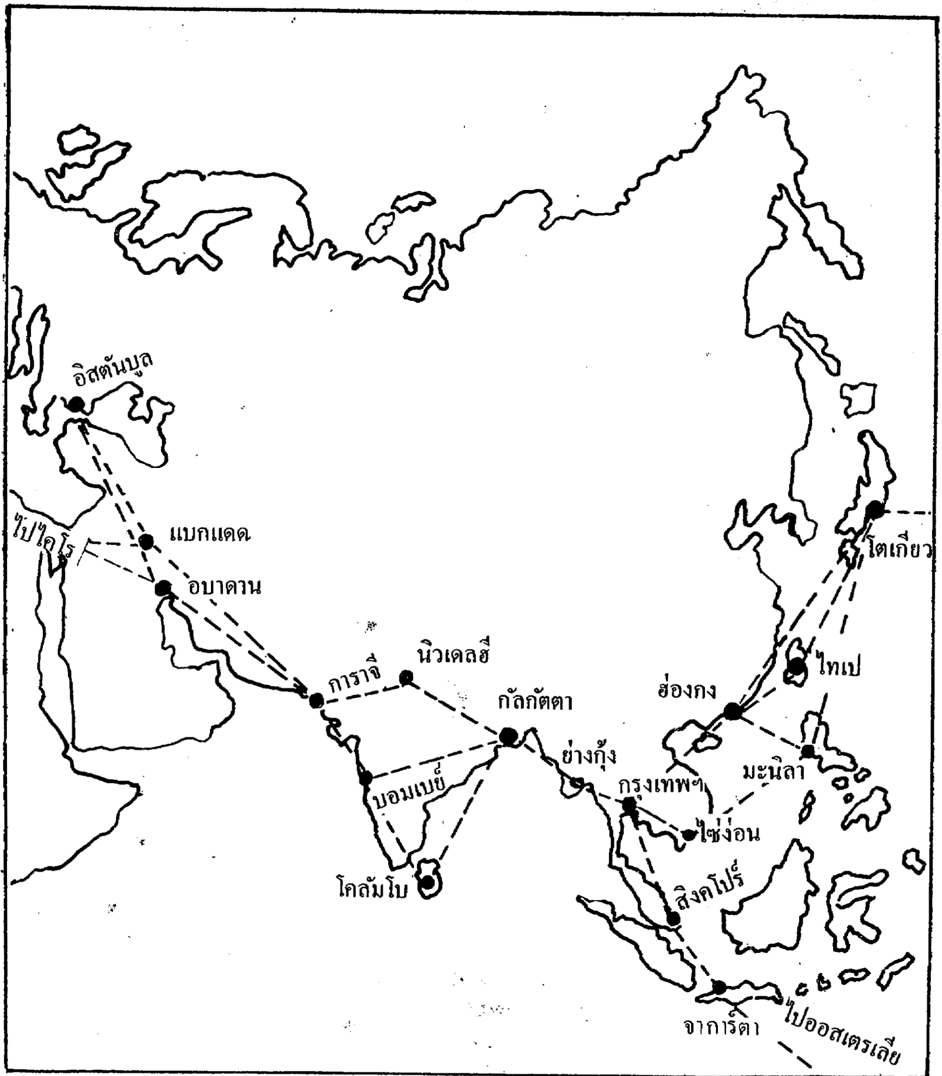
ทวีปเอเชียโดยทั่ว ๆ ไป ยังมีเส้นทางคมนาคมติดต่อภายในทวีปน้อยมาก โดยเฉพาะเส้นทางติดต่อระหว่างประเทศที่อยู่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เนื่องจากการขาดความเจริญทางเศรษฐกิจ และความไม่สงบทางการเมืองที่เกิดขึ้นในบางภูมิภาคของทวีป เส้นทางคมนาคมที่สำคัญ ๆ ก็ได้แก่

ก. **เส้นทางคมนาคมทางรถไฟ** ในทวีปเอเชียมีบริเวณ ๒ แห่งที่มีการติดต่อทางรถไฟค่อนข้างหนาแน่น ได้แก่ในอินเดียและปากีสถานเขตหนึ่ง และในญี่ปุ่นอีกเขตหนึ่ง นอกจากนั้นแล้วยังมีเส้นทางรถไฟไม่มากนัก สำหรับเส้นทางรถไฟสายยาวที่สร้างผ่านทวีปก็ได้แก่เส้นทาง **สายทรานส์ไซบีเรีย (Trans Siberian Railroads)** ซึ่งเชื่อมเมืองมอสโกกับเมืองวลาดิวอสต็อกในสหภาพ-โซเวียต เป็นระยะทางยาวถึง ๘,๖๔๐ กิโลเมตร

ข. **เส้นทางคมนาคมทางแม่น้ำลำคลอง** มีแม่น้ำสายใหญ่ ๆ หลายสายที่ใช้เดินเรือได้ดี เนื่องจากมีร่องน้ำลึกและมีปริมาณน้ำไหลมากตลอดทั้งปี แม่น้ำเหล่านี้ไหลลงสู่มหาสมุทรแปซิฟิก หรือมหาสมุทรอินเดีย ที่สำคัญมากก็ได้แก่แม่น้ำแยงซีเกียง แม่น้ำโขง แม่น้ำคงคา แต่ในทวีปเอเชียไม่มีการขุดคลองเชื่อมแม่น้ำสายต่าง ๆ มากเหมือนอย่างในทวีปยุโรป และการคมนาคมทางแม่น้ำลำคลองส่วนใหญ่ก็ใช้อยู่เฉพาะแต่การขนส่งภายในประเทศเท่านั้น

ค. **เส้นทางคมนาคมทางทะเล** มีเส้นทางเดินเรือสายใหญ่ที่เชื่อมภาคใต้และภาคตะวันออกของทวีปเอเชียกับทวีปยุโรป ทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปออสเตรเลีย จากภาคใต้ของทวีปเอเชีย มีเส้นทางเดินเรือไปติดต่อกับทวีปยุโรปโดยผ่านทางคลองสุเอซ และมีเมืองท่าต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในเส้นทาง ได้แก่ มัทราส โคลัมโบ บอมเบย์ การาจี เอเดน สุเอซ และปอร์ตเสด ส่วนการติดต่อระหว่างภาคใต้ของทวีปเอเชียกับทวีปอเมริกาเหนือ ก็มีเมืองท่าต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในเส้นทาง คือ สิงคโปร์ ไซ่ง่อน ฮ่องกง และโยโกฮามา

ง. **เส้นทางคมนาคมทางอากาศ** นอกจากเส้นทางบินในท้องถิ่นแล้ว

แสดงเส้นทางคมนาคมทางอากาศ

ยังมีเส้นทางบินระหว่างทวีป ซึ่งเชื่อมภาคใต้และภาคตะวันออกของทวีปเอเชียกับทวีปอื่น ๆ มีเมืองต่าง ๆ ที่มีสถานีการบิน ซึ่งสายการบินระหว่างประเทศมาจอดแวะ ได้แก่

๑. จากกรุงเทพ ฯ ไปยุโรป มีย่างกุ้ง กัลกัตตา นิวเดลฮี บอมเบย์ การาจี อบาดาน แบกแดด เบรุต

๒. จากกรุงเทพ ฯ ไปสหรัฐอเมริกา มี ไซ่ง่อน มะนิลา ฮ่องกง ไทเป โตเกียว

๓. จากกรุงเทพ ฯ ไปออสเตรเลีย มี สิงคโปร์ จาการ์ตา

สรุปลักษณะสำคัญของทวีปเอเชีย

๑. เป็นทวีปที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของโลก และใหญ่กว่าทวีปออสเตรเลีย ซึ่งเป็นทวีปเล็กที่สุดกว่า ๕ เท่า

๒. ได้รับสมญาว่าเป็น **ทวีปที่มีสิ่งแตกต่างกันมาก (The Continent of Extremities)** กล่าวคือ ทางด้านภูมิประเทศก็มีทั้งบริเวณพื้นที่ที่มีความสูงมาก ๆ อย่างเช่น ยอดเขาเอเวอเรสต์ ซึ่งสูงมากที่สุดของโลก กับที่ราบสูงทิเบต ซึ่งเป็นที่ราบสูงขนาดใหญ่ที่อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลมากกว่าที่ราบสูงอื่น ๆ และก็มีที่ที่อยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเลมาก ๆ อย่างเช่น ทะเลเดดซี ส่วนทางด้านภูมิอากาศ ก็มีทั้งบริเวณที่มีอุณหภูมิต่ำที่สุดของโลก คือในไซบีเรียตะวันออก และบริเวณที่มีอากาศร้อนจัด เช่นทะเลทรายในคาบสมุทรอาหรับ ตลอดจนมีบริเวณที่มีฝนตกชุกมากที่สุดของโลก ในรัฐอัสสัมของอินเดีย และบริเวณที่มีอากาศแห้งแล้งมาก ๆ ในภาคกลางของทวีป

๓. เป็นทวีปที่มีประชากรมากที่สุด คือประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรโลก และประเทศจีนกับประเทศอินเดีย มีประชากรมากเป็นที่หนึ่งและที่สองของโลกตามลำดับ

๔. ประชากรส่วนใหญ่ของทวีปเอเชียเป็นชาวผิวเหลือง เชื้อชาติมองโกเลีย

๕. ความกว้างใหญ่ของทวีป ทำให้เกิดลักษณะของลมฟ้าอากาศแบบมรสุม ซึ่งเห็นได้ชัดเจนกว่าในทวีปอื่น ๆ

๖. การคมนาคมติดต่อระหว่างประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียยังมีน้อย เพราะขาดความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และมีความไม่สงบทางด้านการเมือง

บทที่ ๒ ประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๑. **ที่ตั้งอาณาเขตและขนาด** เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือเอเชียอาคเนย์ หมายถึงบริเวณของทวีป ซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่าง

มหาสมุทรอินเดียกับทะเลจีนใต้ อันประกอบด้วยประเทศในคาบสมุทรอินโดจีน และหมู่เกาะใกล้เคียง ในทางการเมืองประกอบด้วยประเทศเอกราช ๑๐ ประเทศ คือ ไทย สหภาพพม่า สหพันธ์มาเลเซีย สิงคโปร์ เวียดนามเหนือ เวียดนามใต้ เขมร ราชอาณาจักรลาว อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ นอกจากนี้ยังมีดินแดนในอารักขาของอังกฤษในเกาะบอร์เนียว และอาณานิคมของโปรตุเกสในเกาะติมอร์ด้วย รวมเนื้อที่ของประเทศต่าง ๆ ทั้งหมดที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคนี้ มีประมาณ ๔ ล้านตารางกิโลเมตร และมีประชากรทั้งสิ้นประมาณ ๒๐๐ ล้านคน จากลักษณะที่ตั้งของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้ภูมิภาคนี้มีความสำคัญในด้านการควบคุมการคมนาคมติดต่อระหว่างเอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และทวีปออสเตรเลีย เป็นอย่างมาก

๒. **ลักษณะภูมิประเทศ** เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประกอบด้วย ๒ ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนที่เป็นผืนแผ่นดินใหญ่ ได้แก่คาบสมุทรอินโดจีน และส่วนที่เป็นหมู่เกาะ ได้แก่หมู่เกาะฟิลิปปิน และหมู่เกาะอินโดนีเซีย ซึ่งเรียกรวมกันว่ากลุ่มเกาะมลายู ลักษณะภูมิประเทศของคาบสมุทรอินโดจีนนั้น จะเห็นได้ว่ามีแนวของเทือกภูเขาสูง ๓ แนว มีที่ราบลุ่มแม่น้ำคั่นอยู่เป็นตอน ๆ ทางตะวันตกสุด มีแนวของเทือกภูเขาทางตะวันตกของพม่าติดต่อกับอินเดีย และปากีสถานตะวันออก ถัดมาเป็นแนวของเทือกภูเขา ซึ่งอยู่ระหว่างพรมแดนพม่ากับไทย และมีแนวต่อลงไปทางภาคใต้ของไทยเข้าไปในคาบสมุทรมลายา ระหว่างแนวของเทือกภูเขาทางตะวันตกของพม่า กับแนวทางตะวันตกของไทย มีที่ราบลุ่มแม่น้ำอิระวดี และแม่น้ำสาละวินคั่นอยู่ระหว่างกลาง ถัดมาทางตะวันออกก็มีแนวของเทือกภูเขาในเวียดนาม ซึ่งตั้งต้นจากพรมแดนภาคใต้ของจีน ติดต่อไปทางใต้ขนานกับฝั่งทะเลจีนใต้ จนถึงที่ราบปากแม่น้ำโขง ระหว่างแนวของเทือกภูเขาทางตะวันตกของไทย กับแนวของเทือกภูเขาในเวียดนาม มีที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงคั่นอยู่ระหว่างกลาง

ส่วนในหมู่เกาะฟิลิปปิน และหมู่เกาะอินโดนีเซียนั้น ลักษณะพื้นที่โดยทั่ว ๆ ไปเป็นภูเขาสูง เพราะหมู่เกาะเหล่านี้ ความจริงก็เป็นแนวของเทือกภูเขาที่ติดต่อมาจากผืนแผ่นดินใหญ่นั่นเอง จะเห็นได้ว่าเป็นแนวเดียวกับที่ต่อไปจาก

ภาคใต้ของสหภาพพม่าและคาบสมุทรมลายา และอ้อมโค้งไปจนถึงหมู่เกาะญี่ปุ่น ส่วนที่เห็นเป็นหมู่เกาะนั้นเป็นส่วนของภูเขาที่สูงพ้นจากระดับน้ำทะเลขึ้นมา โดยที่เป็นส่วนของเปลือกโลกที่ยังไม่สงบตัวดี จึงมีการกระทำของภูเขาไฟอยู่มาก มียอดภูเขาไฟอยู่มากมาย ทั้งที่ดับแล้วและยังไม่ดับ อย่างเช่นในชวาและเกาะสุมาตรา มีภูเขาไฟรวมกันถึงประมาณ ๑๐๐ ลูก

๓. **ลักษณะภูมิอากาศ** ส่วนใหญ่ของคาบสมุทรอินโดจีนและหมู่เกาะพีลิปปีน มี **ภูมิอากาศร้อนชื้นแถบมรสุม** ได้รับฝนเป็นจำนวนมากในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และมีฤดูแล้งในเวลาที่ได้รับมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ทางภาคใต้ของไทย คาบสมุทรมลายา และหมู่เกาะอินโดนีเซียนั้น มี ภูมิอากาศร้อนชื้นแถบศูนย์สูตร มีฝนตกชุกตลอดทั้งปี ไม่มีฤดูแล้ง

๔. **ทรัพยากรและอาชีพ**

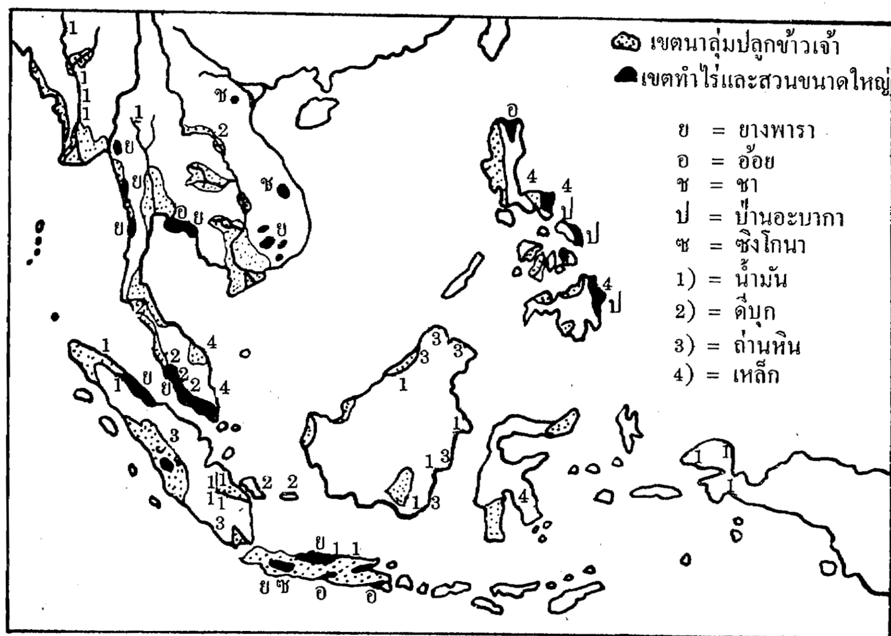
ก. **การกสิกรรม** เนื่องจากมีอากาศร้อนชื้น มีฝนตกพอเพียงสำหรับการปลูกพืชเมืองร้อนทุกชนิด จึงทำให้เป็นภูมิภาคที่มีการเพาะปลูกค่อนข้างหนาแน่น และผลิตพืชผลเมืองร้อนหลายชนิดออกจำหน่ายในตลาดโลก การเพาะปลูกมีทั้งที่ทำกันในเนื้อที่ผืนเล็ก ๆ และในไร่ขนาดใหญ่ พืชที่ส่งเป็นสินค้าออกสำคัญจากภูมิภาคนี้ก็ได้แก่ ข้าวเจ้า ส่งออกจำหน่ายประมาณ ๗๕% ของโลก มีไทยและพม่าเป็นประเทศที่ส่งออกจำหน่ายมากที่สุดจากเขตนี้ ยางพารา ผลิตได้มากที่สุด และส่งออกจำหน่ายมากที่สุด คือประมาณ ๙๐% ของโลก ซึ่งมีประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และไทย เป็นแหล่งผลิตที่สำคัญ **มะพร้าว** จากหมู่เกาะพีลิปปีน ส่งออกจำหน่ายมากที่สุด **เครื่องเทศ** จากหมู่เกาะอินโดนีเซีย นอกจากนี้ยังมีพืชผลอย่างอื่น ๆ เช่น **อ้อย ชา กาแฟ ซิงโกนา** และ **ป่านอะบากา** เป็นต้น

ข. **การเลี้ยงสัตว์** ในภูมิภาคนี้ การเลี้ยงสัตว์มีทำเล็กน้อยภายในครอบครัว ไม่ได้ทำเป็นอุตสาหกรรมใหญ่ ส่วนมากเป็นสัตว์ที่เลี้ยงสำหรับใช้งาน เช่น วัว ควาย นอกจากนั้นก็มีการเลี้ยง เป็ด ไก่ และหมู เพื่อใช้เป็นอาหาร เนื่องจากมีอากาศร้อนชื้น ฝนตกมาก จึงขาดแคลนทุ่งหญ้าสำหรับเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะในเขตแถบศูนย์สูตร

ค. **การทำป่าไม้** ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติสำคัญอย่างหนึ่งของภูมิภาคนี้ ในเขตที่มีฤดูแล้งสลับ ป่าไม้โดยมากมีลักษณะเป็นป่าผลัดใบ และมี**ไม้สัก** เป็นผลิตผลสำคัญ ซึ่งมีปลูกมากในสหภาพพม่า ไทย และเกาะชวาในอินโดนีเซีย ส่วนในเขตแถบศูนย์สูตร ซึ่งมีฝนตกชุกตลอดปี ป่าไม้ขึ้นทึบไม่ผลัดใบ เขียวชอุ่มตลอดปี ที่เรียกว่าป่าดิบ มี **ไม้ยาง ไม้มะฮอกกานี ไม้มะเกลือ** เป็นผลิตผลป่าไม้จากประเทศอินโดนีเซีย และมาเลเซีย นอกจากไม้ต่าง ๆ แล้ว ก็ยังมีผลิตผลอย่างอื่น ๆ ที่ได้จากป่าไม้ เช่น **ยางไม้ ครั่ง เครื่องสมุนไพร หวาย** เป็นต้น

ง. **การขุดแร่** ในเกาะสุมาตรา ชวา และบอร์เนียว มีน้ำมันปิโตรเลียมผลิตได้มากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้มีน้ำมันปิโตรเลียมอีกเล็กน้อยในบริเวณลุ่มแม่น้ำอิระวดีสหภาพพม่า แต่แร่สำคัญที่สุดของภูมิภาคนี้คือ **แร่ดีบุก** ซึ่งส่งออกจำหน่ายมากที่สุดในโลก (มาเลเซียผลิตแร่ดีบุกประมาณ ๓๓ % ของโลก อินโดนีเซีย ๒๐ % ไทย ๕ %) แหล่งแร่ดีบุกมีอยู่ทางภาคใต้ของไทย และติดต่อไปทางภาคตะวันตกของมาเลเซีย ในอินโดนีเซียมีแร่ดีบุกที่เกาะบังกา (Bangka) และ เกาะบิลลิตัน (Billiton) ซึ่งอยู่ระหว่างเกาะสุมาตรา

แสดงผลิตผลทางเกษตรและแร่ธาตุของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

กับเกาะบอร์เนียว

จ. อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมในภูมิภาคนี้ยังมีอยู่น้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ผลิตผลทางเกษตรกรรมเป็นวัตถุดิบ ในไทยมีอุตสาหกรรมทอผ้าฝ้าย ผ้าไหม มวนบุหรี่ ทำน้ำตาล ทำแป้งมันสำปะหลัง ในสหภาพพม่ามีอุตสาหกรรมทอผ้าฝ้าย ทำเครื่องเงินและเจียระไนเพชรพลอย สกัดน้ำมันพืช ในฟิลิปปินส์ มีอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันพืช มวนบุหรี่ ทำเชือกป่านมนิลา ทำน้ำตาลทราย ในมาเลเซียมีอุตสาหกรรมถลุงแร่ดีบุก ทำสินค้าจากยางพารา ทำสับปะรดกระป๋อง และในอินโดนีเซีย มีอุตสาหกรรมทอผ้าฝ้ายพื้นเมือง มวนบุหรี่ ทำน้ำตาลทราย กลั่นน้ำมันดิบ ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ได้พยายามส่งเสริมอุตสาหกรรมของตนให้มากขึ้น แต่ก็มีอุปสรรคในด้านการลงทุนและการหาตลาดต่างประเทศ มีมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ที่กล่าวได้ว่ามีการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมมากขึ้น นับตั้งแต่สิ้นสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา และมีอุตสาหกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาก

ฉ. เมืองสำคัญ เมืองสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากที่จะกล่าวถึงในตอนที่ว่าด้วยประเทศนั้น ๆ แล้ว ก็มีเมืองท่าและศูนย์กลางการคมนาคม ที่สำคัญมาก ๒ เมือง คือ

๑. **กรุงเทพ ฯ** เป็นศูนย์กลางการบินที่สำคัญที่สุดของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งสายการบินระหว่างประเทศมากกว่าสิบบริษัทได้ใช้สนามบินดอนเมืองเป็นที่จอดแวะ ความสำคัญของกรุงเทพ ฯ ในฐานะเป็นศูนย์กลางเส้นทางบินของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ที่เหตุผลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(๑) มีที่ตั้งเหมาะสม คือ อยู่ในใจกลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในขณะเดียวกันก็อยู่ในเส้นทางติดต่อระหว่างเอเชียใต้กับเอเชียตะวันออก ด้วยเหตุนี้สายการบินใหญ่ ๆ จึงเลือกกรุงเทพ ฯ เป็นที่จอดและเพื่อเติมเชื้อเพลิงและขนส่งผู้โดยสารที่จะเดินทางต่อไปยังสิงคโปร์ อินโดนีเซีย และทวีปออสเตรเลีย

(๒) มีพื้นที่ราบ ไม่เป็นอุปสรรคแก่การนำเครื่องบินขึ้นลง และไม่มีอุปสรรคทางด้านลมฟ้าอากาศ เช่น หมอก หรือพายุ ที่ทำให้การนำเครื่องบิน

ขึ้นลงมีอันตราย

(๓) มีสนามบินพาณิชย์ที่ทันสมัย และใหญ่พอที่จะรับเครื่องบินโดยสารขนาดใหญ่ได้

(๔) มีสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้เดินทางและเข้ามาในประเทศไทย

(๕) มีสถานการณ์ทางการเมืองที่ค่อนข้างสงบเรียบร้อย ซึ่งปลอดภัยแก่สายการบินและผู้โดยสารที่มาใช้สนามบิน

๒. **สิงคโปร์** เป็นศูนย์กลางการเดินเรือที่สำคัญที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นเมืองท่าที่รับส่งสินค้าให้กับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ ความสำคัญของสิงคโปร์ขึ้นอยู่กับสาเหตุต่าง ๆ คือ

(๑) มีที่ตั้งเหมาะสม จะเห็นได้ว่าที่ตั้งของสิงคโปร์นั้นสามารถควบคุมเส้นทางเดินเรือติดต่อระหว่างเอเชียใต้กับเอเชียตะวันออก และออสเตรเลีย เรือเดินสมุทรเมื่อผ่านช่องแคบมะละกา ก็จะต้องมาจอดแวะที่สิงคโปร์เพื่อเติมเสบียงเชื้อเพลิง ก่อนที่จะเดินทางต่อไปในทะเลจีนใต้ เพราะสิงคโปร์ตั้งอยู่ใกล้กับตอนใต้สุดของผืนแผ่นดินใหญ่ทวีปเอเชีย

(๒) มีท่าเรือที่ทันสมัย ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อรับเรือเดินสมุทรขนาดใหญ่ และให้ความสะดวกต่าง ๆ ในด้านบริการขนส่งสินค้า

(๓) มีเส้นทางรถไฟที่เชื่อมกับมาเลเซียตะวันตก และติดต่อมาถึงไทย ตลอดจนมีการติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยอาศัยเส้นทางบินและการเดินเรือเลียบชายฝั่ง (coastal shipping)

(๔) มีดินแดนเบื้องหลังเมืองท่า (Hinterland) คือ มาเลเซีย และภาคใต้ของไทย ซึ่งส่งสินค้าผ่านทางสิงคโปร์ โดยเฉพาะยางพารา และแร่ดีบุก

(๕) มีความเจริญทางด้านธุรกิจการค้า โดยอาศัยการสนับสนุนของอังกฤษ ทำให้มีชาวจีนเข้ามาตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่ในสิงคโปร์เป็นจำนวนมาก และทำการค้าขายติดต่อกับบริษัทการค้าต่าง ๆ ที่เป็นของชาวจีนในประเทศอื่น ๆ ในย่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในขณะเดียวกันก็มีชาวยุโรปและอเมริกันที่มาดำเนินธุรกิจการค้าเป็นจำนวนมากด้วย ทำให้สิงคโปร์กลายเป็นศูนย์กลางธุรกิจ

ของภูมิภาคนี้

(๖) เนื่องจากเป็นเมืองท่าปลอดภาษี (Free Port) ไม่มีการเก็บภาษีสินค้าที่สั่งผ่านเข้าออก จึงทำให้เป็นศูนย์กลางรวมสินค้าต่าง ๆ ที่ส่งเข้าหรือออกจากประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ไทยส่งสินค้าออกไปจำหน่ายให้กับสิงคโปร์เป็นจำนวนมาก โดยที่สิงคโปร์ส่งสินค้านั้นไปจำหน่ายในยุโรปหรืออเมริกาเหนืออีกต่อหนึ่ง

ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ก. ประเทศเอกราช

๑. ประเทศไทย

ประเทศไทยมีเนื้อที่ประมาณ ๕๑๘,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร (๒๐๐,๑๖๐ ตาราง-ไมล์) หรือประมาณ ๓๒๐ ล้านไร่ เป็นประเทศใหญ่เป็นอันดับที่ ๓ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รองจากอินโดนีเซียและสหภาพพม่า ส่วนเหนือสุดอยู่ที่ละติจูด ๒๑° เหนือในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และใต้ที่สุดที่ละติจูด ๕° เหนือ ในเขตอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ด้านตะวันออกสุดที่ลอง-จิจูด ๑๐๖° ตะวันออก ในเขตอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี และด้านตะวันตกสุดที่ลองจิจูด ๙๗° ตะวันออก ในเขตอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ความยาววัดจากเหนือสุดถึงใต้สุด ยาวประมาณ ๑,๖๒๐ กิโลเมตร ส่วนกว้างที่สุดประมาณ ๗๕๐ กิโลเมตร ส่วนแคบที่สุดอยู่ในเขตจังหวัดประจวบคีรี-ขันธ์ กว้างประมาณ ๑๐.๖ กิโลเมตร

จังหวัดที่มีเนื้อที่ใหญ่ที่สุดคือเชียงใหม่ มีเนื้อที่ ๒๕,๗๘๖ ตารางกิโลเมตร ส่วนจังหวัดที่เล็กที่สุดคือสมุทรสงคราม มีเนื้อที่ ๔๐๓ ตารางกิโลเมตร*

ตามสถิติการสำรวจสำมะโนประชากร พ.ศ. ๒๕๑๓ ปรากฏว่าประชากรทั้งประเทศมี ๓๔.๕ ล้านคน คิดความหนาแน่นโดยเฉลี่ยได้ ๖๖ คน ต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร

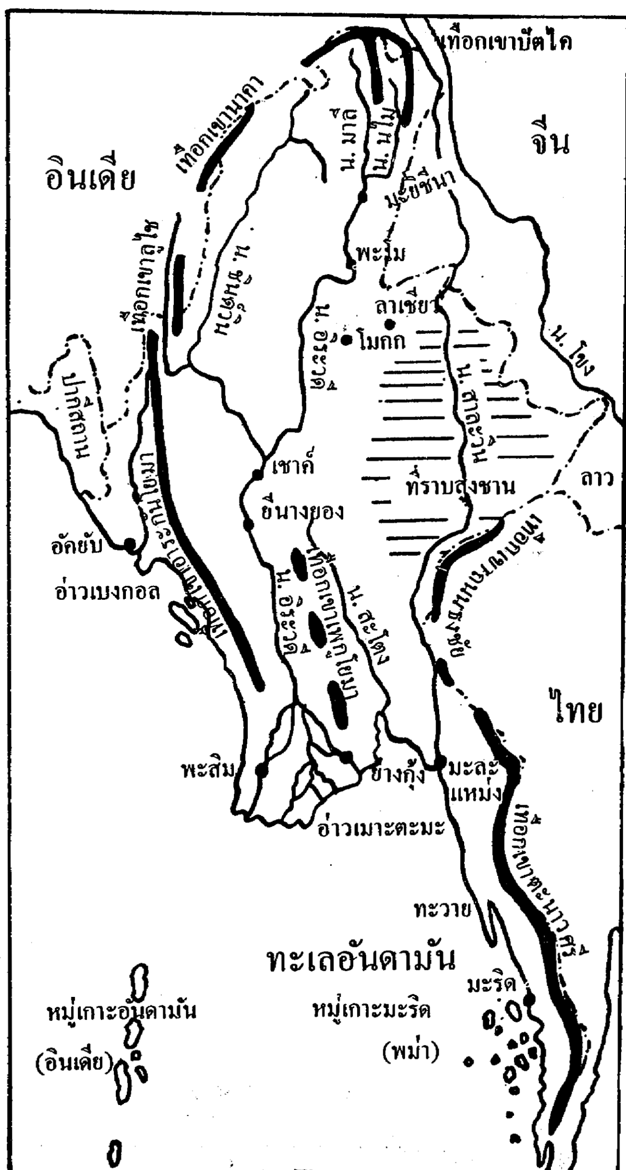
---

* ทำเนียบท้องที่ พ.ศ. ๒๕๑๒ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

กรุงเทพ ฯ เป็นเมืองหลวงและเมืองท่า มีประชากรประมาณ ๒.๐ ล้านคน เป็นเมืองที่มีประชากรมากที่สุดของประเทศ

๒. ประเทศสหภาพพม่า

สหภาพพม่ามีเนื้อที่ใหญ่กว่าประเทศไทยเล็กน้อย คือ ๖๗๖,๐๐๐ ตาราง-กิโลเมตร ประชากร ๒๗ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ได้รับเอกราชจากอังกฤษ เมื่อ ๔ มกราคม ๒๔๙๑ ประกอบด้วย พม่าแท้ (Burma Proper) และรัฐอื่น ๆ อีก ๕ รัฐที่ปกครองกึ่งอิสระรวมอยู่ในสหภาพ คือฉิ่น (Chin) กะฉิ่น (Ka-chin) กะเหรี่ยง (Karenni) ชาน (Shan) และ คะยา (Kayah) เมืองหลวงชื่อย่างกุ้ง (Rangoon) ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำชื่อเดียวกัน (แม่น้ำย่างกุ้งเป็นสาขาของแม่น้ำอิระวดีตอนที่ไหลออกทะเล) และเป็นเมืองท่าสำคัญด้วย เมืองท่าสำคัญรองลงมา ได้แก่เมือง **มะละแหม่ง** (Moulmein)

๓. ประเทศสหพันธ์มาเลเซีย

สหพันธ์มาเลเซีย ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๖ โดยรวมดินแดนของสหพันธ์มลายา สิงคโปร์ ซาราวัก และบอร์เนียวเหนือ (ซาบาห์) เข้าด้วยกัน แต่ต่อมาเมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๐๘ สิงคโปร์ได้ถอนตนและแยกออกเป็นรัฐอิสระต่างหาก มาเลเซียจึงประกอบด้วย ๒ ส่วนใหญ่ๆ ส่วนหนึ่งเรียกชื่อว่า มาเลเซียตะวันตก มีดินแดนของสหพันธ์มลายาเดิม ๑๑ รัฐ กับอีกส่วนหนึ่งเรียกชื่อว่า มาเลเซียตะวันออก ซึ่งประกอบด้วย ซาราวักและซาบาห์ มาเลเซียมีเนื้อที่ประมาณ ๓๓๔,๕๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากรประมาณ ๑๐.6 ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) มีเมืองกัวลาลัมเปอร์ **(Kuala Lumpur)** เป็นเมืองหลวง ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำแกลง **(Klang River)** ในรัฐสลังงอ

ก. **มาเลเซียตะวันตก** ประกอบด้วยรัฐต่างๆ ๑๑ รัฐ คือ ปะลิส **(Perlis)** ไทรบุรี **(Kedah)** เประ **(Perak)** กลันตัน **(Kelantan)** ตรังกานู **(Trangganu)** ปาหัง **(Pahang)** เนกรีเซมบิลัน **(Negri Sembilan)** สลังงอ **(Selangor)** ยะโฮร์ **(Jahore)** ปีนัง **(Penang)**และมะละกา **(Malacca)** รัฐที่ใหญ่ที่สุดคือ ปาหัง ส่วนรัฐที่เล็กที่สุดคือ ปีนัง ทั้ง ๑๑ รัฐนี้มีการปกครองตนเอง ซึ่งเก้ารัฐ (ยกเว้นปีนังและมะละกา) มีสุลต่านเป็นผู้ครอง การที่ปีนังและมะละกาไม่มีสุลต่าน ก็เพราะเดิมเป็นอาณานิคมของอังกฤษโดยตรง เรียก

แสดงเส้นทางรถไฟในมาเลเซียตะวันตก

ว่า "Straits Settlements" ผิดกับรัฐต่าง ๆ ที่มีสุลต่านปกครองอยู่แล้ว ก่อนที่จะมาอยู่ใต้ความคุ้มครองของอังกฤษ มีเมืองกัวลาลัมเปอร์ เป็นเมืองหลวงของรัฐสลังงอ และของประเทศมาเลเซียด้วย เมืองท่าสำคัญ คือ เมือง **พอร์ท สเวตแนม (Port Swettenham)** และเมือง **ยอร์ชเทาน์** (ในรัฐปีนัง) มาเลเซียตะวันตกมีประชากรประมาณ ๘ ล้านคน ในจำนวนนี้ประมาณ ๕๐% เป็นพวกมลายา ๓๘% เป็นชาวจีน และ ๑๐% เป็นชาวอินเดีย เป็นตัวอย่างของประเทศที่มีพลเมืองหลายเชื้อชาติภาษา แต่อยู่ร่วมกัน และมีฐานะทางการเมืองและสังคมเท่ากัน

ข. **มาเลเซียตะวันออก** ประกอบด้วย **ซาราวัก** อยู่ทางด้านตะวันตกของเกาะบอร์เนียว ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมลายา ดยัก **(Dyak)** และจีน เมืองหลวงชื่อ **คูชิง (Kuching)** และ **บอร์เนียวเหนือ (ซาบาห์)** อยู่ทางด้านเหนือของเกาะบอร์เนียว พลเมืองส่วนใหญ่เป็นพวกดยักและจีน เมืองหลวงชื่อ **เจสเซลตัน (Jesselton)**

๔. ประเทศสิงคโปร์

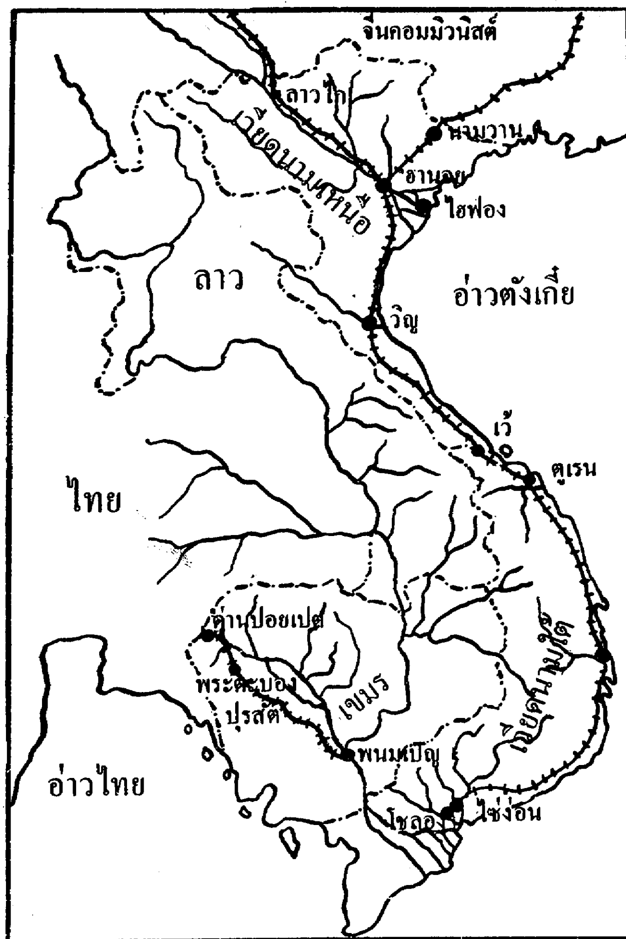
ประกอบด้วยเกาะสิงคโปร์และเกาะเล็ก ๆ ใกล้เคียง มีเนื้อที่ประมาณ ๖๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒.๐ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ในจำนวนนี้ ๘๐% เป็นชาวจีน ๑๒% เป็นชาวมลายา เมืองหลวงชื่อเดียวกับประเทศ

เดิมสิงคโปร์เป็นดินแดนส่วนหนึ่งของรัฐยะโฮร์ เรียกชื่อว่า สิงหปุระ **(Singhapura)** ต่อมาใน พ.ศ. ๒๓๖๒ อังกฤษได้มาสร้างขึ้นเป็นสถานีการค้าและตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ได้รับเอกราชปกครองตนเองเมื่อ ๓ มิถุนายน ๒๕๐๒ เข้าร่วมอยู่ในมาเลเซียเมื่อ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๖ และต่อมาได้ขอถอนตนออกจากสหพันธ์ เมื่อ ๙ สิงหาคม ๒๕๐๘

๕. ประเทศสาธารณรัฐเขมร

กัมพูชาหรือเขมร มีเนื้อที่ ๑๗๒,๕๑๑ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๖.๗ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **พนมเปญ (Phnompenh)** ตั้งอยู่บนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงตรงทางเชื่อมกับแม่น้ำทะเลสาบ **เมืองสีหนุวิลล์ (Sihanouville)** เป็นเมืองท่า

เขมรได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสเมื่อ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๙๑ เดิมตั้งขึ้นเป็นราช

แสดงเส้นทางรถไฟของประเทศทางภาคตะวันออกของคาบสมุทรอินโดจีน

อาณาจักร เรียกชื่อว่า ราชอาณาจักรกัมพูชา และเปลี่ยนการปกครองเป็นแบบสาธารณรัฐ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๑๓

๖. ราชอาณาจักรลาว

ราชอาณาจักรลาวมีเนื้อที่ ๒๓๖,๘๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒.๙ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) นับเป็นประเทศที่มีประชากรเบาบางที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และนอกจากนี้ยังไม่มีพรหมแดนติดทะเลด้วย เมืองหลวงชื่อ **เวียงจันทน์ (Vientiane)** ตั้งอยู่บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง ราชอาณาจักรลาวได้รับเอกราช เมื่อ ๑๙ พฤษภาคม ๒๔๙๐

๗. ประเทศสาธารณรัฐเวียดนาม

ประเทศสาธารณรัฐเวียดนาม หรือเวียดนามใต้ มีเนื้อที่ ๑๖๘,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๗.๘ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) แบ่งพรมแดนกับเวียดนามเหนือที่เส้นขนานที่ ๑๗ ตามความตกลงในการประชุมที่เมืองเจนีวา พ.ศ. ๒๔๙๗ เมืองหลวงชื่อ **ไซ่ง่อน (Saigon)** ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำชื่อเดียวกันใกล้ปากแม่น้ำโขง และเป็นเมืองท่าสำคัญด้วย

เดิมเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ประกอบด้วยแคว้นโคจินจีน (Cochin China) และภาคใต้ของแคว้นอันหนำ (Annam)

๘. ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม

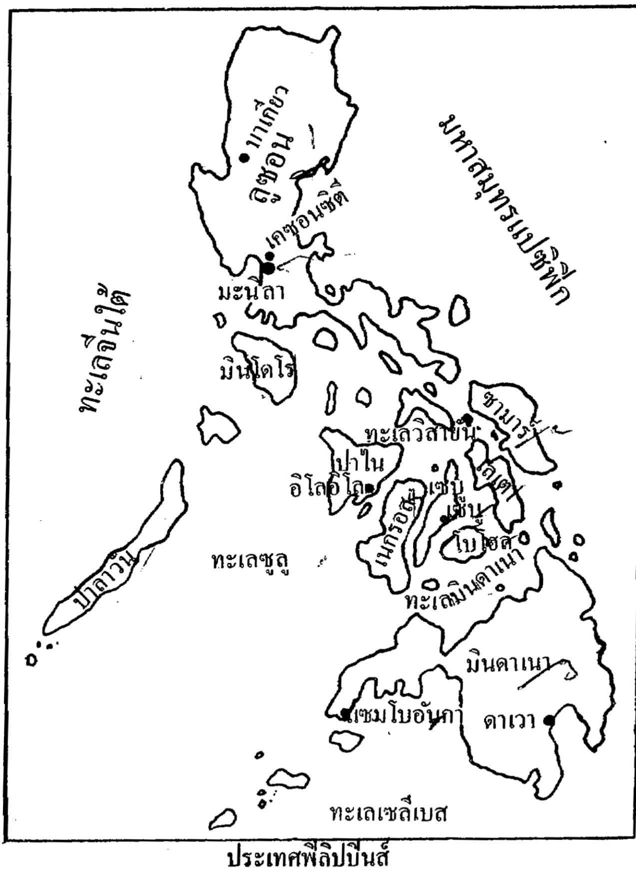
ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม หรือเวียดนามเหนือ มีเนื้อที่ ๑๕๕,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒๑.๓ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) นับเป็นประเทศที่เล็กที่สุด แต่มีประชากรหนาแน่นที่สุด ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมืองหลวงชื่อ ฮานอย (**Hanoi**) ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำแดง (**Red River**) ใกล้อ่าวตังเกี๋ย เมืองท่าชื่อ ไฮฟอง (**Haiphog**)

แสดงภูมิประเทศและเมืองสำคัญของประเทศทางภาคตะวันออกของคาบสมุทรอินโดจีน

เดิมเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ประกอบด้วยแคว้นตังเกี๋ย และภาคเหนือของแคว้นอันหนำ

๙. ประเทศฟิลิปปินส์

ฟิลิปปินส์มีเนื้อที่ ๓๐๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในช่วงละติจูดใกล้เคียงกับประเทศไทย ประกอบด้วยหมู่เกาะต่าง ๆ รวมทั้งหมดประมาณ ๗,๑๐๐ เกาะ ในจำนวนนี้มีเกาะใหญ่ ๑๑ เกาะเรียงตามลำดับขนาด คือ ลูซอน (**Luzon**) มินดาเนา (**Mindanao**) ซามาร์ (**Samar**) เนกรอส (**Negros**)

ประเทศพิลิปปินส์

ปาลาวัน (Palawan) ปาไน (Panay) มินโดโร (Mindoro) เลเต (Leyte) เซบู (Cebu) โบโฮล (Bohol) และ มาสบาเต (Masbate) นับว่าพีลิปปินส์เป็นประเทศหมู่เกาะที่มีเกาะมากที่สุดของโลก

ประชากรของประเทศพีลิปปินส์มีประมาณ ๓๗ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ในจำนวนนี้เกือบครึ่งหนึ่งอยู่ในเกาะลูซอน ชาวพื้นเมืองสืบเชื้อสายมาจากพวกมลายาผสมกับอินโดนีเซีย นอกจากภาษาพื้นเมืองที่ใช้พูดมากที่สุดคือ **ภาษาตากาลอก (Tagalog)** แล้วยังใช้ภาษาอังกฤษและภาษาสเปนเป็นภาษาทางราชการด้วย

เมืองหลวงชื่อ **เคซอนซิตี (Quezon city)** อยู่ติดกับเมืองท่าที่ใหญ่ที่สุดคือ **มะนิลา (Manila)** เมืองหลวงเดิมซึ่งตั้งอยู่ทางชายฝั่งตะวันตกของเกาะลูซอน เมืองท่าอื่นได้แก่เมือง**เซบู (Cebu)** และ **อิโลอิโล (Iloilo)**

เดิมพีลิปปินส์เป็นอาณานิคมของสเปน เมื่อสเปนแพ้สงครามกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. ๒๔๔๒ พีลิปปินส์จึงตกเป็นของสหรัฐอเมริกา จนกระทั่งเมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่สอง สหรัฐอเมริกาจึงให้เอกราชแก่พีลิปปินส์ เมื่อ ๔ กรกฎาคม ๒๔๘๙

๑๐. ประเทศอินโดนีเซีย

อินโดนีเซียมีเนื้อที่ ๑,๔๙๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร นับเป็นประเทศใหญ่ที่สุด ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีประชากรมากที่สุดในภูมิภาคนี้ด้วยคือ มีประมาณ ๑๑๖ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ในจำนวนนี้ประมาณ ๗๐ ล้านคนอยู่ในเกาะชวา อันนับเป็นดินแดนที่มีประชากรอยู่หนาแน่นมากที่สุดแห่งหนึ่งของทวีปเอเชีย

อินโดนีเซียเป็นประเทศหมู่เกาะ ประกอบด้วยเกาะต่าง ๆ มากกว่า ๓,๐๐๐ เกาะ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน คือ

๑. **หมู่เกาะซุนดาใหญ่** (Greater Sunda) มีเกาะ ชวา สุมาตรา บอร์เนียว (เฉพาะดินแดนที่เป็นของอินโดนีเซียเรียกว่า แคว้นกาลิมันตัน) และเกาะเซลีเบส

๒. **หมู่เกาะซุนดาน้อย** ((Lesser Sunda) ได้แก่เกาะเล็ก ๆ ที่อยู่ไปทางตะวันออกของเกาะชวา มีเกาะบาหลี ลอมบอก ซุมบาวา ซุมบา ฟลอเรส และติมอร์ (ทางภาคตะวันตกของเกาะติมอร์เป็นของอินโดนีเซีย ภาคตะวันออกเป็นของโปรตุเกส)

ประเทศอินโดนีเซีย

๓. **หมู่เกาะโมลุกกะ** (Moluccas) หรือหมู่เกาะเครื่องเทศ (Spice Islands) อยู่ระหว่างเกาะเซลีเบสกับเกาะนิวกินี

๔. **แคว้นอิเรียนตะวันตก** (West Irian) อยู่ทางภาคตะวันตกของเกาะนิวกินี

เมืองหลวงของอินโดนีเซีย ชื่อ**จาการ์ตา** (Jakarta) ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะชวา เดิมเมื่อเป็นอาณานิคมของฮอลันดาเมืองนี้เรียกชื่อว่า **บัตตาเวีย** (Batavia) ปัจจุบันมีประชากรอยู่ถึง ๓.๐ ล้านคน นับเป็นเมืองใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นเมืองท่าสำคัญที่สุดด้วย

อินโดนีเซียเคยเป็นอาณานิคมของฮอลันดา และรู้จักกันในชื่อว่า หมู่เกาะอินเดียตะวันออกของฮอลันดา (Dutch East Indies) จนกระทั่งภายหลังสงครามโลก จึงได้รับเอกราชเมื่อ ๑ มกราคม ๒๔๙๒ และได้เจรจาเรียกร้องแคว้นอิเรียนตะวันตกในเกาะนิวกินีจาก เนเธอร์แลนด์ จนเกิดเป็นกรณีพิพาทขึ้น ซึ่งในที่สุดเนเธอร์แลนด์ยอมยกให้

ข. ดินแดนที่เป็นอาณานิคม

ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีดินแดนที่เป็นอาณานิคมหรืออยู่ใต้อารักขา ๒ แห่ง คือ

๑. **บรูไน** (Brunei) อยู่ทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะบอร์เนียว มีเนื้อที่ ๕,๗๘๕ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๑๖,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อเดียวกัน

บรูไนเป็นดินแดนใต้อารักขาของอังกฤษ มีสุลต่านปกครอง

๒. **ติมอร์โปรตุเกส** (Portuguese Timor) อยู่ทางภาคตะวันออกของเกาะติมอร์ ประชากรประมาณ ๕๙๐,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ดิลี** (Dili) เป็นอาณานิคมของโปรตุเกส

สรุปลักษณะสำคัญของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๑. ประกอบด้วย ๒ ส่วนใหญ่ คือ คาบสมุทรอินโดจีน กับกลุ่มเกาะมลายู (Malay Archipelago) ซึ่งประกอบด้วยหมู่เกาะฟิลิปปินกับหมู่เกาะอินโดนีเซีย

๒. ในคาบสมุทรอินโดจีน ประชากรส่วนใหญ่เป็นเชื้อชาติมองโกเลียน ส่วนในกลุ่มเกาะมลายู ส่วนมากเป็นเชื้อชาติมลายาและดราวิเดียน

๓. เป็นแหล่งผลิตพืชผลเมืองร้อนที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก ส่งข้าวเจ้า ยางพารา มะพร้าว เครื่องเทศ ออกจำหน่ายมากที่สุด

๔. เป็นแหล่งผลิตแร่ดีบุกที่สำคัญที่สุด มาเลเซีย อินโดนีเซีย และไทย ขุดแร่ดีบุกได้รวมกันถึง ๕๘% ของโลก

๕. เป็นศูนย์กลางควบคุมเส้นทางคมนาคมติดต่อทางเรือและทางอากาศ ระหว่างเอเชียใต้กับเอเชียตะวันออก และทวีปออสเตรเลีย โดยมีกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางการบิน และสิงคโปร์เป็นศูนย์กลางการเดินเรือ

๖. เป็นภูมิภาคที่กำลังมีความสำคัญทางการเมือง เพราะเป็นเขตที่อิทธิพลของฝ่ายเสรีประชาธิปไตยกำลังต้านทานอิทธิพลของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ในขณะที่บางประเทศในภูมิภาคนี้ก็มีความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกันด้วย

๗. ประชากรส่วนใหญ่มีฐานะยากจน และดำรงชีวิตด้วยเกษตรกรรม เขตที่มีประชากรอยู่หนาแน่นมาก ได้แก่ เกาะชวา ในอินโดนีเซีย ที่ราบลุ่มแม่น้ำแดงในเวียดนามเหนือ ที่ราบลุ่มปากแม่น้ำโขงในเวียดนามใต้ ที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และที่ราบลุ่มแม่น้ำอิระวดีในสหภาพพม่า ส่วนเขตที่มีประชากรอยู่เบาบางมากได้แก่ บริเวณภูเขาทางภาคเหนือของสหภาพพม่าและไทย ในราชอาณาจักรลาวและในเกาะสุมาตราและเกาะบอร์เนียว ประชากรส่วนใหญ่ของภูมิภาคนี้อาศัยอยู่ตามชนบท มีเมืองขนาดใหญ่ที่มีประชากรมากกว่าหนึ่งล้านคนขึ้นไปอยู่ ๕ เมือง คือ จาการ์ตา กรุงเทพฯ สิงคโปร์ ไซ่ง่อน และมะนิลา

เอเชียตะวันออก

๑. **ที่ตั้ง อาณาเขตและขนาด** เอเชียตะวันออกหมายถึงดินแดนที่อยู่ทางภาคตะวันออกของทวีปเอเชีย และบางส่วนทางภาคกลางของทวีป มีประเทศต่างๆ ๖ ประเทศ คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน (จีนคอมมิวนิสต์) สาธารณรัฐจีน (จีนไต้หวัน) สาธารณรัฐประชาชนมองโกเลีย สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) สาธารณรัฐประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ) และญี่ปุ่น นอก

จากนี้ยังมีอาณานิคมฮ่องกงของอังกฤษ และอาณานิคมหมาเก๊าของโปรตุเกส ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกที่กล่าวมานี้ มีเนื้อที่รวมกันประมาณ ๑๒.๕ ล้านตารางกิโลเมตร หรือ ๒/๗ ของเนื้อที่ทวีปเอเชีย และมีประชากรประมาณ ๙๐๐ ล้านคน หรือเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรในทวีปเอเชีย

๒. **ลักษณะภูมิประเทศ** ในจีนมีที่ราบใหญ่อยู่ ๓ ตอน คือ ที่ราบตอนปลายลุ่มแม่น้ำฮวงโหและแยงซีเกียง ซึ่งเป็นที่ราบใหญ่ที่สุดและสำคัญที่สุดของจีน ที่ราบลุ่มแม่น้ำซีเกียง และที่ราบแมนจูเรีย นอกจากนั้นแล้วเป็นภูเขาและที่ราบสูงโดยทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะในทิเบต ซินเกียง และมองโกเลียในมีลักษณะเป็นที่ราบสูงขนาดใหญ่และมีเทือกเขาสูง ๆ เป็นจำนวนมาก

ในคาบสมุทรเกาหลี พื้นที่โดยทั่วไปก็เป็นภูเขา มีที่ราบชายฝั่งทางภาคตะวันตกและภาคใต้ของคาบสมุทร

ในหมู่เกาะญี่ปุ่น และเกาะไต้หวัน พื้นที่โดยทั่วไปเป็นภูเขาสูง ๆ มีที่ราบอยู่น้อย ในเกาะฮอนชูของญี่ปุ่นมีเทือกภูเขาแอลป์ญี่ปุ่น (Japanese Alps) เป็นแนวยาวอยู่ทางตอนกลางของเกาะ มียอดภูเขาไฟ ฟูจียามา (Fujiyama) หรือฟูจีซาน (Fujisan) เป็นยอดสูงที่สุดในญี่ปุ่น และเป็นภูเขาไฟที่สงบพลังชั่วคราว (ระเบิดครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ. ๒๑๙๒) ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ห่างจากเมืองโตเกียว ๑๑๒ กิโลเมตร

๓. **ลักษณะภูมิอากาศ** พื้นที่ส่วนใหญ่ของเอเชียตะวันออก มีภูมิอากาศ ๓ ประเภทคือ ทางภาคตะวันตกของจีน และในประเทศมองโกเลียมีภูมิอากาศแบบทะเลทรายและทุ่งหญ้าอบอุ่น ส่วนในคาบสมุทรเกาหลี แมนจูเรีย และภาคเหนือของหมู่เกาะญี่ปุ่น มีภูมิอากาศชื้นภาคพื้นทวีป และส่วนใหญ่ทางภาคตะวันออกของจีนและภาคใต้ของญี่ปุ่น มีภูมิอากาศแบบอบอุ่นชื้น (ดูรายละเอียดในบทที่ ๑ ตอนที่ว่าด้วยภูมิอากาศของทวีปเอเชีย) จากลักษณะภูมิอากาศของเอเชียตะวันออก จะเห็นได้ว่ามีเนื้อที่กว้างใหญ่ที่มีอากาศค่อนข้างแห้งแล้งอยู่ทางภาคตะวันตกของจีน และในมองโกเลีย บางตอนก็เป็นทะเลทราย เช่นทะเลทรายโกบี (Gobi Desert) ในประเทศมองโกเลีย และทะเลทรายตากลามากัน (Takla Makan Desert) ในแคว้นซินเกียง

๔. ทรัพยากรและอาชีพ

ก. **กสิกรรม** ในจีนมีการเพาะปลูกหนาแน่นมาก ในเขตที่ราบแมนจูเรียและลุ่มแม่น้ำฮวงโห แยงซีเกียง และซีเกียง การเพาะปลูกในจีนใช้แรงงานคนและสัตว์เป็นส่วนใหญ่ และชาวนามีเนื้อที่ผืนเล็ก ๆ ในแมนจูเรียและลุ่มแม่น้ำฮวงโห พืชที่ปลูกมากได้แก่ข้าวสาลี ถั่วเหลือง ลูกเดือย ส่วนในเขตลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงมีข้าวสาลี ข้าวเจ้า ฝ้าย ชา ในเขตลุ่มแม่น้ำซีเกียงซึ่งอยู่ทางภาคใต้ของจีน พืชที่ปลูกมากที่สุด คือ ข้าวเจ้า นอกจากนั้นก็มีอ้อย ข้าวโพด ยาสูบ ชา

ในเกาหลี มีข้าวสาลี และถั่วเหลือง เป็นพืชสำคัญเช่นเดียวกับในแมนจูเรีย

ในญี่ปุ่น การเพาะปลูกเจริญก้าวหน้ามาก แม้ว่าจะมีที่ดินเพาะปลูกน้อยเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา แต่ก็สามารถผลิตพืชผลได้เป็นจำนวนมากที่ปลูกโดยทั่ว ๆ ไปคือข้าวเจ้า ซึ่งปลูกได้ในทุกภาคยกเว้นทางตอนเหนือของเกาะฮอกไกโด ซึ่งมีอากาศหนาวเกินไป นอกจากนั้นก็มีข้าวสาลี ชา หม่อน (เลี้ยงตัวไหม) ผักและผลไม้

ในเกาะไต้หวัน พืชที่ปลูกมาก คือ ข้าวเจ้า อ้อย สับปะรด และชา โดยเฉพาะอ้อยเป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมทำน้ำตาล ซึ่งเป็นสินค้าออกสำคัญที่สุดของไต้หวัน

ข. **การเลี้ยงสัตว์** ในเขตแห้งแล้งทางภาคตะวันตกของจีน และในมองโกเลีย การเลี้ยงสัตว์มีทำกันโดยทั่ว ๆ ไป สัตว์เลี้ยงสำคัญได้แก่ แกะ แพะ วัว และจามรี (ในทิเบต) แต่ทางภาคตะวันออกของจีนซึ่งเป็นเขตเพาะปลูกหนาแน่นนั้น การเลี้ยงสัตว์ไม่นิยมทำกัน มีเฉพาะการเลี้ยง เป็ด ไก่ และสุกร ที่ทำกันตามบ้าน เพื่อใช้เป็นอาหารในครอบครัว

ในญี่ปุ่นการเลี้ยงสัตว์ได้ขยายตัวมากขึ้น นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา เพราะชาวญี่ปุ่นนิยมบริโภคอาหารประเภทเนื้อสัตว์ และ นม มากขึ้น ปัจจุบันมีการเลี้ยงวัวนม วัวเนื้อ และสุกร ใช้อาหารสัตว์ที่สั่งซื้อจากต่างประเทศ เช่นซื้อข้าวโพดจากไทยและสหรัฐอเมริกา

ค. **การทำป่าไม้** ยกเว้นญี่ปุ่น ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกมีความสำคัญในการทำป่าไม้น้อยมาก ในจีนนั้นพื้นที่ส่วนใหญ่ที่เคยเป็นป่าไม้มาก่อน ถูกทำลายถางป่าไปเสียมาก เพื่อใช้พื้นที่ในการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ สำหรับในญี่ปุ่น มีการปลูกป่าสน ป่าไผ่ และไม้ชนิดอื่น ๆ โดยการส่งเสริมของรัฐบาล ทำให้ญี่ปุ่นผลิตไม้ได้เป็นจำนวนมาก

ง. **การประมง** น่านน้ำรอบหมู่เกาะญี่ปุ่น เป็นแหล่งประมงที่สำคัญมากแห่งหนึ่งของโลก เพราะเป็นเขตทะเลตื้น และมีกระแสน้ำอุ่นกับกระแสน้ำเย็นมาบรรจบกัน แต่ญี่ปุ่นไม่ได้จับปลาเฉพาะในเขตน่านน้ำของตน ได้เดินทางออกไปจับปลาในระยะทางไกล ๆ เช่นในทะเลจีนใต้ มหาสมุทรอินเดียและภาคใต้ของมหาสมุทรแปซิฟิก ทำให้ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่จับปลาได้มากที่สุดในโลก นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมเลี้ยงหอยมุก มีศูนย์กลางอยู่ที่คาบสมุทรชิมา (**Shima Peninsula**) ใกล้เมืองนาโกยา

ในเกาหลี จีนคอมมิวนิสต์ และจีนไต้หวัน การประมงก็เป็นอาชีพที่สำคัญของพลเมืองด้วย แต่ทำเฉพาะชายฝั่งน่านน้ำของตน

จ. **การขุดแร่** จีนมีแร่ถ่านหินเป็นจำนวนมาก มีเหมืองขุดถ่านหินในมณฑลเชนสี (**Shensi**) และมณฑลชานสี (**Shansi**) และในแมนจูเรีย นอกจากถ่านหินก็มี แร่เหล็ก พลวง และดีบุก จีนเป็นประเทศที่ขุดแร่พลวงได้มากที่สุดในโลก

ในญี่ปุ่น แร่ที่ขุดได้มากคือ ทองคำ และกำมะถัน นอกจากนั้นมีแร่ถ่านหิน และน้ำมันปิโตรเลียม แต่ขุดได้ไม่พอกับความต้องการใช้ภายในประเทศ แหล่งถ่านหินที่ใหญ่ที่สุดของญี่ปุ่น มีอยู่ทางภาคเหนือของเกาะคิวชู (**Kyushu**)

ฉ. **อุตสาหกรรม** ญี่ปุ่นก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมอย่างมาก แต่เดิมนั้นมีอุตสาหกรรมทอผ้าเป็นส่วนใหญ่ แต่ในปัจจุบันมีอุตสาหกรรมผลิตเครื่องจักร ยานพาหนะ เครื่องไฟฟ้า เครื่องอีเล็กโทรนิก และอุตสาหกรรมเคมี ศูนย์กลางของอุตสาหกรรมตั้งอยู่ทางภาคใต้ของเกาะฮอนชู และภาคเหนือของเกาะคิวชู มีเมืองใหญ่ ๆ อย่างเช่น โตเกียว โยโกฮามา โอซากา โกเบ เกียวโต

นาโกยา ซึ่งล้วนเป็นเมืองอุตสาหกรรม โดยเฉพาะเมืองโอซากาได้ชื่อว่าเป็นเมืองแมนเชสเตอร์ของญี่ปุ่น เพราะมีอุตสาหกรรมทอผ้าฝ้ายอยู่มาก

ความจริงญี่ปุ่นมีทรัพยากรประเภทแร่ธาตุ ที่จะนำมาใช้ในอุตสาหกรรมไม่มากนัก แต่ที่ญี่ปุ่นเจริญก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมมาก ก็เนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ ที่สำคัญคือ

๑. ผลิตไฟฟ้าจากพลังน้ำได้มาก เป็นประเทศที่ใช้ไฟฟ้าจากพลังน้ำมากที่สุดในทวีปเอเชีย

๒. ค่าจ้างแรงงานถูก

๓. มีความสามารถในทางการประดิษฐ์และค้นคิด

๔. มีความสามารถในการค้าและการหาตลาด ปัจจุบันญี่ปุ่นส่งสินค้าไปจำหน่ายทั่วโลก แม้แต่ในสหรัฐอเมริกา และในยุโรป ซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรม แต่ตลาดสินค้าสำคัญของญี่ปุ่นคือทวีปเอเชียและทวีปแอฟริกา

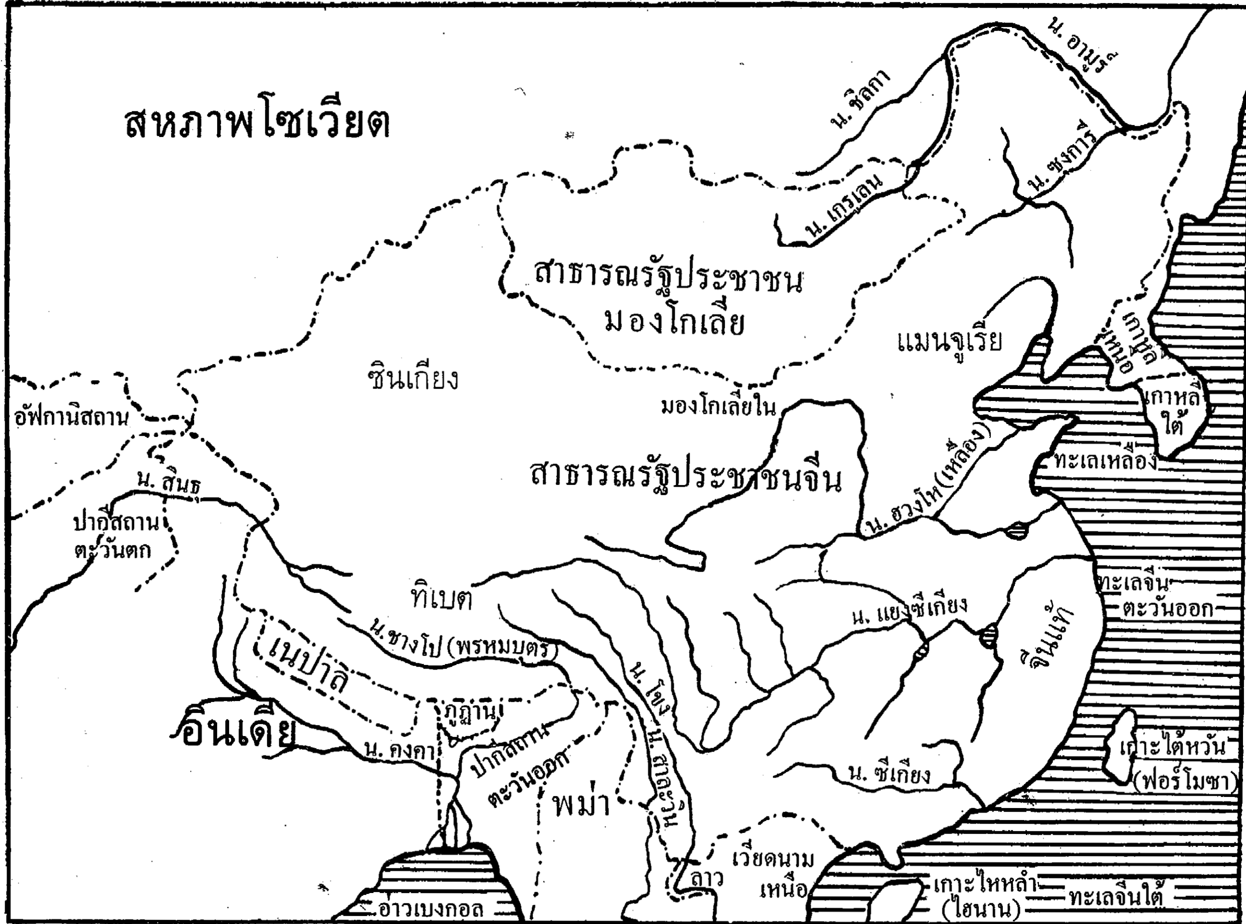
ประเทศในเอเชียตะวันออก

ก. ประเทศเอกราช

๑. ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (จีนคอมมิวนิสต์)

มีเนื้อที่ประมาณ ๑๐ ล้านตารางกิโลเมตร นับเป็นประเทศใหญ่ที่สุดในทวีปเอเชียและเป็นที่สองของโลกรองจากสหภาพโซเวียต มีประชากรประมาณ ๗๔๐ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ซึ่งจัดเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดของโลก เมืองหลวงชื่อ ปักกิ่ง (Peking) ประชากร ๔ ล้านคน เมืองท่าสำคัญได้แก่ เมือง เซี่ยงไฮ้ เมือง เทียนสิน และเมือง กวางตุ้ง

จีนคอมมิวนิสต์ ประกอบด้วยดินแดนส่วนที่เป็นจีนแท้ (China Proper) กับส่วนที่เป็นดินแดนชั้นนอกที่อยู่ใต้การปกครองของจีน ได้แก่ แมนจูเรีย มองโกเลียใน (Inner Mongolia) ซินเกียง และทิเบต ดินแดนที่อยู่ชั้นนอกนี้ เฉพาะแมนจูเรียที่มีประชากรอยู่หนาแน่น นอกนั้นเป็นที่ซึ่งยังมีความเจริญน้อย มีประชากรอยู่เบาบาง เพราะเป็นที่สูงและมีอากาศแห้งแล้ง

อาณาเขตประเทศจีน

๒. ประเทศสาธารณรัฐจีน (จีนไต้หวัน)

มีเนื้อที่ประมาณ ๓๖,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๔ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ประกอบด้วยเกาะไต้หวันหรือฟอร์โมซา และเกาะเล็ก ๆ ใกล้เคียง อยู่ห่างจากผืนแผ่นดินใหญ่ของจีนคอมมิวนิสต์ประมาณ ๑๘๐ กิโลเมตร เมืองหลวงชื่อ **ไทเป (Taipei)** ตั้งอยู่ทางภาคเหนือของเกาะไต้หวัน เมือง **ชิลุง (Chilung)** เป็นเมืองท่า

จีนไต้หวันมีกำเนิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อรัฐบาลฝ่ายคอมมิวนิสต์ยึดได้ดินแดนบนผืนแผ่นดินใหญ่ทั้งหมด และสถาปนาประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๙๓ รัฐบาลฝ่ายจีนเสรี จึงต้องย้ายมาตั้งมั่นอยู่ที่เกาะไต้หวัน

๓. ประเทศสาธารณรัฐประชาชนมองโกเลีย

มีเนื้อที่ประมาณ ๑,๕๐๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากรประมาณ ๑.๒ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) นับว่าเป็นประเทศที่มีประชากรอยู่กันเบาบางมาก เมือง **อูลาน บาตอร์ (Ulan Bator)** เป็นเมืองหลวง เป็นประเทศที่ไม่มีพรมแดนติดทะเล ต้องอาศัยขนส่งสินค้าผ่านเมืองท่าเทียนสินของจีน

เดิมเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของจีน ประกาศเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔ และตั้งเป็นสาธารณรัฐเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๗ หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นประเทศบริวารของสหภาพโซเวียต

๔. ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)

มีเนื้อที่ประมาณ ๙๔,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๓๑ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) มีเมือง **เซอูล (Seoul)** เป็นเมืองหลวง เมือง **อินชอน (Inchon)** และ **ปูซาน (Pusan)** เป็นเมืองท่า

เกาหลีใต้แยกออกจากเกาหลีเหนือ ตามเส้นขนานที่ ๓๘ และตั้งขึ้นเป็นประเทศเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๔๙๑

๕. ประเทศสาธารณรัฐประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ)

มีเนื้อที่ประมาณ ๑๒๗,๖๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากรประมาณ ๑๓.๓

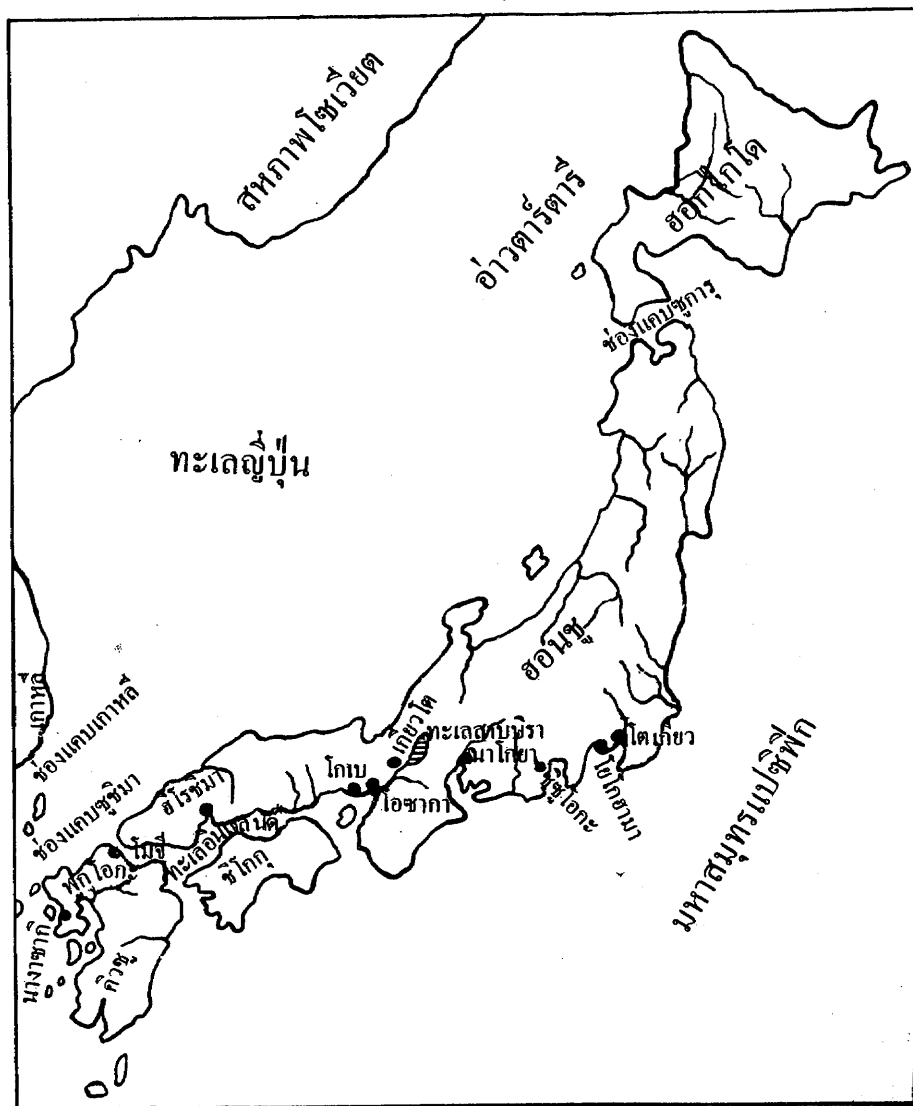
ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ เปียงยาง (Pyongyang) เมืองท่าสำคัญ คือ ชินนัมโป (Chinnampo) และ วอนซาน (Wonsan)

เกาหลีเหนือตั้งเป็นประเทศ เมื่อกันยายน ๒๔๙๑

๖. ประเทศญี่ปุ่น

มีเนื้อที่ ๓๗๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ก่อนหน้าที่ญี่ปุ่นจะแพ้สงครามโลก

ประเทศญี่ปุ่น

ครั้งที่สอง อาณาเขตของจักรวรรดิญี่ปุ่นแผ่ขยายออกไปกว้างขวาง รวมแมนจูเรีย เกาหลี ฟอร์โมซา และหมู่เกาะอื่น ๆ อีกมาก เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามดินแดนได้ลดลงเหลือเพียงเฉพาะส่วนที่เป็นญี่ปุ่นแท้ (Japan Proper) ประกอบด้วยเกาะใหญ่ ๔ เกาะคือ **เกาะฮอกไกโด** (Hokkaido) **เกาะฮอนชู** (Honshu) **เกาะชิโกกุ** (Shikoku) และ **เกาะคิวชู** (Kyushu) รวมทั้งเกาะเล็ก ๆ ใกล้เคียงกับเกาะใหญ่ ๔ เกาะนี้

ญี่ปุ่นมีประชากรประมาณ ๑๐๒ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) นับเป็นประเทศที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดในทวีปเอเชีย เมืองหลวงชื่อ **โตเกียว** (Tokyo) ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกของเกาะฮอนชู มีประชากร ๑๐ ล้านคน นับเป็นเมืองที่มีประชากรมากที่สุดของโลก เมืองท่าสำคัญคือ เมือง **โยโกฮามา** (Yokohama) และเมือง **โกเบ** (Kobe)

เนื่องจากญี่ปุ่นมีลักษณะหลายอย่างที่คล้ายคลึงกับอังกฤษ คือ เป็นหมู่เกาะ มีขนาดเนื้อที่ไล่เลี่ยกัน ตั้งอยู่ในเขตอากาศอบอุ่น มีประชากรอยู่หนาแน่น และมีความสำคัญทางด้านอุตสาหกรรมเหมือนกัน จึงทำให้ญี่ปุ่นได้รับสมญาว่าเป็น 'บริเตนแห่งตะวันออก' (Britain of the East)

ข. ดินแดนส่วนที่เป็นอาณานิคม

๑. ฮ่องกง

เป็นอาณานิคมของอังกฤษ ประกอบด้วยเกาะฮ่องกง และคาบสมุทรเกาลูน ซึ่งเป็นดินแดนของอังกฤษโดยตรง กับ นิวเทร์ริทอรีส์ (New Territories) ซึ่งเป็นดินแดนที่อังกฤษทำสัญญาเช่าจากจีน มีเนื้อที่รวมทั้งหมด ๑,๐๑๒ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๔ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **วิกตอเรีย** (Victoria)

อาณานิคมฮ่องกงมีประชากรหนาแน่นมาก เนื่องจากอยู่ติดต่อกับเขตแดนจีนคอมมิวนิสต์ มีชาวจีนอพยพลี้ภัยเข้ามามากมาย จนรัฐบาลอังกฤษต้องประกาศห้ามการอพยพเข้ามาอีก เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาประชากรอยู่มากเกินไป

ความสำคัญของฮ่องกง อยู่ที่การเป็นเมืองท่าเสรี เป็นศูนย์กลางการเดินเรือของเอเชียตะวันออก เช่นเดียวกับที่สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ยังเป็นเมืองท่าที่จีนคอมมิวนิสต์ได้อาศัยค้าขายติดต่อกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มเสรีประชาธิปไตย โดยอาศัยฮ่องกงเป็นพ่อค้าคนกลาง

๒. หมาเก๊า

เป็นอาณานิคมของโปรตุเกส เนื้อที่ ๑๕.๕ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒๖๐,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ตั้งอยู่ริมอ่าวกวางตุ้ง ฝั่งตรงข้ามกับฮ่องกง

แต่เดิมหมาเก๊า เป็นเมืองท่าสำคัญ ที่จีนติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ แต่เมื่อฮ่องกงเจริญมากขึ้น หมาเก๊าก็เสื่อมลง การค้าเลื่อนจุดไปอยู่ทางฝั่งด้านฮ่องกงหมด ปัจจุบันไม่มีความสำคัญทางด้านการค้า เป็นศูนย์กลางการลักลอบสินค้าหนีภาษี และเปิดบ่อนการพนัน

เอเชียใต้

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต และขนาด เอเชียใต้เป็นภูมิภาคของทวีปเอเชียที่อยู่ระหว่างเทือกภูเขาหิมาลัย ทะเลอาหรับ และอ่าวเบงกอล มีประเทศต่าง ๆ ๕ ประเทศ คือ อินเดีย ปากีสถาน ลังกา เนปาล และภูฏาน กับรัฐสิกขิม ซึ่งอยู่ใต้อารักขาของอินเดีย และมีประเทศหมู่เกาะในมหาสมุทรอินเดียอีก ๑ ประเทศ คือ มัลดิฟ มีเนื้อที่รวมกันประมาณ ๔.๕ ล้านตารางกิโลเมตร และประชากรประมาณ ๖๗๓ ล้านคน

๒. ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศของเอเชียใต้ ประกอบด้วย ๓ เขตใหญ่ คือ

๑. เขตเทือกภูเขาสูงทางเหนือและตะวันตกเฉียงเหนือ มีเทือกภูเขาหิมาลัย เทือกภูเขาการาโกรัม และเทือกภูเขาฮินดูกูช เป็นแนวยาวติดต่อกันไปเป็นระยะทางยาวมากกว่า ๔,๐๐๐ กิโลเมตร มียอดสูง ๆ อยู่มากมาย ซึ่งมีหิมะและน้ำแข็งปกคลุมอยู่ตลอดทั้งปี ยอดสูงที่สุดคือยอดเขาเอเวอเรสต์ อยู่ในเขตของประเทศเนปาล

๒. เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุ—คงคา—พรหมบุตร เป็นที่ราบกว้างใหญ่

มาก ที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตของปากีสถานตะวันตก ส่วนที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคาและพรหมบุตรนั้น อยู่ในเขตของอินเดีย และปากีสถานตะวันออก ปากแม่น้ำคงคามีลักษณะเป็นดินดอนสามเหลี่ยม (Delta) ขนาดใหญ่มาก มีความกว้างประมาณ ๑๒๐—๓๐๐ กิโลเมตร

๓. เขตที่ราบสูงเดคคาน อยู่ทางใต้ของที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุ—คงคา มีเทือกภูเขาเตี้ย ๆ กั้นอยู่ ๓ ด้าน คือทางด้านเหนือมีเทือกภูเขา วินธัย (**Vindhya**) กับเทือกภูเขา สัตปุระ (**Satpura**) ด้านตะวันตกมีเทือกภูเขาฆาตตะวันตก (**Western Ghats**) และด้านตะวันออกมีเทือกภูเขาฆาตตะวันออก (**Eastern Ghats**) ทางใต้ของคาบสมุทรเดคคาน มีเกาะลังกา (**Ceylon**) อยู่ห่างจากผืนแผ่นดินใหญ่ประมาณ ๖๕ กิโลเมตร มีช่องแคบพอล์ก (**Palk Strait**) คั่นอยู่

๔. **ลักษณะภูมิอากาศ** ภูมิอากาศของเอเชียใต้ เป็นลักษณะของอากาศแบบมรสุมอย่างแท้จริง ลมประจำที่พัดผ่านนั้นเปลี่ยนทิศทางตามฤดูเห็นได้ชัดเจนมาก ในฤดูร้อนมีลมพัดจากมหาสมุทรอินเดีย เข้าไปบริเวณความกดอากาศต่ำ ซึ่งเกิดขึ้นทางแถบรัฐปั่นจาบ (ตอนเหนือของอินเดียและปากีสถานตะวันตก) ทำให้เกิดฝนตกชุกในระยะนี้ แต่พอถึงฤดูหนาวก็มีลมพัดจากบริเวณความกดอากาศสูงทางแถบรัฐปั่นจาบไปยังมหาสมุทรอินเดีย และเป็นระยะเวลาที่มีอากาศแล้ง

ปริมาณฝนที่ตกในเอเชียใต้มีแตกต่างกัน ตามท้องถิ่นที่ราบชายฝั่งของคาบสมุทรเดคคานนั้นมีฝนตกชุกมาก เพราะมีเทือกภูเขาฆาตตะวันตกและเทือกภูเขาฆาตตะวันออกตั้งรับทางลมที่พัดมาจากมหาสมุทร ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคาและพรหมบุตรก็มีฝนตกเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะที่ภูเขากาสี (**Khasi Hills**) ในรัฐอัสสัม ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างลุ่มแม่น้ำพรหมบุตรกับปากแม่น้ำคงคา มีฝนตกชุกมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก

ส่วนที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุ และทางภาคกลางของที่ราบสูงเดคคานมีอากาศค่อนข้างแห้งแล้ง โดยเฉพาะทางพรมแดนตะวันตกเฉียงเหนือของอินเดีย ต่อกับปากีสถานตะวันตกนั้นเป็นทะเลทราย เรียกชื่อว่า ทะเลทราย ธาร์ (**Thar**

Desert) หรือทะเลทรายเกรตอินเดีย **(Great Indian Desert)**

๕. **ทรัพยากรและอาชีพ**

ก. **การกสิกรรม** ในอินเดียการเพาะปลูกเป็นอาชีพหลักของพลเมือง ประมาณร้อยละ ๙๐ ของประชากรมีอาชีพทางกสิกรรม ในเขตลุ่มแม่น้ำคงคา มี **ข้าวเจ้า** และ **อ้อย** เป็นพืชสำคัญ ทางตะวันตกเฉียงเหนือของที่ราบสูงเดคคานในรัฐมหาราษฎร์ มี**ฝ้าย**เป็นพืชที่ปลูกเป็นจำนวนมาก ส่วนที่รัฐเบงกอลตะวันตกตอนปากแม่น้ำคงคามี **ปอกระเจา** เป็นสินค้าสำคัญ และในภาคใต้ของคาบสมุทรเดคคานในรัฐมัทราส และรัฐเก–ราลา มี **ยางพารา มะพร้าว** และ **เครื่องเทศ** เป็นพืชผลที่ทำรายได้ให้มาก

ในปากีสถานซึ่งแยกออกเป็น ๒ ส่วนนั้น มีการเพาะปลูกพืชผลแตกต่างกันไป ในปากีสถานตะวันตกซึ่งมีอากาศค่อนข้างแห้งแล้งนั้นมี **ข้าวสาลี** และ **ฝ้าย**เป็นพืชหลัก ส่วนในปากีสถานตะวันออกมี **ข้าวเจ้า** และ **ปอกระเจา** เป็นพืชสำคัญ

ในลังกา มีการปลูก **มะพร้าว ชา** และ **ข้าวเจ้า**

ข. **การเลี้ยงสัตว์** ตามสถิติ พ.ศ. ๒๔๙๙ ปรากฏว่าในอินเดียมีจำนวนวัว และควายรวมกันประมาณ ๒๑๐ ล้านตัว (วัว ๑๖๐ ล้าน ควาย ๕๐ ล้าน) จัดได้ว่าเป็นประเทศที่มีสัตว์เลี้ยงประเภทนี้มากที่สุด แต่การเลี้ยงสัตว์ของอินเดียไม่ได้ทำเป็นอุตสาหกรรมเพื่อผลิตเนื้อสัตว์ หรือนมเนยอย่างที่ทำกันในประเทศอื่น ๆ ส่วนใหญ่เพื่อมุ่งหวังแรงงานจากสัตว์ ส่วนประโยชน์อย่างอื่น ๆ เช่น นม เนื้อ และหนังนั้นถือเป็นผลพลอยได้ จะเห็นได้ว่า การเลี้ยงสัตว์ในอินเดียไม่ได้ทำกันอย่างถูกต้องตามหลักวิชา เป็นการเลี้ยงสัตว์อย่างปล่อยปละละเลยมากกว่า ฉะนั้นคุณภาพของสัตว์จึงต่ำมาก สาเหตุสำคัญที่เข้ามาเกี่ยวข้องคือ ความเชื่อถือทางศาสนา โดยที่ชาวอินเดียซึ่งประมาณ ๘๕ % นับถือศาสนาฮินดู ถือว่าวัวเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ ห้ามการทำร้ายหรือฆ่า ฉะนั้นการเลี้ยงเพื่อทำเป็นอุตสาหกรรมจึงไม่มีผู้ใดทำกัน และวัวก็เพิ่มจำนวนขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยไม่มีการควบคุมป้องกันโรค และการคัดเลือกพันธุ์ นอกจากสาเหตุทางศาสนา ก็มีสาเหตุอย่างอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น พลเมือง

ส่วนมากมีฐานะยากจน ขาดการศึกษา ทำให้ไม่มีความรู้ในการเลี้ยงสัตว์อย่างถูกต้อง ตลอดจนขาดแคลนพื้นที่เลี้ยงสัตว์ เพราะมีความจำเป็นในการที่จะต้องใช้ในการเพาะปลูกพืชอย่างอื่น ๆ เป็นต้น

ในปากีสถานตะวันตก และภาคเหนือของอินเดีย มีการเลี้ยง แพะ และแกะเป็นจำนวนมาก ใช้บริโภคและจำหน่ายขนเป็นสินค้าด้วย ส่วนในเนปาล ภูฏาน และสิกขิม ซึ่งมีภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง การเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพสำคัญที่สุดของพลเมือง เลี้ยงวัวและแกะเป็นจำนวนมาก

ค. **การทำป่าไม้** ในเอเชียใต้ ความสำคัญในการทำป่าไม้มีน้อยมาก แม้แต่ในอินเดีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่กว่าประเทศญี่ปุ่นถึง ๙ เท่า แต่ก็ตัดไม้ได้น้อยกว่าญี่ปุ่นถึง ๖ เท่า ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากการขาดความเอาใจใส่ทำนุบำรุงป่าไม้ และการถางทำลายป่าเพื่อใช้เนื้อที่ในการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์

ง. **การประมง** ปัจจุบันในเอเชียใต้ยังมีการประมงไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นการจับปลาตามชายฝั่ง ในเกาะลังกามีชื่อในการงมหอยมุก

ฉ. **การขุดแร่** อินเดียมีแร่ธาตุอยู่เป็นจำนวนมาก ที่สำคัญที่สุด คือ **แร่เหล็ก** ซึ่งมีแหล่งสำคัญทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของคาบสมุทรเดคคาน ในเขตของรัฐโอริสสา นอกจากนี้มี **ถ่านหิน** ในรัฐพิหาร และ **น้ำมัน** ในรัฐอัสสัม

ประเทศอื่น ๆ นอกจากอินเดีย ปรากฏว่าไม่มีแร่ธาตุสำคัญ

ช. **อุตสาหกรรม** หลังจากที่อินเดียได้รับเอกราชแล้ว ได้พยายามส่งเสริมอุตสาหกรรมของตน อุตสาหกรรมของอินเดียได้เปรียบหลายประการ คือ ประการแรกค่าจ้างแรงงานถูก ประการที่สองมีวัตถุดิบและเชื้อเพลิงภายในประเทศ และประการที่สามมีประชากรมาก หาตลาดจำหน่ายภายในประเทศได้ง่าย แต่อินเดียไม่มีความสามารถในทางการประดิษฐ์และค้นคิดเหมือนญี่ปุ่น ฉะนั้นอุตสาหกรรมจึงก้าวหน้าได้ช้ากว่า

อุตสาหกรรมที่สำคัญของอินเดียคือ การทอผ้าฝ้ายและผ้ากระสอบ มี

เมือง บอมเบย์ เป็นศูนย์กลางการทอผ้าฝ้าย และเมือง กัลกัตตา เป็นศูนย์-กลางการทอผ้ากระสอบ นอกจากนี้มีโรงงานถลุงเหล็กและทำเหล็กกล้าขนาดใหญ่ที่เมือง จัมเชดปุระ (Jamshedpur)

ปากีสถานมีอุตสาหกรรมทอผ้าฝ้าย และผ้ากระสอบด้วย เช่นเดียวกัน แต่ไม่เจริญมากเท่ากับอินเดีย ในลังกามีอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันพืช ทำเชือกและพรมจากใยกาบมะพร้าว

ประเทศในเอเชียใต้

ก. ประเทศเอกราช

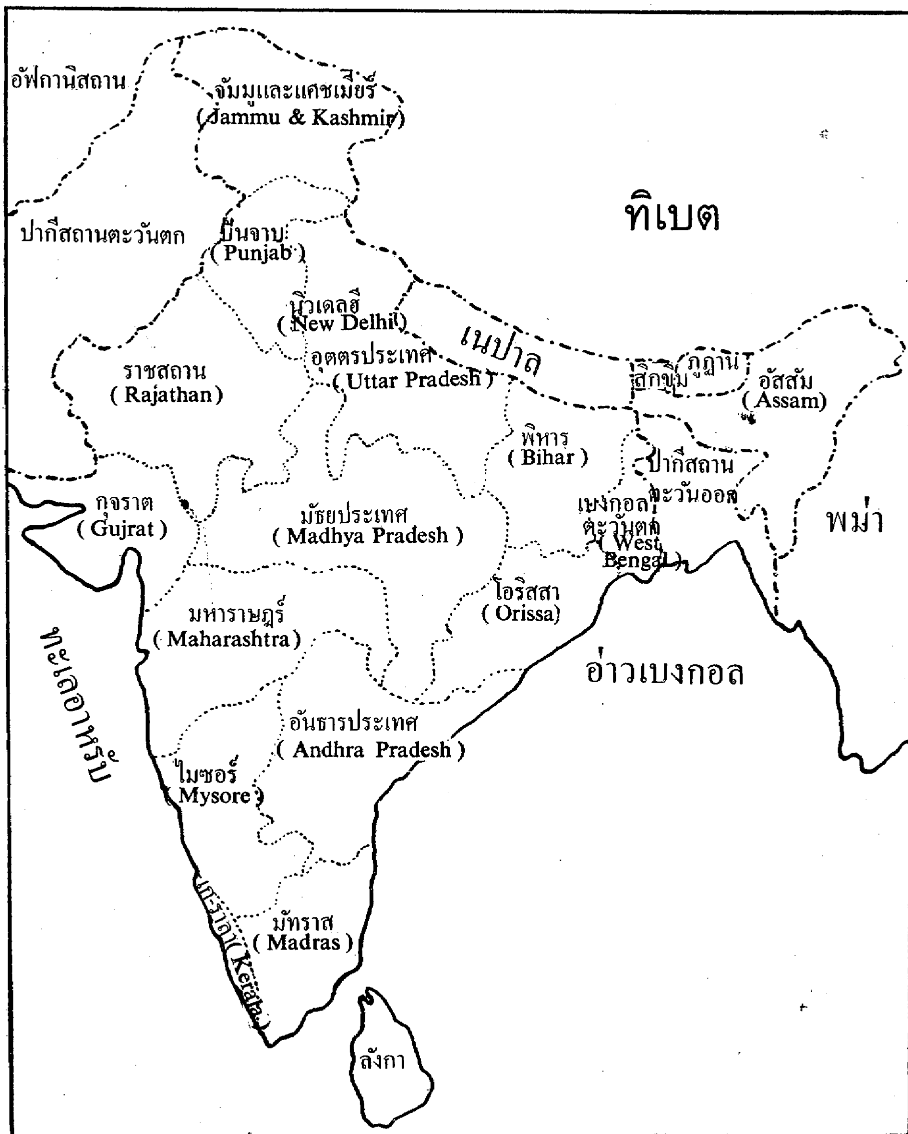
๑. ประเทศอินเดีย

มีเนื้อที่ ๓.๔ ล้านตารางกิโลเมตร ประชากร ๕๓๗ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) นับเป็นประเทศที่มีประชากรมากเป็นที่สองของโลกรองจากจีน ก่อนหน้าที่จะได้รับเอกราชเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๔๙๐ นั้น อินเดียประกอบด้วย ๒ ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนหนึ่งอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษโดยตรง เรียกชื่อว่า บริติชอินเดีย (British India) และอีกส่วนหนึ่งมีเจ้าผู้ครอง อยู่ใต้ความดูแลของอังกฤษ ซึ่งมีอยู่ถึง ๕๖๒ รัฐ แต่หลังจากที่ได้รับเอกราชแล้ว รัฐบาลกลางของอินเดียได้พยายามที่จะรวมอำนาจเข้ามาที่ศูนย์กลาง โดยความยินยอมของเจ้าผู้ครอง (ราชาและมหาราชา) ต่าง ๆ ปัจจุบันอินเดียแบ่งการปกครองออกเป็น ๑๗ รัฐ

ชาวพื้นเมืองของอินเดียแตกต่างกันทั้งทางด้านภาษาและเชื้อชาติ และแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ คือทางใต้ในเขตของคาบสมุทรเดคคาน พลเมืองส่วนมากเป็นพวกเชื้อสายดราวิเดียน (Dravidian) รูปร่างเล็ก ผิวดำ และผมหยิก ส่วนทางเหนือในเขตของที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคาและพรหมบุตร พลเมืองส่วนใหญ่เป็นพวกเชื้อสาย อารยัน (Aryan) รูปร่างสูง ผิวค่อนข้างขาว

เมืองหลวงของอินเดีย ชื่อ นิวเดลฮี (New Delhi) ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำยุมนา (Jumna)

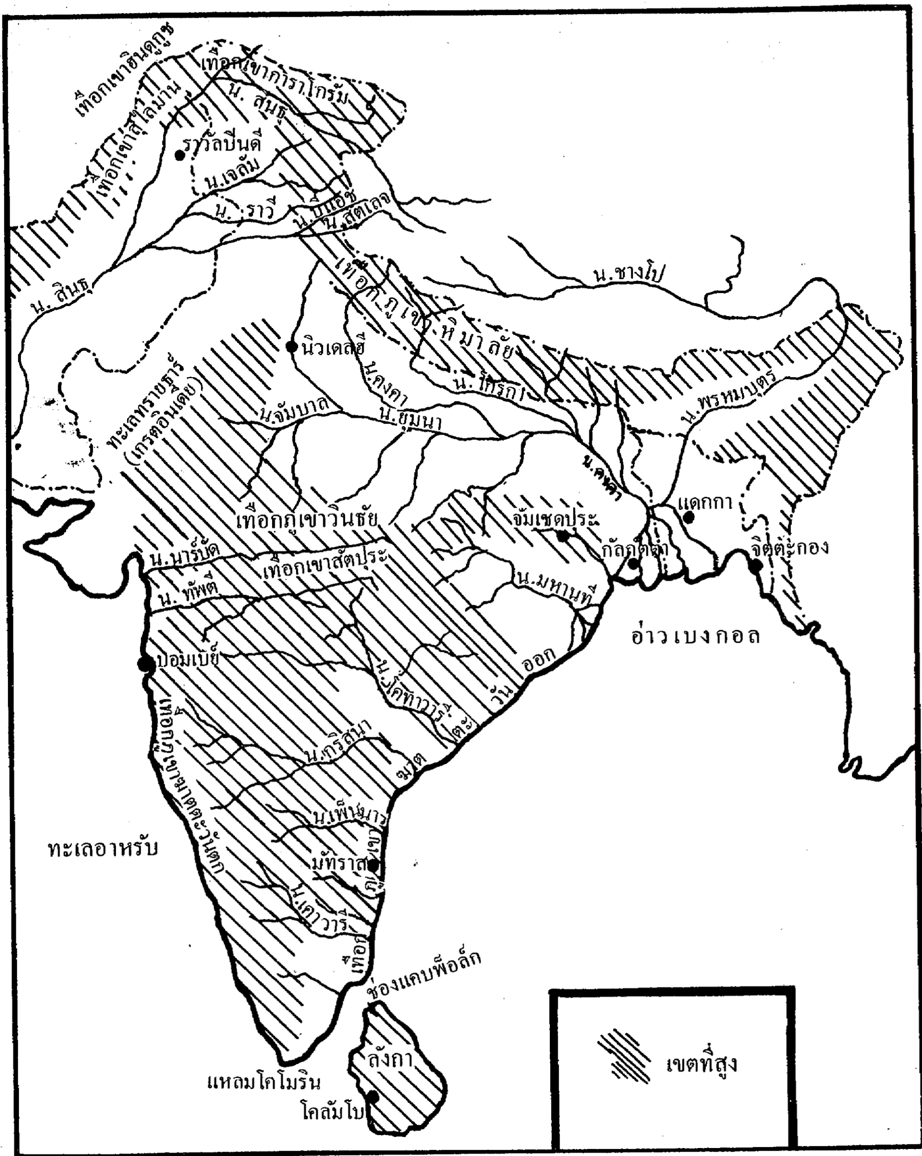
การคมนาคมทางรถไฟนับว่าสำคัญที่สุดของอินเดีย มีทางรถไฟยาวถึง ๕๕,๕๖๐ กิโลเมตร (พ.ศ. ๒๕๐๑) นับว่าเป็นประเทศที่มีทางรถไฟยาวที่สุด

แสดงการแบ่งเขตรัฐของอินเดีย

ในทวีปเอเชีย เป็นอันดับที่สี่ของโลก บริเวณที่มีทางรถไฟหนาแน่นที่สุด คือ ในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคา

เมืองท่าสำคัญของอินเดีย คือ บอมเบย์ (Bombay) กัลกัตตา (Calcutta) และ มัทราส (Madras)

แสดงภูมิประเทศของอินเดียและปากีสถาน

๒. ประเทศปากีสถาน

มีเนื้อที่ ๗๕๑,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๑๒ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ตั้งขึ้นเป็นประเทศเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๔๙๐ เมื่ออังกฤษให้เอกราชแก่อินเดีย เนื่องจากพลเมืองส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม (๘๘% ของประเทศ) ทำให้ไม่ประสงค์ที่จะรวมกับอินเดีย ปากีสถานแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน มีดินแดนไม่ติดต่อกัน

อยู่ห่างจากกันประมาณ ๑๖๐๐ กิโลเมตร โดยมีดินแดนของอินเดียคั่นกลางอยู่ ทำให้ลำบากในการปกครอง และการติดต่อคมนาคม ปากีสถานตะวันตกประกอบด้วยดินแดนส่วนใหญ่ของลุ่มแม่น้ำสินธุ มีเมือง**ลาฮอร์** (Lahore) เป็นเมืองหลวง และ**การาจี** (Karachi) เป็นเมืองท่าสำคัญ ส่วนปากีสถานตะวันออกประกอบด้วยดินแดนที่ราบตอนปลายลุ่มแม่น้ำคงคาและพรหมบุตร มีเมือง **แดกกา** (Dacca) เป็นเมืองหลวง และเมือง **จิตตะกอง** (Jittagong) เป็นเมืองท่า

เมืองหลวงของประเทศ ชื่อ **ราวัลปินดี** (Rawalpindi) ตั้งอยู่ในปากีสถานตะวันตก เป็นเมืองหลวงชั่วคราว จนกว่าเมืองหลวงใหม่ชื่อ **อิสลามะบัด** (Islamabad) ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ ๆ ราวัลปินดีจะสร้างเสร็จ

๓. ประเทศลังกา

ลังกา หรือ ซีลอน (Ceylon) มีเนื้อที่ ๖๔,๖๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๒.๓ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ส่วนใหญ่เป็นชาวสิงหล (Singhalese) รองลงมาเป็นชาวทมิฬ (Tamils) ซึ่งปรากฏว่ามักจะมีความขัดแย้งกันระหว่างชนทั้ง ๒ พวกนี้เสมอ ๆ

ลังกามีลักษณะเป็นเกาะอยู่ทางใต้สุดของคาบสมุทรอินเดีย มีช่องแคบพอล์ก (Palk Strait) กว้างประมาณ ๖๕ กิโลเมตรคั่นอยู่ เมืองหลวงและเมืองท่าสำคัญ คือ โคลัมโบ (Colombo) ตั้งอยู่ทางชายฝั่งตะวันตกของเกาะ โดยที่เกาะลังกาตั้งอยู่ในเส้นทางเดินเรือจากทะเลอาหรับไปยังอ่าวเบงกอล ฉะนั้นจึงมีเรือต่าง ๆ มาจอดแวะอยู่มาก

๔. ประเทศเนปาล

มีเนื้อที่ ๑๔๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๐.๘ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **กาตมานดู** (Katmandu) กล่าวได้ว่าเป็นประเทศที่มีดินแดนอยู่สูงที่สุดของโลก เพราะในประเทศนี้มียอดเขาสูง ๆ ในเขตเทือกภูเขาหิมาลัยมากมาย รวมทั้ง **ยอดเขาเอเวอเรสต์** ซึ่งสูง ๘๗๐๐.๖ เมตร (๒๙,๐๒๘ ฟุต) ด้วย พลเมืองมีเชื้อสายมองโกลเป็นส่วนใหญ่ และมีชนเผ่า **กุรข่า** (Gurkha) เป็นเผ่าสำคัญที่สุด

เนปาลไม่มีพรมแดนติดทะเล ต้องขนส่งผ่านเมืองท่ากัลกัตตาของอินเดีย โดยใช้เส้นทางถนนและการติดต่อทางอากาศ

๕. ประเทศภูฏาน

มีเนื้อที่ ๔๖,๖๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๗๗๐,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ปูนาคา (Punakha)**

ภูฏานเป็นประเทศเล็ก ๆ อยู่ในเขตเทือกภูเขาหิมาลัย ทางตะวันออกของประเทศเนปาล มีรัฐสิกขิมซึ่งอยู่ใต้อารักขาของอินเดียคั่นกลางอยู่ ตามสนธิสัญญาที่ทำกับอินเดียใน พ.ศ. ๒๕๐๒ ประเทศภูฏานได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน และได้รับสิทธิในการขนส่งผ่านอินเดีย โดยให้อินเดียมีสิทธิควบคุมทางด้านการต่างประเทศเป็นการตอบแทน

๖. ประเทศมัลดิฟ

มีเนื้อที่ ๓๑๘ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๐๘,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **มาเล (Malé)** เป็นหมู่เกาะตั้งอยู่ในมหาสมุทรอินเดีย ทางตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะลังกา เดิมเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ได้รับเอกราชเมื่อ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๐๘

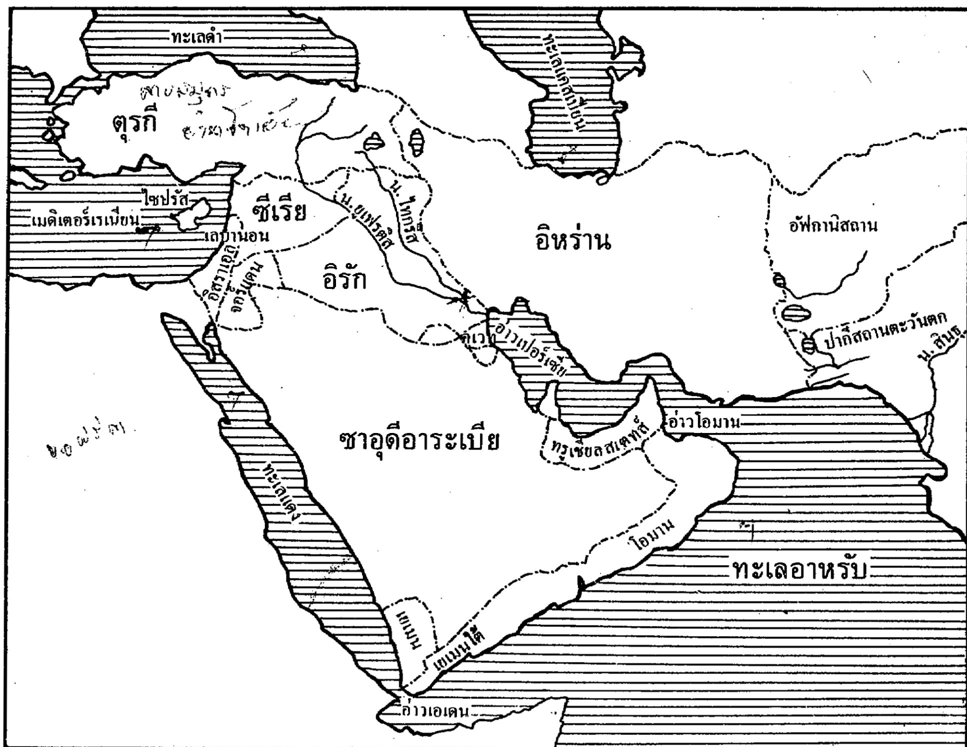
ข. ดินแดนใต้อารักขา

๑. **รัฐสิกขิม** มีเนื้อที่ ๗,๑๐๗ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๙๑,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **กังต็อก (Gangtok)**

รัฐสิกขิมเดิมอยู่ใต้อารักขาของอังกฤษ และเปลี่ยนมาอยู่ใต้อารักขาของอินเดีย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓

เอเชียตะวันตกเฉียงใต้

๑. **ที่ตั้งอาณาเขตและขนาด** เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ เป็นส่วนหนึ่งของตะวันออกกลาง (ตะวันออกกลางหมายถึงดินแดนอันประกอบด้วยเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ กับแอฟริกาตะวันออกเฉียงเหนือ) ได้รับสมญาว่าเป็นดินแดนแห่งทะเลทั้ง ๕ เพราะอยู่ติดต่อกับทะเล ๕ แห่ง คือทะเลเมดิเตอร์เรเนียนทางตะวันตก ทะเลดำและทะเลแคสเบียนทางเหนือ ทะเลอาหรับทางใต้และทะเล

ประเทศในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้

แดงทางตะวันตกเฉียงใต้ เป็นภูมิภาคของทวีปเอเชีย ที่อยู่ใกล้ชิดติดต่อกับทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกา จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการควบคุมเส้นทางคมนาคมติดต่อระหว่าง ๓ ทวีป ทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ

เอเชียตะวันตกเฉียงใต้เป็นที่ตั้งของประเทศต่าง ๆ ๑๗ ประเทศ มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๕.๗ ล้านตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑/๗ ของทวีปเอเชีย แต่มีประชากรประมาณ ๑๑๖ ล้านคนเท่านั้น นับเป็นภูมิภาคที่ยังมีประชากรอยู่กันเบาบางเมื่อเปรียบเทียบกับเอเชียใต้ เอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๒. ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศประกอบด้วยที่ราบสูงและภูเขาเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ที่ราบสูงอาหรับ ที่ราบสูงอานาโตเลีย ที่ราบสูงอิหร่าน และเทือกภูเขาสูงในอัฟกานิสถาน มีที่ราบใหญ่อยู่เพียง ๒ ตอน คือ ที่ราบลุ่ม

แม่น้ำไทกริส - ยูเฟรติส (Tigris - Euphrates) ในประเทศอิรัก กับที่ราบชายฝั่งตะวันออกของคาบสมุทรอาหรับ ทางด้านตะวันตกใกล้กับทะเลเมดิเตอร์เรเนียน มีแนวของหุบเขาลึกซึ่งเกิดจากเปลือกโลกเลื่อนตัวต่ำลงไป (หุบเขาชนิดนี้เรียกว่าหุบเขาเลื่อนระดับหรือริฟท์แวลเล่ย์) ตั้งต้นจากอ่าวอะกาบา (Aqaba) ทางเหนือของทะเลแดง ขึ้นไปทางเหนือตามพรมแดนระหว่างประเทศจอร์แดนและประเทศอิสราเอล ทะเลสาบเดดซีที่ได้ชื่อว่ามีน้ำเค็มจัดที่สุดในโลกก็ตั้งอยู่ในแนวของหุบเขานี้ และระดับน้ำในทะเลสาบอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำในทะเลเมดิเตอร์-เรเนียนถึง ๓๘๖ เมตร

ชายฝั่งตะวันตกของคาบสมุทรอานาโตเลีย (ประเทศตุรกี) ซึ่งอยู่ติดต่อกับทะเลอีเจียน - มีลักษณะเว้าแหว่งมาก มีหมู่เกาะมากมาย ส่วนทางใต้ของคาบสมุทรมีเกาะขนาดใหญ่อยู่เกาะหนึ่ง คือเกาะไซปรัส ตั้งอยู่ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ถือเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของทวีปเอเชีย

๓. **ลักษณะภูมิอากาศ** พื้นที่เกือบทั้งหมดของเอเชียตะวันตกเฉียงใต้มีภูมิอากาศแบบทะเลทราย หรือทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทราย (สเตปป์) นอกจากบริเวณชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและที่ราบลุ่มแม่น้ำไทกริส - ยูเฟรติส ที่มีภูมิอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน เนื่องจากเป็นเขตค่อนข้างแห้งแล้ง จึงทำให้มีแม่น้ำสายใหญ่ ๆ อยู่เพียงไม่กี่สาย ที่สำคัญที่สุดคือแม่น้ำไทกริส - ยูเฟรติส ซึ่งมีต้นน้ำอยู่ในเขตที่สูงทางภาคตะวันออกของตุรกี และไหลลงอ่าวเปอร์เซีย สำหรับในคาบสมุทรอาหรับนั้น พื้นที่เกือบทั้งหมดเป็นทะเลทราย ไม่มีแม่น้ำเลย นอกจากธารน้ำที่มีไหลเพียงชั่วครั้งชั่วคราว ซึ่งเรียกธารน้ำชนิดนี้ว่า วาดี (Wadi) หรือธารน้ำแล้ง

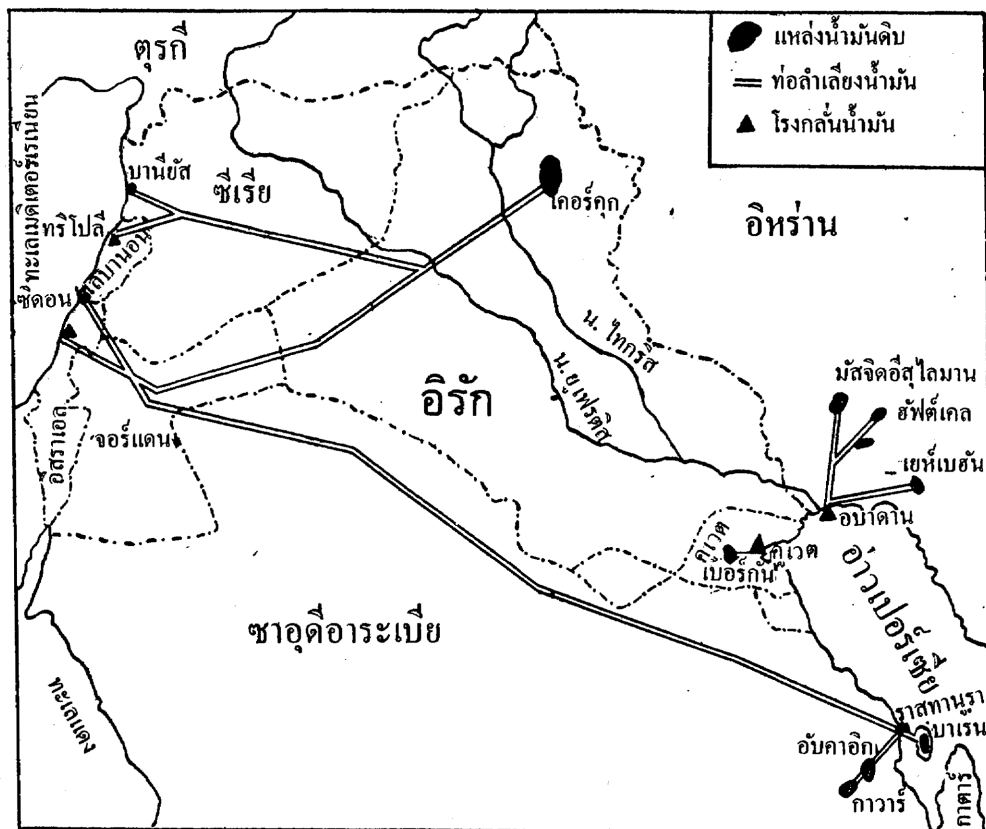
๔. ทรัพยากรและอาชีพ

ก. การกสิกรรม โดยที่มีภูมิอากาศค่อนข้างแห้งแล้ง ทำให้ภูมิภาคนี้มีลักษณะกันดาร ใช้ประโยชน์ทางด้านกสิกรรมได้น้อย เขตที่มีการเพาะปลูกหนาแน่นได้แก่ที่ราบชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ปลูกผลไม้ ข้าวสาลี ยาสูบและต้นหม่อน อีกเขตหนึ่งที่มีความสำคัญทางการกสิกรรมคือบริเวณลุ่มแม่น้ำ

ไทกริส-ยูเฟรติส ปลูกข้าวสาลี ข้าวเจ้า ผลไม้ และฝ้าย นอกจากนั้นแล้วมีการเพาะปลูกเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งทำกันตามโอเอซิสในทะเลทรายหรือตามที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีอินทผลัม ฝ้ายและข้าวสาลีเป็นพืชที่ปลูกกันโดยมาก

ข. การเลี้ยงสัตว์ มีทั้งการเลี้ยงสัตว์ชนิดเร่ร่อน และอยู่ประจำเป็นที่ การเลี้ยงสัตว์เร่ร่อนนั้น ทำกันมากในเขตทะเลทราย โดยเฉพาะในคาบสมุทรอาหรับ ซึ่งมีชนเผ่าเร่ร่อนอยู่เป็นจำนวนมาก เลี้ยงอูฐและแกะ อพยพย้ายที่ไปเรื่อย ๆ ส่วนที่เลี้ยงอยู่ประจำเป็นที่นั้น มีทำกันในเขตชายฝั่งเมดิเตอร์เรเนียน คาบสมุทรอานาโตเลีย และที่ราบสูงอิหร่าน เลี้ยงแกะและแพะเป็นส่วนใหญ่ ในตุรกีมีแพะพันธุ์ขนยาวที่เรียกชื่อว่าพันธุ์อังโกลา (Angola) เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ขนของแพะชนิดนี้นำมาใช้ในการทอผ้าขนสัตว์ ที่เรียกว่าผ้าโมแฮร์

แสดงแหล่งน้ำมันในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้

(Mohair)

ค. การประมง อ่าวเปอร์เซียและอ่าวโอมานมีความสำคัญทางด้านการประมง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการงมหอยมุก ซึ่งเป็นสินค้าออกอย่างหนึ่งของภูมิภาคนี้ ในทะเลดำและทะเลแคสเปียนมีการจับปลาสเตอร์เจียน (sturgeon) ซึ่งไข่ของมันที่เรียกว่าไข่ปลาคาเวียร์ เป็นอาหารที่มีชื่อมาก ประเทศอิหร่านและประเทศตุรกีจับปลาชนิดนี้ได้มากรองจากสหภาพโซเวียต

ง. การขุดแร่ ในปัจจุบันความสำคัญของเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้อยู่ที่การขุดน้ำมันปิโตรเลียม เริ่มขึ้นเมื่อประมาณ ๖๐ ปีเศษที่แล้วมา (พ.ศ.๒๔๕๑) บ่อน้ำมันแห่งแรกในภูมิภาคนี้ได้รับการขุดที่ประเทศอิหร่าน และหลังจากนั้นมาก็ได้สำรวจพบแหล่งน้ำมันขนาดใหญ่ในประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคนี้ ทำให้บริษัทน้ำมันของสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และประเทศอื่น ๆ เข้าไปลงทุนขอสัมปทานขุดและกลั่นน้ำมันขึ้นอย่างมากมาย จากผลของการขุดน้ำมันนี้เอง ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของภูมิภาคนี้ดีขึ้นมาก เพราะแต่เดิมนั้นได้อาศัยการเกษตรกรรมซึ่งได้รับผลไม่สู้ดีนัก เนื่องจากขาดแคลนน้ำ พลเมืองอยู่กันอย่างยากจน แต่ในปัจจุบันรายได้ของประเทศที่มีการขุดน้ำมันเหล่านี้สูงมาก ได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์จากบริษัทต่างประเทศที่เข้าไปดำเนินกิจการอยู่ ประเทศและรัฐที่มีความสำคัญในการขุดน้ำมัน มีเรียงตามลำดับดังนี้ คือ คูเวต ซาอุดี-อาระเบีย อิหร่าน อิรัก บาห์เรนและกาตาร์ ใน พ.ศ. ๒๕๐๓ ภูมิภาคนี้ผลิตน้ำมันดิบได้ประมาณ ๒๕ % ของโลก (รองจากทวีปอเมริกาเหนือ ซึ่งผลิตได้ ๓๘ %) สำหรับปริมาณสำรองที่คาดคะเนว่ามีอยู่นั้น เอเชียตะวันตกเฉียงใต้มีอยู่ถึง ๖๑ % ของโลก มากกว่าทวีปใด ๆ ทั้งหมด ฉะนั้นในอนาคตภูมิภาคนี้จะมีความสำคัญในการขุดน้ำมันมากที่สุดของโลก

น้ำมันดิบที่ขุดได้นี้ ส่วนใหญ่ส่งไปจำหน่ายในทวีปยุโรป ซึ่งส่งออก ๒ ทางด้วยกัน คือทางหนึ่งส่งโดยทางเรือจากอ่าวเปอร์เซียไปทางทะเลแดง ผ่านคลองสุเอซไปทะเลเมดิเตอร์เรเนียน อีกทางหนึ่งโดยทางท่อส่งน้ำมัน (Pipe Lines) ซึ่งเชื่อมบ่อน้ำมันในประเทศซาอุดีอาระเบียและประเทศอิรัก กับเมือง

ท่าบนชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนในประเทศซีเรีย เลบานอน และอิสราเอล* เป็นการย่นระยะทางขนส่งอย่างมาก ท่อส่งน้ำมันที่สร้างจากประเทศซาอุดิอาระเบียไปยังเมืองท่าซิดอนในประเทศเลบานอนนั้นยาวถึง ๑,๖๐๘ กิโลเมตร

นอกจากน้ำมันปิโตรเลียม ก็มีการขุดแร่ฟอสเฟต โปแตช เกลือ ซึ่งมีอยู่มากในแถบทะเลเดดซีในเขตของประเทศอิสราเอลและประเทศจอร์แดน

จ. อุตสาหกรรม โดยทั่วๆ ไป ภูมิภาคนี้ยังมีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมไม่มากนัก อุตสาหกรรมที่ขึ้นชื่อคือ การทอผ้าฝ้าย ผ้าขนสัตว์ พรม ซึ่งทำกันตามบ้านหรือในโรงงานเล็กๆ ประเทศที่เจริญทางด้านอุตสาหกรรมมี ๒ ประเทศคือ ตุรกีและอิสราเอล ในตุรกีมีอุตสาหกรรมทอผ้า ถลุงเหล็ก ส่วนในอิสราเอลมีอุตสาหกรรมเคมี เครื่องก่อสร้าง เจียระไนเพชรพลอย

ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้

๑. ประเทศอัฟกานิสถาน

มีเนื้อที่ ๖๔๗,๕๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๖.๕ ล้านคน (พ.ศ.๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **คาบูล (Kabul)** ตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ เป็นประเทศที่ไม่มีพรมแดนติดทะเล และไม่มีทางรถไฟหรือทางน้ำที่เดินเรือได้ อาศัยเส้นทางติดต่อกับต่างประเทศ ๒ ทาง คือ ทางหนึ่งผ่าน **ช่องเขาไคเบอร์ (Khyber Pass)** ไปติดต่อกับปากีสถานตะวันตก และอีกทางหนึ่งขึ้นไปทางเหนือติดต่อกับสาธารณรัฐโซเวียต โซเชียลิสต์ อุซเบกีสถานของสหภาพโซเวียต

๒. ประเทศอิหร่าน

มีเนื้อที่ ๑.๖ ล้านตารางกิโลเมตร ประชากร ๒๘ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **เตหะราน (Tehran)** ตั้งอยู่ใกล้กับชายฝั่งตอนใต้ของทะเลสาบแคสเปียน เมือง **อบาดาน (Abadan)** เป็นเมืองท่าสำคัญในอ่าวเปอร์เซีย

เดิมเรียกชื่อประเทศว่าเปอร์เซีย (**Persia**) มาเปลี่ยนชื่อประเทศว่าอิหร่านใน พ.ศ. ๒๔๗๘

---

* ท่อส่งน้ำมันจากประเทศอิรักไปเชื่อมกับเมืองท่าไฮฟาของอิสราเอล ได้เลิกใช้ไปเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑ เนื่องจากกรณีพิพาทระหว่างยิวกับอาหรับ ระหว่างยิวกับอาหรับ

๓. ประเทศอิรัก

มีเนื้อที่ ๔๔๓,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๘.๘ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ แบกแดด (Bagdad) ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำไทกริส เมือง บัสรา (Basra) เป็นเมืองท่าใกล้ปากแม่น้ำไทกริส

ดินแดนที่เป็นประเทศอิรักนี้ในสมัยโบราณมีความเจริญมาก เรียกชื่อว่า เมโสโปเตเมีย (Mesopotemia)

๔. ประเทศซีเรีย

มีเนื้อที่ ๑๘๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๕.๘ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ ดามัสกัส (Damascus)

ซีเรียเคยอยู่ใต้อารักขาของฝรั่งเศส ได้รับเอกราชโดยสมบูรณ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ ต่อมาได้รวมเข้ากับอียิปต์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ เรียกชื่อว่าสหสาธารณรัฐอาหรับ แต่ในเดือนกันยายน ๒๕๐๔ ได้ถอนตัวออกต่างหาก

๕. ประเทศเลบานอน

มีเนื้อที่ ๑๑,๓๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒.๖ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ เบรุต (Beirut) ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

เลบานอนเคยอยู่ใต้อารักขาของฝรั่งเศส และได้รับเอกราชสมบูรณ์ พ.ศ. ๒๔๘๗ พร้อมกับซีเรีย

๖. ประเทศอิสราเอล

มีเนื้อที่ ๒๐,๗๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒.๘ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ เยรูซาเลม (Jerusalem) ที่ตั้งของประเทศนี้เป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของดินแดนโบราณที่มีชื่อเรียกว่า ปาเลสไตน์ อันเป็นที่อยู่ของชนชาติยิว ต่อมาพวกยิวได้ถูกขับไล่ออกไปในสมัยที่โรมันเข้ามามีอำนาจปกครอง แต่พลเมืองที่มีเชื้อชาติยิวซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศต่าง ๆ ก็ได้พยายามที่จะกลับมาตั้งประเทศขึ้นใหม่ จนภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยความสนับสนุนของรัฐบาล

อังกฤษซึ่งอารักขาดินแดนส่วนนี้อยู่ ประเทศอิสราเอลก็ได้มีกำเนิดขึ้นเมื่อ ๑๔ เมษายน ๒๕๐๑

๗. ประเทศจอร์แดน

มีเนื้อที่ ๙๔,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒.๒ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **อัมมัน (Amman)** เมือง **แอล อกาบา (Al Aqabah)** เป็นเมืองท่าติดต่อกับทะเลแดง

เดิมอยู่ใต้อารักขาของอังกฤษ เป็นส่วนหนึ่งของปาเลสไตน์ ตั้งขึ้นเป็นประเทศเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๙

๘. ประเทศตุรกี

มีเนื้อที่ ๗๖๒,๕๔๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๓๔.๔ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ อังการา **(Ankara)**

ตุรกีเป็นประเทศที่มีพื้นที่ทั้งในทวีปเอเชียและทวีปยุโรป มีทะเลมาร์มะรา **(Marmara)** กั้นส่วนที่อยู่ในทวีปเอเชียกับส่วนที่อยู่ในทวีปยุโรป และจึงควบคุมเส้นทางเดินเรือติดต่อระหว่างทะเลเมดิเตอร์เรเนียนกับทะเลดำ ผ่านช่องแคบบอสฟอรัสและช่องแคบดาร์ดะเนลส์ เมืองอิสตันบูล **(Istanbul)** ซึ่งเดิมเรียกชื่อว่า คอนสแตนติโนเปิล เป็นเมืองท่าสำคัญ ตั้งอยู่ที่ช่องแคบบอสฟอรัส

๙. ประเทศไซปรัส

เป็นประเทศเกาะ มีเนื้อที่ ๙,๒๕๒ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๖๓๐,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ๘๐ % เป็นเชื้อชาติกรีก และที่เหลือเป็นเชื้อชาติตุรกี เมืองหลวงชื่อ **นิโกเซีย (Nicosia)**

เดิมเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ได้รับเอกราชเมื่อ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๐๓

๑๐. ประเทศซาอุดิอาระเบีย

มีเนื้อที่ ๑.๕ ล้านตารางกิโลเมตร เป็นประเทศใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ ประชากร ๗ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) มีเมืองหลวง ชื่อ ริยาด **(Riyadh)**

ประเทศซาอุดีอาระเบียมีความสำคัญทางศาสนาอิสลาม เพราะมีเมืองสำคัญ ๒ เมือง คือ เมดินา เป็นที่ประดิษฐานที่ฝังพระศพของพระมะหะหมัด และเมือง เมกกะ ซึ่งเป็นที่ประสูติของศาสดาองค์นี้ ทุก ๆ ปี จึงมีผู้จาริกแสวงบุญเดินทางไปประเทศซาอุดีอาระเบียมากกว่า ๒ แสนคน

ซาอุดีอาระเบียประกอบด้วยอาณาจักร ๔ แห่ง ที่เข้ามารวมกันขึ้นเป็นประเทศ เดิมดินแดนส่วนนี้อยู่ใต้การปกครองของตุรกี จนใน พ.ศ. ๒๔๕๖ อาณาจักรเนจด์ (**Nejd**) ได้ตั้งเป็นอิสระ และต่อมาไม่ช้าก็ได้อาณาจักรที่อยู่ใกล้เคียงเข้ามารวมอยู่ด้วย

๑๑. ประเทศเยเมน

มีเนื้อที่ ๑๙๔,๒๕๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๕ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมือง **ซานา** (**Sanaa**) เป็นเมืองหลวง

๑๒. ประเทศเยเมนใต้

มีเนื้อที่ ๒๙๙,๙๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑.๒ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **เมดินา อัล—เอชับ** (**Medina al–Eshaab**) ตั้งขึ้นเป็นประเทศเมื่อ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๐ โดยรวมดินแดน ๒ ส่วนเข้าด้วยกัน คือส่วนหนึ่งเรียกชื่อว่าอาณานิคมเอเดนของอังกฤษ และอีกส่วนหนึ่งเรียกชื่อว่าเอเดนใต้อารักขาของอังกฤษ

๑๓. ประเทศโอมาน

มีเนื้อที่ ๒๒๐,๕๘๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๕๖๕,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **มัสแกต** (**Musqat**) มีสุลต่านปกครองเป็นอิสระ แต่อยู่ใต้อารักขาของอังกฤษ

๑๔. ประเทศคูเวต

มีเนื้อที่ ๑๕,๐๒๒ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๕๗๐,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **แอลคูเวต** (**AL–Kuwait**) เดิมอยู่ใต้อารักขาของอังกฤษ

ได้รับเอกราชโดยสมบูรณ์เมื่อ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๐๔

๑๕. ประเทศบาห์เรน

มีเนื้อที่ ๖๒๓ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒๐๗,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **มานามา (Manama)** มีสุลต่านปกครองอยู่ใต้อารักขาของอังกฤษ

๑๖. ประเทศกาตาร์

มีเนื้อที่ ๒๒,๙๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๐๐,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **โดฮา (Doha)** เดิมอยู่ใต้อารักขาของอังกฤษ แต่ปัจจุบันเปลี่ยนมาอยู่ใต้อารักขาของกลุ่มประเทศอาหรับ

๑๗. กลุ่มรัฐทรูเชียล

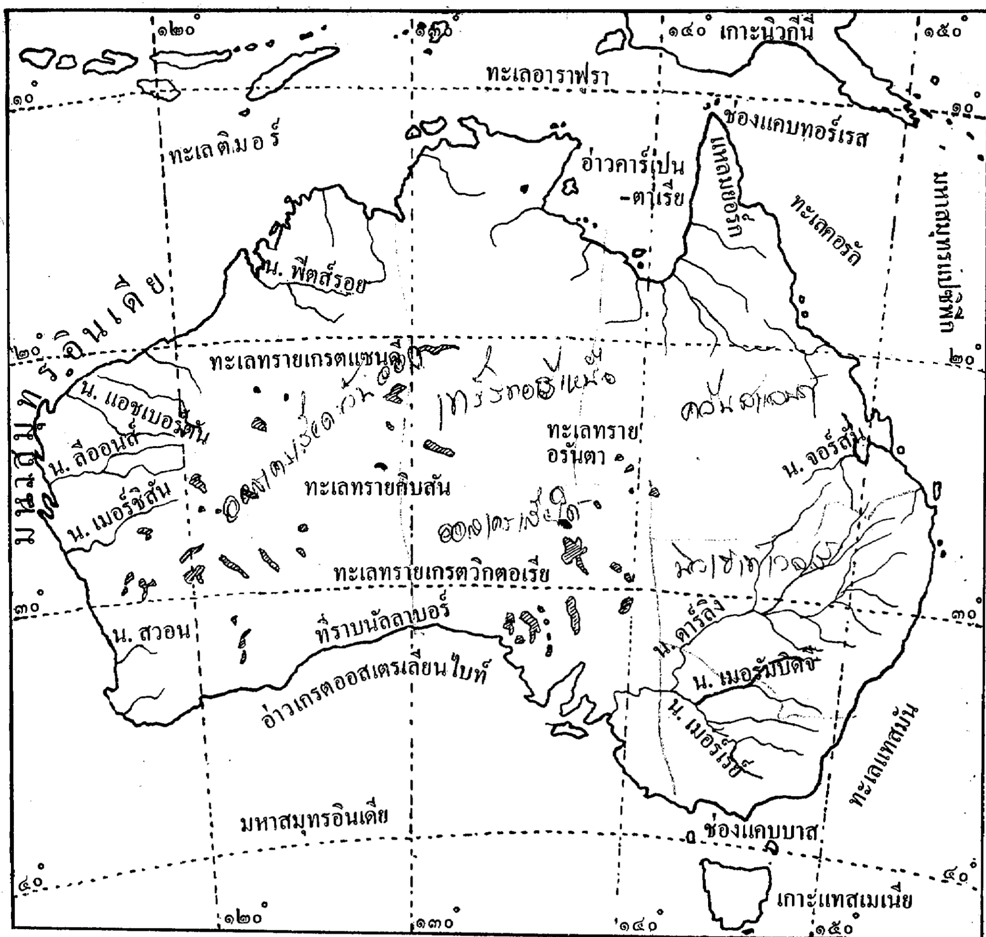
กลุ่มรัฐทรูเชียล หรือทรูเชียลสเตทส์ ประกอบด้วยรัฐเล็ก ๆ รวมกัน ๗ รัฐ ซึ่งแต่ละรัฐก็มีประมุขของตนเองปกครอง ได้แก่รัฐ อาบูดาบี ชาร์จา ราสอัลไคมา ดูไบ อัจมาน ฟูไจรา และอัมม์อัลไกมัน มีเนื้อที่รวมกันทั้งหมด ๘๗,๑๕๐ ตารางกิโลเมตรและมีประชากร ๑๓๕,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒)

บทที่ ๓ ทวีปออสเตรเลีย

๑. ขนาดและที่ตั้ง

ก. **ขนาด** ทวีปออสเตรเลีย ได้ชื่อว่าเป็น **ทวีปเกาะ (Island Continent)** เพราะมีลักษณะเป็นเกาะขนาดใหญ่ (ใหญ่กว่าเกาะกรีนแลนด์ ประมาณ ๓.๕ เท่า) มีเนื้อที่ ๗.๖ ล้านตารางกิโลเมตร และเป็นทวีปเล็กที่สุด เป็นที่ตั้งของประเทศออสเตรเลีย (โดยรวมเกาะแทสเมเนียด้วย) อันเป็นประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ

ทวีปออสเตรเลียเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนที่เรียกว่า **โอเชียเนีย (Oceania)** หรือ **ออสตราเลเซีย (Australasia)** ซึ่งหมายถึงทวีปออสเตรเลียกับหมู่เกาะต่าง ๆ ในภาคกลางและภาคใต้ของมหาสมุทรแปซิฟิก รวมทั้งหมู่เกาะประเทศนิวซีแลนด์ด้วย

ทวีปออสเตรเลีย

ข. **ที่ตั้ง** ทวีปออสเตรเลียเป็นทวีปที่อยู่ในซีกโลกภาคใต้โดยแท้ มีขอบเขตดังนี้ คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับทะเลติมอร์ และทะเลอาราฟูรา ดินแดนที่อยู่เหนือสุดของออสเตรเลีย คือ ตอนปลายของคาบสมุทร เคป ยอร์ก (Cape York Peninsula) ที่ละติจูด ๑๐° ๔๕′ ใต้ มีช่องแคบทอร์เรส (Torres Strait) กั้นจากเกาะนิวกินี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับทะเลคอรัล และทะเลแทสมัน ดินแดนที่อยู่ตะวันออกสุด คือแหลมไบรอน (Cape Byron) ที่ลองจิจูด ๑๕๓° ๓๘′ ตะวันออก

ทิศใต้ ติดต่อกับมหาสมุทรอินเดีย ส่วนที่อยู่ใต้สุดของออสเตรเลีย คือ แหลมวิลสัน (**Wilson's Promontory**) ที่ละติจูด ๓๙° ๕′ ใต้ และมีช่องแคบบาสส์ (**Bass Strait**) กั้นจากเกาะแทสเมเนีย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับมหาสมุทรอินเดีย ส่วนที่อยู่ตะวันตกสุดของทวีป คือ แหลมสตีป (**Steep Point**) ที่ลองจิจูด ๑๑๓° ๘′ ตะวันออก

ทวีปออสเตรเลียอยู่ใกล้กับทวีปเอเชียมากกว่าทวีปอื่น ๆ ทั้งหมด จากปลายคาบสมุทรมลายู ถึงชายฝั่งตะวันตกเฉียงเหนือของออสเตรเลีย ซึ่งเป็นระยะทางสั้นที่สุด อยู่ห่างกันประมาณ ๔,๓๐๐ กิโลเมตร

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

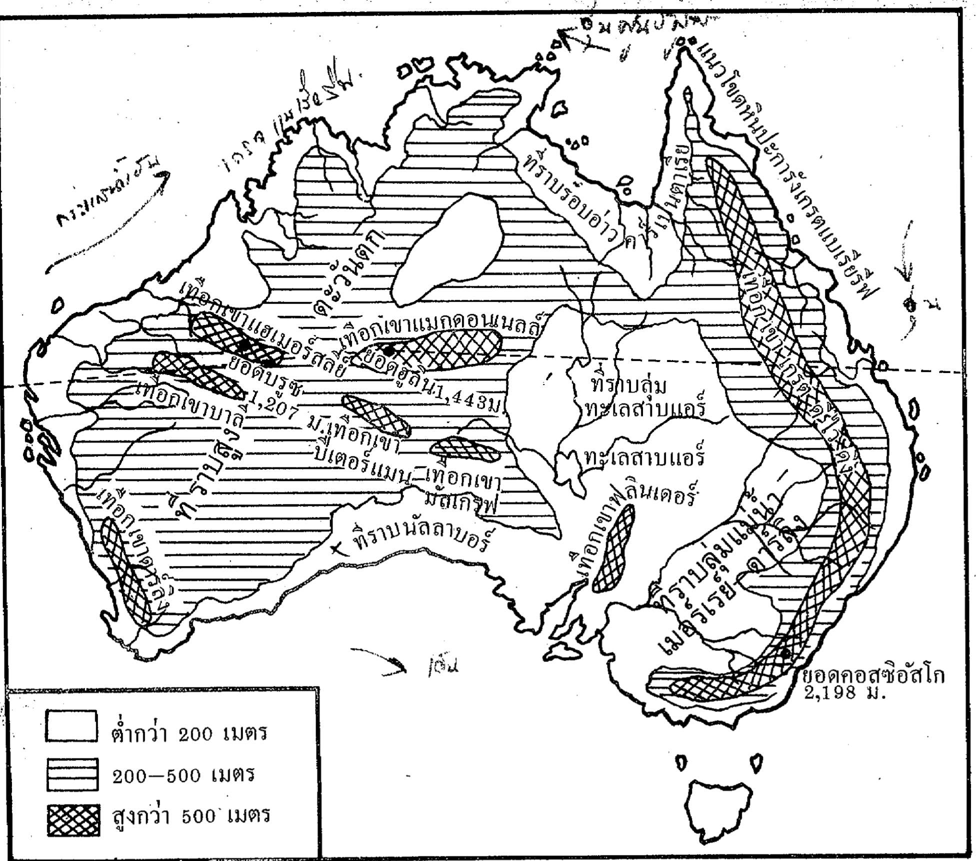
ตามลักษณะโครงสร้างธรณีวิทยา ภูมิประเทศของทวีปออสเตรเลียอาจแบ่งออกได้เป็นเขตใหญ่ ๆ ๓ เขต คือ

๑. **เขตภูเขาสูงภาคตะวันออก** มีเทือกภูเขาสูงใหญ่ เป็นแนวยาวจากเหนือมาใต้ ขนานไปกับชายฝั่งตะวันออก ตั้งแต่ตอนใต้ของคาบสมุทร เคปยอร์ก จนถึงช่องแคบบาสส์ เป็นระยะทางยาวประมาณ ๓,๕๐๐ กิโลเมตร เรียกชื่อว่า เทือกภูเขาเกรต ดิไวดิง (**Great Dividing Range**) ตอนที่สูงมากที่สุดอยู่ทางภาคใต้ ซึ่งเรียกชื่อว่า ภูเขาแอลป์ออสเตรเลีย (**Australian Alps**) มี**ยอดเขาคอสซิอัสโก** (**Kosciusko**) เป็นยอดสูงที่สุดของทวีป (สูง ๒,๑๙๘ เมตร)

๒. **เขตที่ราบสูงภาคตะวันตก** มีอาณาเขตเนื้อที่มากกว่าครึ่งหนึ่งของทวีป ในทางธรณีวิทยาเป็นหินเปลือกโลกที่มีอายุเก่ามาก ภายในที่ราบสูงนี้มีเทือกภูเขาเตี้ย ๆ ตั้งอยู่ใกล้ขอบด้านตะวันตก และด้านตะวันออก อย่างเช่น เทือกภูเขาดาร์ลิง (**Darling Range**) และเทือกภูเขา แฮเมอร์สลีย์ (**Hamersley Range**) ทางตะวันตก เทือกภูเขา แมก ดอนเนลล์ (**Mac Donnell Range**) และเทือกภูเขามัสเกรฟ (**Musgrave Ranges**) ทางตะวันออก

๓. **เขตที่ราบตอนกลาง** ประกอบด้วยที่ราบผืนใหญ่ ๆ ๔ แห่งอยู่ระหว่างเขตที่ ๑ และเขตที่ ๒ คือ

ก. ที่ราบรอบอ่าวคาร์เปนตาเรีย เป็นที่ราบอยู่ทางชายฝั่งตอนเหนือ มีแม่น้ำสายสั้น ๆ ไหลลงสู่อ่าวคาร์เปนตาเรีย

แสดงลักษณะภูมิประเทศของทวีปออสเตรเลีย

ข. ที่ราบลุ่มทะเลสาบแอร์ เป็นที่ราบลุ่มขนาดใหญ่ซึ่งมีแม่น้ำไหลลงไปรวมกันในทะเลสาบแอร์ (**Lake Eyre**) อันเป็นทะเลสาบน้ำเค็มใหญ่ที่สุดของทวีปออสเตรเลีย

ค. ที่ราบลุ่มแม่น้ำเมอร์เรย์—ดาร์ลิง เป็นที่ราบที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดของทวีป มีแม่น้ำเมอร์เรย์ (**Murray**) และแม่น้ำดาร์ลิง (**Darling**) และสาขาของแม่น้ำทั้งสองนี้ไหลผ่าน

ง. ที่ราบรอบอ่าวเกรต ออสเตรเลียน ไบท์ อยู่ทางชายฝั่งตอนใต้ของทวีป ส่วนใหญ่เป็นเขตแห้งแล้งกันดาร เรียกชื่อว่าที่ราบนัลลาบอร์ (**Nullabor Plain**) ซึ่งแปลว่าที่ราบที่ปราศจากต้นไม้

แม่น้ำ แม่น้ำในทวีปออสเตรเลียส่วนใหญ่เป็นสายสั้นๆ หรือมิฉะนั้นก็มีน้ำไหลอยู่เฉพาะในฤดูฝน ฤดูแล้งน้ำแห้งขอดฝั่ง มีแม่น้ำเมอร์เรย์ และ

แม่น้ำดาร์ลิงเท่านั้น ที่มีความยาวมากและมีน้ำไหลอยู่ตลอดทั้งปี โดยที่มีต้นน้ำอยู่ในเขตเทือกภูเขาเกรต ดิไวดิง ได้รับฝนชุก แม่น้ำดาร์ลิงยาว ๑,๘๕๖ กิโลเมตร และแม่น้ำเมอร์เรย์ยาว ๑,๙๒๐ กิโลเมตร ทั้งสองสายไหลไปบรรจบกัน และออกทะเลที่อ่าวเอนเคาน์เตอร์ (Encounter Bay) ใกล้เมืองแอเดเลด (Adelaide) ปากแม่น้ำมีสันดอนกั้นอยู่ ทำให้เรือขนาดใหญ่แล่นเข้าไปตามลำแม่น้ำไม่ได้

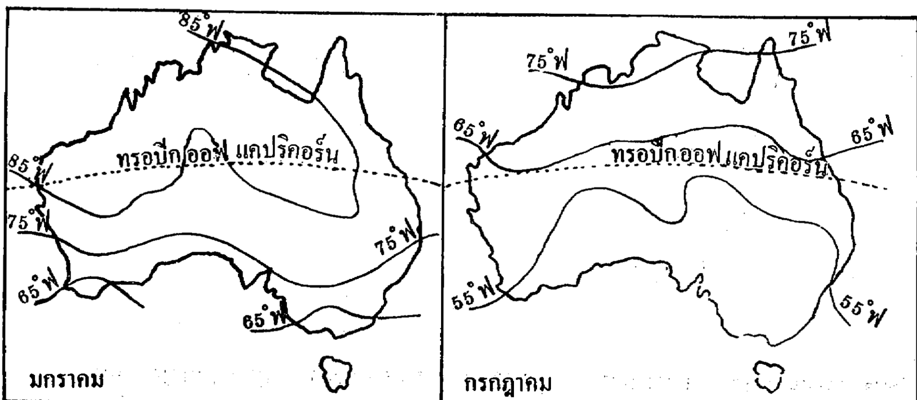
ฝั่งทะเล ชายฝั่งทวีปออสเตรเลีย มีลักษณะไม่เว้าแหว่งมากนัก มีอ่าวขนาดใหญ่มาก ๒ แห่งคือ ทางเหนือมีอ่าวคาร์เปนตาเรีย และทางใต้มีอ่าวเกรตออสเตรเลียน ไบท์ ในทะเลตื้นริมชายฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือของทวีปมีเทือกปะการังเป็นแนวยาวถึง ๒,๐๐๐ กิโลเมตร เรียกชื่อว่า **เกรต แบเรียรีฟ** (Great Barrier Reef) นับเป็นเทือกปะการังชายฝั่งที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของโลก

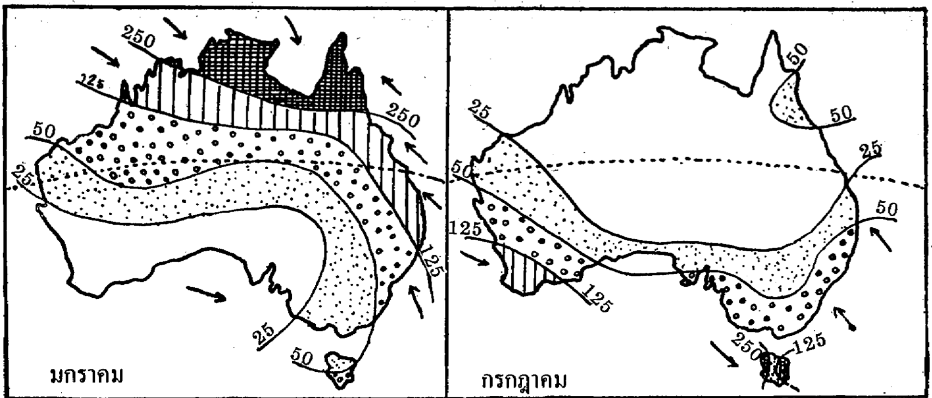
๓. ภูมิอากาศ

จากที่ตั้งและรูปร่างลักษณะของทวีปออสเตรเลีย ทำให้มีผลต่อลมฟ้าอากาศของทวีปออสเตรเลียดังนี้

๑. ทวีปออสเตรเลียตั้งอยู่ในช่วงละติจูดที่ ๑๐° ใต้ ถึง ๔๐° ใต้ มีเส้นทรอปิก ออฟ แคปริคอร์น ลากผ่านกลางทวีป ฉะนั้น ภูมิอากาศของทวีปนี้จึงมีลักษณะเป็นอากาศแบบเมืองร้อนทางซีกด้านเหนือ และแบบอบอุ่นทางซีก

แสดงเส้นอุณหภูมิเสมอภาค (คิดเป็นองศาฟาเรนไฮต์)

แสดงเส้นน้ำฝนเสมอภาค (คิดเป็นมิลลิเมตร)

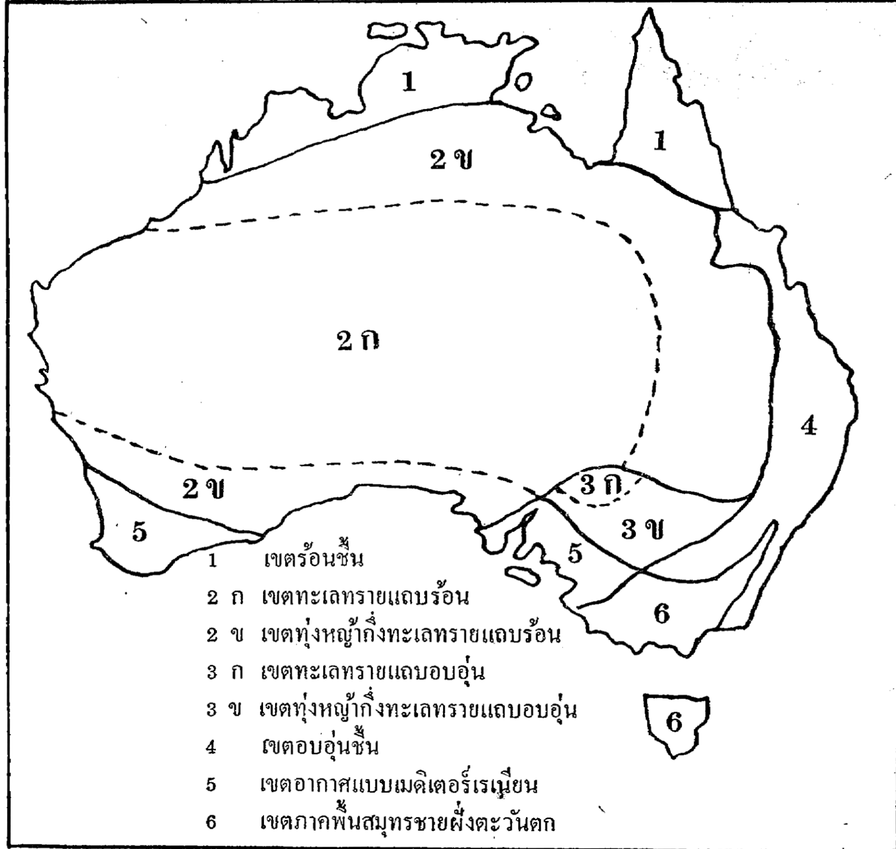
ด้านใต้ ไม่มีภูมิอากาศแบบหนาวเย็นอย่างที่พบอยู่ในทวีปยุโรป เอเชีย และอเมริกาเหนือ

๒. ทวีปออสเตรเลียมีพื้นที่ที่มีอากาศแห้งแล้งแบบทะเลทรายกว้างขวางมาก ประมาณถึง ๒/๓ ของเนื้อที่ทวีป ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากสาเหตุใหญ่ ๓ ประการ คือ

ก. **ละติจูด** ทวีปออสเตรเลีย มีดินแดนส่วนใหญ่อยู่ในเขตช่วงละติจูด ๒๕ – ๓๐ องศา ซึ่งตามปกติแล้วดินแดนในช่วงละติจูดนี้ไม่ว่าจะอยู่ในทวีปใด จะเห็นได้ว่ามีอากาศแห้งแล้งแบบทะเลทรายอยู่ทางชายฝั่งตะวันตก และภาคกลางของทวีปนั้น ๆ

ข. **รูปร่างทวีป** ทวีปออสเตรเลียมีความกว้างมาก ประมาณ ๔,๐๐๐ กิโลเมตร ทำให้บริเวณที่มีอากาศแห้งแล้ง ทางภาคตะวันตกและภาคกลางของทวีปมีอาณาเขตกว้างใหญ่ ซึ่งถ้าหากสมมุติว่าทวีปออสเตรเลียมีรูปร่างลักษณะเรียวยาวไปทางใต้ อย่างทางภาคใต้ของทวีปแอฟริกา หรือภาคใต้ของทวีปอเมริกาใต้ เขตแห้งแล้งก็คงจะมีอาณาเขตลดน้อยลงมาก เพราะอิทธิพลจากทะเลและมหาสมุทรแทรกซึมเข้าไปภายในทวีปได้มากขึ้น

ค. **ลักษณะภูมิประเทศ** เทือกภูเขาเกรตดิไวดิง ที่ตั้งอยู่ริมชายฝั่งตะวันออกของทวีป มีอิทธิพลในการกั้นลมสินค้าที่พัดจากมหาสมุทรแปซิฟิกเข้ามาในทวีป ทำให้บริเวณที่มีอากาศชื้นทางภาคตะวันออกของทวีป มีจำกัดอยู่เฉพาะทางชายฝั่งและด้านของเทือกภูเขาที่รับทางลมเท่านั้น ถัดจากภูเขาเข้ามาทางตอนในของทวีป อากาศจะแห้งแล้ง

แสดงการแบ่งเขตภูมิอากาศของทวีปออสเตรเลีย

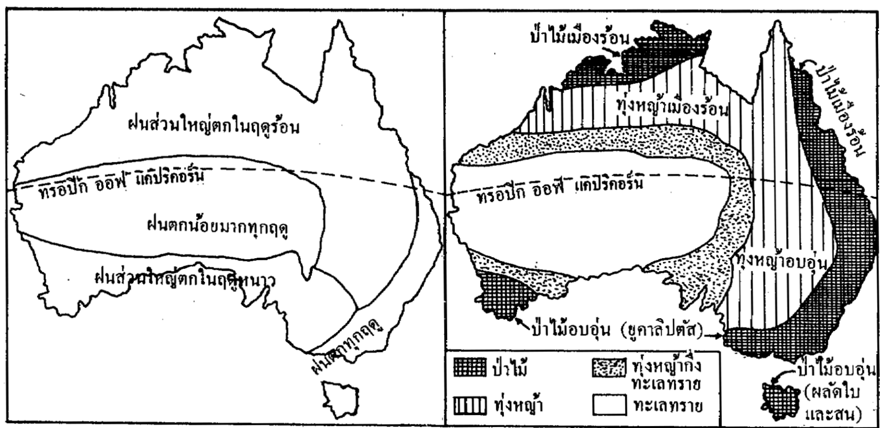
๓. ทางภาคเหนือของทวีปออสเตรเลีย ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมด้วย เพราะในฤดูร้อนของซีกโลกภาคใต้ (เดือนพฤศจิกายน–กุมภาพันธ์) มีลมมรสุมที่พัดออกจากทวีปเอเชีย ข้ามเส้นศูนย์สูตร แล้วพัดไปยังบริเวณความกดอากาศต่ำที่เกิดขึ้นทางตะวันตกเฉียงเหนือของทวีปออสเตรเลีย ทำให้เกิดฝนตกชุกทางชายฝั่งตอนเหนือในระยะเวลานั้น

ทวีปออสเตรเลียแบ่งเขตภูมิอากาศออกได้เป็น ๖ เขต คือ

๑. **เขตอากาศร้อนชื้น** (Tropical Rainy Climate) ได้แก่ดินแดนทางภาคเหนือสุดของทวีป มีฝนตกชุกในฤดูร้อน ฤดูหนาวแห้งแล้ง **พืชพรรณ**ธรรมชาติเป็นป่าไม้ หรือป่าไม้สลับกับทุ่งหญ้า

๒. **เขตอากาศแห้งแล้งแถบร้อน** ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ เขตย่อย คือ

ก. เขตทะเลทรายแถบร้อน (**Hot Desert Climate**) มีอาณาเขตกว้าง

แสดงระยะเวลาที่ฝนตก และเขตพืชพรรณธรรมชาติในทวีปออสเตรเลีย

ใหญ่อยู่ทางตอนกลาง และทางภาคตะวันตกของทวีป ประกอบด้วยทะเลทราย เกรต แซนดี (Great Sandy Desert) ทะเลทรายกิบสัน (Gibson Desert) ทะเลทราย เกรต วิกตอเรีย (Great Victoria Desert) และทะเลทรายอรันตา (Arunta Desert)

ข. เขตทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทรายแถบร้อน (Hot Steppe Climate) มีอากาศค่อนข้างแห้งแล้ง พืชพรรณธรรมชาติเป็นทุ่งหญ้าในเขตร้อน

๓. **เขตอากาศแห้งแล้งแถบอบอุ่น** แบ่งออกเป็น ๒ เขตย่อย คือ

ก. เขตทะเลทรายแถบอบอุ่น (Cold Desert Climate) มีอาณาเขตเล็ก ๆ อยู่ทางด้านตะวันตกของลุ่มแม่น้ำดาร์ลิง

ข. เขตทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทรายแถบอบอุ่น (Cold Steppe Climate) ได้แก่บริเวณทางภาคตะวันตกของลุ่มแม่น้ำดาร์ลิงทั้งหมด

๔. **เขตอบอุ่นชื้น** (Humid Subtropical Climate) มีอากาศอบอุ่น อุณหภูมิปานกลาง ฝนตกตลอดทั้งปี ส่วนมากตกในฤดูร้อน พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าไม้ ส่วนใหญ่เป็นต้นยูคาลิปตัส ซึ่งมีอยู่หลายชนิด ภูมิอากาศแบบนี้มีอยู่ทางชายฝั่งตะวันออกของทวีป

๕. **เขตอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน** (Mediterranean Climate) มีอากาศอบอุ่นในฤดูหนาว และร้อนจัดในฤดูร้อน ฝนตกปานกลาง ส่วนใหญ่ตกในฤดูหนาว มีอยู่ ๒ เขต คือ ทางชายฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ของทวีปเขตหนึ่ง กับทางชายฝั่งตะวันออกของอ่าว เกรต ออสเตรเลียน ไบท์ อีกเขตหนึ่ง

๖. **เขตอากาศภาคพื้นสมุทรชายฝั่งตะวันตก** (Marine West Coast Climate) มีอากาศอบอุ่นตลอดทั้งปี และมีฝนตกชุกไม่มีฤดูแล้ง ได้แก่ดินแดนชายฝั่งตะวันออกเฉียงใต้สุดของทวีปออสเตรเลีย และในเกาะแทสเมเนีย (มีอากาศคล้ายคลึงกับยุโรปภาคตะวันตก และเรียกชื่อภูมิอากาศอย่างเดียวกัน แม้ว่าจะไม่ได้อยู่ทางชายฝั่งตะวันตกของทวีป)

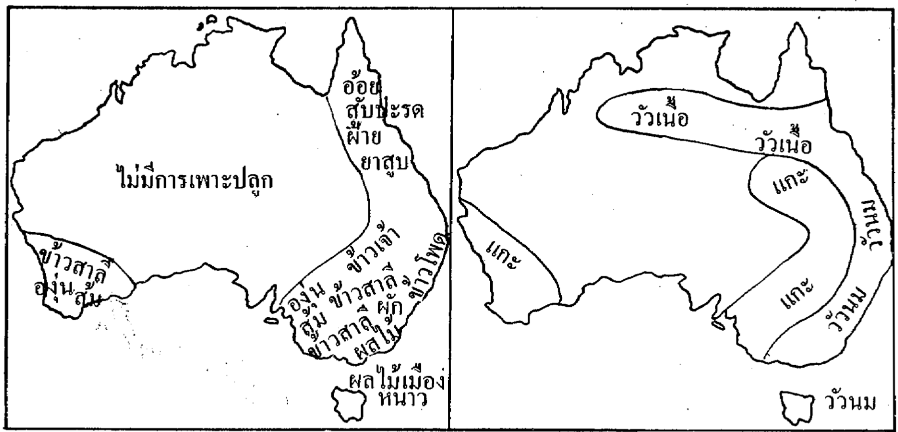
๔. ทรัพยากรและอาชีพ

การเพาะปลูก มีข้าวสาลีเป็นพืชสำคัญที่สุด มีเนื้อที่เพาะปลูกถึง ๒/๓ ของเนื้อที่เพาะปลูกของออสเตรเลีย และส่งเป็นสินค้าออกมากเป็นอันดับที่ ๔ ของโลก (รองจากสหรัฐอเมริกา แคนาดา และอาร์เจนตินา) ข้าวสาลีมีปลูกในเขตอากาศแบบทุ่งหญ้าอบอุ่น แถบลุ่มแม่น้ำเมอร์เรย์ และในเขตอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียนทางชายฝั่งภาคตะวันตกเฉียงใต้ และภาคใต้ของทวีป ถึงแม้ว่าออสเตรเลียจะผลิตข้าวสาลีได้ไม่ถึง ๕% ของโลก แต่ก็ส่งเป็นสินค้าออกมากเพราะมีประชากรอยู่น้อย

ในเขตอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน ยังมีการปลูกผลไม้ต่าง ๆ อย่างเช่น องุ่น และส้มด้วย ทางชายฝั่งตะวันออกเฉียงใต้และในเกาะแทสเมเนีย ซึ่งมีอากาศอบอุ่นชื้น มีการปลูกผลไม้เมืองหนาว อย่างเช่น แอปเปิล พลัม และพีช เป็นต้น

ทางชายฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือ (ในรัฐควีนสแลนด์) ซึ่งมีอากาศร้อน ปลูกฝ้าย อ้อย ยาสูบ และสับปะรด

การเลี้ยงสัตว์ แกะเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีจำนวนอยู่มากที่สุด และออสเตรเลียเป็นประเทศที่มีจำนวนแกะเลี้ยงมากที่สุดของโลก ใน พ.ศ. ๒๕๑๑ ปรากฏว่ามีจำนวนแกะอยู่ถึง ๑๖๗ ล้านตัว (เปรียบเทียบกับจำนวนประชากรซึ่งมีเพียง ๑๒ ล้านคน) ส่วนใหญ่เป็นแกะพันธุ์ขน ที่เรียกชื่อว่า พันธุ์เมอริโน (Merino) ตามปกติออสเตรเลียผลิตขนแกะได้ประมาณ ๑/๔ ของที่ผลิตได้ในโลก เป็นสินค้าออกที่มีมูลค่าเกือบครึ่งหนึ่งของสินค้าออกของออสเตรเลีย นอกจากแกะก็มี

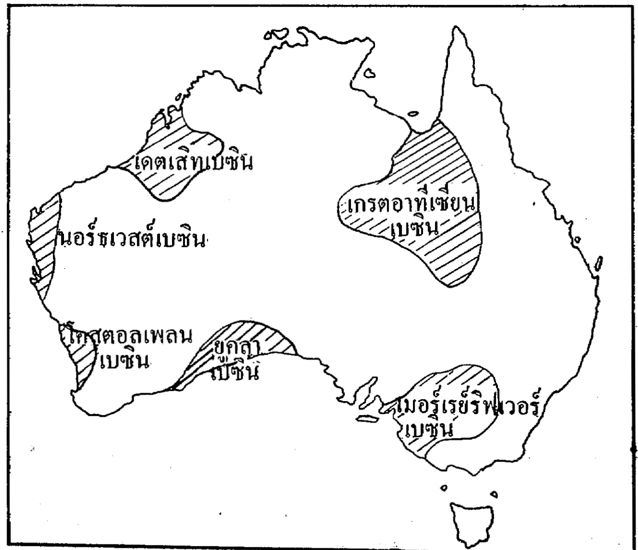

การเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ในออสเตรเลีย

วัวเนื้อ ซึ่งเลี้ยงกันมากในเขตทุ่งหญ้าเมืองร้อนทางภาคเหนือของทวีป และวัวนมในเขตอบอุ่นชายฝั่งตะวันออกเฉียงใต้

โดยที่พื้นที่ส่วนใหญ่ของออสเตรเลียมีอากาศแห้งแล้ง ฉะนั้นปัญหาในเรื่องน้ำที่จะใช้ในการเลี้ยงสัตว์และการเพาะปลูก จึงเป็นเรื่องสำคัญมาก และในออสเตรเลียมีวิธีการอยู่ ๒ อย่างที่ช่วยจัดหาน้ำมาใช้ในการเกษตร คือ

๑. โดยการขุดบ่อน้ำบาดาล (Artesian wells) มีแหล่งน้ำบาดาลขนาดใหญ่อยู่หลายแห่ง ที่สามารถขุดนำน้ำมาใช้ได้เป็นจำนวนมาก บ่อน้ำบาดาลเหล่านี้ ต้องขุดลงไปลึกมาก ในระดับความลึกประมาณ ๖๐๐ – ๑,๐๐๐ เมตร และบางแห่งก็ลึกมากกว่า ๑,๐๐๐ เมตร ซึ่งจะได้น้ำจืดหรือน้ำกร่อยมาใช้ในการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ได้ แหล่งน้ำบาดาลขนาดใหญ่ที่สุดของออสเตรเลีย มีชื่อว่า **เกรต อาทีเซียน เบซิน (The Great Artesian Basin)**

๒. โดยการชลประทาน ได้แก่การสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ และการขุดคลองส่งน้ำไปเลี้ยงพื้นที่เพาะปลูก แม่น้ำที่มีการชลประทานดีที่สุด คือแม่น้ำเมอร์เรย์และสาขาต่าง ๆ มีเขื่อนขนาดใหญ่ที่สร้างกั้นแม่น้ำอันได้ประโยชน์ทั้งในด้านการชลประทาน และการผลิตไฟฟ้าจากพลังน้ำ โครงการที่ใหญ่ยิ่งของออสเตรเลียคือ การเจาะอุโมงค์ลอดภูเขาทางชายฝั่งตะวันออก เพื่อดักน้ำจากแม่น้ำสายสั้น ๆ ที่ไหลไปลงทะเลทางตะวันออกให้กลับไหลมาลงแม่น้ำเมอร์เรย์ทางตะวันตก โดยวิธีนี้ทำให้สามารถใช้น้ำเพื่อการชลประทานได้มากขึ้น

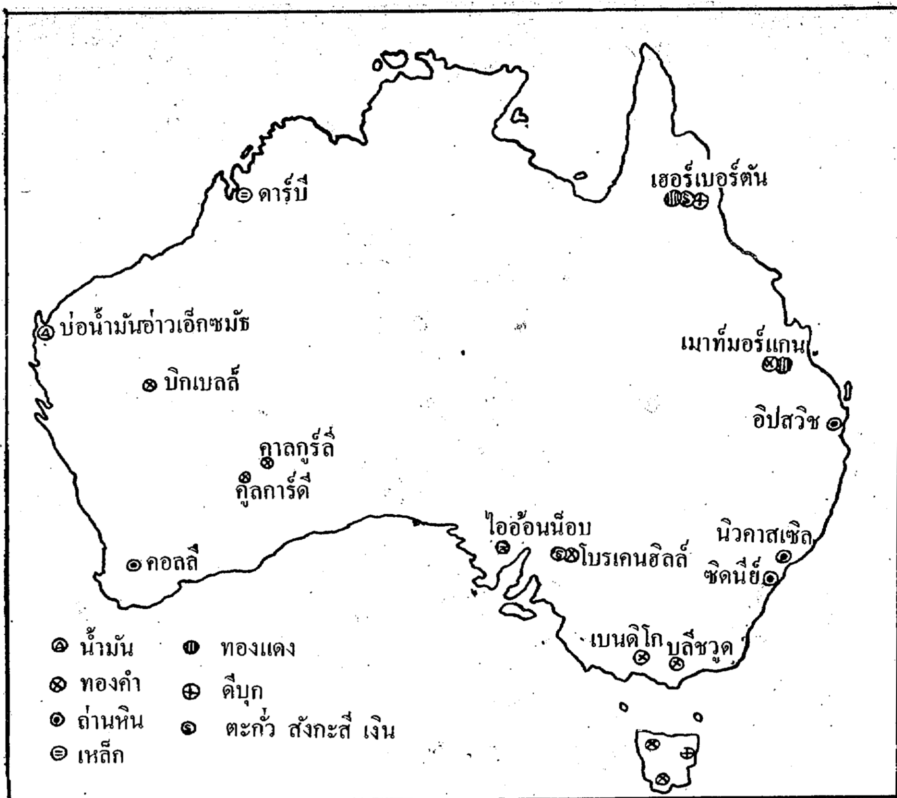
การล่าสัตว์ พวกชาวพื้นเมืองดั้งเดิมของออสเตรเลียส่วนใหญ่ยังคงดำรงชีวิตอยู่ด้วยการล่าสัตว์ ใช้เครื่องมืออย่างง่าย ๆ เช่น หอก และบูเมอแรง (boomerang) ล่าสัตว์ประเภทจิงโจ้ที่อยู่อาศัยในเขตทะเลทราย นอกจากนี้ก็มีการล่าควายป่าและจระเข้ในบริเวณชายฝั่งภาคเหนือของทวีป และสุนัขป่าชนิดหนึ่งที่เรียกชื่อว่า ดิงโก ในเขตทะเลทรายแถบทะเลสาบแอร์

การป่าไม้ ในเขตอากาศชื้นทางชายฝั่งตะวันออกของทวีป มีการทำป่าไม้อยู่มาก ไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้จำพวกยูคาลิปตัส

การประมง บริเวณน่านน้ำชายฝั่งตะวันออกของทวีปออสเตรเลีย เป็นแหล่งที่มีปลาอยู่อาศัยชุกชุมมากแห่งหนึ่งของโลก แต่ปริมาณปลาที่จับได้ในปัจจุบันยังมีไม่มากนัก เพราะขาดเครื่องมือและแรงงาน ปรากฏว่าออสเตรเลียจับปลาได้น้อยกว่าประเทศไทยถึง ๓ เท่า นอกจากการจับปลา ก็มีการเลี้ยงหอยมุก ซึ่งมีทำอยู่ที่เกาะเธอร์สเดย์ (Thursday Island) ทางตอนเหนือสุดของคาบสมุทรเคปยอร์ก

การขุดแร่ ทวีปออสเตรเลียมีแร่ธาตุที่มีค่า และขุดนำมาใช้ประโยชน์หลายชนิดด้วยกัน โดยเฉพาะแร่ทองคำ เงิน ตะกั่ว ดีบุก และถ่านหิน สำหรับแร่ถ่านหินนั้นขุดได้มีมูลค่าเท่ากับแร่อย่างอื่น ๆ รวมกันทั้งหมด

ก. **ทองคำ** เป็นแร่ชนิดแรกที่เริ่มขุดกันในทวีป และการพบบ่อแร่ทองคำแห่งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๓ ได้ก่อให้เกิดการตื่นทองขึ้น มีผลให้พลเมืองจากทวีปยุโรปและเอเชียเดินทางอพยพเข้าไปในทวีปออสเตรเลียเป็นจำนวนมาก

แหล่งแร่ธาตุเศรษฐกิจของออสเตรเลีย

เพื่อแสวงหาโชคลาภ ปัจจุบันเหมืองแร่ทองคำใหญ่ที่สุดตั้งอยู่ที่เมือง คาลกูร์ลี (Kalgoorlie) ในรัฐออสเตรเลียตะวันตก

ข. **แร่เหล็ก** มีแหล่งสำคัญที่เมือง ไอออน น็อบ (Iron Knob) ในรัฐออสเตรเลียใต้ ซึ่งแร่เหล็กที่ขุดได้นี้ส่งโดยทางเรือ ไปถลุงที่โรงงานในรัฐนิวเซาท์เวลส์

ค. **แร่ตะกั่ว สังกะสี และเงิน** ซึ่งตามปกติพบอยู่รวมกันในหินอัคนี มีแหล่งสำคัญที่เมือง โบรเคน ฮิลล์ (Broken Hill) ในรัฐนิวเซาท์เวลส์

ง. **แร่ถ่านหิน** ในออสเตรเลียแม้ว่าจะขุดไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอุตสาหกรรมในทวีปยุโรปหรือสหรัฐอเมริกา แต่ก็นับว่ามากที่สุดในบรรดาประเทศต่าง ๆ ในซีกโลกภาคใต้ด้วยกัน แหล่งผลิตสำคัญที่สุดอยู่ในบริเวณใกล้เคียงเมืองซิดนีย์ในรัฐนิวเซาท์เวลส์ ซึ่งมีเมืองต่าง ๆ เช่น นิวคาสเซิล (New Castle) วูลลันกอง (Wollongong) และลิธโกว์ (Lithgow) แต่

ในรัฐอื่น ๆ นอกจากนิวเซาท์เวลส์ ก็มีแร่ถ่านหินอยู่ทุกรัฐ ซึ่งนับว่าอุตสาหกรรมในออสเตรเลียมีโอกาสที่จะขยายตัวได้อีกมาก เพราะอุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ธาตุเชื้อเพลิงนี้

อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมในออสเตรเลียยังไม่ค่อยก้าวหน้ามากนัก เนื่องจากเหตุผลหลายประการ คือ ประการแรกขาดแคลนแรงงาน มีประชากรอยู่น้อย และประการที่สองค่าจ้างแรงงานแพงมาก ทำให้ต้นทุนการผลิตมีราคาสูง อุตสาหกรรมของออสเตรเลียส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับผลิตผลทางการเกษตร อย่างเช่นการฆ่าสัตว์ การทำนมเนย ทำผลไม้กระป๋อง ทำเหล้าองุ่น นอกจากนี้ก็มีการทอผ้า การฟอกหนัง การถลุงแร่ และกลั่นน้ำมัน

แหล่งอุตสาหกรรมสำคัญ มีศูนย์กลางอยู่ที่รัฐนิวเซาท์เวลส์ มีอุตสาหกรรมทอผ้าขนสัตว์ที่เมือง **ซิดนีย์** โรงงานผลิตเหล็กกล้าที่เมือง **นิวคาสเซิล** โรงงานถลุงแร่เหล็ก ทำกรดกำมะถันและปุ๋ยเคมีที่เมือง **ปอร์ต เคมบลา** (Port Kembla)

๕. ประชากร

เชื้อชาติ ชาวพื้นเมืองดั้งเดิมของทวีปออสเตรเลีย ก่อนที่ชาวผิวขาวจะเข้ามาอยู่อาศัย เป็นชนเชื้อชาติผิวดำ มีความเจริญน้อยมาก ยังไม่รู้จักการเพาะปลูก เลี้ยงชีวิตอยู่ด้วยการล่าสัตว์และการเก็บของป่า ชาวผิวขาวเรียกชื่อชาวพื้นเมืองเหล่านี้ว่า อะบอริจินิส (Aborigines) หรือ แบล็ก เฟลโลส์ (Black Fellows) ซึ่งแบ่งออกเป็นเผ่าต่าง ๆ มากมาย ปัจจุบันชาวพื้นเมืองดั้งเดิมเหล่านี้ได้ลดจำนวนลงไปมาก มีเหลืออยู่ประมาณ ๕๐,๐๐๐ คน อาศัยอยู่ในเขตทะเลทราย และเขตที่รัฐบาลออสเตรเลียจัดสงวนให้ไว้ในดินแดน เทร์ริทอรีเหนือ (Northern Territory)

ชาวผิวขาวชาติแรกที่มาสำรวจพบออสเตรเลีย คือ ฮอลันดา ซึ่งให้ชื่อดินแดนใหม่นี้ว่า **นิวฮอลแลนด์** (New Holland) แต่ฮอลันดาไม่สนใจทวีปใหม่นี้มากนัก เพราะทางชายฝั่งตะวันตกและทางใต้ที่นักเดินเรือชาวฮอลันดามาสำรวจนั้นเป็นเขตที่แห้งแล้งกันดาร จนกระทั่งเมื่อกัปตันคุก (Captain Cook)

นักเดินเรือชาวอังกฤษ เดินเรือมาสำรวจฝั่งตะวันออกของทวีปใน พ.ศ. ๒๓๑๓ และประกาศจับจองเป็นอาณานิคมของอังกฤษ เรียกชื่อว่า นิวเซาท์เวลส์ (New South Wales) การตั้งถิ่นฐานจึงได้เริ่มต้นขึ้น

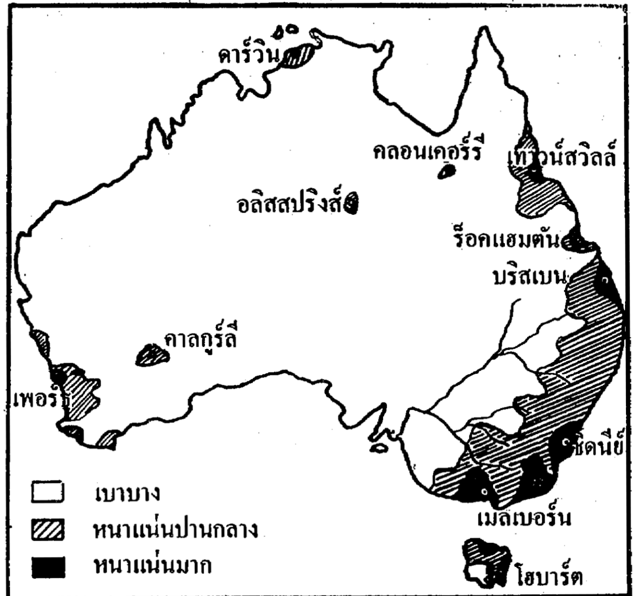
ในชั้นแรกรัฐบาลอังกฤษได้ส่งนักโทษเข้ามาสร้างอาณานิคมขึ้น โดยใน พ.ศ. ๒๓๓๑ ได้ส่งนักโทษรุ่นแรกมาขึ้นบกที่อ่าวโบตานี (Botany Bay) ใกล้ ๆ เมืองซิดนีย์ปัจจุบัน และต่อมาก็ได้ส่งนักโทษเข้ามาอีกมากมาย จนทำให้ออสเตรเลียได้ชื่อว่า **ตั้งต้นด้วยการเป็นอาณานิคมนักโทษ** ต่อมาในตอนหลัง การส่งนักโทษจึงได้เลิกไป เมื่อพลเมืองที่เป็นเสรีชนมีจำนวนมากขึ้น

ปัจจุบันพลเมืองส่วนใหญ่ของออสเตรเลียเป็นชาวผิวขาว ซึ่งส่วนมากสืบเชื้อสายมาจากอังกฤษ แต่ก็มีชาวยุโรปอื่น ๆ เดินทางเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่มาก เพราะรัฐบาลออสเตรเลียสนับสนุนการเข้าเมือง เพื่อเพิ่มจำนวนพลเมืองให้มากขึ้น แต่รัฐบาลออสเตรเลียมีนโยบายจำกัดคนเข้าเมืองที่มิใช่คนผิวขาว ที่เรียกว่า "นโยบายออสเตรเลียขาว" (White Australia Policy) ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่มีชนชาวจีนเดินทางเข้าไปเป็นจำนวนมากในตอนกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ เมื่อมีผู้พบทองคำในออสเตรเลีย จนทำให้ออสเตรเลียเกิดเกรงกลัวว่า ถ้าไม่มีการจำกัดคนเข้าเมืองที่เป็นผิวอื่น ๆ อาจจะเกิดผลเสียหายแก่ชาวผิวขาวได้

การกระจายและความหนาแน่น ทวีปออสเตรเลียมีพลเมืองประมาณ ๑๒.๓ ล้านคน คิดความหนาแน่นโดยเฉลี่ยเท่ากับ ๑.๕ คน ต่อเนื้อที่ ๑ ตารางกิโลเมตร นับว่าเป็นทวีปที่มีพลเมืองอยู่เบาบางที่สุด ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าเนื่องมาจากสาเหตุ ๓ ประการ คือ ประการแรกทวีปออสเตรเลียเป็นดินแดนใหม่ พึ่งมีคนเข้าไปตั้งหลักแหล่งจากยุโรป และเอเชียเมื่อไม่ถึง ๒๐๐ ปีมานี้เอง ประการที่สอง เนื้อที่ส่วนใหญ่ (๒/๓ ของทวีป) เป็นทะเลทราย ทำให้การตั้งถิ่นฐานขยายตัวออกไปได้ช้า และประการที่สาม คือ นโยบายออสเตรเลียขาวที่กีดกันชนที่มิใช่ชาวผิวขาว ไม่ให้เข้าไปตั้งถิ่นฐานในประเทศ

จากแผนที่แสดงลักษณะการกระจายของพลเมือง จะเห็นได้ว่าบริเวณที่พลเมืองอยู่กันหนาแน่นมากมีอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของทวีป

เนื่องจากเป็นเขตอากาศอบอุ่น และมีฝนตกเพียงพอแก่การเกษตรกรรม โดยเฉพาะทางชายฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ มีเมืองขนาดใหญ่อยู่หลายเมือง เนื่องจากเป็นแหล่งอุตสาหกรรมด้วย อย่างเช่นเมืองซิดนีย์ (Sydney) เป็นเมืองใหญ่ที่สุด มีพลเมือง ๒.๔ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๐๙) และรองลงมาคือ เมลเบอร์น (Melbourne) พลเมือง ๒.๑ ล้านคน

แสดงการกระจายของประชากรในออสเตรเลีย

๖. การคมนาคม

ในออสเตรเลีย เส้นทางคมนาคมติดต่อยังมีอยู่น้อย เพราะการตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ห่าง ๆ กัน บริเวณที่มีเส้นทางคมนาคมหนาแน่น คือทางชายฝั่งภาคตะวันออกของทวีป ซึ่งมีเมืองใหญ่ ๆ ตั้งอยู่มาก

ก. **เส้นทางคมนาคมทางรถไฟ** ทางชายฝั่งตะวันออกมีทางรถไฟเชื่อมเมืองท่าต่าง ๆกับบริเวณตอนในของทวีป เพื่อขนส่งผลิตผลออกจำหน่าย นับเป็นเขตที่มีทางรถไฟหนาแน่นมากที่สุดของทวีปนี้ สำหรับการเดินทางข้ามทวีปจากฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก ไปยังฝั่งมหาสมุทรอินเดียนั้น มีทางรถไฟสายยาวเชื่อมเมืองซิดนีย์กับเมืองเพอร์ธ ซึ่งกว่าครึ่งหนึ่งของเส้นทางรถไฟสายนี้ต้องตัดผ่านเข้าไปในเขตทะเลทรายที่แห้งแล้งมาก เป็นระยะทางยาวมากกว่า ๒,๐๐๐ กิโลเมตร

ข. **เส้นทางคมนาคมทางทะเล** ออสเตรเลียมีการติดต่อทางทะเลกับทวีปยุโรป เอเชีย และอเมริกาเหนืออยู่มาก ทางด้านตะวันตกของทวีปมีเมืองฟรีแมนเติล (Freemantle) ซึ่งอยู่ใกล้กับเมืองเพอร์ธ (Perth) เป็นท่าเรือ

สำคัญ ส่วนทางชายฝั่งตะวันออก มีเมือง บริสเบน (Brisbane) เมืองซิดนีย์ และเมืองเมลเบอร์น (Melbourne) เป็นเมืองท่าขนาดใหญ่

ค. **เส้นทางคมนาคมทางอากาศ** มีเส้นทางบินเชื่อมกับทวีปเอเชีย โดยบินจากเมืองซิดนีย์ ผ่านเมืองดาร์วิน ไปยังเมืองจาการ์ตาและสิงคโปร์ นอกจากนี้ ก็มีเส้นทางบินเชื่อมเมืองซิดนีย์กับเมืองออคแลนด์ในประเทศนิวซีแลนด์ และเมืองโฮโนลูลูในหมู่เกาะฮาวาย

๗. ประเทศออสเตรเลียและดินแดนใต้อารักขา

ก. ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลีย (Commonwealth of Australia) ตั้งอยู่ในทวีปออสเตรเลีย และเกาะแทสเมเนีย ประกอบด้วยรัฐต่าง ๆ ๖ รัฐ คือ

๑. รัฐนิวเซาท์เวลส์ (New South Wales) เมืองหลวงชื่อซิดนีย์ (Sydney)

๒. รัฐควีนสแลนด์ (Queensland) เมืองหลวงชื่อบริสเบน (Brisbane)

๓. รัฐแทสเมเนีย (Tasmania) เมืองหลวงชื่อโฮบาร์ต (Hobart)

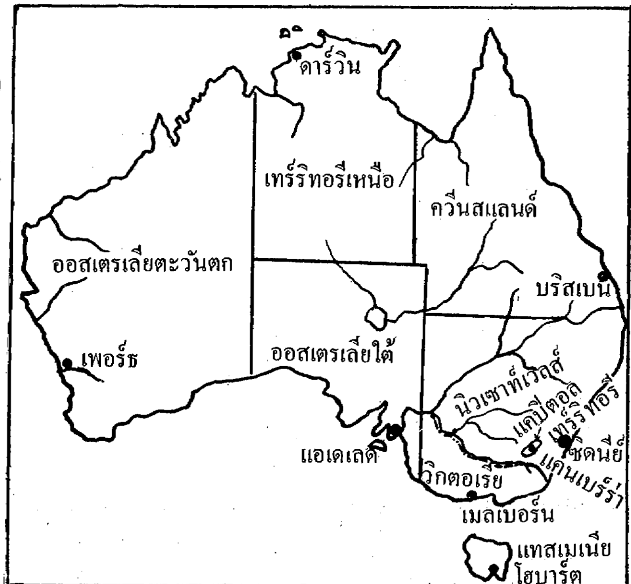
๔. รัฐออสเตรเลียใต้ (South Australia) เมืองหลวงชื่อแอเดเลด (Adelaide)

๕. รัฐวิกตอเรีย (Victoria) เมืองหลวงชื่อเมลเบอร์น (Melbourne)

๖. รัฐออสเตรเลียตะวันตก (Western Australia) เมืองหลวงชื่อเพอร์ธ (Perth)

นอกจากนี้ยังมีดินแดนอีก ๒ แห่งที่ยังไม่มีฐานะเป็นรัฐอิสระ คือ เทร์ริทอรีเหนือ (Northern Territory) มีเมือง

การแบ่งเขตรัฐของออสเตรเลีย

หลวงชื่อ ดาร์วิน (Darwin) และ แคปปิตอล เทร์ริทอรี (Capital Territory) อันเป็นที่ตั้งของเมืองหลวงของประเทศ คือเมืองแคนเบร์รา (Canberra)

เมืองแคนเบร์รา ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเมอร์รัมบิดจี (Merrumbidgee) มีประชากร ๑๐๐,๙๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๐)

ข. ดินแดนใต้อารักขา

๑. **เทร์ริทอรีนิวกีนี** (Territory of New Guinea) อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะนิวกีนี เดิมเป็นอาณานิคมของเยอรมนี ปัจจุบันอยู่ใต้อารักขาของออสเตรเลีย ภายใต้อาณัติของสหประชาชาติ เมืองหลวงชื่อ ปอร์ตมอร์สบี (Port Moresby)

๒. **ปาปัว** (Papua) อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะนิวกีนี เป็นดินแดนที่อยู่ใต้การปกครองโดยตรงของออสเตรเลีย มีเมืองหลวงร่วมกับเทร์ริทอรีนิวกีนี คือเมืองปอร์ตมอร์สบี

สรุปลักษณะสำคัญของทวีปออสเตรเลีย

๑. เป็นทวีปเล็กที่สุด และได้ชื่อว่าเป็นทวีปเกาะ ตั้งอยู่ในซีกโลกภาคใต้

๒. มีเส้นทรอปิก ออฟ แคปริคอร์น ลากผ่านกลางทวีป พื้นที่ส่วนใหญ่มีอากาศแห้งแล้ง และไม่มีอากาศหนาวเย็นแถบขั้วโลก

๓. ในด้านที่ตั้งอยู่ใกล้กับทวีปเอเชียมากที่สุด แต่ในทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับทวีปยุโรปมากที่สุด โดยเฉพาะกับประเทศอังกฤษ

๔. ประชากรมีเพียง ๑๒.๓ ล้านคน เป็นทวีปที่มีประชากรเบาบางที่สุด คิดเฉลี่ยมีความหนาแน่นของประชากรไม่ถึง ๒ คนต่อเนื้อที่ ๑ ตารางกิโลเมตร บริเวณที่มีประชากรอยู่หนาแน่นที่สุดคือ ชายฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ ในรัฐนิว-เซาท์เวลส์ และวิกตอเรีย

๕. สินค้าออกที่สำคัญคือขนแกะ ข้าวสาลี เนื้อสัตว์ และผลไม้

๖. ประชากรเกือบทั้งหมดเป็นชาวผิวขาว มีชาวพื้นเมืองดั้งเดิมที่เป็นชนผิวดำอยู่ประมาณ ๕๐,๐๐๐ คน กับชาวผิวเหลืองจากเอเชียเพียงเล็กน้อยที่

เข้าไปอยู่อาศัยในทวีป ก่อนมีการประกาศใช้นโยบายออสเตรเลียขาว อันเป็นการจำกัดการเข้าเมืองของชนผิวอื่นที่ไม่ใช่ชาวผิวขาว เพื่อสงวนทวีปออสเตรเลียไว้สำหรับชาวผิวขาวโดยเฉพาะ

๗. ประเทศออสเตรเลีย เป็นประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ มีการปกครองแบบสหรัฐ ประกอบด้วยรัฐอิสระ ๖ รัฐ กับดินแดนที่ไม่มีฐานะเป็นรัฐอิสระอีก ๒ แห่ง

ประเทศนิวซีแลนด์

๑. ขนาดและที่ตั้ง

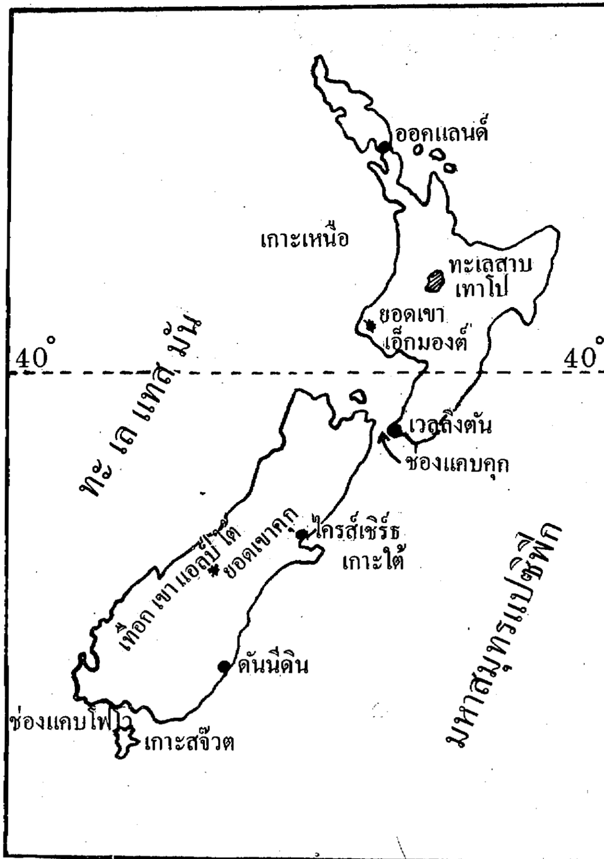
ก. **ขนาด** ประเทศนิวซีแลนด์มีเนื้อที่ ๒๖๙,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณครึ่งหนึ่งของประเทศไทย

ข. **ที่ตั้ง** อยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิก ห่างไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปออสเตรเลียประมาณ ๒,๖๘๐ กิโลเมตร

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

เป็นหมู่เกาะ ประกอบด้วย ๒ เกาะใหญ่ คือ **เกาะเหนือ** **(North Island)** และ **เกาะใต้** **(South Island)** ทั้งสองเกาะอยู่ห่างจากกันเพียง ๒๕ กิโลเมตร อันเป็นตอนที่แคบที่สุดของช่องแคบคุก **(Cook Strait)** นอกจากสองเกาะใหญ่ที่กล่าวมาแล้ว ยังมีเกาะอื่น ๆ ได้แก่ เกาะสจ๊วต **(Stewart Island)** และ **หมู่เกาะชัดตัม** **(Chatam Islands)**

ภูมิประเทศของเกาะเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเทือกภูเขาสูง และมีภูเขาไฟอยู่มาก ในเกาะใต้ เทือกภูเขามีความสูงมาก อยู่ชิดกับชายฝั่งตะวันตก เรียกชื่อว่า **เทือกภูเขาแอลป์ใต้** **(Southern Alps)** อันมียอดสูงเกินกว่า ๓,๐๐๐ เมตร ไม่น้อยกว่า ๑๖ ยอด ยอดสูงที่สุดชื่อว่า **ยอดเขาคุก** **(Mount Cook)** สูง ๓,๗๐๕ เมตร ยอดเขาสูง ๆ เหล่านี้มีหิมะปกคลุมอยู่ตลอดทั้งปี และกลายเป็นต้นกำเนิดของธารน้ำแข็งขนาดใหญ่ อย่างเช่น ธารน้ำแข็งแทสมัน **(Tasman Glacier)** มีความยาวถึง ๒๙ กิโลเมตร ทางชายฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะใต้นี้ ยังมีลักษณะของฟยอร์ด (คืออ่าวลึกแคบ ๆ ที่เกิดจากการกระทำของน้ำแข็ง) อยู่ด้วย

ประเทศนิวซีแลนด์

ส่วนในเกาะเหนือ มีเทือกเขา อยู่ทาง ตอนกลางของเกาะ มีทิศทางจากตะวันออกเฉียงเหนือ มาตะวันตกเฉียงใต้ และมีความสูงไม่มากนัก มียอดที่เป็นภูเขาไฟ ทั้งที่ดับแล้วและยังไม่ดับอยู่มาก ได้แก่ยอดเขา เอ็กมองต์ (Mount Egmont) อันเป็นภูเขาไฟซึ่งดับแล้ว นอกจากนี้ยังมีน้ำพุร้อน (geyser) อยู่หลายแห่ง ในบริเวณรอบๆทะเลสาบ เทาโป (Taupo) เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว

ทางตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะเหนือ มีลักษณะเป็นคาบสมุทรยาวประมาณ ๕๕๐ กิโลเมตร เรียกชื่อว่า คาบสมุทรออคแลนด์ (Auckland Peninsula) ตอนกลางคาบสมุทรมีลักษณะเป็นคอคอดอยู่ระหว่างอ่าว ๒ ด้าน ซึ่งมีเมืองท่าใหญ่ที่สุดของนิวซีแลนด์ตั้งอยู่บนคอคอดนี้ คือเมืองออคแลนด์ (Auckland)

๓. ภูมิอากาศ

นิวซีแลนด์มีภูมิอากาศแบบภาคพื้นสมุทรชายฝั่งตะวันตก (Marine West Coast) เช่นเดียวกับในเกาะแทสเมเนีย มีฝนตกชุกตลอดทั้งปี และมีอากาศอบอุ่น พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าไม้ผลัดใบในเขตอบอุ่น

๔. ทรัพยากรและอาชีพ

การเพาะปลูก การเพาะปลูกในนิวซีแลนด์มีทำกันไม่มากนัก และไม่มี

พืชผลส่งเป็นสินค้าออก ใช้สำหรับเลี้ยงประชากรภายในประเทศเท่านั้น ได้แก่ การปลูกข้าวสาลี ข้าวโอ๊ต ข้าวบาเลย์ และผลไม้เมืองหนาว

การเลี้ยงสัตว์ เป็นอาชีพสำคัญมาก มี แกะ และ วัว เป็นสัตว์เลี้ยงที่มีจำนวนอยู่มาก (วัวประมาณ ๖ ล้านตัว และแกะประมาณ ๖๐ ล้านตัว) การเลี้ยงแกะในนิวซีแลนด์ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงเพื่อใช้เนื้อ มีศูนย์กลางสำคัญคือในเขตที่ราบ แคนเทอร์เบอรี (**Canterbury Plain**) ทางตะวันออกของเกาะใต้ เนื้อแกะที่ส่งออกไปจำหน่ายจากเขตนี้เป็นที่นิยมกันในตลาดอังกฤษ และเรียกว่า เนื้อแกะแคนเทอร์เบอรี (**Canterbury Lamb**) ในเกาะเหนือมีการเลี้ยงวัวเนื้อและวัวนมเป็นอาชีพสำคัญ ผลิตผลจากสัตว์ทำรายได้เป็นสินค้าออกมีมูลค่าถึง ๙๒% ของประเทศ (ขนสัตว์ ๓๓% เนื้อสัตว์ ๓๓% นมเนย ๒๓% หนังสัตว์ ๓%)

การป่าไม้ ในนิวซีแลนด์มีเนื้อที่ป่าไม้อยู่มาก เนื่องจากเป็นภูเขาสูง ๆ อยู่โดยทั่วไป และมีอากาศอบอุ่นชื้น มีไม้เนื้ออ่อน (ไม้สน) ที่นำมาเป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมทำกระดาษ และไม้เนื้อแข็ง (ไม้ผลัดใบ) ที่นำมาใช้ในการก่อสร้าง

การขุดแร่ นิวซีแลนด์มีแร่อยู่ไม่มากนัก แต่เดิมทีเดียวก็มีการขุดแร่ทองคำ ซึ่งได้เคยทำให้เกิดการตื่นทองขึ้นครั้งหนึ่งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๔ และมีผู้คนเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกับที่เคยเกิดขึ้นในออสเตรเลีย เมื่อ ๑๐ ปีก่อนหน้านั้น แต่ปัจจุบันทองคำขุดได้น้อยมาก จนไม่มีความสำคัญ มีแร่เหล็กและถ่านหิน ที่ขุดได้บ้างเล็กน้อยทางภาคตะวันตกและภาคเหนือของเกาะใต้

อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมของนิวซีแลนด์ยังมีอยู่น้อย เพราะขาดถ่านหินและแร่ต่าง ๆ ประกอบกับมีตลาดภายในประเทศเล็กมาก เพราะมีประชากรเพียง ๒.๘ ล้านคนเท่านั้น (พ.ศ. ๒๕๑๒) อุตสาหกรรมที่มีอยู่ส่วนใหญ่ก็ได้แก่อุตสาหกรรมที่ใช้ผลิตผลทางเกษตรกรรมเป็นวัตถุดิบ ได้แก่การฆ่าสัตว์ การทำนมเนย และการทำอาหารกระป๋อง อุตสาหกรรมของนิวซีแลนด์ได้อาศัยไฟฟ้าจากพลังน้ำมาใช้แทนถ่านหิน และนิวซีแลนด์เป็นประเทศที่ผลิตไฟฟ้าจากพลัง

น้ำได้มาก เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากร ทั้งนี้โดยอาศัยความเหมาะสมทางสภาพธรรมชาติที่มีเทือกภูเขา ธารน้ำแข็ง และแม่น้ำที่ไหลเชี่ยว

๕. ประชากร

ก่อนหน้าที่ชาวผิวขาวจะเดินทางมาพบหมู่เกาะนิวซีแลนด์นั้น ดินแดนหมู่เกาะนี้เป็นที่อยู่ของชนเชื้อชาติโปลีเนเชียน ซึ่งเรียกชื่อว่าพวก เมารี (Maori) นักเดินเรือฮอลันดาเป็นชาวยุโรปชาติแรก ที่เดินทางมาสำรวจหมู่เกาะนี้ เมื่อ พ.ศ. ๒๑๘๕ และให้ชื่อว่านิวซีแลนด์ ตามชื่อมณฑลในประเทศฮอลันดา หลังจากนั้นต่อมาอีกนานจึงได้มีชาวอังกฤษเดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกับพวกเมารี และใน พ.ศ. ๒๓๘๓ จึงได้หมู่เกาะนี้เป็นอาณานิคม

ปัจจุบันนิวซีแลนด์มีประชากรประมาณ ๒.๘ ล้านคน ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นชาวผิวขาวที่สืบเชื้อสายมาจากอังกฤษ มีชาวเมารีอยู่ประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ คน ซึ่งชาวเมารีนี้ได้รับสิทธิทางสังคมและทางการเมืองเท่ากับชาวผิวขาว นับว่านิวซีแลนด์เป็นตัวอย่างของประเทศที่ชาวผิวขาวและชาวพื้นเมืองเดิมอยู่ร่วมกัน โดยไม่มีการกีดกันผิวเหมือนอย่างในบางประเทศ

๖. การคมนาคม

ในเกาะเหนือมีเมือง **ออคแลนด์** เป็นเมืองท่าสำคัญ ส่วนในเกาะใต้มีเมือง **ไครส์เชิร์ช** (Christchurch) และเมือง **ดันนีดิน** (Dunedin) เป็นเมืองท่าขนส่งเนื้อแกะและขนแกะ เมือง **เวลลิงตัน** (Wellington) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศก็เป็นเมืองท่าสำคัญของเกาะเหนือด้วย

ประเทศย่านแปซิฟิก

ในมหาสมุทรแปซิฟิกมีหมู่เกาะอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเกาะเหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดจากภูเขาไฟ หรือปะการัง เกาะที่มีขนาดใหญ่มักมีผู้คนเข้าไปอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก เลี้ยงชีวิตด้วยการเพาะปลูกพืชผลเมืองร้อนต่าง ๆ เช่น ข้าว ข้าวโพด กล้วย อ้อย สับปะรด มะพร้าว โกโก้ ตลอดจนทำการประมงแบบยังชีพ เกาะและหมู่เกาะในย่านแปซิฟิกปัจจุบัน ส่วนใหญ่ยังคงเป็นอาณานิคมหรือดินแดนใต้อารักขาของประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา แต่มี

ประเทศเอกราชที่เพิ่งตั้งขึ้นใหม่รวม ๔ ประเทศ คือ

๑. **ประเทศฟีจิ** ประกอบด้วยเกาะเล็ก ๆ รวมกันกว่า ๕๐๐ เกาะ มีเนื้อที่ ๑๙,๐๔๘ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๕๑๙,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ซูวา (Suva)** เดิมเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ได้รับเอกราชเมื่อ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

๒. **ประเทศนาอูรู** เป็นเกาะมีเนื้อที่เพียง ๒๑.๕ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๖,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๐) ไม่มีเมืองหลวงเพราะประเทศมีขนาดเล็กมาก เดิมอยู่ใต้ความดูแลของออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอังกฤษร่วมกัน ได้รับเอกราชเมื่อ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๑ อาชีพสำคัญของพลเมืองคือการขุดแร่ฟอสเฟต ซึ่งมีเป็นจำนวนมากในเกาะแห่งนี้

๓. **ประเทศซามัวตะวันตก** ประกอบด้วยเกาะต่าง ๆ ที่อยู่ทางซีกด้านตะวันตกของหมู่เกาะซามัว มีเนื้อที่ ๒,๘๔๑ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๔๑,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **อาปีอา (Apia)** เดิมอยู่ใต้ความดูแลของนิวซีแลนด์ ได้รับเอกราชเมื่อ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๕

๔. **ประเทศตองกา** ประกอบด้วยเกาะต่าง ๆ รวม ๑๕๐ เกาะ มีเนื้อที่ ๖๒๘ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๘๓,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **นูกัวโลฟา (Nukualofa)** มีกษัตริย์ปกครองแต่อยู่ใต้อารักขาของอังกฤษ จนกระทั่งเมื่อ ๔ มิถุนายน ๒๕๑๓ จึงได้รับเอกราชโดยสมบูรณ์

บทที่ ๔ ทวีปยุโรป

๑. ขนาดและที่ตั้ง

ก. **ขนาด** ทวีปยุโรปมีเนื้อที่ ๙,๘๔๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร นับเป็นทวีปที่เกือบจะเล็กที่สุดถัดจากทวีปออสเตรเลีย

ข. **ที่ตั้ง** ทวีปยุโรปเป็นทวีปที่ตั้งอยู่ในซีกโลกภาคเหนือทั้งหมดและไม่มีดินแดนส่วนใดของทวีปที่อยู่ใต้เส้น ทรอปิก ออฟ แคนเซอร์ ขอบเขตของทวีปยุโรปมีดังนี้ คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับมหาสมุทรอาร์กติก มีน่านน้ำต่าง ๆ ที่อยู่ติดต่อกับชายฝั่งทวีป คือ ทะเลคารา ทะเลแบเรนต์ส และทะเลขาว ดินแดนที่อยู่เหนือที่สุดของทวีปคือ แหลมเหนือ (North Cape) ในประเทศนอรเว ตั้งอยู่ที่ละติจูด ๗๑°๑๐′ เหนือ แต่มีเกาะต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในมหาสมุทรอาร์กติก อย่างเช่นหมู่เกาะสปิตสเบอร์เกน (Spitsbergen) ของนอรเว และหมู่เกาะโนวายา ซิมลียา (Nova-ya Zemlya) ของสหภาพโซเวียต ที่ตั้งอยู่เหนือกว่าแหลมเหนือขึ้นไป

ทิศตะวันออก ติดต่อกับทวีปเอเชีย (ดูบทที่ ๑ ว่าด้วยที่ตั้งของทวีป-เอเชีย)

ทิศใต้ ติดต่อกับทะเลแคสเปียน เทือกภูเขาคอเคซัส ทะเลดำและทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนมีน่านน้ำต่าง ๆ ได้แก่ ทะเลอีเจียน ทะเลไอโอเนียน ทะเลเอเดรียติก ทะเลติร์เรเนียน และทะเลลิกูเรียน มีคาบสมุทรต่าง ๆ ทางภาคใต้ ได้แก่ คาบสมุทรไครเมีย คาบสมุทรบอลข่าน คาบสมุทรอิตาลีและคาบสมุทรไอบีเรีย ดินแดนที่อยู่ใต้ที่สุดของผืนแผ่นดินใหญ่ คือ แหลมมาร์โรคี (Point Marroqui) ในประเทศสเปน ตั้งอยู่ที่ละติจูด ๓๖°๒′ เหนือ มีเกาะต่าง ๆ ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ได้แก่ หมู่เกาะอีเจียน เกาะครีต หมู่เกาะไอโอเนียน เกาะซิซิลี เกาะซาร์ดิเนีย เกาะคอร์ซิกา และหมู่เกาะแบลิแอริก

ทิศตะวันตก อยู่ติดต่อกับมหาสมุทรแอตแลนติก มีน่านน้ำต่าง ๆ คือ อ่าวบิสเกย์ ทะเลเหนือ ทะเลนอร์วีเจียน และทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือมีทะเลบอลติก เป็นทะเลภายในอยู่ติดต่อกับทะเลเหนือโดยมีช่องแคตเตกัต (Kattegat) และช่องสกาเจอร์รัก (Skagerrak) เชื่อมอยู่ มีคาบสมุทรจัตแลนด์และคาบสมุทรสแกนดิเนเวีย อยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือของทวีป นอกจากนี้ยังมีเกาะต่าง ๆ ในมหาสมุทรแอตแลนติก ได้แก่หมู่เกาะบริติช หมู่เกาะแฟโรส์และหมู่เกาะโลโฟเตน

มีช่องแคบสำคัญ ๆ ที่กั้นระหว่างผืนแผ่นดินใหญ่ของทวีปยุโรปกับดินแดนส่วนอื่น ๆ คือ ช่องแคบอังกฤษ (English Channel) และช่องแคบโดเวอร์ (Strait of Dover) อยู่ระหว่างผืนแผ่นดินใหญ่ของยุโรปกับเกาะบริเตนใหญ่ ช่องแคบจิบรอลตาร์ (Strait of Gibralta) อยู่ระหว่างทวีปยุโรปกับทวีปแอฟริกา

60°
20°
10°
0°
10°
20°
ไอซ์แลนด์
มหาสมุทรแอตแลนติก
ทะเลนอร์วีเจียน
คาบสมุทรสแกนดิเนเวีย
ทะเลขาว
น.ดวินา
50°
เอเชีย
ไอร์แลนด์
บริเตนใหญ่
ทะเลเหนือ
ทะเลบอลติก
น.ยูราล
ทะเลไอริช
น.เอลเบ
น.ไรน์
น.โอเดอร์
น.วิสตูลา
น.ดนีเปอร์
น.โวลกา
น.เซน
น.ลัวร์
40°
อ่าวบิสเกย์
น.ดอน
น.ดนีสเตอร์
ทะเลแคสเปียน
20°
น.การอนน์
น.โรน
น.โป
น.ดูโร
น.เอโบร
น.ดานูบ
ทะเลดำ
น. เตกัส
คาบสมุทรไอบีเรีย
น.กัวดัลคิวเวอร์
คาบสมุทรอิตาลี
คาบสมุทรบอลข่าน
เอเชีย
ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน
แอฟริกา
10°

ทวีปยุโรป

ช่องแคบบอสฟอรัส (Bosphorus) และช่องแคบดาร์ดะเนลส์ (Dardanelles) ระหว่างทวีปยุโรปกับทวีปเอเชีย

ดินแดนที่อยู่ตะวันตกสุดของทวีป ในผืนแผ่นดินใหญ่ คือ แหลมโรคา (Cape Roca) ในประเทศโปรตุเกส ที่ลองจิจูด ๙°๓๐′ ตะวันตก

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะโครงสร้างธรณีวิทยาภูมิประเทศของทวีปยุโรป แบ่งออกเป็น ๔ เขตใหญ่ ๆ คือ

๑. เขตภูเขาหินเก่าภาคตะวันตกเฉียงเหนือ

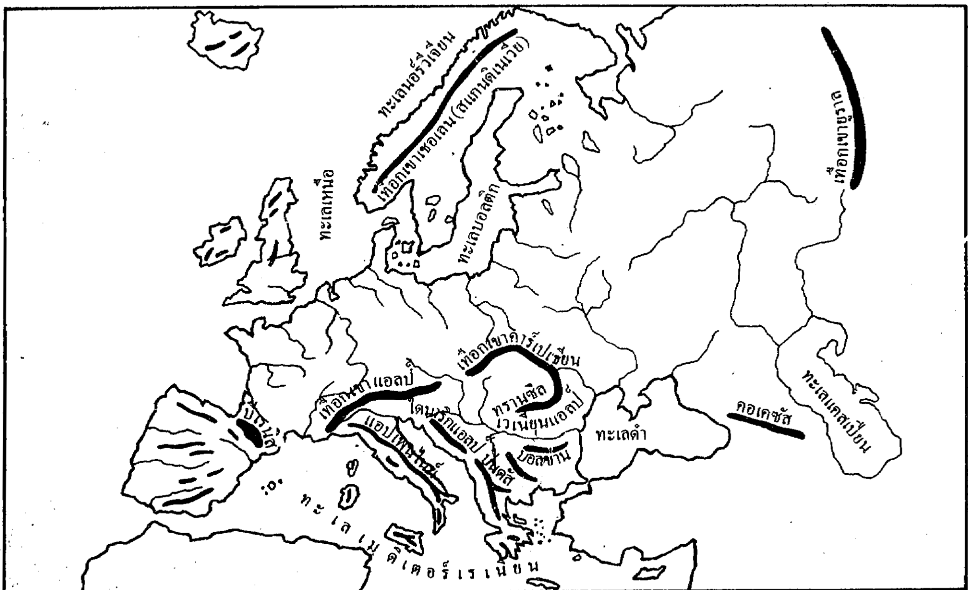
๒. เขตที่ราบใหญ่ภาคกลาง

๓. เขตที่ราบสูงภาคกลาง

๔. เขตภูเขาหินใหม่ภาคใต้

๑. **เขตภูเขาหินเก่าภาคตะวันตกเฉียงเหนือ** ได้แก่เขตภูเขาและที่ราบสูงในคาบสมุทรสแกนดิเนเวียและหมู่เกาะบริติช เดิมบริเวณนี้เป็นเทือกภูเขาสูง แต่ได้สึกกร่อนพังทลายไปตามกาลเวลา จนกระทั่งกลายเป็นเทือกภูเขาเตี้ย ๆ

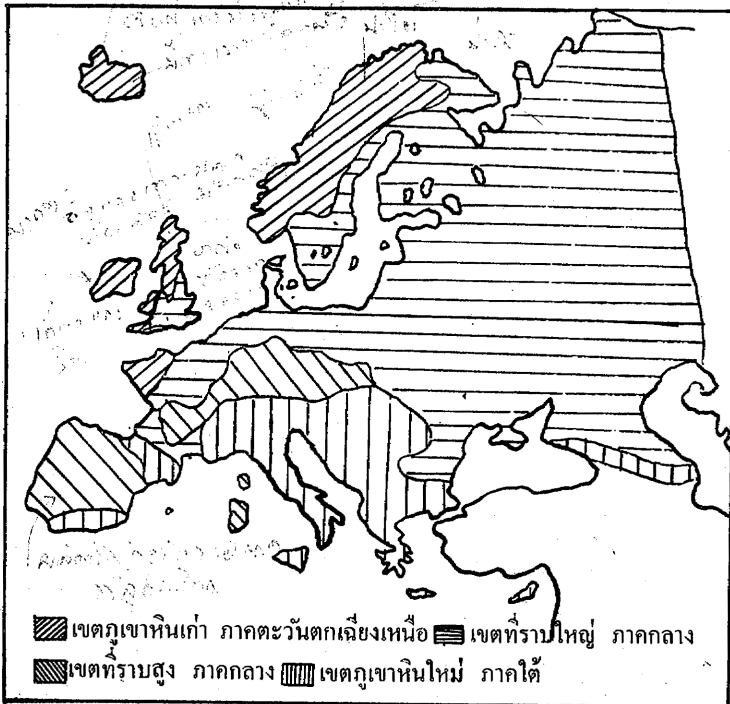
เทือกภูเขาในทวีปยุโรป

และบางตอนก็มีลักษณะเป็นที่ราบสูง มีหินเปลือกโลกที่มีอายุเก่า ส่วนมากมักเป็นหินอัคนีหรือหินแปร ในสมัยน้ำแข็ง (Great Ice Age) บริเวณนี้ก็เคยถูกน้ำแข็งปกคลุมมาก่อน ทำให้หินตามภูเขาสึกกร่อนมีร่องรอยการกัดเซาะของน้ำแข็ง ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการกระทำของน้ำแข็ง คือชายฝั่งของประเทศนอรเวและชายฝั่งตะวันตกของสกอตแลนด์มีลักษณะเว้าแหว่งมาก มีอ่าวน้ำลึกที่เรียกว่า **ฟยอร์ด** อันเกิดจากการกัดเซาะของน้ำแข็งที่ครั้งหนึ่งเคยปกคลุมบริเวณนั้นอยู่ เมื่อน้ำแข็งละลายหมดไปแล้ว จึงกลายเป็นอ่าวที่มีน้ำลึกมาก

๒. **เขตที่ราบใหญ่ภาคกลาง** เป็นที่ราบใหญ่ของทวีปยุโรป ตั้งต้นจากตะวันตกของประเทศฝรั่งเศส ผ่านเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ เดนมาร์ก ภาคเหนือของเยอรมนี โปแลนด์และส่วนใหญ่ของโซเวียตรุสเซีย นับเป็นเขตที่มีความสำคัญมาก มีประชากรอยู่กันหนาแน่น โดยที่เป็นที่ราบเหมาะกับการเพาะปลูกและสะดวกต่อการคมนาคม มีแม่น้ำหลายสายที่ไหลผ่านที่ราบนี้ อย่างเช่น แม่น้ำไรน์ แม่น้ำเอลเบ และแม่น้ำโอเดอร์ แม่น้ำเหล่านี้มีกระแสน้ำไหลไม่เชี่ยวนัก และไม่มีเกาะแก่งกั้นขวางลำน้ำ ทำให้ใช้เดินเรือได้ดี ในทางธรณีวิทยา เขตที่ราบภาคกลางนี้ ประกอบด้วยหินเปลือกโลกที่มีอายุแตกต่างกัน บางแห่งก็เป็นหินที่เกิดขึ้นใหม่อย่างเช่นทางริมฝั่งทะเลเหนือ

แสดงการแบ่งเขตภูมิประเทศของทวีปยุโรป

ในประเทศเบลเยียม เนเธอร์แลนด์และเดนมาร์ก แต่บางแห่งก็มีอายุเก่าแก่มาก เช่นบริเวณริมฝั่งทะเลบอลติกในประเทศสวีเดนและฟินแลนด์ ที่เรียกชื่อว่า **บอลติกชีลด์ (Baltic Shield)** เป็นเขตหินเปลือกโลกเก่าแก่ที่สุดในทวีปยุโรป ส่วนที่ราบในโซเวียตรุสเซียนั้น พื้นล่างของหินเปลือกโลกเป็นหินเก่ารุ่นเดียวกับบอลติก ชีลด์ แต่มีหินที่มีอายุใหม่กว่าปกคลุมอยู่ชั้นบน และทางธรณีวิทยาเรียกชื่อที่ราบของโซเวียตรุสเซียนี้ว่ารุสเซียน แพลทฟอร์ม **(Russian Platform)**

๓. **เขตที่ราบสูงตอนกลาง** ได้แก่ที่ราบสูงในภาคกลางและภาคใต้ของเยอรมนี ที่ราบสูงในภาคกลางของฝรั่งเศส และที่ราบสูงในภาคกลางของคาบสมุทรไอบีเรีย ที่ราบสูงเหล่านี้เดิมก็เป็นเทือกภูเขาสูงมาก่อนเช่นเดียวกับทางภาคใต้ของยุโรป แต่ก็ได้สึกกร่อนพังทลายไป จนกลายเป็นที่ราบสูง และมีเทือกภูเขาเตี้ย ๆ ตั้งอยู่ในที่ราบสูงเป็นตอน ๆ

๔. **เขตภูเขาหินใหม่ภาคใต้** ในทางธรณีวิทยาเป็นเขตที่เปลือกโลกพึ่งถูกบีบอัดขึ้นมาเป็นเทือกภูเขาสูงใหญ่อยู่มากมาย และจึงถือเป็นหินเปลือกโลกที่ยังมีอายุน้อย เทือกภูเขาเหล่านี้เกิดขึ้นในสมัยเดียวกับที่เทือกภูเขาหิมาลัยในทวีปเอเชียมีกำเนิดขึ้น และส่วนมากเป็นเทือกภูเขาที่ยังมีความสูงมาก แม้ว่าจะไม่สูงมากเท่ากับเทือกภูเขาที่มีอยู่ในทวีปอื่นก็ตาม

เทือกภูเขาสำคัญ ๆ ที่มีอยู่ในภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงใต้ของทวีป-ยุโรปมีดังนี้

๑. เทือกภูเขาแอลป์ มีอาณาเขตตั้งแต่ตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศ-ฝรั่งเศสผ่านไปในเขตของประเทศสวิสและภาคเหนือของประเทศอิตาลี จนถึงประเทศออสเตรียและภาคเหนือของประเทศยูโกสลาเวีย มียอดสูงที่สุดคือยอดมองต์ บลังก์ **(Mont Blanc)** สูง ๔,๗๓๔ เมตร (๑๕,๗๘๑ ฟุต) ตั้งอยู่ในเขตของประเทศฝรั่งเศสใกล้กับพรมแดนประเทศสวิสและอิตาลี นับเป็นยอดเขาที่สูงที่สุดของทวีปยุโรป เทือกภูเขาแอลป์มีธารน้ำแข็งขนาดใหญ่และทะเลสาบอยู่มากมาย ทำให้เป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนและเล่นกีฬาฤดูหนาว

๒. เทือกภูเขาปีเรนิส เป็นเทือกเขาที่กั้นอยู่ระหว่างฝรั่งเศสกับสเปน

๓. เทือกภูเขาคาร์เปเธียน อยู่ระหว่างพรมแดนประเทศเชโกสโลวะเกีย และโปแลนด์

๔. เทือกภูเขาแอปเพนไนน์ อยู่ในคาบสมุทรอิตาลี

๕. เทือกภูเขาคอเคซัส อยู่ระหว่างทะเลดำและทะเลแคสเปียน ทางภาคใต้สุดของโซเวียตรุสเซีย

แม่น้ำ แม่น้ำส่วนใหญ่ในทวีปยุโรปถึงแม้ว่าจะมีความยาวไม่เท่ากับแม่น้ำสายยาว ๆ ในทวีปเอเชีย แอฟริกา อเมริกาเหนือ หรืออเมริกาใต้ แต่ก็ใช้ประโยชน์ได้มากเพราะมีน้ำไหลสม่ำเสมอตลอดทั้งปี และมีการขุดคลองเชื่อมแม่น้ำสายต่าง ๆ เข้าด้วยกันทำให้เดินเรือได้สะดวก โดยเฉพาะแม่น้ำที่ไหลลงสู่มหาสมุทรแอตแลนติก นับว่ามีความสำคัญทางด้านการคมนาคมขนส่งมากกว่าแม่น้ำในส่วนอื่น ๆ ของทวีป

แม่น้ำที่ไหลลงสู่มหาสมุทรแอตแลนติก ที่สำคัญก็ได้แก่แม่น้ำไรน์ (Rhine) มีต้นน้ำในเขตเทือกภูเขาแอลป์ทางภาคใต้ของประเทศสวิส และไหลผ่านพรมแดนประเทศฝรั่งเศสเข้าไปในเยอรมันตะวันตก และเนเธอร์แลนด์ มีความยาวทั้งหมด ๑,๓๑๒ กิโลเมตร นับเป็นแม่น้ำนานาชาติที่มีความสำคัญทางด้านการขนส่งมากที่สุดของทวีปยุโรป นอกจากนี้ก็มี แม่น้ำเอลเบ (Elbe) แม่น้ำ เมอส (Meuse) แม่น้ำเซน (Seine) แม่น้ำลัวร์ (Loire) และแม่น้ำการอนน์ (Garonne)

แม่น้ำที่ไหลลงสู่ทะเลบอลติก และมหาสมุทรอาร์กติกทางภาคเหนือของทวีปไม่ค่อยมีความสำคัญมากนัก เนื่องจากในฤดูหนาวน้ำแข็ง การเดินเรือต้องหยุดชะงัก และยังอยู่นอกเส้นทางค้าของทวีปยุโรปด้วย เพราะจุดศูนย์กลางของการค้าอยู่ทางชายฝั่งทะเลเหนือ แม่น้ำสำคัญที่ไหลลงทะเลบอลติกก็ได้แก่แม่น้ำโอเดอร์ (Oder) แม่น้ำวิสตูลา (Vistula) และแม่น้ำดวินา (Dvina)

ทางภาคใต้ของทวีปยุโรป มีแม่น้ำที่ไหลลงสู่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ที่สำคัญก็ได้แก่แม่น้ำเอโบร (Ebro) แม่น้ำโรน (Rhône) และแม่น้ำโป (Po) แม่น้ำโรนนับว่ามีความสำคัญมากที่สุดในยุโรปภาคใต้ มีต้นน้ำอยู่ในเขตเทือกภูเขาแอลป์ทางภาคใต้ของประเทศสวิสและไหลไปลงทะเลสาบเจนีวา จากนั้นจึงไหลผ่านไปในฝรั่งเศสจนออกทะเล

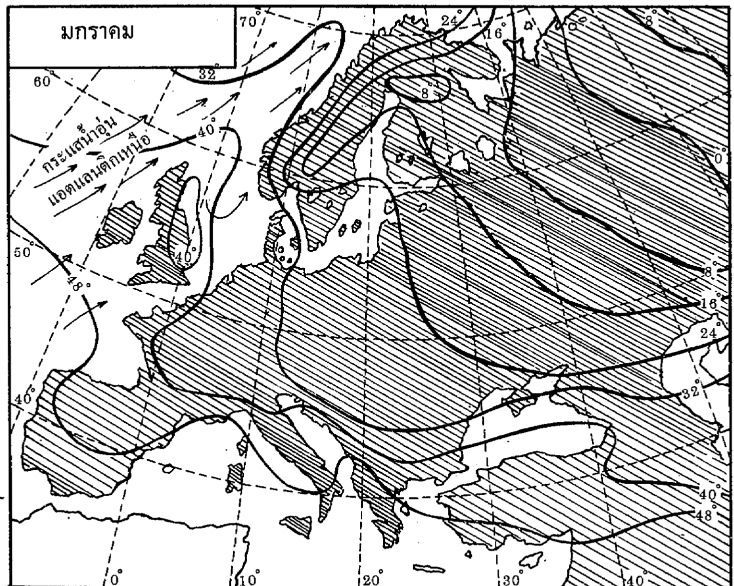
ในยุโรปภาคตะวันออก มีแม่น้ำที่ไหลไปลงทะเลดำและทะเลแคสเบียน มีแม่น้ำสำคัญอยู่ ๒ สาย ซึ่งเป็นแม่น้ำสายยาวมากเป็นอันดับที่หนึ่งและที่สองของทวีปยุโรป คือ แม่น้ำโวลกา (Volga) ยาว ๓,๗๒๐ กิโลเมตร มีต้นน้ำอยู่ในเขตที่ราบสูงภาคกลางของโซเวียตรุสเซีย และไหลไปลงทะเลแคสเบียน กับแม่น้ำดานูบ (Danube) ยาว ๒,๗๖๐ กิโลเมตร มีต้นน้ำอยู่ในเขตที่ราบสูงภาคใต้ของเยอรมนีไหลผ่านออสเตรีย ฮังการี ยูโกสลาเวีย รูเมเนีย และบัลแกเรีย ไปออกทะเลดำ นับเป็นแม่น้ำนานาชาติที่มีความสำคัญรองจากแม่น้ำไรน์ ทั้งแม่น้ำโวลกาและแม่น้ำดานูบนั้นเนื่องจากไหลลงทะเลปิดและทะเลภายในกระแสน้ำที่ปากน้ำไม่แรง จึงทำให้ปากแม่น้ำตื้นเขิน เกิดเป็นดินดอนสามเหลี่ยม (Delta) ขนาดใหญ่ ดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโวลกามีความกว้างถึง ๑๐๐ กิโลเมตร และที่ปากแม่น้ำดานูบมีความกว้างประมาณ ๖๐ กิโลเมตร

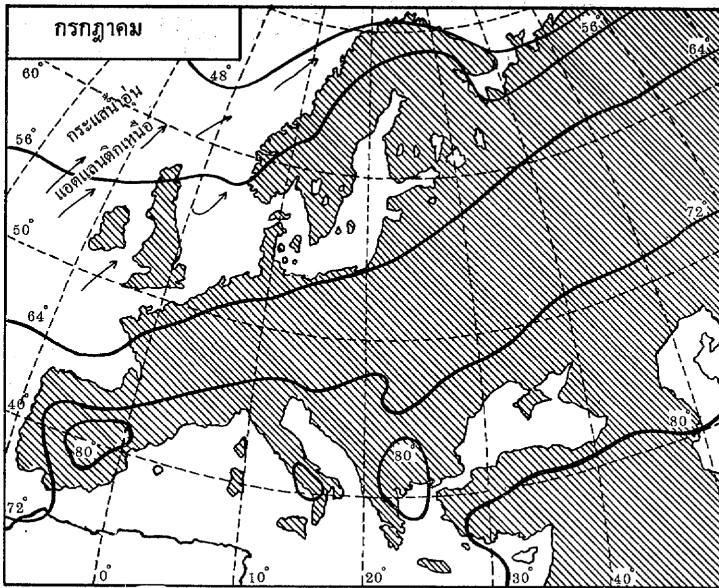
๓. ภูมิอากาศ

มีปัจจัยที่สำคัญบางอย่าง ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อลักษณะลมฟ้าอากาศของทวีปยุโรป คือ

๑. **ละติจูด** จะเห็นได้ว่าทวีปยุโรปตั้งอยู่ประมาณระหว่างละติจูดที่ ๓๕° เหนือถึง๗๐° เหนือ ฉะนั้น ภูมิอากาศของทวีปยุโรปจึงแตกต่างกันตั้งแต่ประเภทอบอุ่นค่อนข้างร้อนทางใต้สุด จนถึงประเภทหนาว แถบขั้วโลกทางเหนือสุด ไม่มีอากาศประเภทเมืองร้อน

แสดงเส้นอุณหภูมิเสมอภาค (องศาฟาเรนไฮท์) ของทวีปยุโรปในฤดูหนาว

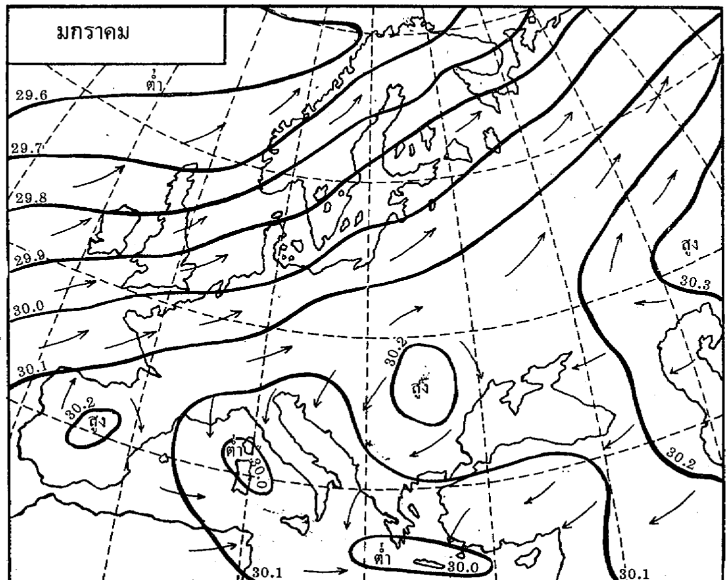
แสดงเส้นอุณหภูมิเสมอภาค (องศาฟาเรนไฮท์) ของทวีปยุโรปในฤดูร้อน

เหมือนอย่างทวีปอื่นๆ และเนื้อที่ส่วนใหญ่ของทวีปอยู่ในเขตอากาศอบอุ่น

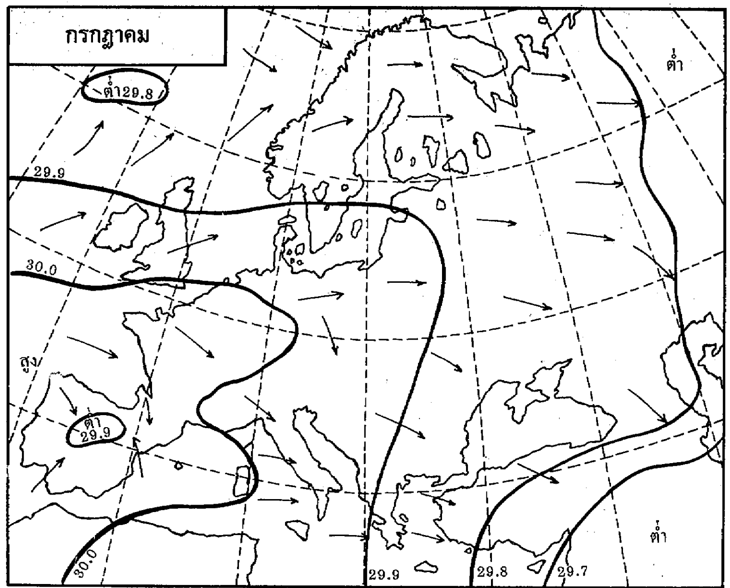
๒. ทิศทางลมประจำ ลมประจำที่พัดผ่านส่วนใหญ่ของทวีปยุโรปเป็นลมตะวันตก ซึ่งพัดผ่านมหาสมุทรแอตแลนติกเข้ามาทางด้านตะวันตกของทวีป ฉะนั้นทางภาคตะวันตกของทวีปจึงมีอากาศชื้นมาก มีฝนตกชุกตลอดทั้งปี ส่วนทางภาคกลางและภาคตะวันออกของทวีป อากาศจะมีความชื้นน้อยลง แต่มีฝนตกตลอดทั้งปีเช่นกัน สำหรับทางภาคใต้ของทวีปนั้น จะมีฝนตกชุกในฤดูหนาว เมื่อลมตะวันตกมีกำลังแรง พอถึงฤดูร้อนจะแห้งแล้ง

๓. กระแสน้ำในมหาสมุทร มีกระแสน้ำอุ่นแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Drift) ซึ่งไหลติดต่อมาจากกระแสน้ำอุ่นกัลฟ์สตรีมทางฝั่งทวีปอเมริกาเหนือ กระแสน้ำอุ่นนี้

แสดงเส้นความกดเสมอภาค (นิ้ว) และทิศทางลมประจำของทวีปยุโรปในฤดูหนาว

ไหลข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกมาถึงชายฝั่งตะวันตกของหมู่เกาะบริติช แล้วไหลเลียบฝั่งประเทศนอรเวขึ้นไปทางเหนือ อิทธิพลของกระแสน้ำอุ่นสายนี้

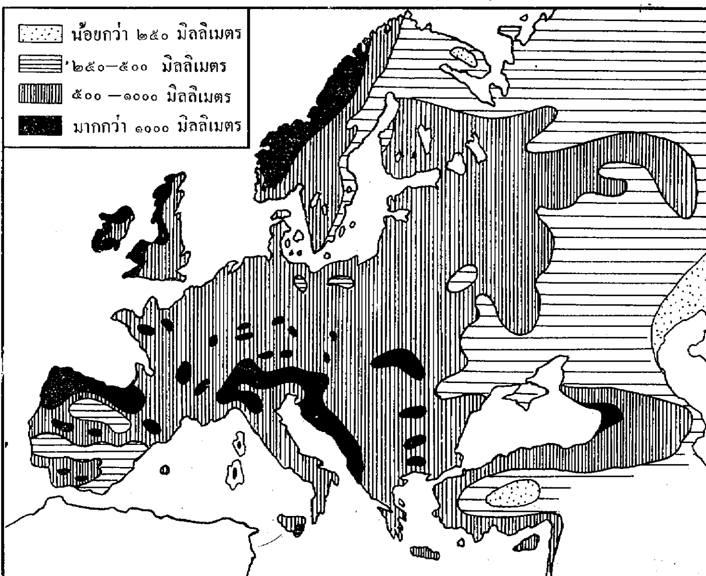

แสดงเส้นความกดเสมอภาค (นิ้ว) และทิศทางลมประจำของทวีปยุโรปในฤดูร้อน

ทำให้ยุโรปตะวันตกเฉียงเหนือโดยเฉพาะอังกฤษ มีอากาศอบอุ่นไม่หนาวจัดในฤดูหนาว และชายฝั่งของประเทศนอรเวก็ใช้เดินเรือได้ตลอดทั้งปี แม้ในฤดูหนาวน้ำก็ไม่แข็ง ผิดกับทางชายฝั่งของประเทศแคนาดาและของโซเวียตรุสเซียในเขตละติจูดเดียวกัน

๔. **ระยะห่างจากทะเล** โดยที่ทวีปยุโรปมีฝั่งทะเลยาวมาก เมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อที่ของทวีป (ทวีปยุโรปมีขนาดเล็กกว่าทวีปแอฟริกาประมาณ ๓ เท่า แต่มีฝั่งทะเลยาวกว่าของทวีปแอฟริกา) ทั้งนี้ก็เนื่องจากทวีปยุโรปมีทะเลภายใน และอ่าวใหญ่น้อยมากมาย

ปริมาณฝนที่ตกตลอดทั้งปีในทวีปยุโรป

การที่มีฝั่งทะเลยาวมาก ทำให้อิทธิพลจากพื้นน้ำแทรกซึมเข้าไปได้ไกลในผืนแผ่นดิน ไม่มีบริเวณใดของทวีปที่อยู่ห่างจากชายฝั่งทะเลมาก จนกลายเป็นเขตแห้งแล้งแบบทะเลทราย

๕. **ทิศทางของเทือกภูเขา** เทือกภูเขาส่วนใหญ่ในทวีปยุโรป โดยเฉพาะที่เป็นเทือกภูเขาสูงใหญ่ มักจะมีทิศทางจากตะวันออกไปตะวันตก ฉะนั้นจึงไม่กีดขวางทางลมประจำตะวันตกที่พัดมาจากมหาสมุทรแอตแลนติก ทำให้เขตอากาศชื้นภาคพื้นสมุทรมีบริเวณกว้างขวางมาก

จากปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ทำให้ภูมิอากาศของทวีปยุโรปได้ชื่อว่าเหมาะสมสำหรับการครองชีพ เพราะส่วนใหญ่อยู่ในเขตอบอุ่น ไม่ร้อนและไม่หนาวเกินไป ในขณะเดียวกันก็มีฝนตกพอเพียงสำหรับการกสิกรรม จะเห็นได้ว่าทวีปยุโรปเป็นทวีปเดียวที่ไม่มีทะเลทรายแม้แต่เขตที่แห้งแล้งที่สุดของทวีปก็จัดอยู่ในประเภททุ่งหญ้ากึ่งทะเลทราย(สเตปป์) เท่านั้น

การแบ่งเขตภูมิอากาศของทวีปยุโรป

ทวีปยุโรปมีเขตภูมิอากาศต่าง ๆ ๗ ประเภทคือ

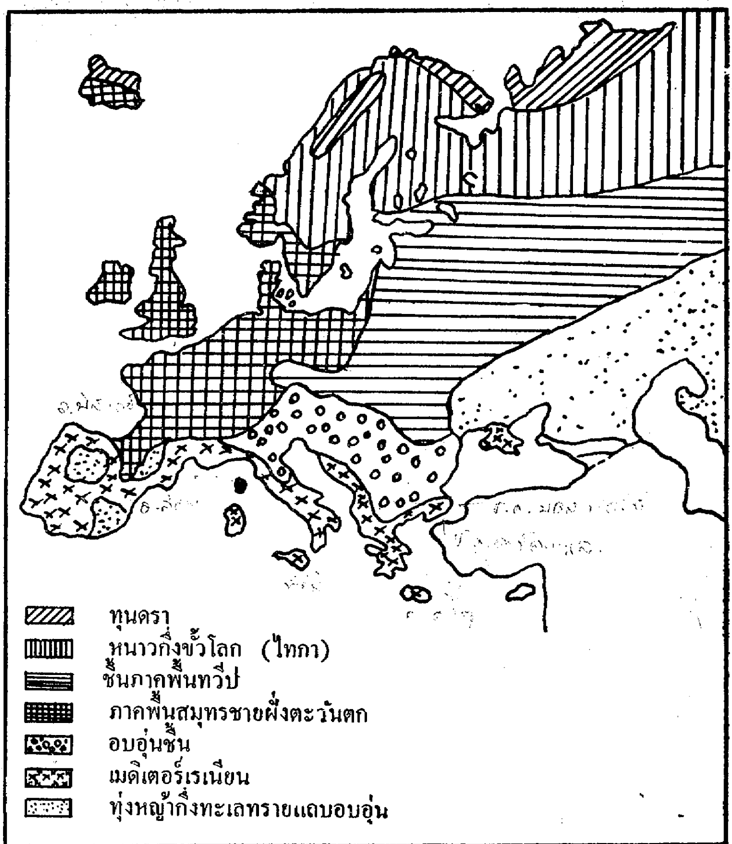
๑. **เขตอากาศแบบทุนดรา** (Tundra Climate) เป็นอากาศแบบขั้วโลก มีอากาศหนาวเย็นตลอดปี ไม่มีต้นไม้ขนาดใหญ่ขึ้น มีอยู่ทางชายฝั่งภาคเหนือของคาบสมุทรสแกนดิเนเวียและชายฝั่งมหาสมุทรอาร์กติกของโซเวียตรุสเซีย

๒. **เขตอากาศหนาวกึ่งขั้วโลก** (Sub-Arctic Climate) มีอากาศหนาว-เย็น พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าไม้ไม่ผลัดใบในเขตอากาศหนาว หรือป่าสน ได้แก่ทางภาคตะวันออกของคาบสมุทรสแกนดิเนเวีย พีนแลนด์ และภาคเหนือของโซเวียตรุสเซีย

๓. **เขตอากาศชื้นภาคพื้นทวีป** (Humid Continental Climate) มีอาณาเขตส่วนใหญ่ในภาคกลางและภาคตะวันออกของทวีป ฤดูหนาวอากาศหนาวและฤดูร้อนอบอุ่น มีฝนตกปานกลาง พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าไม้สนหรือป่าไม้ผสมระหว่างป่าผลัดใบกับป่าสน

๔. **เขตอากาศภาคพื้นสมุทรชายฝั่งตะวันตก** (Marine West Coast

Climate) มีอากาศอบอุ่นตลอดทั้งปี และมีฝนตกชุก โดยไม่มีฤดูแล้ง พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าไม้ผลัดใบ ได้แก่บริเวณทางภาคตะวันตกของทวีปและหมู่เกาะบริติช

แสดงการแบ่งเขตภูมิอากาศของทวีปยุโรป

๕. **เขตอากาศอบอุ่นชื้น** (Humid Sub-tropical Climate) มีอากาศอบอุ่น อุณหภูมิปานกลาง มีฝนตกตลอดทั้งปี ไม่มีฤดูแล้ง แต่มีปริมาณน้อยกว่าเขตที่ ๔ ได้แก่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงใต้ของทวีป

๖. **เขตอากาศทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทรายแถบอบอุ่น** (Cold Steppe Climate) มีอากาศอบอุ่นค่อนข้างแห้งแล้ง ได้แก่ทางภาคใต้ของโซเวียตรุสเซียและภาคกลางของคาบสมุทรไอบีเรีย

๗. **เขตอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน** (Mediterranean Climate) มีอากาศอบอุ่นในฤดูหนาวและร้อนจัดในฤดูร้อน ฝนตกปานกลาง ส่วนใหญ่ตกในฤดูหนาว ฤดูร้อนแห้งแล้งมาก ได้แก่บริเวณชายฝั่งเมดิเตอร์เรเนียนภาคใต้ของทวีป

๔. ทรัพยากรและอาชีพ

ทวีปยุโรปได้ชื่อว่าเป็นทวีปที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจสูงมาก ทั้งนี้นอกจากจะเป็นเพราะมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์แล้ว ยังเนื่องจากความขยัน

ขันแข็ง และความสามารถของประชากรในการนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ด้วย ปรากฏว่า ทวีปยุโรปก้าวหน้าทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการค้า สามารถผลิตสินค้าต่าง ๆ ได้เป็นจำนวนมาก

การเพาะปลูก ทวีปยุโรปมีเนื้อที่เพาะปลูกหนาแน่นมาก และผลเก็บเกี่ยวโดยเฉลี่ยต่อไร่ของพืชต่าง ๆ ก็ปรากฏว่าค่อนข้างสูง ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ คือ

๑. ความเหมาะสมทางด้านสภาพลมฟ้าอากาศ มีอากาศอบอุ่นและมีฝนตกเพียงพอเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีบริเวณที่แห้งแล้งกันดาร

๒. ความเจริญทางด้านวิชาการ มีการปรับปรุงที่ดิน คัดเลือกพันธุ์พืชและสัตว์เลี้ยงที่มีคุณภาพดี ตลอดจนการใช้เครื่องมือทุ่นแรงในการเพาะปลูก

๓. มีประชากรอยู่หนาแน่น จึงมีแรงงานอยู่พอเพียง

การเพาะปลูกส่วนมากทำกันในเนื้อที่ถือครองขนาดปานกลาง ไม่ใหญ่มากเหมือนกับในทวีปอเมริกาเหนือหรือในออสเตรเลีย ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าในทวีปยุโรปมีประชากรอยู่กันหนาแน่น ทำให้เนื้อที่เพาะปลูกต้องแบ่งเฉลี่ยกันไป แต่ก็มีขนาดใหญ่กว่าเนื้อที่เพาะปลูกในทวีปเอเชียหรือแอฟริกา ซึ่งมักแบ่งซอยออกเป็นแปลงเล็ก ๆ มาก การใช้เครื่องจักรทุ่นแรงในการเพาะปลูกนี้ ในทวีปยุโรปก็มีทำกันมาก แต่ไม่มากเท่ากับในสหรัฐอเมริกา

ถึงแม้ว่าทวีปยุโรปจะผลิตพืชผลเกษตรกรรมได้มากก็จริง แต่โดยที่มีประชากรอยู่อาศัยกันหนาแน่นมาก จึงปรากฏว่าจำเป็นต้องซื้ออาหารและวัตถุดิบประเภทเกษตรกรรมจากทวีปอื่น ๆ มาเพิ่มเติมด้วยเป็นจำนวนมาก พืชผลสำคัญที่ทวีปยุโรปผลิตได้มากที่สุดของโลก คือ ข้าวสาลี (๓๘% ของโลก) ข้าวโอ๊ต (๕๐%) ข้าวไรย์ (๘๐%) ข้าวบาเลย์ (๔๕%) หัวผักกาดหวาน (๘๐%) ป่านลินิน (๙๕%) มะกอก (๘๒%) และองุ่น (๗๕%) นอกจากนี้มีพืชอย่างอื่น ๆ ที่ผลิตได้มากพอสมควร คือ มันฝรั่ง ข้าวโพด ยาสูบ ผักและผลไม้

การเลี้ยงสัตว์ นับว่าทำกันมากในทวีปนี้ และแตกต่างกันตามสภาพของภูมิอากาศและพื้นที่ เช่นในเขตอากาศแบบทุนดรา มีการเลี้ยงกวางเรนเดียร์

อพยพไปมาในที่ต่าง ๆ ตามฤดูกาลเพื่อหาหญ้าให้สัตว์กิน ส่วนในเขตภูเขาสูงก็มีการเลี้ยงวัวเนื้อ วัวนม และแกะ ซึ่งต้อนฝูงสัตว์ให้ขึ้นไปกินหญ้าตามลาดเขาสูง ๆ ในระหว่างฤดูร้อน และพอถึงฤดูหนาวก็นำมาเลี้ยงตามเชิงเขาและหุบเขาเบื้องล่าง ในเขตอากาศชื้นภาคพื้นสมุทรชายฝั่งตะวันตกของทวีป มีการเลี้ยงวัวนมอยู่มาก ส่วนในเขตอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน มีวัวเนื้อและแกะเป็นสัตว์เลี้ยงสำคัญ และในคาบสมุทรบอลข่าน มีการเลี้ยงหมูด้วยข้าวโพดเป็นจำนวนมาก

แม้จะมีการเลี้ยงสัตว์อยู่มาก แต่ทวีปยุโรปก็ซื้ออาหารเนื้อสัตว์และผลิตผลจากสัตว์จากทวีปอื่น เช่น จากออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้ ปีละเป็นจำนวนมาก เพื่อเลี้ยงประชากรในทวีป ปรากฏว่าในจำนวนเนื้อสัตว์ที่ส่งออกจำหน่ายในตลาดโลกนั้น ประเทศในยุโรปซื้อถึง ๘๐% ของทั้งหมด โดยเฉพาะสหราชอาณาจักร เป็นประเทศที่ซื้อเนื้อสัตว์มากที่สุดคือถึง ๕๓% ของที่จำหน่ายในตลาดโลก สำหรับขนสัตว์นั้น ทวีปยุโรปก็ซื้อถึง ๖๕% ของโลก และมีสหราชอาณาจักรเป็นประเทศที่ซื้อมากที่สุดเช่นกัน (๒๙%)

การล่าสัตว์ ยกเว้นในเขตอากาศหนาวทางภาคเหนือของทวีปแล้ว การล่าสัตว์มีความสำคัญน้อยมาก ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่มีประชากรเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่หนาแน่น จึงไม่มีสัตว์ป่าที่จะให้ล่าได้มากนัก ในเขตอากาศหนาวชายฝั่งมหาสมุทรอาร์กติก มีการล่าสัตว์ที่มีขนเฟอร์

การป่าไม้ เนื้อที่ส่วนใหญ่ของทวีปยุโรป ได้ถูกแผ้วถางทำการกสิกรรมฉะนั้นจึงมีป่าไม้เหลืออยู่ไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าปริมาณไม้ที่ตัดได้แต่ละปีในทวีปยุโรปมีมากกว่าทวีปอื่น ๆ ทั้งหมด คือประมาณ ๓๐% ของโลกที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ คือ

๑. ป่าไม้ในทวีปยุโรปส่วนใหญ่เป็นไม้ที่มีค่า เป็นไม้ที่ปลูกขึ้น มิใช่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

๒. มีการทำนุบำรุงส่งเสริมป่าไม้โดยวิธีการต่าง ๆ

๓. การขนส่งและตัดชักลากไม้ทำได้สะดวก เพราะป่าไม้ขึ้นไม่ทึบ และมีเส้นทางติดต่อง่าย

เขตป่าไม้สำคัญของทวีปยุโรปมีอยู่ทางภาคเหนือ ซึ่งมีอากาศประเภทหนาวกึ่งขั้วโลก มีประเทศที่ผลิตไม้ได้มากตามลำดับ คือโซเวียตรุสเซีย สวีเดน และฟินแลนด์

การประมง การประมงนับเป็นอาชีพสำคัญอีกอย่างหนึ่งของประชากรในทวีปยุโรป ปรากฏว่าในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปจับปลาได้รวมกันเป็นจำนวนถึง ๓๐% ของโลก (รองจากทวีปเอเชีย ซึ่งจับได้ประมาณ ๔๓%) มีประเทศต่าง ๆ ที่จับได้มากตามลำดับ คือ โซเวียตรุสเซีย นอรเว สหราชอาณาจักร สเปน เยอรมันตะวันตก ฝรั่งเศส ไอซแลนด์ และเดนมาร์ก แหล่งจับปลาที่สำคัญได้แก่บริเวณทะเลตื้นในเขตทะเลเหนือ ระหว่างเกาะบริเตนใหญ่กับชายฝั่งภาคใต้ของนอรเว ที่เรียกชื่อว่า ดอกเกอร์แบงก์ (**Dogger Bank**) กับที่น่านน้ำรอบเกาะไอซแลนด์ และในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน กับทะเลดำ

การขุดแร่ ทวีปยุโรปขุดแร่ถ่านหินและแร่เหล็กได้มากกว่าทวีปอื่น ๆ ทั้งหมด ซึ่งนับว่าเป็นข้อได้เปรียบในด้านอุตสาหกรรมหนักอย่างหนึ่ง ที่มีวัตถุดิบและเชื้อเพลิงอยู่พอเพียง สำหรับถ่านหินนั้น ประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปขุดได้รวมกันประมาณ ๕๕% ของโลก และแร่เหล็กประมาณ ๔๐% ประเทศที่ขุดแร่ถ่านหินได้มากตามลำดับ คือ โซเวียตรุสเซีย เยอรมันตะวันตก เยอรมันตะวันออก สหราชอาณาจักร และโปแลนด์ ส่วนประเทศที่ขุดแร่เหล็กได้มากมีโซเวียตรุสเซีย ฝรั่งเศส สวีเดน เยอรมันตะวันตก และสหราชอาณาจักร

แหล่งถ่านหินสำคัญของทวีปยุโรปมีอยู่ ๖ เขต คือ

๑. ในเกาะบริเตนใหญ่

๒. ลุ่มแม่น้ำซางเบรอะ–เมอส (**Sambre–Meuse**) ในภาคเหนือของฝรั่งเศสและภาคกลางของเบลเยียม

๓. ลุ่มแม่น้ำรูห์ (**Ruhr**) และแคว้นซาร์ (**Saar**) ในเยอรมันตะวันตก

๔. ภาคใต้ของเยอรมันตะวันออก

๕. แคว้นไซลีเซีย (**Silesia**) ในโปแลนด์และเชโกสโลวะเกีย

๖. แคว้นโดเนตซ์ (**Donetz**) ในภาคใต้ของโซเวียตรุสเซีย

นอกจากแร่ถ่านหินและแร่เหล็ก ในทวีปยุโรปยังขุดแร่อย่างอื่น ๆ ได้มาก เช่น แร่โปแตช ในเยอรมันตะวันออกและในฝรั่งเศส แร่บ็อกไซต์ (อลูมิเนียม) ในฝรั่งเศส แร่สังกะสีและตะกั่ว ในเบลเยียมและเยอรมันตะวันออก แร่กำมะถัน ในอิตาลี

ทวีปยุโรปขุดน้ำมันปิโตรเลียมได้ไม่มากนัก เพียง ๑๕% ของโลก มี ๒ ประเทศที่ผลิตได้มาก คือ โซเวียตรุสเซียกับรูเมเนีย นอกนั้นไม่มีความสำคัญ

อุตสาหกรรม ประเทศในทวีปยุโรปส่วนมากเจริญทางด้านอุตสาหกรรม และเป็นที่รวมทางอุตสาหกรรมทุกประเภท เช่นอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า อุตสาหกรรมทอผ้า อุตสาหกรรมเคมี ปริมาณสินค้าผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรม ในทวีปยุโรปมีมากกว่าทวีปอื่นใดทั้งสิ้น

ศูนย์กลางอุตสาหกรรมของทวีปยุโรปโดยมากตั้งอยู่ในเขตถ่านหิน เพราะเป็นเชื้อเพลิงที่มีราคาถูกและมีน้ำหนักมาก อุตสาหกรรมที่ตั้งในย่านถ่านหิน จึงเป็นการประหยัดค่าขนส่งได้มาก แหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญที่ตั้งอยู่ในแหล่งถ่านหิน ก็ได้แก่ในภาคเหนือและภาคกลางของเกาะบริเตนใหญ่ ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของฝรั่งเศสและภาคกลางของเบลเยียม แคว้นเวสต์ฟาเลียหรือลุ่มแม่น้ำรูห์ในเยอรมันตะวันตก แคว้นไซลีเซียในภาคใต้ของโปแลนด์และภาคเหนือของเชโกสโลวะเกีย และแคว้นโดเนตซ์ภาคใต้ของโซเวียตรุสเซีย ส่วนแหล่งอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่นอกแหล่งถ่านหิน มีที่สำคัญ ๒ เขต คือ ลุ่มแม่น้ำโปในภาคเหนือของอิตาลีเขตหนึ่ง และภาคใต้ของคาบสมุทรสแกนดิเนเวียอีกเขตหนึ่ง ทั้งสองเขตนี้ได้อาศัยไฟฟ้าจากพลังน้ำมาใช้เป็นพลังงานเดินเครื่องจักรแทนแร่ถ่านหิน

๕. ประชากร

เชื้อชาติ ประชากรเกือบทั้งหมดในทวีปยุโรปเป็นชนผิวขาวหรือเชื้อชาติคอเคเซียน ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ พวกใหญ่ ๆ ตามรูปร่างและลักษณะ คือ พวกนอร์ดิก (**Nordic**) พวกอัลไพน์ (**Alpine**) และพวกเมดิเตอร์เรเนียน นอกจากนี้ยังมีเชื้อชาติผิวเหลือง หรือมองโกเลียนบ้างเล็กน้อยในยุโรปภาคตะวันออก

๑. **พวกนอร์ดิก** มีรูปร่างสูงใหญ่ ผิวขาว ผมสีทอง ตาสีฟ้า และรูปกะโหลกศีรษะยาว เดิมมีถิ่นฐานอยู่แถบชายฝั่งทะเลเหนือและทะเลบอลติก แต่ต่อมาได้แพร่ขยายไปในภูมิภาคอื่นของทวีปยุโรปด้วย

๒. **พวกอัลไพน์** มีรูปร่างสูงปานกลาง ผิวคล้ำกว่าพวกนอร์ดิก รูปกะโหลกศีรษะกลม อาศัยอยู่ในเขตที่ราบสูงภาคกลางและที่ราบสูงภาคตะวัน-ออกของทวีปยุโรป จนถึงแถบเทือกภูเขาคอเคซัส รวมพวกชนเผ่าสลาฟในรุสเซียและในยุโรปตะวันออกเฉียงเหนือด้วย ในเบลเยียมและภาคใต้ของเยอร-มนี มีเชื้อชาตินี้อาศัยอยู่มาก

๓. **พวกเมดิเตอร์เรเนียน** มีรูปร่างเล็ก ผมและตาสีดำ รูปกะโหลกศีรษะยาวแต่มีขนาดเล็กกว่าพวกนอร์ดิก อาศัยอยู่ในภาคใต้ของทวีปยุโรป เช่น คาบสมุทรไอบีเรีย คาบสมุทรอิตาลี คาบสมุทรบอลข่าน และภาคใต้ของฝรั่งเศส

๔. **พวกมองโกเลียน** สืบเชื้อสายมาจากเชื้อชาติมองโกเลียนที่อพยพเข้าไปในทวีปยุโรป และอาศัยอยู่ในยุโรปตะวันออก เช่น ในฮังการีและรูเมเนีย ในภาคใต้ของโซเวียตรุสเซีย และแถบชายฝั่งตะวันออกของทะเลบอลติก

การแบ่งเขตทางการเมือง ทวีปยุโรปมีเนื้อที่เท่า ๆ กับสหรัฐอเมริกา แต่ปรากฏว่าได้แบ่งออกเป็นประเทศเล็ก ๆ มากมาย และไม่มีทวีปใดที่จะมีเส้นแบ่งเขตแดนประเทศมากเท่ากับทวีปยุโรป เมื่อคิดเนื้อที่เท่ากัน จากการแบ่งเขตทางการเมืองในปัจจุบันปรากฏว่า มีประเทศเอกราชอยู่ถึง ๒๗ ประเทศ และยังมีรัฐเล็ก ๆ ที่ปกครองตนเองเป็นอิสระอีก ๖ แห่ง (โมนาโก ลักเซมเบอร์ก อันดอร์รา วาติกัน ซันมารีโน และลิคเตนสไตน์)

การที่มีการแบ่งเขตแดนประเทศมากมายเช่นนี้มีทั้งผลดีและผลเสีย ผลดีก็คือว่าทำให้ทวีปยุโรปมีภาษาและวัฒนธรรมแตกต่างกันมาก เพียงแต่เดินทางในระยะทางไม่ไกลนัก เมื่อข้ามพรมแดนประเทศก็ได้เห็นลักษณะความเป็นอยู่ ภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณีของพลเมืองแตกต่างกันไป ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะไม่พบอยู่ในสหรัฐอเมริกา อันมีเนื้อที่เท่า ๆ กัน ทั้งนี้ทำให้ยุโรปเป็นที่ซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาในทวีปปีละมาก ๆ

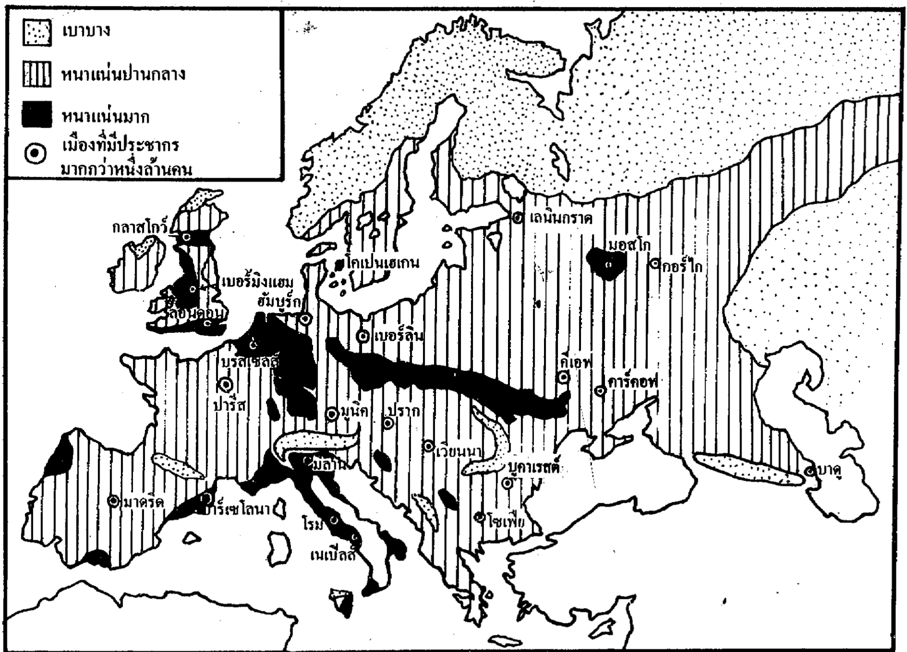
แต่ผลเสียก็มีอยู่มาก ประการแรกคือ ทำให้เกิดความขัดแย้งทางด้านการเมืองอยู่บ่อย ๆ สงครามโลกทั้งสองครั้งที่เกิดขึ้นก็มีจุดตั้งต้นอยู่ในทวีปยุโรป และจากการศึกษาทางประวัติศาสตร์ จะเห็นได้ว่ามีการทำสงครามกันระหว่างประเทศต่าง ๆ ในยุโรปมากกว่าในทวีปอื่น ซึ่งถ้าหากมีการแบ่งออกเป็นประเทศน้อยกว่านี้ การสงครามก็คงจะลดน้อยลง

ประการที่สองเป็นผลเสียทางเศรษฐกิจ ทำให้ไม่มีโอกาสได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในทวีปให้ได้ประโยชน์เท่าที่ควร นอกจากนี้ยังเป็นอุปสรรคในด้านการค้า เพราะไม่สะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านพรมแดน ซึ่งต้องเสียภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ

เพื่อจะแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ในยุโรปได้พยายามร่วมมือกันก่อตั้งเป็นกลุ่มการค้าขึ้น เพื่อร่วมมือกันในด้านการผลิตสินค้า หรืออำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดน อย่างเช่นกลุ่มเบเนลักซ์ซึ่งมีประเทศเนเธอร์แลนด์ เบลเยียม และลักเซมเบอร์กรวมกัน และกลุ่มการค้าตลาดร่วมของยุโรป (**European Economic Community**) ซึ่งมีประเทศสมาชิก ๗ ประเทศ คือ เบลเยียม ลักเซมเบอร์ก ฝรั่งเศส อิตาลี เนเธอร์แลนด์ เยอรมันตะวันตก และกรีซ กลุ่มประเทศเหล่านี้ได้ตกลงให้ความร่วมมือกันในการลดหรือยกเลิกภาษีที่จะเก็บจากสินค้าของประเทศสมาชิก เพื่อให้การค้าเป็นไปโดยสะดวกขึ้น

การกระจายและความหนาแน่น ทวีปยุโรปมีประชากรอยู่ทั้งหมดประมาณ ๖๔๐ ล้านคน (น้อยกว่าประชากรของประเทศจีน) แต่ถ้าคิดความหนาแน่นโดยเฉลี่ยของประชากรแล้ว ในเนื้อที่หนึ่งตารางกิโลเมตร จะมีประชากรอาศัยอยู่ ๖๐ คน จัดได้ว่าเป็นทวีปที่มีประชากรอยู่หนาแน่นที่สุด

บริเวณที่มีประชากรอยู่อาศัยหนาแน่นมากที่สุดของทวีปยุโรป คือ บริเวณภาคกลางและภาคตะวันตกของทวีป ในช่วงละติจูดที่ ๕๐–๕๕ องศาเหนือ ได้แก่ภาคเหนือของฝรั่งเศส เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ ภาคกลางและภาคใต้ของเกาะบริเตนใหญ่ และภาคกลางของเยอรมนี ในบริเวณที่กล่าวมานี้ เป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์มาก มีดินและภูมิอากาศเหมาะแก่การกสิกรรม ตลอดจนมีแร่

การกระจายของประชากรในทวีปยุโรป

ถ่านหินและแร่เหล็กที่นำมาใช้ในอุตสาหกรรม ประเทศเนเธอร์แลนด์ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดของโลก คิดความหนาแน่นโดยเฉลี่ยเท่ากับ ๓๕๐ คน ต่อเนื้อที่หนึ่งตารางกิโลเมตร และเบลเยียมมีความหนาแน่นรองลงมา คือ ๓๐๐ คนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร

นอกจากเขตที่กล่าวมานี้ ยังมีเขตที่มีประชากรอยู่หนาแน่นมากทางภาคตะวันตกของคาบสมุทรไอบีเรีย และภาคเหนือของคาบสมุทรอิตาลี

เขตที่มีประชากรอยู่เบาบางมาก คือในคาบสมุทรสแกนดิเนเวีย พีนแลนด์ และภาคเหนือของโซเวียตรุสเซีย ซึ่งมีอากาศหนาวไม่เหมาะกับการเพาะปลูก กับในบริเวณเทือกภูเขาสูง ๆ ในภาคใต้ของทวีป เช่น เทือกภูเขาแอลป์ เทือกภูเขาบีเรนิส เทือกภูเขาคาร์เปเธียน เป็นต้น ซึ่งก็ไม่เหมาะกับการเพาะปลูกเช่นกัน

๖. การคมนาคม

เนื่องจากความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้การคมนาคมขนส่งของทวีปยุโรปมีอยู่หนาแน่นและสะดวกสบายมาก โดยเฉพาะในยุโรปภาคตะวันตก เป็นเขตที่มีเส้นทางคมนาคมหนาแน่นที่สุดของโลก

ก. **เส้นทางคมนาคมทางรถไฟ** ทวีปยุโรปมีทางรถไฟอยู่ทั้งหมดประมาณ ๑/๓ ของทางรถไฟในโลก (ยุโรป ๔๐๐,๐๐๐ กิโลเมตร โลก ๑,๒๔๘,๐๐๐ กิโลเมตร) ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับขนาดของทวีปแล้ว จะเห็นได้ว่ามีทางรถไฟอยู่ยาวมาก คิดเฉลี่ยต่อเนื้อที่ประเทศปรากฏว่าประเทศเบลเยียมนำหน้าประเทศอื่น ๆ ในโลก ในด้านที่มีทางรถไฟหนาแน่นที่สุด คือทุก ๆ เนื้อที่ ๑๐๐ ตารางกิโลเมตร จะมีทางรถไฟยาว ๑๖ กิโลเมตร รองลงมาคือสหราชอาณาจักร (๑๓.๕ กิโลเมตร) และสวิส (๑๓ กิโลเมตร)

ข. **เส้นทางคมนาคมทางแม่น้ำลำคลอง** การขนส่งทางแม่น้ำลำคลองในทวีปยุโรปมีทำกันมาก ทั้งที่เป็นการขนส่งภายในประเทศและระหว่างประเทศ มีแม่น้ำสายยาว ๆ หลายสาย ที่ไหลผ่านย่านอุตสาหกรรมหรือแหล่งกสิกรรมที่มีประชากรอยู่หนาแน่น ที่สำคัญมากก็ได้แก่แม่น้ำไรน์ แม่น้ำเอลเบ แม่น้ำเมอส แม่น้ำเซน แม่น้ำโอเดอร์ และแม่น้ำดานูบ

การที่แม่น้ำในทวีปยุโรปมีการเดินเรือขนส่งมากนั้น นอกจากจะเป็นเพราะมีน้ำไหลสม่ำเสมอตลอดทั้งปี น้ำไหลไม่เชี่ยวมาก และไม่มีแก่งน้ำตกกั้นขวางลำแม่น้ำแล้ว ยังเนื่องมาจากการที่ได้ขุดคลองเชื่อมแม่น้ำสายต่าง ๆ ด้วยกันเป็นจำนวนมาก ทำให้มีการติดต่อกันอย่างทั่วถึง และสะดวกยิ่งขึ้น คลองที่มีความสำคัญในทวีปยุโรป ได้แก่

๑. คลองมิตเตลลานด์ (**Mittelland Canal**) เชื่อมแม่น้ำเอมส์กับแม่น้ำเอลเบในเยอรมันตะวันตก

๒. คลองดอร์ตมุนส์–เอมส์ (**Dortmund–Ems Canal**) เชื่อมแม่น้ำรูห์กับแม่น้ำเอมส์ในเยอรมันตะวันตก

๓. คลองอัลเบอร์ต (**Albert Canal**) เชื่อมแม่น้ำเมอสกับปากแม่น้ำสเกลต์ในเบลเยียม

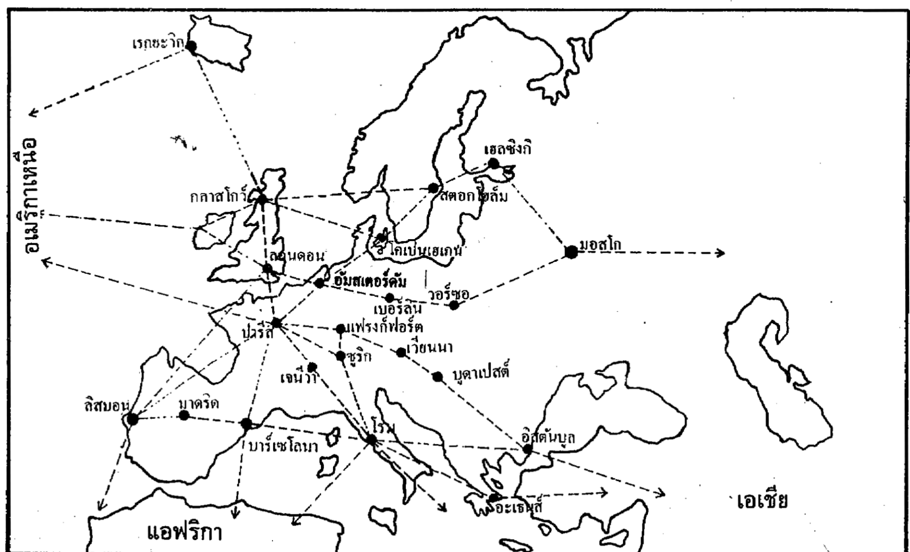
๔. คลองมิดิ (**Midi Canal**) เชื่อมแม่น้ำการอนน์กับอ่าวลิอองในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ในฝรั่งเศส

๕. คลองคีล (**Kiel Canal**) เชื่อมทะเลเหนือกับทะเลบอลติกในเยอรมันตะวันตก

ค. **เส้นทางคมนาคมทางทะเล** เนื่องจากทวีปยุโรปมีการค้าขายติดต่อภายในทวีปและกับทวีปอื่น ๆ อยู่มาก ฉะนั้น การขนส่งทางทะเลและมหาสมุทรจึงมีทำกันมาก ปรากฏว่าภาคเหนือของมหาสมุทรแอตแลนติก มีการเดินเรือมากกว่ามหาสมุทรอื่น ๆ ทั้งหมด เนื่องจากเป็นพื้นน้ำที่อยู่ระหว่างยุโรปตะวันตก กับภาคตะวันออกของทวีปอเมริกาเหนือ อันเป็นเขตที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจสูง เมืองท่าที่สำคัญ ๆ ของยุโรปส่วนใหญ่ตั้งอยู่ทางด้านมหาสมุทรแอตแลนติก ได้แก่ลอนดอนและเซาแธมป์ตัน (อังกฤษ) กลาสโกว์ (สกอตแลนด์) เลออาฟเวรอะและบอร์โดส์ (ฝรั่งเศส) อันตเวอร์ป (เบลเยียม) รอตเตอร์ดัม (เนเธอร์แลนด์) ฮัมบูร์ก (เยอรมันตะวันตก) และออสโล (นอรเว) ส่วนเมืองท่าในทะเลบอลติกที่สำคัญ ก็ได้แก่ โคเปนเฮเกน (เดนมาร์ก) และสตอกโฮล์ม (สวีเดน) และเมืองท่าในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนที่สำคัญ มีเมืองมาร์เซยย์ (ฝรั่งเศส) เจนัวและเนเปิลส์ (อิตาลี)

ง. **เส้นทางคมนาคมทางอากาศ** มีเส้นทางติดต่อทางอากาศระหว่างเมืองใหญ่ ๆ ในทวีปยุโรปอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีเส้นทางบินเชื่อมกับทวีปอื่น ๆ ด้วยเป็นจำนวนมาก เมืองที่เป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางอากาศก็ได้แก่ลอนดอน ปารีส อัมสเตอร์ดัม เจนีวา โรม เบอร์ลิน และมอสโก

แสดงเส้นทางคมนาคมทางอากาศ

สรุปลักษณะสำคัญของทวีปยุโรป

๑. เป็นทวีปที่เกือบจะเล็กที่สุดถัดจากทวีปออสเตรเลีย

๒. มีฝั่งทะเลยาวมาก เมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อที่ของทวีป มีทะเลภายในและคาบสมุทรขนาดใหญ่มากมาย

๓. ส่วนใหญ่ของทวีปมีอากาศอบอุ่น ไม่มีเขตอากาศร้อนหรือเขตแห้งแล้งแบบทะเลทรายเหมือนทวีปอื่น ๆ

๔. มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจสูงมาก มีการเพาะปลูกหนาแน่น และมีอุตสาหกรรมต่าง ๆ มากมาย

๕. ประชากรเกือบทั้งหมดเป็นชาวผิวขาวเชื้อชาติคอเคเซียน มีชาวผิวเหลืองเชื้อชาติมองโกเลียนเพียงเล็กน้อยทางภาคตะวันออกของทวีป และเป็นทวีปที่มีประชากรอยู่อาศัยหนาแน่นมากกว่าทวีปอื่น ๆ ทั้งหมด

๖. มีการติดต่อคมนาคมสะดวกสบาย ทั้งทางถนน ทางรถไฟ แม่น้ำลำคลอง ทางมหาสมุทร และการติดต่อทางอากาศ

บทที่ ๕ ประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป

ยุโรปเหนือ

๑. **ที่ตั้ง อาณาเขตและขนาด** ยุโรปเหนือได้แก่ดินแดนทางภาคเหนือของทวีป ประกอบด้วยคาบสมุทรสแกนดิเนเวีย คาบสมุทรจัตแลนด์ ฟินแลนด์ และเกาะไอซแลนด์ เป็นที่ตั้งของประเทศต่าง ๆ ๕ ประเทศ คือ นอรเว สวีเดน เดนมาร์ก ฟินแลนด์ และไอซแลนด์ ซึ่งมีเนื้อที่รวมกันประมาณ $\frac{๑}{๘}$ ของทวีปยุโรป แต่มีประชากรรวมทั้งหมดประมาณ ๒๒ ล้านคน หรือเพียง $\frac{๑}{๓๐}$ ของประชากรในทวีป

๒. **ลักษณะภูมิประเทศ** ในคาบสมุทรสแกนดิเนเวีย มีเทือกภูเขาและที่ราบสูงอยู่ใกล้กับชายฝั่งทางด้านตะวันตก เป็นแนวยาวจากเหนือไปใต้เรียกชื่อว่า เทือกภูเขาเชอเลน (Kjölen) มีความสูงไม่มากนัก โดยที่มีเทือกภูเขาตั้งอยู่ใกล้ชายฝั่งตะวันตก จึงทำให้ฝั่งด้านนี้สูงชันและยังเคยถูกน้ำแข็งกัดเซาะมาก่อนในสมัยน้ำแข็งด้วย เกิดเป็นอ่าวน้ำลึกรูปร่างยาวแคบยื่นเข้าไปในผืน

แผ่นดินเป็นระยะทางไกล ๆ ซึ่งเรียกชื่ออ่าวชนิดนี้ว่า ฟยอร์ด และในประเทศนอรเวมีฟยอร์ดขนาดใหญ่อยู่มากมาย ที่มีชื่อสำคัญก็ได้แก่ ทรอนด์ไฮม์ ฟยอร์ด (Trondheim Fjord) ซองเน ฟยอร์ด (Sogne Fjord) ฮาร์ดังเกอร์ ฟยอร์ด (Hardanger Fjord) และออสโล ฟยอร์ด (Oslo Fjord) ริมชายฝั่งมีเกาะเล็ก ๆ เป็นจำนวนมากมาย ที่มีชื่อสำคัญก็ได้แก่หมู่เกาะโลโฟเตน (Lofoten Islands)

ทางด้านตะวันออกของคาบสมุทรสแกนดิเนเวีย พื้นที่ค่อย ๆ ลาดต่ำลงสู่อ่าวบอธเนีย (Bothnia) และทะเลบอลติก มีที่ราบชายฝั่งอยู่ทางภาคตะวันออกและภาคใต้ของประเทศสวีเดน โดยเฉพาะทางภาคใต้ของประเทศสวีเดนเป็นที่ราบลุ่มขนาดใหญ่ มีทะเลสาบอยู่หลายแห่ง ได้แก่ทะเลสาบแวเนอร์น (Vänern) ทะเลสาบแวตเตอร์น (Vättern) และทะเลสาบแมลาเรน (Mälaren)

คาบสมุทรจัตแลนด์ อันเป็นที่ตั้งของประเทศเดนมาร์ก มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบทั้งหมด มีเนินเตี้ย ๆ ที่เกิดจากศิลาโมเรนส์ที่น้ำแข็งละลายเหลือทิ้งไว้ตั้งอยู่เป็นตอน ๆ และทางภาคตะวันออกของคาบสมุทรมีเกาะเป็นจำนวนมากตั้งอยู่ในน่านน้ำระหว่างทะเลบอลติกกับช่องคัตเตกัต (Kattegat) ที่สำคัญได้แก่เกาะซีแลนด์ เกาะพือเนน และเกาะลอแลนด์ ระหว่างเกาะเหล่านี้กับคาบสมุทรจัตแลนด์และคาบสมุทรสแกนดิเนเวีย มีช่องแคบที่ใช้เป็นเส้นทางเดินเรือผ่านเข้าออกระหว่างทะเลบอลติกกับช่องคัตเตกัต คือช่องแคบ ซุนด์ ช่องแคบเกรตเบลต์ และช่องแคบ ลิตเติลเบลท์

ในฟินแลนด์พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ นอกจากทางภาคเหนือซึ่งเป็นที่ราบสูง โดยที่เป็นหินเก่ามีความแข็งแกร่งมาก และเคยถูกน้ำแข็งกัดเซาะมาก่อน ทำให้บริเวณพื้นที่เป็นเนินและแอ่งสูง ๆ ต่ำ ๆ โดยทั่วไป และเกิดเป็นทะเลสาบขึ้นมากมาย กว่า ๖๐,๐๐๐ แห่ง ทำให้ฟินแลนด์ได้ชื่อว่าเป็นดินแดนแห่งทะเลสาบหมื่นแห่ง (Land of the Ten Thousand Lakes) ฟินแลนด์เรียกชื่อประเทศของตนว่า ซูออมี (Suomi) ซึ่งแปลว่าดินแดนแห่งทะเลสาบ

เกาะไอซแลนด์ ซึ่งเป็นเกาะเล็ก ๆ อยู่ในมหาสมุทรแอตแลนติกเกิดจากภูเขาไฟ มีภูเขาไฟมากกว่า ๑๐๐ ลูก และพื้นที่ส่วนใหญ่มีธารน้ำแข็งปกคลุม

อยู่ มีลักษณะชายฝั่งแบบฟยอร์ดเช่นเดียวกับในนอรเว

๓. **ลักษณะภูมิอากาศ** ยุโรปเหนือมีภูมิอากาศหนาวเย็นเนื่องจากอยู่ใกล้ไปทางขั้วโลก แต่ก็มีลักษณะแตกต่างกันบ้างสุดแล้วแต่ว่าจะอยู่ในเขตใดของภูมิภาค ในเดนมาร์ก ภาคกลางและภาคใต้ของนอรเว มีอากาศอบอุ่นประเภทภาคพื้นสมุทรชายฝั่งตะวันตก ได้รับอิทธิพลจากกระแสน้ำอุ่นแอตแลนติกเหนือ ทำให้อุณหภูมิในฤดูหนาวไม่ลดต่ำมากนัก ผิดกับสวีเดนและฟินแลนด์ ซึ่งตั้งอยู่เข้าไปทางตอนใน มีอากาศหนาวเย็นกว่าและจัดเป็นภูมิอากาศประเภทหนาวกึ่งขั้วโลก น้ำในอ่าวบอธเนียและอ่าวฟินแลนด์นั้น ในฤดูหนาวจะแข็งเป็นเวลา ๑—๒ เดือน แต่น่านน้ำชายฝั่งตะวันตกของนอรเว ซึ่งอยู่ติดต่อกับมหาสมุทรแอตแลนติก แม้ในฤดูหนาวน้ำก็จะไม่แข็ง ใช้เดินเรือได้ตลอดทั้งปี

ในภาคเหนือสุดของคาบสมุทรสแกนดิเนเวีย และส่วนใหญ่ของเกาะไอซแลนด์ มีอากาศประเภททุนดรา มีฤดูร้อนสั้นมาก

นอรเวมีชื่อเรียกว่าเป็นดินแดนแห่งพระอาทิตย์เที่ยงคืน (Land of the Midnight Sun) ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าภาคเหนือของนอรเวนั้นอยู่เหนือเส้นอาร์กติก เซอร์เคิล ขึ้นไป ในตอนกลางฤดูร้อนจึงเห็นดวงอาทิตย์ได้ตลอดทั้ง ๒๔ ชั่วโมง ประกอบกับมีอากาศไม่หนาวจัด มีเส้นทางคมนาคมสะดวก ทำให้มีคนไปท่องเที่ยวเพื่อชมดวงอาทิตย์ในตอนกลางคืนกันมาก มีเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อ อย่างเช่น เมืองโบเดอ (Bodö) และเมืองแฮมเมอร์เฟสต์ (Hammerfest)

๔. **ทรัพยากรและอาชีพ**

ก. **การกสิกรรม** เนื่องจากมีภูมิอากาศไม่เหมาะสำหรับการเพาะปลูก ทำให้เนื้อที่กสิกรรมมีอยู่น้อย เขตเพาะปลูกที่สำคัญได้แก่ในเดนมาร์กและภาคใต้ของนอรเวและสวีเดน ในเดนมาร์กนั้น ประมาณ ๘๐% ของเนื้อที่ประเทศเป็นไร่นาและทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าวชนิดต่าง ๆ หัวผักกาดหวานและพืชที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ ส่วนในภาคใต้ของนอรเวและสวีเดนก็มีการปลูกข้าวสาลี ข้าวโอ๊ต ข้าวบาเลย์ และมันฝรั่งอยู่บ้าง การเพาะปลูกที่ทำกันนี้มีเพียงพอสำหรับใช้บริโภคเท่านั้น ไม่มีเหลือส่งเป็นสินค้าออกจำหน่าย

ข. **การเลี้ยงสัตว์** ในเดนมาร์กการเลี้ยงสัตว์มีความสำคัญมาก กล่าวได้

ว่าเป็นประเทศที่ใช้เนื้อที่ในการเลี้ยงสัตว์มากกว่าประเทศอื่นใดในยุโรป และผลิตผลจากสัตว์ เช่น เนื้อสัตว์ นม เนย ไข่ เป็นสินค้าออกที่ทำรายได้ให้ถึง $\frac{๓}{๔}$ ของมูลค่าสินค้าออกของประเทศ มีวัวเนื้อ วัวนม หมูและเป็ดไก่เป็นจำนวนมาก ในนอรเว สวีเดน และฟินแลนด์ ก็มีการเลี้ยงวัวนมอยู่มากทางภาคใต้ของประเทศ และทางภาคเหนือมีกวางเรนเดียร์เป็นสัตว์เลี้ยงสำคัญ

ค. **การทำป่าไม้** เป็นภูมิภาคที่สำคัญที่สุดของทวีปยุโรปในด้านอุตสาหกรรมป่าไม้ เพราะมีอากาศหนาวเย็นเหมาะกับป่าไม้สน ในประเทศสวีเดนและฟินแลนด์นั้น ปรากฏว่ามีเนื้อที่ป่าไม้มากกว่า ๗๐ % ของเนื้อที่ประเทศ และเป็นประเทศที่ส่งไม้ออกจำหน่ายมากเป็นอันดับที่หนึ่ง และที่สองของทวีปยุโรป (รองจากประเทศแคนาดา ซึ่งส่งออกจำหน่ายมากที่สุดของโลก) ในประเทศนอรเวก็มีเนื้อที่ป่าไม้อยู่มากเช่นเดียวกัน แม้ว่าจะไม่มากเท่ากับใน ๒ ประเทศที่กล่าวมาแล้ว

ง. **การประมง** เป็นอาชีพสำคัญของประชากรในภูมิภาคนี้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะประเทศนอรเว เดนมาร์ก และไอซแลนด์ ประเทศนอรเวนั้นจับปลาได้มากที่สุดในทวีปยุโรป และเป็นประเทศที่ส่งปลาออกจำหน่ายมากที่สุดของโลก ในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ ส่งออกจำหน่ายถึงกว่า ๓ แสนตัน ส่วนประเทศไอซแลนด์นั้นก็ส่งปลาเป็นสินค้าออก ที่ทำรายได้ถึง ๘๐ % ของสินค้าออกของประเทศ

จ. **การขุดแร่** สวีเดนเป็นประเทศที่มีแร่เหล็กเป็นจำนวนมาก มีคุณภาพดี มีแหล่งแร่เหล็กสำคัญ ๒ แห่ง คือ ทางภาคเหนือมีศูนย์กลางที่เมือง เยลลิวาเร (**Gällivare**) และเมืองคิรูนา (**Kiruna**) ซึ่งส่วนใหญ่ส่งเป็นสินแร่ไปจำหน่ายต่างประเทศ อีกแห่งหนึ่งอยู่ทางภาคกลางของประเทศ มีศูนย์กลางที่เมืองแดนนีโมรา (**Dannemora**) ใช้สำหรับอุตสาหกรรมภายในประเทศ นอกจากแร่เหล็กก็มีแร่ทองแดง ตะกั่วและมังกานิส ในนอรเวก็มีการขุดแร่บ้างเล็กน้อย ซึ่งมีแร่ทองแดง แร่เหล็กและแร่ถ่านหิน

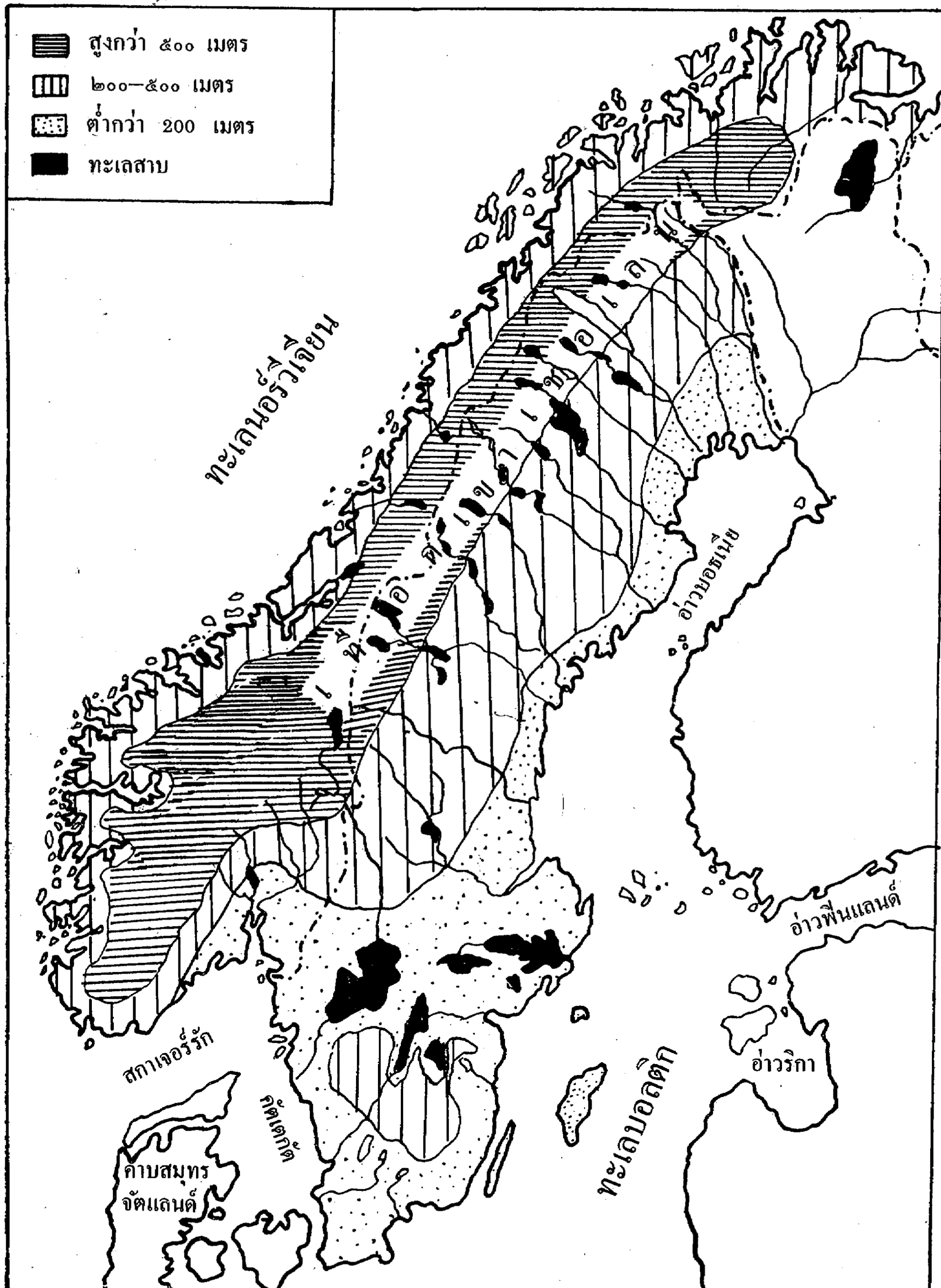
ฉ. **อุตสาหกรรม** นอรเวและสวีเดนมีโรงงานอุตสาหกรรมถลุงเหล็ก ถลุงอลูมิเนียม ผลิตปุ๋ยเคมี วัตถุระเบิด เครื่องแก้ว เครื่องเคลือบดินเผา และ

โรงงานทำเยื่อไม้ กระดาษ และไม้ขีดไฟ อาศัยไฟฟ้าจากพลังน้ำมาใช้ในการเดินเครื่องจักรในโรงงาน ส่วนในเดนมาร์กมีอุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตผลทางด้านเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ อย่างเช่น อุตสาหกรรมทำนม เนย แป้งสาลี อาหารกระป๋อง หมูเบคอนและแฮม ประเทศฟินแลนด์มีอุตสาหกรรมทำเยื่อไม้และกระดาษ

ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปเหนือ

ประเทศนอรเว สวีเดน และเดนมาร์ก รวมกันเป็นกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย และถ้ารวมประเทศฟินแลนด์ด้วยก็เรียกว่ากลุ่มประเทศเฟนโน-สแกนเดีย (**Fenno-Scandia**)

ประเทศกลุ่มเฟนโน - สแกนเดีย

คาบสมุทรสแกนดิเนเวีย

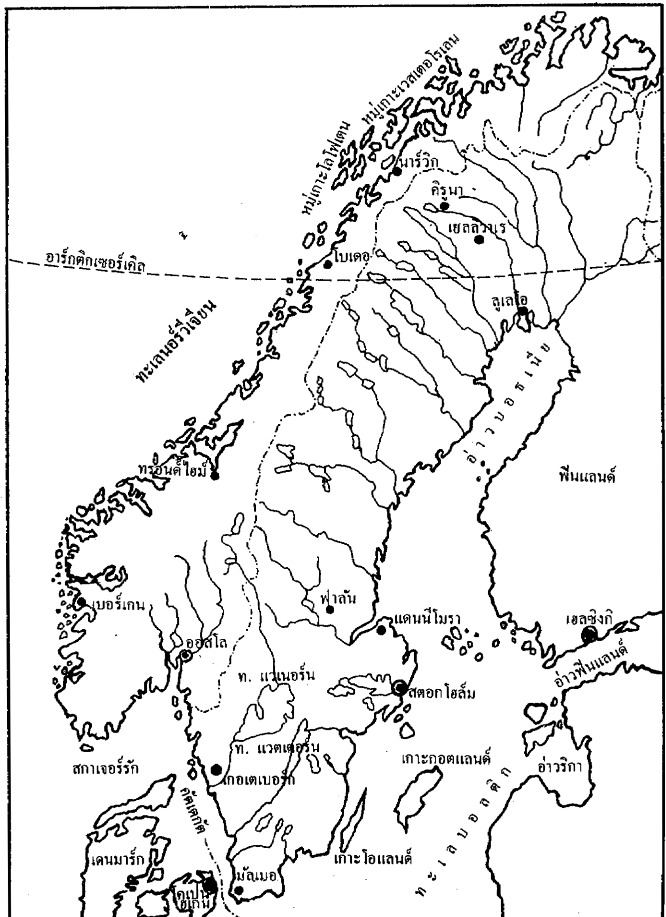
๑. ประเทศนอรเว

มีเนื้อที่ ๓๒๓,๗๕๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๓.๘ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) คิดความหนาแน่นโดยเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ ๑๒ คนต่อเนื้อที่หนึ่งตารางกิโลเมตร นับเป็นประเทศที่มีประชากรอยู่เบาบางที่สุดในทวีปยุโรป เมืองหลวงชื่อ **ออสโล** (**Oslo**) ตั้งอยู่ชายฝั่งอ่าวออสโลฟยอร์ด ทางภาคใต้ของประเทศ เมืองท่าสำคัญได้แก่ **เบอร์เกน** (**Bergen**) และเมือง **ทรอนด์ไฮม์** (**Trondheim**)

๒. ประเทศสวีเดน

สวีเดนเป็นประเทศใหญ่ที่สุดในกลุ่มเฟนโนสแกนเดีย มีขนาดเล็กกว่าประเทศไทยเล็กน้อย คือมีเนื้อที่ ๔๕๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๘.๐ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ สตอกโฮล์ม (**Stockholm**) ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศ เป็นเมืองท่าขนาดใหญ่ด้วย นอกจากนี้มีเมืองท่าสำคัญอีก ๒ เมือง คือ เมือง **เกอเตเบอร์ก** (**Göteberg**) ชายฝั่งช่องคัตเตกัต และ เมือง **มัลเมอ** (**Malmö**) ชายฝั่งช่องแคบซุนด์ทางภาคใต้สุดของประเทศ

เมืองสำคัญในคาบสมุทรสแกนดิเนเวีย

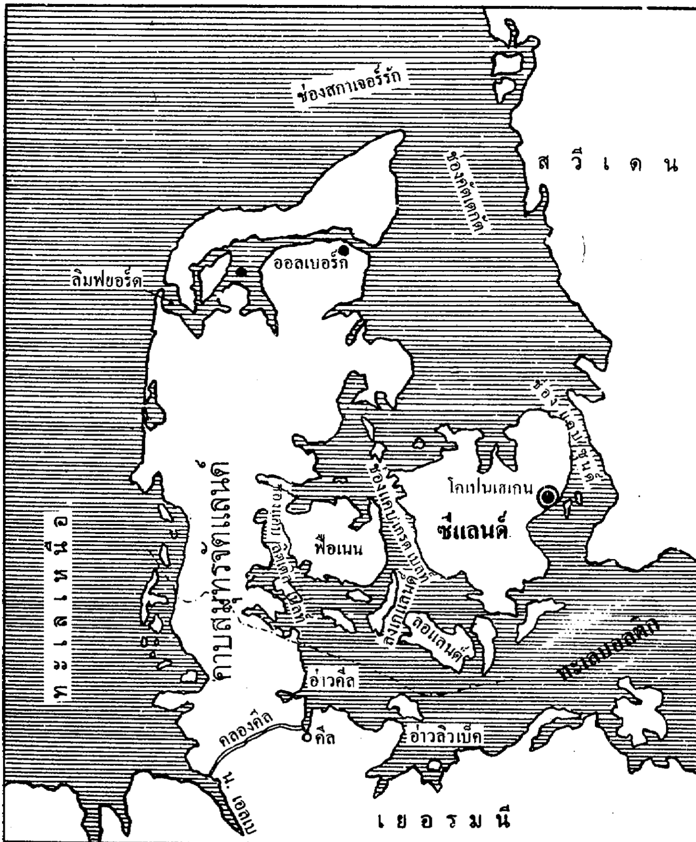

๓. ประเทศเดนมาร์ก

มีเนื้อที่ ๔๓,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร เป็นประเทศเล็กที่สุดในกลุ่มประเทศเฟนโนสแกนเดีย แต่มีประชากรหนาแน่นที่สุด คือมีประชากร ๔.๙ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ โคเปนเฮเกน (Copenhagen) ตั้งอยู่ทางชายฝั่งตะวันออกของเกาะซีแลนด์ เป็นเมืองท่าสำคัญของประเทศด้วย

แต่เดิมเดนมาร์กมีความสำคัญทางด้านการคมนาคมทางทะเลมาก และควบคุมเส้นทางคมนาคมระหว่างทะเลเหนือกับทะเลบอลติก เรือทุกลำที่จะแล่นเข้าไปในทะเลบอลติก จะต้องผ่านช่องแคบระหว่างเกาะต่าง ๆ ของเดนมาร์ก โดยเฉพาะช่องแคบซุนด์ (Sund) ซึ่งมีน้ำลึกเดินเรือได้สะดวก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เมืองโคเปนเฮเกน ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งช่องแคบนี้ เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นเมืองท่าใหญ่ที่สุดในทะเลบอลติก ในปัจจุบัน ความสำคัญของเดนมาร์กในด้านการควบคุมเส้นทางคมนาคมลดน้อยลงไป เพราะมีคลองคีลที่ขุดขึ้น ใน พ.ศ. ๒๔๓๐ อยู่ในเขตของเยอรมนี ทำ

ประเทศเดนมาร์ก

ให้เรือแล่นจากทะเลเหนือเข้าไปในทะเลบอลติกได้โดยไม่ต้องผ่านน่านน้ำของประเทศเดนมาร์ก

๔. ประเทศฟินแลนด์

มีเนื้อที่ ๓๓๖,๗๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๔.๗ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ เฮลซิงกิ (Helsinki) ตั้งอยู่ชายฝั่งอ่าวฟินแลนด์ และเป็นเมืองท่าสำคัญของประเทศ

๕. ประเทศไอซแลนด์

มีเนื้อที่ ๑๐๒,๙๗๓ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒๐๓,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ เรกยะวิก (Reykjavik)

เดิมไอซแลนด์เป็นอาณานิคมของประเทศเดนมาร์ก และได้รับสิทธิปกครองตนเอง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑ แต่ยอมรับกษัตริย์เดนมาร์กเป็นกษัตริย์ของประเทศตนด้วย ใน พ.ศ. ๒๔๘๗ จึงได้แยกออกจากเดนมาร์กอย่างเด็ดขาด และตั้งประเทศเป็นสาธารณรัฐ

ยุโรปตะวันตก

๑. **ที่ตั้ง อาณาเขต และขนาด** ยุโรปตะวันตกได้แก่ดินแดนของทวีปยุโรป ที่อยู่ติดต่อกับทะเลเหนือ ช่องแคบอังกฤษ และอ่าวบิสเกย์ มีประเทศต่าง ๆ ๖ ประเทศ คือ สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐไอร์แลนด์ ฝรั่งเศส เบลเยียม ลักเซมเบอร์ก และเนเธอร์แลนด์ มีเนื้อที่รวมกันประมาณ $\frac{๑}{๑๐}$ ของทวีปยุโรป และมีประชากรรวมกัน ๑๓๒ ล้านคน หรือประมาณ $\frac{๑}{๕}$ ของจำนวนประชากรของทวีปยุโรป แสดงให้เห็นว่ามีประชากรอยู่กันหนาแน่นมาก

๒. **ลักษณะภูมิประเทศ** หมู่เกาะบริติช ประกอบด้วยเกาะบริเตนใหญ่และเกาะไอร์แลนด์ กับเกาะเล็ก ๆ อีกเป็นจำนวนมาก เกาะบริเตนใหญ่นั้นมีเทือกเขาอยู่ทางภาคเหนือและภาคตะวันตกของเกาะ ส่วนทางภาคตะวันออกและภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ เทือกภูเขาที่มีอยู่ในเกาะบริเตนใหญ่ที่สำคัญก็ได้แก่ เทือกเขาแกรมเปียน (Grampian Mts.) ในสกอตแลนด์ เทือกเขาเพนไนน์ (Pennine Chain) ทางภาคเหนือของอังกฤษ และเทือกเขาแคมเบรียน

(Cambrian Mts.) ในเวลส์ สำหรับเกาะไอร์แลนด์นั้น ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่ว ๆ ไป มีเทือกภูเขาเตี้ย ๆ อยู่ทางชายฝั่งของเกาะ เป็นขอบเกือบรอบ และทางภาคกลางของเกาะมีลักษณะเป็นที่ราบต่ำ

ในฝรั่งเศส ทางภาคตะวันตกเป็นที่ราบใหญ่ ประกอบด้วยที่ราบปารีส (Paris Basin) และที่ราบอาควิเตน (Aquitaine Basin) มีแม่น้ำสำคัญ ๓ สาย ที่ไหลผ่านที่ราบทางภาคตะวันตก คือ แม่น้ำเซน แม่น้ำลัวร์ และแม่น้ำการอนน์ ส่วนทางภาคตะวันออกและภาคใต้ของประเทศเป็นที่สูง ได้แก่ ที่ราบสูงมัสซีฟ ซองตราล (Massif Central) เทือกภูเขาแอลป์ และเทือกภูเขาปีเรนิส ในเขตที่สูงภาคตะวันออกนี้ มีแม่น้ำสำคัญ คือ แม่น้ำโรน-โซน (Rhône-Saône) ไหลผ่านที่ราบระหว่างที่ราบสูงมัสซีฟ ซองตราล กับ เทือกภูเขาแอลป์

ในเบลเยียมและเนเธอร์แลนด์ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเนเธอร์แลนด์นั้น ประมาณครึ่งหนึ่งของเนื้อที่ประเทศอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล และนำมาใช้ประโยชน์ได้โดยการสร้างเขื่อนกั้นน้ำทะเล และระบายน้ำออก บริเวณพื้นที่ที่อยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล แต่นำมาใช้ประโยชน์โดยวิธีสร้างเขื่อนกั้นเช่นนี้ ในเบลเยียม และเนเธอร์แลนด์ เรียกกันว่า โปลเดอร์ (Polder) เป็นที่ซึ่งอุดมสมบูรณ์มาก เพราะเป็นดินเหนียวหรือดินปนทราย ในครั้งแรกเมื่อระบายน้ำทะเลออกใหม่ ๆ ดินยังเค็มอยู่ ก็ใช้เป็นทุ่งหญ้าสำหรับเลี้ยงสัตว์ จนเมื่อฝนชะเกลือในดินไปมากแล้ว จึงทำการเพาะปลูกพืชต่าง ๆ ได้

โดยที่เป็นที่ซึ่งอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล จึงต้องมีการขุดคลองขึ้นมากมาย คลองเหล่านี้ใช้ประโยชน์ในการระบายน้ำออกจากพื้นดินไปสู่แม่น้ำสายใหญ่ แม่น้ำที่ไหลผ่านพื้นที่นี้ก็จำเป็นต้องสร้างเขื่อนกั้นสองฝั่งแม่น้ำด้วย เพราะระดับน้ำอยู่สูงกว่าพื้นที่ราบที่แม่น้ำไหลผ่าน เพื่อที่จะสูบน้ำจากไร่นาออกไปสู่ลำคลอง และจากลำคลองไปสู่ลำแม่น้ำ ในสมัยโบราณได้ใช้กังหันลม (Wind Mill) ช่วยวิดน้ำ แต่ในปัจจุบัน นอกจากกังหันลมซึ่งมีอยู่มากมายตามไร่นาแล้ว ยังมีเครื่องสูบน้ำโดยใช้เครื่องยนต์ตั้งอยู่ตามประตูน้ำขนาดใหญ่ด้วย

การสร้างเขื่อนระบายน้ำออกจากที่ซึ่งอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเลนี้ แสดงให้เห็นถึงความพยายามของประชากรชาวเนเธอร์แลนด์ในอันที่จะเอาชนะธรรมชาติขยายเนื้อที่เกษตรกรรมออกไป การขยายเนื้อที่โดยวิธีสร้างเขื่อนเช่นนี้ ได้เริ่มทำกันมาตั้งแต่ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ ๗ หรือ ๘ เป็นผลให้มีเนื้อที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นอีกมาก โครงการที่กำลังปฏิบัติอยู่ในขณะนี้ คือการระบายน้ำในอ่าวซุยเดอร์ ซี (Zuider Zee) ออกทั้งหมด ใน พ.ศ. ๒๔๗๕ รัฐบาลเนเธอร์แลนด์ได้สร้างเขื่อนกั้นที่ปากอ่าวเป็นระยะทาง ๒๘ กิโลเมตร เปลี่ยนสภาพของอ่าวเป็นทะเลน้ำจืดขนาดใหญ่ เรียกชื่อว่าทะเลสาบอิสเซลเมียร์ (Ysselmeer) หลังจากนั้นก็ได้มีการสร้างเขื่อนกั้นน้ำภายในทะเลสาบเป็นตอน ๆ เพื่อระบายน้ำออก ปัจจุบันได้นำเนื้อที่มาใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูก มากกว่าครึ่งหนึ่งของทะเลสาบนี้แล้ว

๓. **ภูมิอากาศ** ยุโรปตะวันตกมีภูมิอากาศที่เหมาะสมมาก คือ อบอุ่นตลอดทั้งปี และมีฝนตกค่อนข้างชุก ไม่มีฤดูแล้ง เป็นภูมิอากาศประเภทภาคพื้นสมุทรชายฝั่งตะวันตก

๔. **ทรัพยากร และอาชีพ**

ก. **การกสิกรรม** การเพาะปลูกมีทำกันหนาแน่นมากในยุโรปตะวันตก อาศัยความเหมาะสมในด้านสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ คือมีที่ราบกว้างใหญ่ และมีอากาศอบอุ่น มีฝนตกเพียงพอตลอดทั้งปี พืชที่ปลูกกันมากก็ได้แก่ ข้าวสาลี ข้าวบาเลย์ ข้าวโอ๊ต มันฝรั่ง หัวผักกาดน้ำตาล นอกจากนี้ยังมีป่านลินิน ซึ่งปลูกมากในเกาะไอร์แลนด์และภาคเหนือของฝรั่งเศส องุ่นปลูกมากในภาคกลางและภาคใต้ของฝรั่งเศส ผักและผลไม้ในภาคใต้ของอังกฤษและภาคใต้ของฝรั่งเศส และดอกไม้ในเนเธอร์แลนด์และภาคใต้ของฝรั่งเศส โดยเฉพาะในเนเธอร์แลนด์นั้นมีการทำไร่ดอกไม้ ส่งเป็นสินค้าออกด้วย

ข. **การเลี้ยงสัตว์** สัตว์ที่เลี้ยงกันมาก คือ วัวนม มีการทำฟาร์มเลี้ยง

วัวนมในเนเธอร์แลนด์ เบลเยียม และอังกฤษ โดยเฉพาะวัวนมในเนเธอร์แลนด์ได้ชื่อว่าเป็นวัวพันธุ์ดี ที่มีผู้นำไปเลี้ยงในทวีปต่างๆ อย่างแพร่หลาย การเลี้ยงวัวนมในยุโรปตะวันตกมีทำกันมาก ก็เนื่องจากความเหมาะสมหลายประการ คือ ประการแรกมีอากาศอบอุ่นชื้น ซึ่งทำให้มีทุ่งหญ้าและมีการปลูกพืชที่ใช้เป็นอาหารสัตว์ได้มาก ประการที่สองอยู่ใกล้กับเมืองอุตสาหกรรมใหญ่ๆ ที่มีประชากรอยู่กันหนาแน่น หาตลาดจำหน่ายนมสดหรือผลิตผลจากนมได้ง่าย และประการที่สามประชากรในยุโรปตะวันตกมีรายได้สูงและนิยมบริโภคนม จึงมีผู้ทำฟาร์มเลี้ยงวัวนมกันมาก

นอกจากวัวนม ก็มีการเลี้ยงวัวเนื้อ หมู แกะ และเป็ดไก่ เป็นจำนวนมากด้วย

ค. **การประมง** ประเทศในยุโรปตะวันตกล้วนมีความสำคัญในด้านอาชีพการประมง โดยเฉพาะสหราชอาณาจักรเป็นประเทศที่จับปลาได้เป็นจำนวนมาก มีเมืองท่าประมงที่สำคัญ ได้แก่เมืองกริมสบี (Grimsby) และเมืองอาเบอร์ดีน (Aberdeen) ในเนเธอร์แลนด์ เบลเยียม และฝรั่งเศส ก็มีเมืองท่าประมงตั้งอยู่ริมชายฝั่งทะเลเหนือ หรือชายฝั่งช่องแคบอังกฤษเป็นจำนวนมากเช่นกัน

ง. **การขุดแร่** ในสหราชอาณาจักร มีแร่ถ่านหินและแร่เหล็ก กระจายอยู่หลายแห่งภายในเกาะบริเตนใหญ่ และขุดได้เป็นจำนวนมาก แหล่งถ่านหินในเกาะบริเตนใหญ่ มีที่สำคัญอยู่ ๕ เขต คือ

๑. ภาคกลางของสกอตแลนด์ ในมณฑลลานักเชียร์ (Lanakshire) และไฟฟ์เชียร์ (Fifeshire)

๒. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอังกฤษ ในมณฑลนอร์ธธัมเบอร์แลนด์ (Northumberland) ดารัม (Durham) และยอร์กเชียร์ (Yorkshire)

๓. ภาคตะวันตกเฉียงเหนือของอังกฤษ ในมณฑลคัมเบอร์แลนด์ (Cumberland) และแลงแคเชียร์ (Lancashire)

๔. ภาคกลางของอังกฤษ ในเขตที่เรียกว่า มิดแลนด์ (Midlands) ซึ่งมีมณฑลต่าง ๆ อย่างเช่น ดาร์บีเชียร์ (Darbyshire) นอตติงแฮมเชียร์ (Nottinghamshire) เลสเตอร์เชียร์ (Leicester shire) และสแตฟฟอร์ดเชียร์ (Staffordshire)

๕. ภาคใต้ของเวลส์ ในมณฑลกลามอร์แกน (Glamorgan) และมณฑลมอนมัธ (Monmouth)

ในฝรั่งเศส แร่ที่ขุดได้มากที่สุดคือ แร่เหล็ก ซึ่งฝรั่งเศสขุดได้มากเป็นอันดับที่สี่ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต และจีนคอมมิวนิสต์ มีแหล่งสำคัญ ๒ แห่ง คือ ในมณฑลลอร์เรน (Lorraine) ทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ และในมณฑลนอร์มังดี (Normandy) ทางตะวันตกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ฝรั่งเศสยังขุดแร่ถ่านหิน แร่โปแตช และแร่บ็อกไซต์ด้วยเป็นจำนวนมากเช่นกัน

ในเบลเยียมมีแร่ถ่านหิน ในบริเวณลุ่มแม่น้ำเมอสทางภาคกลางและภาคใต้ของประเทศ มีศูนย์กลางที่เมืองลิเอจ (Liége) และเมืองมองส์ (Mons) นอกจากนี้มีแร่เหล็ก และแร่สังกะสี ซึ่งขุดได้จากเขตที่ราบสูงอาเดนน์ ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศ

เนเธอร์แลนด์เป็นประเทศที่ขาดแคลนแร่ธาตุ ผิดกับประเทศอื่น ๆ ในยุโรปตะวันตก มีถ่านหินเพียงเล็กน้อยในมณฑลลิมบูร์กใต้ (South Limburg) ทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศ

จ. **อุตสาหกรรม** ยุโรปตะวันตกเป็นภูมิภาคแรกของโลกที่เริ่มการปฏิวัติอุตสาหกรรมขึ้น และก็ได้มีความสำคัญในด้านอุตสาหกรรมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ความอุดมสมบูรณ์ในด้านแร่ถ่านหิน มีส่วนช่วยในการทำให้อุตสาหกรรมของยุโรปตะวันตกเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว ในสหราชอาณาจักร แหล่งอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ ล้วนตั้งอยู่ในแหล่งถ่านหิน มีอุตสาหกรรมที่สำคัญได้แก่

๑. อุตสาหกรรมต่อเรือ มีเมืองสำคัญ ๓ เมือง ที่มีชื่อในการต่อเรือ คือ

กลาสโกว์ (Glasgow) ในสกอตแลนด์ นิวคาสเซิล (New Castle) ทางตะวันออกเฉียงเหนือของอังกฤษ และเบลฟัสต์ (Belfast) ในไอร์แลนด์เหนือ

๒. อุตสาหกรรมผลิตเครื่องจักรและยานพาหนะ มีเมืองต่าง ๆ ที่เป็นศูนย์กลาง คือ เบอร์มิงแฮม (Birmingham) ได้ชื่อว่าเป็นเมืองอุตสาหกรรมเหล็กที่ใหญ่ที่สุดของอังกฤษ เมืองโคเวนทรี (Coventry) เป็นศูนย์กลางการผลิตรถยนต์ อยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองเบอร์มิงแฮม และเมืองเชฟฟีลด์ (Sheffield) มีโรงงานอุตสาหกรรมผลิตของมีคม และเครื่องโต๊ะ (มีดช้อนส้อม)

๓. อุตสาหกรรมทอผ้า มีโรงงานทอผ้าฝ้าย ในเขตมณฑลแลงแคเชียร์ ซึ่งมีเมืองแมนเชสเตอร์ เป็นศูนย์กลาง อุตสาหกรรมทอผ้าขนสัตว์ในเขตมณฑลยอร์กเชียร์ มีเมือง ลีดส์ (Leeds) และแฮลิแฟกซ์ (Halifax) เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมทอผ้ากระสอบที่เมือง ดันดี (Dundee) ในสกอตแลนด์ และทอผ้าป่านลินินที่เมืองเบลฟัสต์ (Belfast) ในไอร์แลนด์เหนือ

ในฝรั่งเศส มีเขตอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ ๔ เขต คือ

๑. เขตภาคเหนือ ในมณฑลนอร์ด (Nord) อยู่ใกล้กับแหล่งถ่านหินบริเวณลุ่มแม่น้ำเสกลต์ มีเมืองอุตสาหกรรมสำคัญได้แก่เมือง ลิล (Lille) เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมใหญ่ที่สุดทางภาคเหนือของฝรั่งเศส มีโรงงานทอผ้าลินิน ผ้าฝ้าย และโรงงานถลุงเหล็กและทำเหล็กกล้า ใกล้เคียงเมืองลิลมีเมืองอุตสาหกรรมใหญ่อีก ๒ เมือง คือเมือง รูแบซ์ (Roubaix) และเมืองตูร์แกวง (Tourcoing) มีชื่อทางอุตสาหกรรมทอผ้าขนสัตว์

๒. เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในมณฑลอัลซาสและมณฑลลอเรน ซึ่งตั้งอยู่ในแหล่งแร่เหล็ก มีอุตสาหกรรมถลุงเหล็กและทำเหล็กกล้าเป็นส่วนมาก มีศูนย์กลางสำคัญ คือ เมืองเมตซ์ (Metz) เมืองนังซี (Nancy) ในมณฑลลอเรน และเมืองสตราสบูร์ก (Strasbourg) เมืองมูลูซ (Mulhouse) ในมณฑลอัลซาส

๓. เขตกรุงปารีส มีอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับศิลปะ และการตกแต่ง และอุตสาหกรรมประเภทที่ผลิตสินค้ามีราคาแพง ใช้วัตถุดิบน้อยแต่ใช้ฝีมือมาก อย่างเช่นการตัดเสื้อผ้าสำเร็จรูป การประดิษฐ์เครื่องสำอาง เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ และเครื่องดนตรี ตลอดจนการสร้างรถยนต์และเครื่องบิน นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับการแปรสภาพผลิตผลทางการเกษตร ได้แก่การทำแป้งสาลี ทำน้ำตาลจากหัวผักกาดหวาน และทำเบียร์ เป็นต้น อาศัยพืชผลที่ปลูกในเขตที่ราบปารีสมาเป็นวัตถุดิบของโรงงานอุตสาหกรรม

๔. เขตที่ราบสูงมัสซีฟ ซองตราล และที่ราบลุ่มแม่น้ำโรน-โซน ในเขตนี้มีเมืองอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ เมืองเลอเครอโซต์ (Le Creusot) และเมืองแซงเตติเอน (St. E'tienne) ตั้งอยู่ในแหล่งถ่านหินของที่ราบสูงมัสซีฟซองตราล มีอุตสาหกรรมถลุงเหล็กและทำเหล็กกล้า เมืองเคลมองต์-เฟร์รานด์ (Clermont-Ferrand) มีอุตสาหกรรมสร้างรถยนต์และผลิตยางรถยนต์ เมืองลิออง (Lyons) ในลุ่มแม่น้ำโรน-โซน เป็นศูนย์กลางการทอผ้าไหม

ในเบลเยียม และลักเซมเบอร์กนั้น อุตสาหกรรมก็เจริญก้าวหน้ามาก ศูนย์กลางอุตสาหกรรมของเบลเยียมตั้งอยู่ในเขตถ่านหิน บริเวณลุ่มแม่น้ำเมอส มีเมืองลิเอจ (Liége) เป็นเมืองมีชื่อมากในการผลิตเหล็กกล้า และเครื่องแก้ว เมืองชาร์เลอรัว (Charleroi) มีอุตสาหกรรมเครื่องไฟฟ้าและเหล็กกล้า นอกจากนี้มีเมืองอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่นอกเขตถ่านหิน ได้แก่เมือง อันตเวอร์ป (Antwerp) ซึ่งมีอุตสาหกรรมต่อเรือ และอุตสาหกรรมเคมี เมืองเกนต์ (Ghent) และเมืองบรูซ (Bruges) ซึ่งมีอุตสาหกรรมทอผ้าขนสัตว์ และผ้าลินิน

สำหรับประเทศเนเธอร์แลนด์ นับว่ามีอุตสาหกรรมน้อยกว่าประเทศอื่นๆ ในยุโรปตะวันตก อุตสาหกรรมที่มีอยู่ส่วนมากก็มักจะเป็นประเภทที่เกี่ยวกับผลิตผลทางการเกษตร เช่นการทำนม เนย เบียร์ น้ำตาล แต่ก็มีอุตสาหกรรม

หมู่เกาะออคนีย์
หมู่เกาะเฮบริดีส์
มหาสมุทรแอตแลนติก
อ่าวมอเรย์
ทะเลเหนือ
อ่าวลอร์น
กลาสโกว์
อ่าวฟอร์ธ
เอดินบะระ
สกอตแลนด์
นิวคาสเซิล
ลอนดอนเดอร์รี่
ไอร์แลนด์เหนือ
ช่องแคบเหนือ
เบลฟัสต์
อ่าวซอลเวย์
เกาะแมน
ลีดส์
แบรดฟอร์ด
ฮัล
ทะเลไอริช
ลิเวอร์พูล
แมนเชสเตอร์
น. ฮัมเบอร์
เกาะแองเกิลซีย์
เชฟฟิลด์
ดับลิน
อ่าววอช
นอตติงแฮม
สาธารณรัฐไอร์แลนด์
เบอร์มิงแฮม
เวลส์
ออกซฟอร์ด
เคมบริดจ์
ช่องแคบเซนต์ยอร์ช
คอร์ก
สวอนซี
คาร์ดิฟ
อังกฤษ (อิงแลนด์)
ลอนดอน
น. เทมส์
บริสตอล
ช่องแคบโดเวอร์
เซาแธมป์ตัน
เกาะไวท์
ช่องแคบอังกฤษ
ฝรั่งเศส

หมู่เกาะบริติช

บางอย่างที่ทำชื่อเสียงให้กับเนเธอร์แลนด์ อย่างเช่น อุตสาหกรรมเครื่องอีเล็กโทรนิก มีเมือง ไอน์โฮเวน (Eindhoven) อันเป็นที่ตั้งของบริษัทไฟฟ้าพีลิปส์เป็นศูนย์กลาง อุตสาหกรรมเจียระไนเพชรพลอย มีเมืองแอมสเตอร์แดมเป็นศูนย์กลาง

ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปตะวันตก

๑. สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักร (United Kingdom) เป็นชื่อย่อมาจากสหราชอาณาจักรแห่งบริเตนใหญ่ และไอร์แลนด์เหนือ (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland) ประกอบด้วยอาณาจักร ๔ ส่วน ที่มีการปกครองร่วมกัน คือ อังกฤษ (England) เวลส์ (Wales) สกอตแลนด์ (Scotland) รวมเรียกว่าบริเตนใหญ่ (Great Britain) กับไอร์แลนด์เหนือ (Northern Ireland) มีเนื้อที่รวมกันทั้งหมดประมาณ ๒๔๒,๔๐๐ ตารางกิโลเมตร (ครึ่งหนึ่งของประเทศไทย) มีประชากร ๕๕.๕ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อลอนดอน (London) ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเทมส์ (Thames) ทางตะวันออกเฉียงใต้ของเกาะบริเตนใหญ่ เป็นเมืองท่าสำคัญด้วย นอกจากนี้มีเมืองท่าอื่น ๆ ได้แก่ เซาแธมป์ตัน (Southampton) ลิเวอร์พูล (Liverpool)

๒. ประเทศสาธารณรัฐไอร์แลนด์

มีเนื้อที่ ๖๘,๙๐๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๘๐% ของเนื้อที่เกาะไอร์แลนด์ (เกาะไอร์แลนด์แบ่งการปกครองออกเป็น ๒ ส่วน) ประชากร ๒.๙ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ ดับลิน (Dublin) ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลไอริช ทางตะวันออกของเกาะ

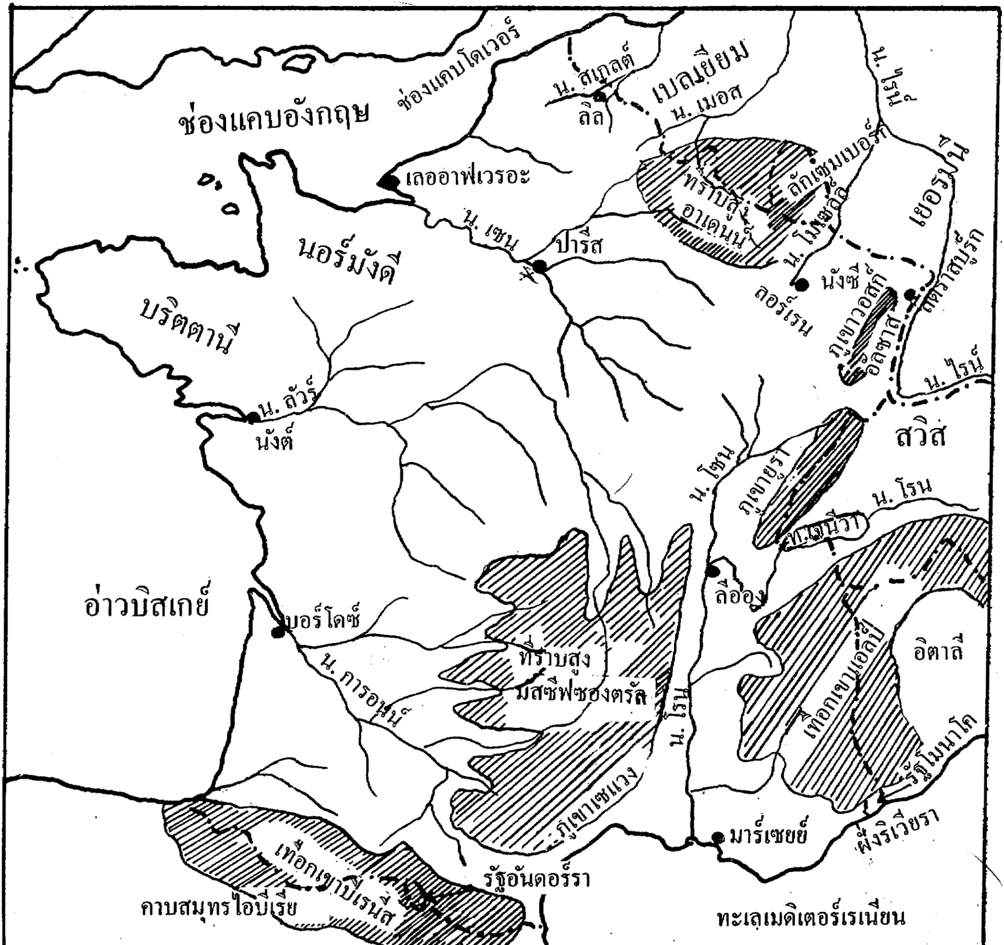
เดิมเป็นรัฐที่ปกครองตนเองอยู่ในเครือจักรภพอังกฤษ เรียกชื่อว่า ไอริช ฟรี สเตต (Irish Free State) แต่ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ ได้ประกาศแยกเป็น

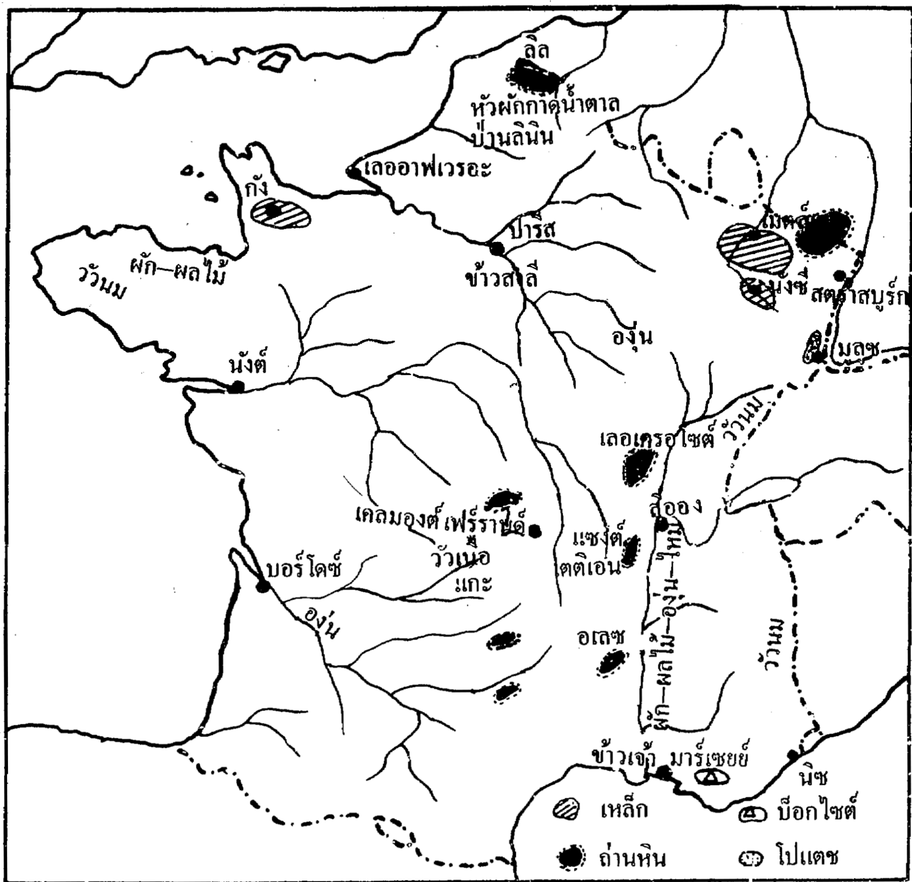
ประเทศอิสระ เรียกชื่อว่า แอรา (Eire) และยังคงมีความสัมพันธ์ทางการเมืองอยู่กับเครือจักรภพอังกฤษ จนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ จึงได้แยกออกจากเครือจักรภพอย่างเด็ดขาด และเรียกชื่อประเทศเป็นทางการว่า สาธารณรัฐไอร์แลนด์ (Republic of Ireland)

๓. ประเทศฝรั่งเศส

มีเนื้อที่ ๕๕๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ไล่เลี่ยกับเนื้อที่ของประเทศไทย และเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่เป็นที่สองของทวีปยุโรป รองจากโซเวียตรุสเซีย

ประเทศฝรั่งเศส

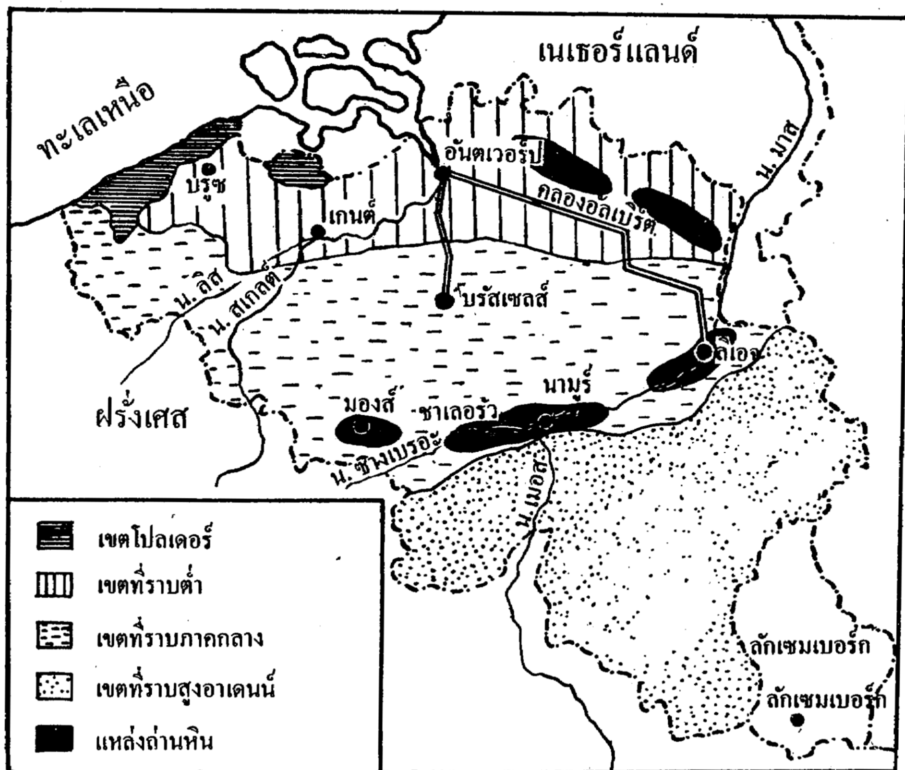

แสดงแหล่งแร่ธาตุและพืชผลของฝรั่งเศส

ประชากร ๕๐.๓ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ปารีส (Paris)** ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเซน (Seine) มีเมืองท่าสำคัญ คือ **เลอ อาฟเวรอะ (Le Havre) บอร์โดซ์ (Bordeaux)** และ **มาร์เซยย์ (Marseilles)**

๔. ประเทศเบลเยี่ยม

มีเนื้อที่ ๓๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร จัดเป็นประเทศที่มีขนาดเล็กมาก (ไล่เลี่ยกับ เนเธอร์แลนด์ เดนมาร์ก และสวิส) มีประชากร ๙.๖ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **บรัสเซลส์ (Brussels)** ตั้งอยู่ทางตอนกลางของประเทศ มีเมือง **อันตเวอร์ป (Antwerp)** เป็นเมืองท่าสำคัญของประเทศ

ประเทศเบลเยียม

ในเบลเยียมมีภาษาพูดหลายภาษาเช่นเดียวกับในสวิส ทางภาคใต้ซึ่งอยู่ติดต่อกับฝรั่งเศส ส่วนใหญ่พูดภาษาฝรั่งเศส และภาษาวอลลูน (Walloon) ทางภาคเหนือซึ่งอยู่ติดต่อกับเนเธอร์แลนด์ ใช้ภาษาเฟลมิช (Flemish) และภาคตะวันออกซึ่งอยู่ติดต่อกับเยอรมนี มีพลเมืองที่พูดภาษาเยอรมันอยู่บ้าง

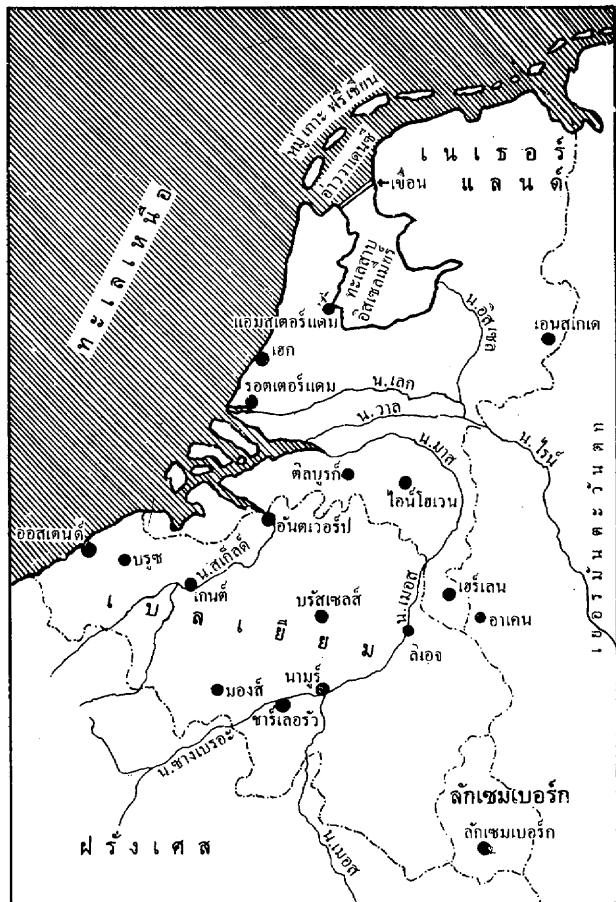
๕. ประเทศเนเธอร์แลนด์

เนเธอร์แลนด์ หรือฮอลแลนด์ (Holland) มีเนื้อที่ ๓๖,๖๒๓ ตารางกิโลเมตร (เล็กกว่าประเทศไทย ๑๔ เท่า) มีประชากร ๑๓ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๓) จัดว่าเป็นประเทศขนาดเล็กที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจสูงมากประเทศหนึ่ง และเลี้ยงประเทศด้วยเกษตรกรรม และการค้าทางทะเลเป็นส่วนใหญ่ เมืองหลวงชื่อ อัมสเตอร์ดัม (Amsterdam) เป็นเมือง

ศูนย์กลางธุรกิจและการค้าด้วย เมือง **รอตเตอร์ดัม** (Rotterdam) เป็นเมืองท่าใหญ่ที่สุดของประเทศตั้งอยู่ที่ปากแม่น้ำเลก (Lek) อันเป็นสาขาของแม่น้ำไรน์ตอนไหลออกสู่ทะเลเหนือ

๖. ประเทศลักเซมเบอร์ก

ลักเซมเบอร์ก (Grand Duchy of Luxemburg) เป็นรัฐเล็ก ๆ ตั้งอยู่ระหว่างเบลเยียม เยอรมันตะวันตก และฝรั่งเศส มีเนื้อที่ ๒,๕๘๗ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๓๓๗,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อเดียวกับรัฐ ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำ อัลเซต (Alzette) เป็นดินแดนที่ไม่มีพรมแดนติดต่อกับทะเล

ประเทศเนเธอร์แลนด์

ยุโรปใต้

๑. **ที่ตั้ง อาณาเขต และขนาด** ยุโรปใต้ได้แก่ดินแดนของประเทศต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในคาบสมุทรไอบีเรีย คาบสมุทรอิตาลี และคาบสมุทรบอลข่าน และในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน มีประเทศต่าง ๆ ๙ ประเทศ กับรัฐเล็ก ๆ ที่ปกครองตนเองเป็นอิสระอีก ๓ รัฐ ตั้งอยู่ในภูมิภาคนี้

๒. **ลักษณะภูมิประเทศ** โดยทั่ว ๆ ไป ยุโรปใต้มีลักษณะภูมิประเทศ

เป็นภูเขาและที่ราบสูง มีที่ราบอยู่น้อย ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเขตที่เปลือกโลกได้รับการบีบอัดดันขึ้นมาในสมัยของการเกิดภูเขาครั้งหลังสุด ทำให้พื้นที่โดยทั่ว ๆ ไปเป็นที่สูง ยังมีเวลาสึกกร่อนพังทลายไปไม่มากนัก

ในคาบสมุทรไอบีเรีย ซึ่งเป็นคาบสมุทรที่อยู่ทางตะวันตกสุดของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน มีเทือกภูเขาบีเรนิส (**Pyrenees**) กั้นอยู่ทางเหนือของคาบสมุทร ระหว่างประเทศฝรั่งเศส และประเทศสเปน ตั้งแต่ชายฝั่งอ่าวบิสเกย์ถึงอ่าวลิออง เป็นระยะทางยาวประมาณ ๔๓๐ กิโลเมตร มียอดเขาปีโก เดออานีโต (**Pico de Aneto**) ของทิวเขาตอนที่เรียกว่า มาลาเดตตา (**Maladetta**) เป็นยอดสูงที่สุดในเทือกเขานี้ สูงประมาณ ๓,๔๐๕ เมตร (ประมาณ ๑๑,๑๖๙ ฟุต พื้นที่ส่วนใหญ่ของคาบสมุทรไอบีเรียเป็นที่ราบสูง มีเทือกภูเขาเตี้ย ๆ ตั้งอยู่ในที่ราบสูงเป็นตอน ๆ ส่วนมากมีทิศทางจากตะวันตกไปตะวันออก อย่างเช่นเทือกภูเขากันตาเบรียน (**Cantabrian Mts.**) เทือกภูเขากัวดาร์รามา (**Sierra de Guadarrama**) และเทือกภูเขา เกรดอส (**Sierra de Gredos**) มีที่ราบลุ่มแม่น้ำใหญ่อยู่ ๔ แห่ง คือ ลุ่มแม่น้ำ เอโบร (**Ebro**) และลุ่มแม่น้ำกัวดาลควิเวอร์ ในสเปน ลุ่มแม่น้ำเตกัส (**Tagus**) และลุ่มแม่น้ำ กัวดิอานา (**Guadiana**) ในโปรตุเกส

คาบสมุทรอิตาลี ซึ่งตั้งอยู่ทางภาคกลางของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน มีลักษณะรูปร่างคล้ายรองเท้าบู๊ต มีระยะทางยาวจากเหนือถึงใต้ประมาณ ๙๐๐ กิโลเมตร และมีความกว้างประมาณ ๑๕๐–๒๕๐ กิโลเมตร ประกอบด้วยภูมิประเทศ ๓ เขตใหญ่ คือ ทางเหนือสุดเป็นเทือกภูเขาแอลป์ ซึ่งกั้นพรมแดนระหว่างประเทศอิตาลีกับประเทศฝรั่งเศส ประเทศสวิส และประเทศออสเตรีย ถัดมาทางใต้ของเทือกภูเขาแอลป์ เป็นที่ราบใหญ่อันอุดมสมบูรณ์ เรียกชื่อว่าที่ราบลอมบาร์ดี (**Plain of Lombardy**) หรือที่ราบลุ่มแม่น้ำโป (**Po**) มีแม่น้ำโปและสาขาต่าง ๆ ไหลผ่านที่ราบนี้ลงสู่อ่าวเวนิส ใต้ที่ราบลอมบาร์ดีลงไปเป็นเขตเทือกภูเขาแอปเพนไนน์ (**Apennine**) ซึ่งมีความยาวไปตามคาบสมุทร จนถึงตอนใต้สุดของคาบสมุทรอิตาลี สองข้างของเทือกภูเขานี้มีที่ราบชายฝั่งแคบๆ

ขนาบอยู่ทางด้านตะวันตกและด้านตะวันออก -

บริเวณภาคกลางและภาคใต้ของคาบสมุทรอิตาลี มีแผ่นดินไหวบ่อย ๆ และมีภูเขาไฟที่ยังไม่ดับอยู่ ๓ ลูก คือ ภูเขาไฟ เวสซูเวียส (Vesuvius) สูง ๑,๑๖๓ เมตร ตั้งอยู่ใกล้เมืองเนเบิลส์ เป็นภูเขาไฟที่ยังไม่ดับเพียงลูกเดียวที่ตั้งอยู่ในผืนแผ่นดินใหญ่ของทวีปยุโรป อีก ๒ ลูก คือ ภูเขาไฟเอตนา (Etna) สูง ๓,๒๒๒ เมตร กับภูเขาไฟสตรอมโบลี (Stromboli) สูง ๙๑๒ เมตรนั้น ตั้งอยู่บนเกาะซิซิลี และเกาะสตรอมโบลีตามลำดับ

คาบสมุทรบอลข่านเป็นคาบสมุทรใหญ่ที่สุดของทวีปยุโรป และตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกสุดของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ลักษณะโดยทั่ว ๆ ไปเป็นที่สูงเช่นเดียวกัน มีเทือกภูเขาไดนาริก แอลป์ (Dinaric Alps) เทือกภูเขาบินดัส (Pindus Mts.) และเทือกภูเขาโรโดเป (Rhodope Mts.) ตั้งอยู่ในคาบสมุทร ทางภาคเหนือของคาบสมุทรมีที่ราบใหญ่ อันมีแม่น้ำดานูบและสาขาต่าง ๆ ไหลผ่าน

๓. **ลักษณะภูมิอากาศ** โดยที่ยุโรปใต้ตั้งอยู่ในช่วงละติจูดที่ ๓๖—๔๘ องศาเหนือ ฉะนั้นส่วนใหญ่จึงมีอากาศอบอุ่น แม้ในฤดูหนาวก็มีอุณหภูมิไม่ลดต่ำมากนัก นอกจากภูมิอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน ซึ่งมีอยู่ทางบริเวณชายฝั่งของคาบสมุทรทั้งสามแล้ว ยังมีภูมิอากาศแบบอบอุ่นชื้น และแบบทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทรายแถบอบอุ่นด้วย

๔. **ทรัพยากรและอาชีพ**

ก. **การกสิกรรม** ในเขตอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน มีการเพาะปลูกผักผลไม้ และข้าวสาลี เป็นพืชผลสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกองุ่น ผลไม้จำพวกส้ม และมะกอก มีทำกันโดยทั่ว ๆ ไปในสเปน โปรตุเกส อิตาลี และกรีซ ส่วนในเขตอากาศอบอุ่นชื้นทางภาคเหนือของคาบสมุทรอิตาลีและคาบสมุทรบอลข่าน มีการปลูกข้าวโพด ข้าวบาเลย์ และยาสูบ ยาสูบที่ปลูกกันในตุรกี บัลแกเรีย ยูโกสลาเวีย และกรีซ นั้น เป็นพันธุ์ที่เรียกกันว่าใบยาพันธุ์ตุรกี และได้รับความนิยมมากในตลาดยุโรป

ข. **การเลี้ยงสัตว์** ตามบริเวณภูเขาและที่ราบสูงส่วนใหญ่มีการเลี้ยงแกะ นอกจากนี้ก็มีการเลี้ยงวัวเนื้อ และวัวนม ตามบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ แต่การเลี้ยงสัตว์ในยุโรปใต้ ไม่ค่อยเจริญก้าวหน้าเท่ากับในยุโรปตะวันตก หรือยุโรปกลาง

ค. **การป่าไม้** ในคาบสมุทรไอบีเรีย โดยเฉพาะในโปรตุเกสมีต้นคอร์ก-โอ๊ค (Cork Oak) อยู่เป็นจำนวนมาก และเปลือกของต้นไม้ชนิดนี้ ที่เรียกว่า ไม้คอร์ก เป็นสินค้าออกสำคัญอย่างหนึ่ง ทำรายได้ให้ถึง ๒๐% ของสินค้าออกของประเทศโปรตุเกส สำหรับไม้อย่างอื่น ๆ นั้น ยุโรปใต้ไม่ค่อยมีความสำคัญมากนัก เพราะลักษณะของภูมิอากาศไม่เหมาะกับการเจริญเติบโตของป่าไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจ คือมีฝนตกไม่ค่อยชุกนัก บริเวณที่มีป่าไม้ส่วนใหญ่พบอยู่ตามภูเขาสูงในอิตาลี ยูโกสลาเวีย และสเปน

ง. **การประมง** ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและทะเลดำ มีการจับปลาชนิดต่าง ๆ อยู่มาก และประเทศสเปน โปรตุเกส และอิตาลี ๓ ประเทศรวมกัน จับปลาได้ประมาณ ๒๐% ของปริมาณปลาทั้งหมดที่ประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปจับได้รวมกัน โดยเฉพาะประเทศสเปนนั้นมีความสำคัญในด้านการประมงเป็นที่สามของทวีปยุโรป รองจากประเทศนอรเว และสหราชอาณาจักร

จ. **การขุดแร่** ในคาบสมุทรไอบีเรียมีการขุดแร่ถ่านหิน และแร่เหล็กบ้างเล็กน้อย แร่ถ่านหินมีอยู่ที่เมืองโอวิเอโด (Oviedo) ในประเทศสเปน ส่วนแร่เหล็กมีขุดที่เมือง บิลเบา (Bilbao) และเมือง ซานตานเดอร์ (Santander) ทางภาคเหนือของประเทศสเปนริมอ่าวบิสเกย์ ในคาบสมุทรอิตาลี แร่ที่สำคัญคือ กำมะถัน ซึ่งมีเหมืองแร่อยู่ที่เกาะซิซิลี แต่เดิมก่อนที่จะมีการค้นพบแหล่งแร่กำมะถันขนาดใหญ่ทางภาคใต้ของสหรัฐอเมริกา อิตาลีเคยเป็นประเทศที่ผลิตแร่ชนิดนี้ได้มากที่สุด ปัจจุบันผลิตได้มากเป็นที่สองของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา อิตาลียังมีชื่ออีกอย่างหนึ่งในการขุดหินอ่อน มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองคาร์รารา (Carrara) ริมอ่าวเจนัว ในคาบสมุทรบอลข่าน ประเทศที่มีการขุดแร่อยู่มาก คือ ยูโกสลาเวีย ซึ่งมีแร่ถ่านหิน แร่เหล็ก แร่ทองแดง และ

แร่บ็อกไซต์ นับเป็นประเทศที่ผลิตแร่มากที่สุดในยุโรปใต้

ฉ. **อุตสาหกรรม** ในสเปน โปรตุเกส และอิตาลี อุตสาหกรรมที่มีความสำคัญมากคือ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับผลิตผลทางการเกษตร เช่น การทำเหล้าองุ่น ทำน้ำมันมะกอก ทำแป้งสาลี และผลิตผลจากแป้งสาลี (เช่น มักกะโรนี และสปาเก็ตตี้) นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมต่าง ๆ คือ

๑. **อุตสาหกรรมทอผ้า** ในสเปนมีอุตสาหกรรมทอผ้าฝ้าย มีศูนย์กลางที่เมือง บาร์เซโลนา (Barcelona) และการทอผ้าไหม มีศูนย์กลางที่เมืองวาเลนเซีย (Valencia) ในอิตาลีก็มีชื่อในการทอผ้าฝ้าย และผ้าไหม ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองมิลาน (Milan) และตูริน (Turin)

๒. **อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า** ในสเปนมีโรงงานถลุงแร่เหล็กและทำเหล็กกล้าที่เมืองโอวิเอโด ซานตานเดอร์ และบิลเบา อาศัยแร่เหล็กและแร่ถ่านหินที่มีอยู่ในบริเวณแถบนั้น ในอิตาลีก็มีอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า ผลิตเครื่องจักร รถยนต์ อุปกรณ์รถไฟ มีศูนย์กลางอยู่ในบริเวณที่ราบลอมบาร์ดี ทางภาคเหนือของประเทศ อาศัยไฟฟ้าจากพลังน้ำที่ผลิตได้เป็นจำนวนมากจากเขตเทือกภูเขาแอลป์ มาใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม มีเมืองอุตสาหกรรมสำคัญมาก ๓ เมือง คือ เมืองมิลาน เมืองตูริน และเมืองเจนัว ในประเทศยูโกสลาเวีย มีโรงงานถลุงเหล็กที่เมือง ซาเกรบ (Zagreb) ทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศ

ประเทศในยุโรปใต้

๑. ประเทศสเปน

ประเทศสเปน มีเนื้อที่ ๕๐๕,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร เล็กกว่าประเทศไทยเพียงเล็กน้อย และเท่ากับ ๘๕ % ของเนื้อที่คาบสมุทรไอบีเรีย มีประชากร ๓๓ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **มาดริด (Madrid)** ตั้งอยู่ทางตอนกลางของคาบสมุทรไอบีเรีย นอกจากนี้สเปนยังรวมดินแดนที่เป็นหมู่เกาะอีก ๒ หมู่ คือ **หมู่เกาะแบลีแอริก** (Balearic Islands) ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และ **หมู่เกาะคานารี** (Canary Islands) ในมหาสมุทรแอตแลนติก

การคมนาคมส่วนใหญ่ได้อาศัยทางรถไฟ ซึ่งมีเมืองมาดริดเป็นศูนย์กลาง เชื่อมกับภาคต่าง ๆ ของประเทศ รวมทั้งมีทางรถไฟไปเชื่อมกับโปรตุเกส และฝรั่งเศสด้วย ส่วนการคมนาคมทางแม่น้ำลำคลองมีอยู่น้อยมาก แม่น้ำสายต่าง ๆ โดยมากไหลเชี่ยว และในฤดูแล้งน้ำลดระดับต่ำมาก ทำให้เดินเรือไม่ได้ นอกจากแม่น้ำเอโบร และแม่น้ำกัวดาลควิเวอร์ ที่ใช้เดินเรือได้ทางตอนปลายของลำแม่น้ำ

ชายฝั่งของสเปนไม่ค่อยเว้าแหว่ง และมักจะเป็นหน้าผาสูงชัน ทำให้ไม่เหมาะสำหรับการสร้างท่าเรือ เมืองท่าที่นับว่าสำคัญ ได้แก่ **บาร์เซโลนา มะละกา (Málaga)** และ **คาดิซ (Cadiz)** ทางภาคใต้ มีเมือง **จิบรัลตาร์** เป็นอาณานิคมของอังกฤษ ตั้งอยู่ทางตะวันออกของช่องแคบจิบรัลตาร์ บนคาบสมุทรไอบีเรีย

อ่าวบิสเกย์
ฝรั่งเศส
โครุยา
โอวิเอโด
ซันตานเดอร์
บิลเบา
รัฐอันดอร์รา
อ่าวลิออง
น. เอโบร
บาร์เซโลนา
โอปอร์โต
น. ดูโร
มาดริด
มหาสมุทรแอตแลนติก
โปรตุเกส
น. เตกัส
ลิสบอน
วาเลนเซีย
หมู่เกาะแบลิแอริก
น. กัวดิอานา
ส เ ป น
น. กัวดาลควิเวอร์
คาร์เตเจนา
เซวิล
ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน
อ่าวคาดิซ
เฮเรซ
มะละกา
คาดิซ
แหลมทราฟัลการ์
จิบรัลตาร์ (อังกฤษ)
ช่องแคบจิบรัลตาร์
แอฟริกา

สมุทรที่เรียกชื่อว่า **รอค ออฟ จิบรัลตาร์ (Rock of Gibraltar)** อังกฤษได้ดินแดนนี้มาจากสเปนเมื่อ พ.ศ. ๒๒๔๗ และสร้างฐานทัพเรือเพื่อควบคุมทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

๒. ประเทศโปรตุเกส

โปรตุเกสเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ทางตะวันตกของคาบสมุทรไอบีเรีย มีเนื้อที่ ๙๑,๕๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๙.๖ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ซึ่งนับว่าหนาแน่นกว่าในสเปน เมืองหลวงชื่อ **ลิสบอน (Lisbon)** ตั้งอยู่ที่ปากแม่น้ำเตกัส (Tagus) โปรตุเกสยังมีดินแดนหมู่เกาะในมหาสมุทรแอตแลนติก ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของประเทศด้วย คือ **หมู่เกาะอะซอร์ส (Azores Islands)** และ **หมู่เกาะมาเดียรา (Madeira Islands)**

โปรตุเกส ได้อาศัยการติดต่อทางทะเลเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งสินค้าอยู่มาก มีเมืองท่าที่สำคัญ ๒ เมือง คือ **ลิสบอน** ซึ่งเป็นเมืองหลวง เมือง **โอ-ปอร์โต** เมืองท่าขนส่งเหล้าองุ่น และ เมือง **เซตูบัล (Setúbal)** เมืองท่าขนส่งปลาซาร์ดีน

๓. รัฐอันดอร์รา

รัฐอันดอร์รา **(Andorra)** เป็นรัฐเล็ก ๆ มีเนื้อที่เพียง ๔๙๕ ตารางกิโลเมตร พลเมือง ๑๙,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ตั้งอยู่บนเทือกเขาปีเรนีส ระหว่างพรมแดนประเทศสเปนกับประเทศฝรั่งเศส ลักษณะภูมิประเทศเป็นยอดเขาสูง ๆ ในระดับความสูงระหว่าง ๒,๐๐๐ ถึง ๓,๐๐๐ เมตร และมีหุบเขาแคบ ๆ กั้นอยู่เป็นตอน ๆ พลเมืองส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเลี้ยงวัวและแกะ ปลูกยาสูบและผลไม้บ้างเล็กน้อย

รัฐอันดอร์รา ซึ่งมีการปกครองกึ่งอิสระใต้ความดูแลของฝรั่งเศสและสเปนร่วมกันตั้งแต่ พ.ศ. ๑๘๒๑ มีเมืองหลวงชื่อ **อันดอร์รา ลา เวลลา (Andorra la Vella)**

๔. รัฐโมนาโก

รัฐโมนาโก (**Monaco**) มีเนื้อที่เพียง ๑.๕ ตารางกิโลเมตร (๙๒๕ ไร่) ประชากรประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน อยู่ระหว่างพรมแดนประเทศฝรั่งเศส กับ อิตาลี ริมฝั่งริเวียรา (**Riviera**) ของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เป็นรัฐเอกราช ปกครองตนเองอยู่ใต้ความคุ้มครองของฝรั่งเศส มีเมือง **โมนาโก** เป็นเมืองหลวง และเมือง **มอนตี คาร์โล** (**Monte Carlo**) เป็นศูนย์กลางบ่อนการพนันที่มีชื่อเสียงของโลก

รายได้ของรัฐโมนาโกขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทุก ๆ ปีจะมีผู้เข้ามาพักผ่อนหรือเล่นการพนันมากกว่า ๑ ล้านคน มีทางถนนและทางรถไฟเชื่อมกับเมืองนิซ (**Nice**) ของฝรั่งเศส ซึ่งอยู่ห่างไปทางตะวันตก ๑๕ กิโลเมตร

คาบสมุทรอิตาลี

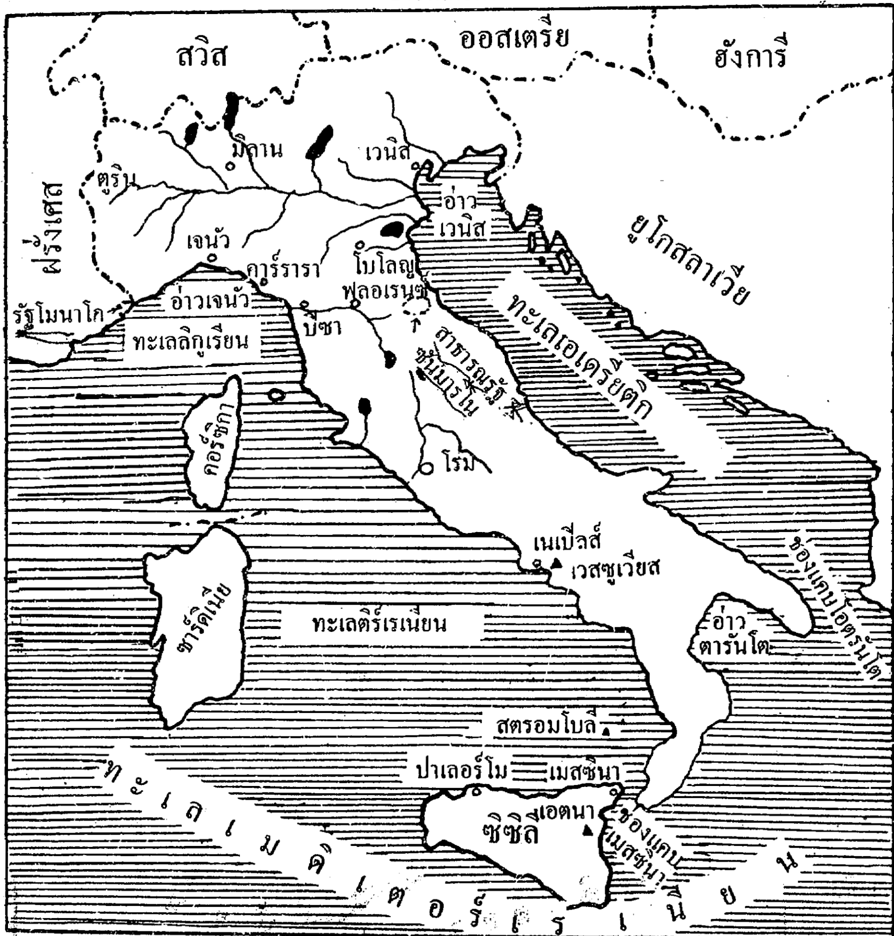

๕. ประเทศอิตาลี

อิตาลีนับเป็นประเทศที่เจริญที่สุดในยุโรปภาคเมดิเตอร์เรเนียน มีเนื้อที่ประมาณครึ่งหนึ่งของประเทศไทย คือ ๓๐๔,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๕๓.๒ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) จัดว่าเป็นประเทศที่มีพลเมืองหนาแน่นที่สุดในยุโรปภาคใต้ เมืองหลวงชื่อ **โรม (Rome)** ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำไตเบอร์ (**Tiber River**) มีประชากร ๒.๖ ล้านคน

อิตาลีมีการติดต่อทางทะเลดีมาก เพราะมีลักษณะเป็นคาบสมุทรยาว มีเมืองท่าตั้งอยู่ตามภาคต่าง ๆ ของคาบสมุทร ที่สำคัญคือ เมือง เจนัว (**Genoa**) ซึ่งมีทางรถไฟผ่านช่องเขาของเทือกเขาแอปเพนไนน์ไปเชื่อมกับเมืองอุตสาห-

ประเทศอิตาลี

กรรมในเขตที่ราบลอมบาร์ดี และเมือง **เนเปิลส์** ซึ่งเป็นเมืองท่าตั้งอยู่ทางตอนกลางของคาบสมุทร

๖. นครรัฐวาติกัน

นครรัฐวาติกัน (**Vatican City State**) เป็นอาณาจักรของสันตะปาปา (**Papal State**) อันมีสันตะปาปาเป็นองค์ประมุข ปกครองเป็นอิสระไม่ขึ้นกับรัฐบาลของอิตาลี ตั้งอยู่ในเขตของกรุงโรม บนฝั่งขวาของแม่น้ำไตเบอร์ มีเนื้อที่เพียง ๒๗๑.๗ ไร่ (๑๐๘.๗ เอเคอร์) พลเมืองประมาณ ๑,๐๐๐ คน ตั้งขึ้นเป็นอิสระ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๒ เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างคริสต์จักรกับอาณาจักร

๗. สาธารณรัฐ ซัน มารีโน

สาธารณรัฐซัน มารีโน (**San Marino**) เป็นรัฐเล็ก ๆ ตั้งอยู่ในเขตภูเขาติตาโน (**Titano**) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาแอปเพนไนน์ใกล้กับฝั่งทะเลเอเดรียติก มีเนื้อที่ ๙๘ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๘,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) มีเมืองหลวงชื่อเดียวกัน

รัฐนี้มีการปกครองระบอบสาธารณรัฐ ได้ชื่อว่าเป็น **สาธารณรัฐที่เล็กที่สุดและเก่าที่สุดของโลก** ตั้งขึ้นตั้งแต่ประมาณปีพุทธศักราช ๘๙๓ พลเมืองส่วนใหญ่มีอาชีพทางปลูกองุ่น เลี้ยงไหม วัว และแกะ และมีรายได้จากการผลิตแสตมป์ออกจำหน่าย

๘. ประเทศกรีซ

ประเทศกรีซ (**Greece**) ตั้งอยู่ทางใต้สุดของคาบสมุทรบอลข่าน มีเนื้อที่ ๑๓๒,๖๐๐ ตารางกิโลเมตร (ประมาณ ¼ ของประเทศไทย) ประชากร ๘.๘ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **อะเธนส์** (**Athens**) เป็นประเทศเดียวในยุโรปภาคใต้ที่มีกษัตริย์เป็นประมุขของประเทศ*

กรีซยังล้าหลังมากในด้านการคมนาคมทางรถไฟ มีทางรถไฟยาวประมาณ ๒,๖๐๐ กิโลเมตร เชื่อมเมืองอะเธนส์กับภาคอื่นๆ ของประเทศ ส่วนการคมนาคมทางทะเล มีเมือง**ซาโลนิกา** (**Salonika**) และ**ปาแตรซ** (**Patras**) เป็นเมืองท่าสำคัญ

* กษัตริย์ของกรีซองค์ปัจจุบันเสด็จไปประทับนอกประเทศตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๐ เพราะขัดแย้งทางการเมืองกับคณะทหาร แต่ยังคงดำรงตำแหน่งกษัตริย์อยู่

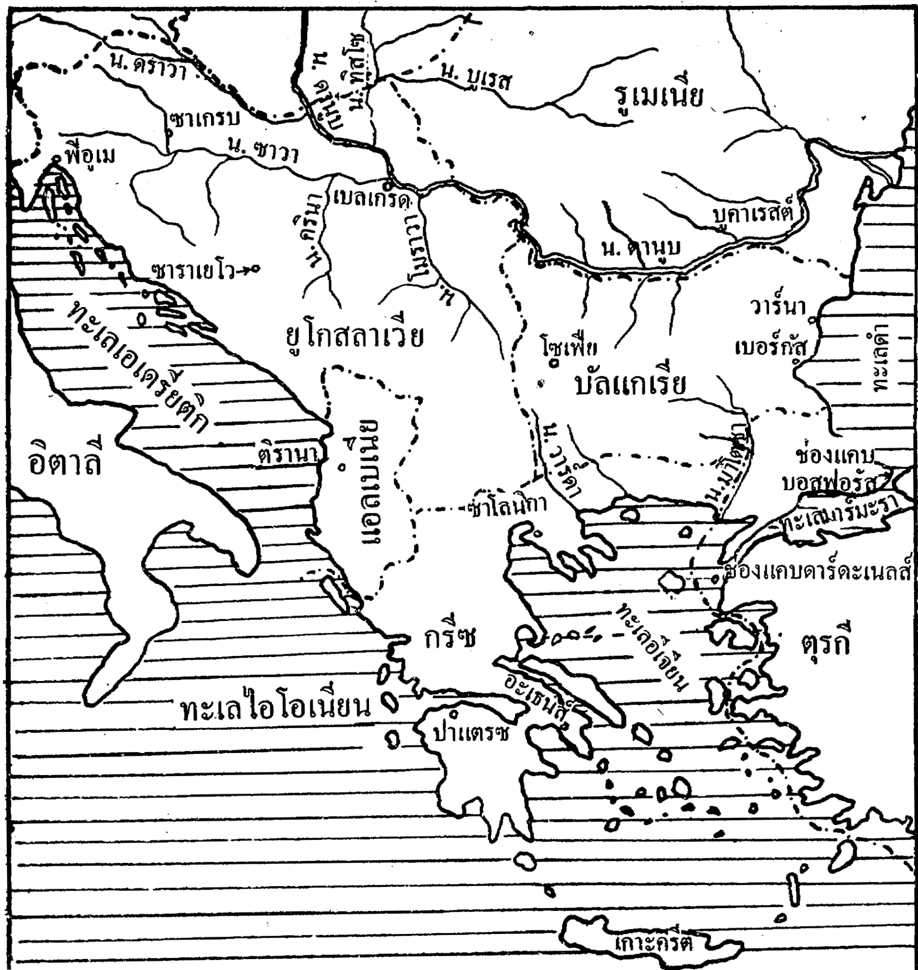

คาบสมุทรบอลข่าน

๘. ประเทศแอลเบเนีย

แอลเบเนียมีเนื้อที่ ๒๘,๗๕๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒.๑ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ ติรานา (Tirana) พลเมืองส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม (อิสลาม ๖๕ % กรีกออร์ธอดอกส์ ๒๓ %) ผิดกับประเทศอื่นๆ ในคาบสมุทรบอลข่าน ซึ่งส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ นิกายกรีกออร์ธอดอกส์ (Greek Orthodox)

แอลเบเนีย มีทางรถไฟสายสั้นๆ เพียงสายเดียว (ยาว ๑๓๐ กิโลเมตร) เชื่อมเมืองหลวงติรานา กับเมืองท่า ดูรัสโซ (Durazzo) ชายฝั่งทะเลเอเดรียติก

ประเทศในคาบสมุทรบอลข่าน

๑๐. ประเทศยูโกสลาเวีย

ยูโกสลาเวีย (Yugoslavia) เป็นประเทศใหญ่ที่สุดในคาบสมุทรบอลข่าน มีเนื้อที่ประมาณครึ่งหนึ่งของประเทศไทย (๒๕๕,๖๐๐ ตารางกิโลเมตร) ประชากร ๒๐.๔ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เป็นประเทศที่เพิ่งตั้งขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง โดยรวมอาณาจักรเล็ก ๆ ที่เคยอยู่ใต้การปกครองของอาณาจักรออสเตรีย–ฮังการี เข้าด้วยกัน พลเมืองจึงมีแตกต่างกันหลายชาติหลายภาษา ส่วนใหญ่เป็นชาวเซอร์เบียน (Serbian) แต่ก็มีกลุ่มอื่น ๆ อีกมาก อย่างเช่นชาวโครท (Croat) ชาวสโลวีน (Slovene) และชาวแมสซาโดเนียน (Macadonian) เมืองหลวงชื่อ เบลเกรด (Belgrade) ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำดานูบ พลเมือง ๕๘๕,๐๐๐ คน

ยูโกสลาเวีย มีทางรถไฟสายยาว ๓ สายภายในประเทศ สายหนึ่งเชื่อมเมืองเบลเกรดกับเมืองท่าฟีอูเม (Fiume) ที่ชายฝั่งทะเลเอเดรียติก อีกสองสายเชื่อมเบลเกรดกับบูดาเปสต์ เมืองหลวงของฮังการี และโซเฟีย เมืองหลวงของบัลแกเรีย ส่วนการคมนาคมทางน้ำ ได้อาศัยแม่น้ำดานูบซึ่งไหลออกทะเลดำ และการขนส่งทางทะเลโดยผ่านเมืองท่า ฟีอูเม (Fiume) กับเมืองท่าดูบรอฟนิก (Dubrovnik) บนชายฝั่งทะเลเอเดรียติก

๑๑. ประเทศบัลแกเรีย

บัลแกเรีย ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกของคาบสมุทรบอลข่าน มีเนื้อที่ ๑๑๐,๘๕๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๘.๔ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ โซเฟีย (Sofia) ตั้งอยู่ทางตะวันตกของประเทศ พลเมือง ๘๒๕,๐๐๐ คน

มีเมืองท่า ๒ เมืองบนฝั่งทะเลดำ คือ เมือง **วาร์นา** (Varna) และเมือง**เบอร์กัส** (Burgas)

๑๒. ประเทศมอลตา

มีเนื้อที่ ๓๑๖ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๓๒๓,๐๐๐ คน เมืองหลวงชื่อ**วัลเล็ตตา** (Valletta) เป็นเกาะในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ทางตอนใต้ของเกาะซิซิลี เดิมเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ได้รับเอกราชเมื่อ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๗

ยุโรปกลางและตะวันออก

๑. **ที่ตั้ง อาณาเขต และขนาด** เนื่องจากดินแดนที่เรียกกันว่ายุโรปภาคกลางและยุโรปภาคตะวันออกนั้น มักจะเรียกเหลื่อมล้ำกัน ไม่มีการแบ่งที่แน่นอน ฉะนั้นจึงนำมาอธิบายรวมกันเป็นภูมิภาคเดียวในที่นี้

ยุโรปกลางและตะวันออก ได้แก่ดินแดนประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป ที่ไม่ได้จัดอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น ประกอบด้วยประเทศต่าง ๆ ๙ ประเทศ คือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมัน โปแลนด์ สวิส ออสเตรีย ลิคเตนสไตน์ เชโกสโลวะเกีย ฮังการีและรูเมเนีย สำหรับประเทศสหภาพโซเวียตนั้นความจริงก็มีดินแดนกว้างใหญ่อยู่ในยุโรปตะวันออก แต่เนื่องจากรวมดินแดนส่วนที่อยู่ในทวีปเอเชียด้วย จึงนำไปแยก

อธิบายเป็นอีกภูมิภาคหนึ่งโดยเฉพาะต่างหาก จากยุโรปกลาง และตะวันออก

๒. **ลักษณะภูมิประเทศ** ทางภาคใต้ของภูมิภาคนี้มีลักษณะเป็นเทือกภูเขาและที่ราบสูง และพื้นที่ค่อย ๆ ลาดต่ำลงสู่ทะเลบอลติก ทางด้านทิศเหนือในประเทศสวิสและออสเตรีย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเทือกภูเขาแอลป์ ส่วนในประเทศเชโกสโลวะเกีย และประเทศรูเมเนีย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเทือกภูเขาคาร์เปเธียน ทางภาคกลางและภาคใต้ของเยอรมนี และทางภาคใต้ของประเทศโปแลนด์ พื้นที่ส่วนใหญ่ก็เป็นที่สูงเช่นเดียวกัน มีเฉพาะดินแดนชายฝั่งทะเลบอลติกในภาคเหนือของเยอรมนีและโปแลนด์ ที่เป็นที่ราบใหญ่

แม่น้ำสายสำคัญ ๆ ของทวีปยุโรป โดยมากอยู่ในภูมิภาคนี้ ได้แก่แม่น้ำไรน์ แม่น้ำเอลเบ แม่น้ำโอเดอร์ และแม่น้ำดานูบ

เทือกภูเขาแอลป์ ซึ่งมีทิศทางจากตะวันตกไปตะวันออกมีความสูงมาก แต่ก็มีช่องเขาหลายแห่งที่ช่วยให้การคมนาคมติดต่อเป็นไปโดยง่ายขึ้น ช่องเขาเหล่านี้ในปัจจุบันมีเส้นทางรถไฟหรือทางรถยนต์ตัดผ่านเข้าไป และเป็นเส้นทางติดต่อระหว่างยุโรปภาคกลางกับยุโรปภาคใต้ ที่มีชื่อสำคัญได้แก่

๑. ช่องเขาเกรต เซนต์ เบอร์นาร์ด (Great Saint Bernard) หรือ กรางด์ แซงต์ เบอร์นาร์ด (Grand Saint Bernard) อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ๒,๔๗๒ เมตร มีทางถนนตัดผ่านจากเมืองมาร์ตินยี-วิลล์ (Martingy-Ville) ในสวิสไปเชื่อมกับเมืองเอออสตา (Aosta) ในอิตาลี มีชื่อเสียงจากการที่พระนิกายออกุสติเนียน (Augustinian) เลี้ยงสุนัขพันธุ์ เซนต์ เบอร์นาร์ด ไว้ช่วยชีวิตนักเดินทางที่ผ่านไปในช่องเขานี้

๒. ช่องซิมปลอน หรือแซงปลอง (Simplon) อยู่ในระดับความสูง ๑,๙๗๗ เมตร มีทางรถไฟลอดอุโมงค์ยาว ๒๐ กิโลเมตร เชื่อมเมืองบริก (Brig) ในสวิส กับเมืองอิเซลล์ (Iselle) ในอิตาลี จัดว่าเป็นอุโมงค์รถไฟที่ยาวที่สุดของโลก

๓. ช่องเซนต์ กอตเธอร์ด (Saint Gotthard) หรือแซงต์ กอธาร์ มีระดับความสูง ๒,๐๘๐ เมตร มีอุโมงค์รถไฟยาว ๑๕ กิโลเมตร เชื่อมเมืองเกอเชเนน

(Göschenen) กับ **เมืองไอรอโล (Airolo) ในสวิส**

๔. ช่องเขาเบรนเนอร์ **(Brenner)** อยู่ในระดับความสูง ๑,๗๗๐ เมตร มีทางรถไฟยาว ๑๐ กิโลเมตร เชื่อมเมืองบลูเดนซ์ **(Bludenz)** กับเมืองลานเดค **(Landeck)** ทางภาคตะวันตกของออสเตรีย

๓. **ลักษณะภูมิอากาศ** ยุโรปกลางและตะวันออกมีภูมิอากาศ ๒ ประเภท คือ แบบภาคพื้นสมุทรชายฝั่งตะวันตก และแบบชื้นภาคพื้นทวีป ทางซีกด้านตะวันตกของภูมิภาคมีภูมิอากาศแบบแรก เนื่องจากอยู่ใกล้กับชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติก ได้รับอิทธิพลจากพื้นน้ำอยู่มาก แต่ทางซีกด้านตะวันออกเป็นอากาศแบบภาคพื้นทวีป ซึ่งมีความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่างฤดูร้อนกับฤดูหนาวมากขึ้น

๔. **ทรัพยากรและอาชีพ**

ก. **การกสิกรรม** ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปกลางและตะวันออกส่วนใหญ่เลี้ยงตัวเองได้ทางด้านกสิกรรม และบางประเทศก็มีผลิตผลทางการเกษตรส่งออกจำหน่ายเป็นสินค้าออกด้วย ในเยอรมนีและโปแลนด์ มีการปลูกข้าวสาลี ข้าวบาเลย์ มันฝรั่ง และหัวผักกาดหวาน ในเขตที่ราบภาคเหนือ และปลูกยาสูบ ผลไม้ องุ่น ตามที่ราบหุบเขาในเขตที่ราบสูงภาคใต้ ในสวิส ออสเตรีย และเชโกสโลวะเกีย ก็มีการปลูกองุ่น ข้าวสาลี มันฝรั่ง อยู่ตามที่ราบหุบเขา แม้ว่าจะมีเนื้อที่เพาะปลูกไม่มากนัก เนื่องจากเป็นเทือกภูเขาสูงอยู่โดยทั่ว ๆ ไป ส่วนในประเทศฮังการีและรูเมเนียนั้น การกสิกรรมเป็นอาชีพสำคัญของพลเมือง และมีเนื้อที่เพาะปลูกประมาณ ๗๐–๘๐% ของเนื้อที่ประเทศ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ปลูกพืชต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวสาลี ข้าวโพด และยาสูบ และยาสูบ

ข. **การเลี้ยงสัตว์** ในเยอรมนี และสวิส การเลี้ยงสัตว์เจริญก้าวหน้ามาก ทำกันโดยถูกต้องตามหลักวิชา เลี้ยงวัวเนื้อ วัวนม หมู และเป็ด ไก่ เป็นจำนวนมาก ในสวิสนั้นการเลี้ยงวัวนมเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้มาก และเลี้ยงกันทั้งตามที่ราบและบนภูเขาสูง ในระหว่างฤดูร้อน เจ้าของปศุสัตว์จะนำสัตว์เลี้ยงขึ้นไปกินหญ้าที่ขึ้นงอกงามอยู่บนลาดเขา และในฤดูหนาวก็จะนำลงมาเลี้ยงตามที่ราบหุบเขาเบื้องล่าง นอกจากในเยอรมนีและสวิสแล้ว ประเทศ

อื่น ๆ ในยุโรปกลางและตะวันออกก็มีการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพสำคัญ แต่ไม่ค่อยจะทำอย่างถูกต้องตามหลักวิชามากนัก และเลี้ยงกันในคอกสัตว์ขนาดเล็ก

ค. **การขุดแร่** ภูมิภาคนี้มีแร่ธาตุอยู่มาก โดยเฉพาะ **แร่ถ่านหิน** ประเทศเยอรมันตะวันตก เยอรมันตะวันออก โปแลนด์ และเชโกสโลวะเกีย ขุดถ่านหินได้รวมกันถึง ๖๘% ของที่ขุดได้ในทวีปยุโรป หรือ ๒๕% ของที่ขุดได้ในโลก โดยเฉพาะเยอรมันตะวันตกและเยอรมันตะวันออกนั้น ขุดถ่านหินได้มากเป็นอันดับที่หนึ่งและที่สองในทวีป ถ้าไม่นับโซเวียตรุสเซีย แหล่งถ่านหินที่สำคัญในยุโรปกลางและตะวันออก มีดังนี้คือ

๑. ลุ่มแม่น้ำรูห์ (Ruhr) ในเยอรมันตะวันตก

๒. แคว้นซาร์ (Saar) ในเยอรมันตะวันตก

๓. แคว้นแซกโซนี (Saxony) ทางภาคใต้ของเยอรมันตะวันออก

๔. แคว้นอัปเปอร์ไซลีเซีย (Upper Silesia) ในโปแลนด์และเชโกสโลวะเกีย

นอกจากถ่านหิน ยังมีแร่อย่างอื่น ๆ ที่ขุดได้เป็นจำนวนมากในยุโรปกลางและตะวันออก ได้แก่ **แร่โปแตช** ซึ่งมีอยู่มากที่เมืองสตัสฟูร์ต (Stassfurt) ในเยอรมันตะวันออก **แร่เหล็ก** ในโปแลนด์และออสเตรีย **แร่ตะกั่วและสังกะสี** ในเยอรมันตะวันออก ออสเตรีย และเชโกสโลวะเกีย และ **แร่น้ำมันปิโตรเลียม** ในรูเมเนีย

ง. **อุตสาหกรรม** ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปภาคกลางและตะวันออก มีอุตสาหกรรมผลิตสินค้าต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก แหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในย่านถ่านหิน ยกเว้นในประเทศสวิสและออสเตรีย ที่อาศัยไฟฟ้าจากพลังน้ำมาใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมแทนถ่านหิน

ในเยอรมันตะวันตกมีอุตสาหกรรมต่อเรือที่เมืองฮัมบูร์ก ถลุงเหล็ก และทำเหล็กกล้าที่เมือง เอสเซน (Essen) และโบคุม (Bochum) ผลิตเครื่องมือเหล็กกล้าที่เมืองโซลิงเกน (Solingen) ผลิตรถยนต์ที่เมืองสตุตการ์ต (Stuttgart) ในเยอรมันตะวันออกมีศูนย์กลางอุตสาหกรรมที่เมืองไลป์ซิก (Leipzig) ซึ่งมี

โรงงานอุตสาหกรรมเคมีต่าง ๆ และเมืองเคมนิตส์ (Chemnitz) ซึ่งมีชื่อทางอุตสาหกรรมทอผ้า ประเทศสวิสก็มีชื่อทางด้านอุตสาหกรรมเช่นเดียวกัน มีศูนย์กลางอุตสาหกรรมอยู่ที่เมือง ซูริค (Zurich) และ เจนีวา (Geneva) โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมผลิตนาฬิกา ซึ่งทำรายได้เป็นสินค้าออกสำคัญที่สุดของประเทศ มีศูนย์กลางที่เมืองลาโชส์ เดอ ฟองด์ (La Chaux de Fonds) และเมือง เบียล (Biel) ในเขตเทือกภูเขายูรา (Jura) ทางภาคตะวันตกของประเทศ

ประเทศโปแลนด์ เชโกสโลวะเกีย และออสเตรีย มีอุตสาหกรรมถลุงแร่ อุตสาหกรรมเครื่องแก้ว ทอผ้าและพรมขนสัตว์ มีเมืองอุตสาหกรรมสำคัญ เช่น เบรสเลา (Breslau) และซอสโนวิเอซ (Sosnowiec) ในโปแลนด์ ปราก (Prague) และมอราฟสกา ออสตราวา (Moravska Ostrava) ในเชโกสโลวะเกีย และเมืองบรีเกนซ์ (Bregenz) ในออสเตรีย

ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปกลางและตะวันออก

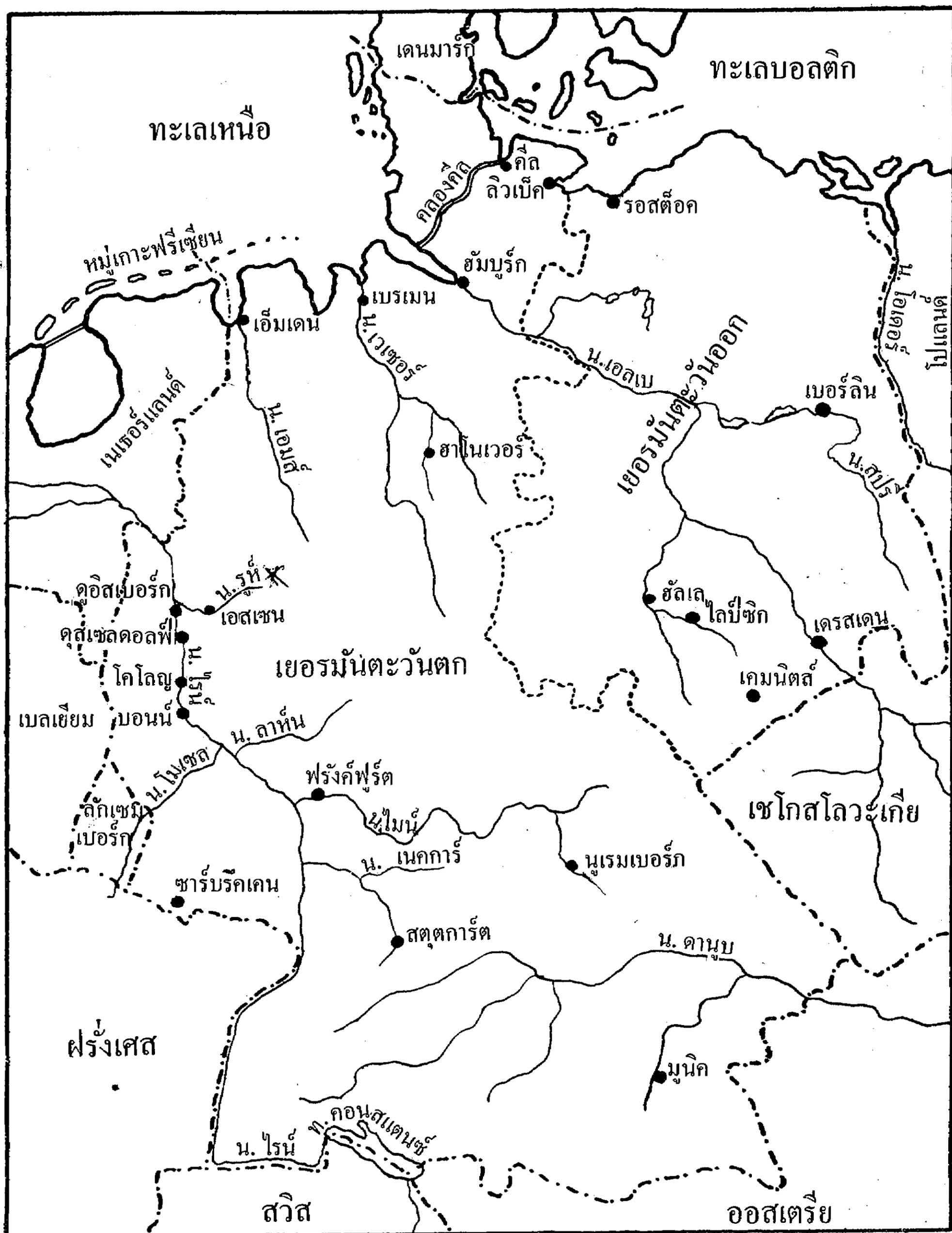
๑. ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน หรือ เยอรมันตะวันตก มีเนื้อที่ ๒๔๕,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๕๘.๗ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อบอนน์ (Bonn) ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำไรน์ เมืองท่าสำคัญคือเมือง ฮัมบูร์ก (Hamburg) ตั้งอยู่ที่ปากแม่น้ำเอลเบ และเมืองเบรเมน (Bremen) ที่ปากแม่น้ำเวเซอร์ ทั้งสองเมืองอยู่ติดต่อกับ มหาสมุทร แอตแลนติก

การแบ่งเขตยึดครองเยอรมันระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๘–๒๔๙๕

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ตั้งขึ้นเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๙๒ ภาย

ประเทศเยอรมนี

หลังจากที่เยอรมนีแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง และถูกแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน ใต้การยึดครองของฝ่ายสัมพันธมิตร ซึ่งส่วนที่อยู่ใต้การยึดครองของอังกฤษ ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา ได้ร่วมกันก่อตั้งเป็นประเทศนี้ขึ้น ในขณะที่ส่วนที่อยู่ใต้การยึดครองของสหภาพโซเวียต ก็ได้จัดตั้งขึ้นเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมัน หรือเยอรมันตะวันออก แยกออกจากกันเป็น ๒ ประเทศ

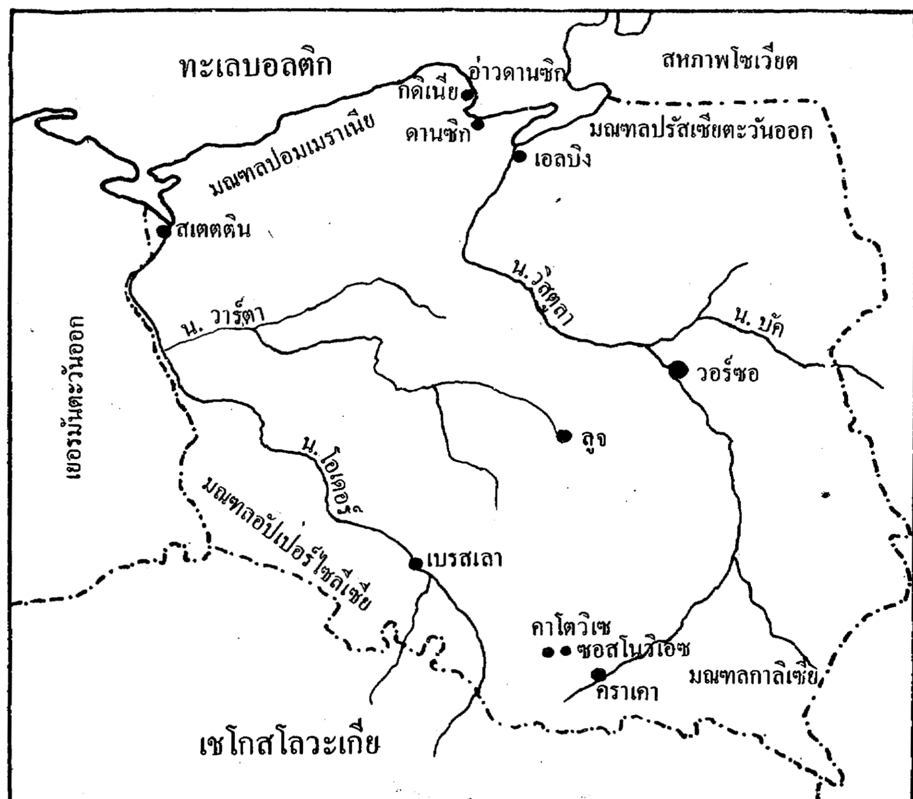
๒. ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมัน

มีเนื้อที่ ๑๐๖,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๗.๑ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) มีเบอร์ลินตะวันออก เป็นเมืองหลวง (เบอร์ลินตะวันตกเป็นดินแดนของเยอรมันตะวันตก)

๓. ประเทศโปแลนด์

มีเนื้อที่ ๓๑๐,๘๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๓๒.๖ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **วอร์ซอ (Warsaw)** ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำ วิสตูลา

ประเทศโปแลนด์

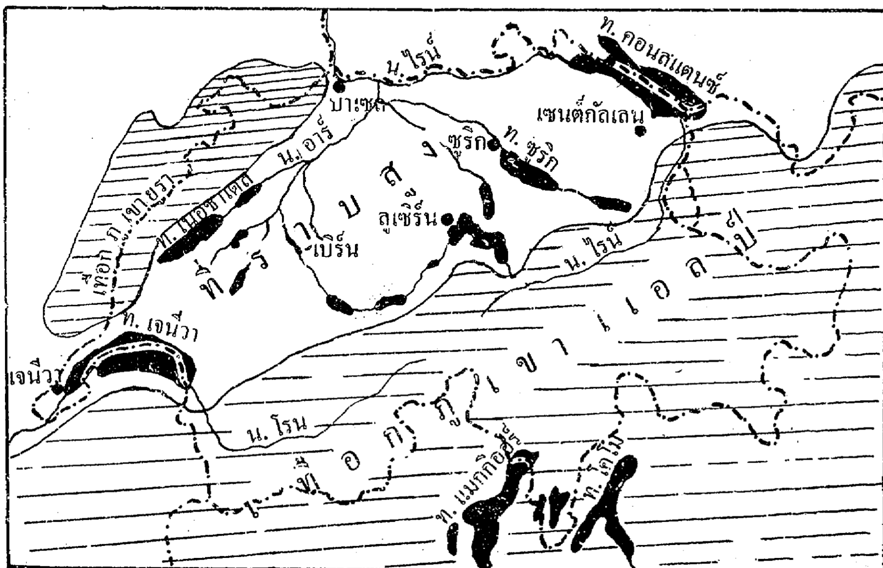
โปแลนด์มีทางรถไฟติดต่อกับเยอรมันตะวันออก เชโกสโลวะเกีย และสหภาพโซเวียต โดยมีกรุงวอร์ซอเป็นศูนย์กลาง สำหรับการค้าต่างประเทศ มีเมือง **เซซิน** (Szcze-cin) หรือสเตตติน (Stettin) ที่ปากแม่น้ำโอเดอร์และเมือง **กดิเนีย** (Gdynia) ที่ชายฝั่งอ่าวดานซิก เป็นเมืองท่าสำคัญ

๔. ประเทศสวิส

สวิสเป็นประเทศขนาดเล็ก มีเนื้อที่ ๔๑,๒๐๐ ตารางกิโลเมตร (เล็กกว่าประเทศไทยประมาณ ๑๐ เท่า) ประชากร ๖.๒ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เป็นประเทศที่เจริญในทางเศรษฐกิจมาก แม้ว่าจะมีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่สูง พลเมืองชาวสวิสพูดภาษาต่างกันมาก และมีภาษาที่ใช้เป็นทางการถึง ๔ ภาษา คือ **ภาษาเยอรมัน** ซึ่งมีผู้ใช้ประมาณ ๗๒ % จากพลเมืองทั้งหมด ส่วนใหญ่อยู่ทางภาคเหนือและภาคตะวันออก **ภาษาฝรั่งเศส** มีผู้ใช้ประมาณ ๒๑% อยู่ทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ **ภาษาอิตาเลียน** มีผู้ใช้ประมาณ ๖ % อยู่ทางภาคใต้ และ **ภาษาโรมานช์** (Romansch) ซึ่งสืบมาจากภาษาละติน มีผู้ใช้ประมาณ ๑% อยู่ในเขตภาคตะวันออกของเทือกภูเขาแอลป์

เมืองหลวงของสวิส ชื่อ **เบอร์น** (Bern) ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำอาร์ (Aare) เป็นเมืองเล็ก ๆ มีพลเมือง ๑๖๖,๘๐๐ คน

ประเทศสวิส

โดยที่สวิสตั้งอยู่ในภาคกลางของทวีปยุโรประหว่างประเทศสำคัญ ๓ ประเทศ คือ เยอรมนี ฝรั่งเศส และอิตาลี ทำให้มีความสำคัญในด้านการคมนาคมระหว่างประเทศ และจะเห็นได้ว่าทางรถไฟสายเชื่อมภาคตะวันตกกับตะวันออกและภาคเหนือกับภาคใต้ของทวีปยุโรปผ่านเข้ามาในเขตของสวิส แม้ว่าทางรถไฟภายในประเทศจะมีไม่หนาแน่นนัก เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา แต่สวิสก็นับว่าก้าวหน้ามากในด้านการขนส่งทางถนนและทางรถไฟ มีไฟฟ้าจากพลังน้ำเป็นจำนวนมากที่สามารถนำมาใช้กับรถจักรได้

ส่วนการคมนาคมทางน้ำ มีแม่น้ำไรน์สายเดียวที่ใช้เป็นเส้นทางติดต่อและใช้เดินเรือได้ตั้งแต่เมืองบาเซลเข้าไปในเขตประเทศเยอรมนี

๕. ประเทศออสเตรีย

มีเนื้อที่ ๘๓,๙๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๗.๔ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ เวียนนา (Vienna) ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำดานูบ

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง ออสเตรียถูกแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน และอยู่ใต้การยึดครองของฝ่ายสัมพันธมิตร เช่นเดียวกับเยอรมนี จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๔๙๘ จึงได้รับอิสรภาพ และรวมกันเป็นประเทศเดียว

ประเทศออสเตรีย

ออสเตรียมีแม่น้ำดานูบ เป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำ แต่ก็ใช้ประโยชน์ได้น้อย เพราะแม่น้ำสายนี้ไหลไปลงทะเลดำ ซึ่งอยู่นอกเส้นทางค้า ส่วนทางรถไฟนั้น มีเวียนนาเป็นศูนย์กลางเชื่อมกับทางรถไฟของประเทศใกล้เคียง เช่น สวิส เยอรมนี เชโกสโลวะเกีย

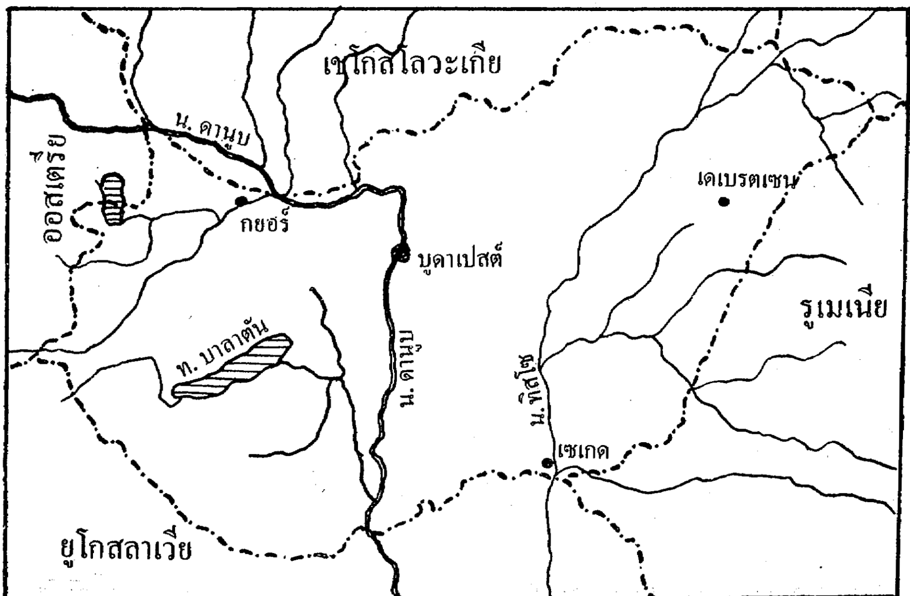
๖. รัฐลิคเตนสไตน์

รัฐลิคเตนสไตน์ (**Liechtenstein**) เป็นอาณาจักรเล็ก ๆ ปกครองตนเองเป็นอิสระ อยู่ระหว่างประเทศสวิส กับ ประเทศออสเตรีย มีเนื้อที่เพียง ๑๖๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒๑,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) มีเมืองหลวงชื่อ **วาดุซ** (**Vaduz**) ปลูกข้าวโพด องุ่น ผลไม้ และมีอุตสาหกรรมทอผ้าฝ้าย เครื่องหนังสัตว์ และเครื่องปั้นดินเผา

๗. ประเทศฮังการี

ฮังการีมีเนื้อที่ ๙๓,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๐.๓ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **บูดาเปสต์** (**Budapest**) ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำดานูบ

ประเทศฮังการี

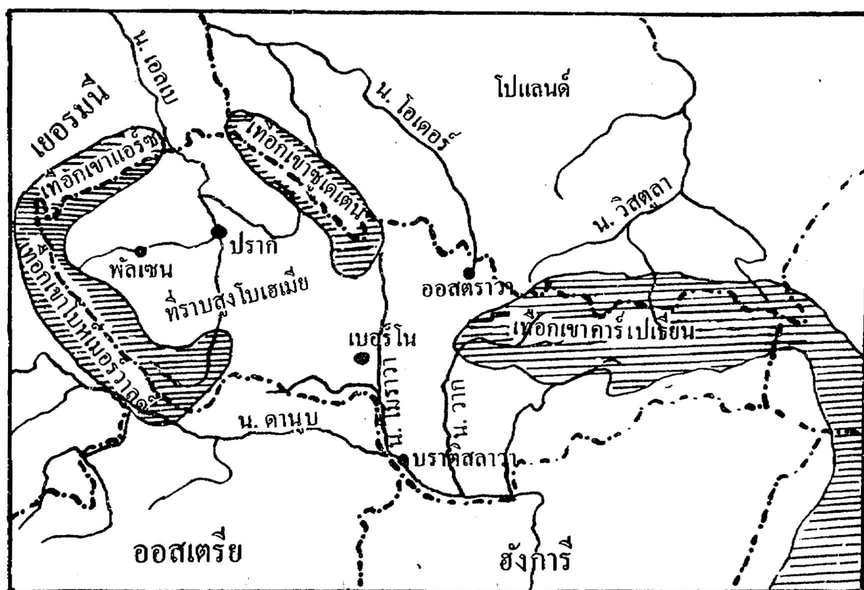
พลเมืองส่วนใหญ่ของฮังการีเป็นพวก **แมกยาร์ (Magyar)** ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากเผ่ามองโกเลียน นอกจากนี้ก็มีพวก **เยอรมัน** และ **สลาฟ**

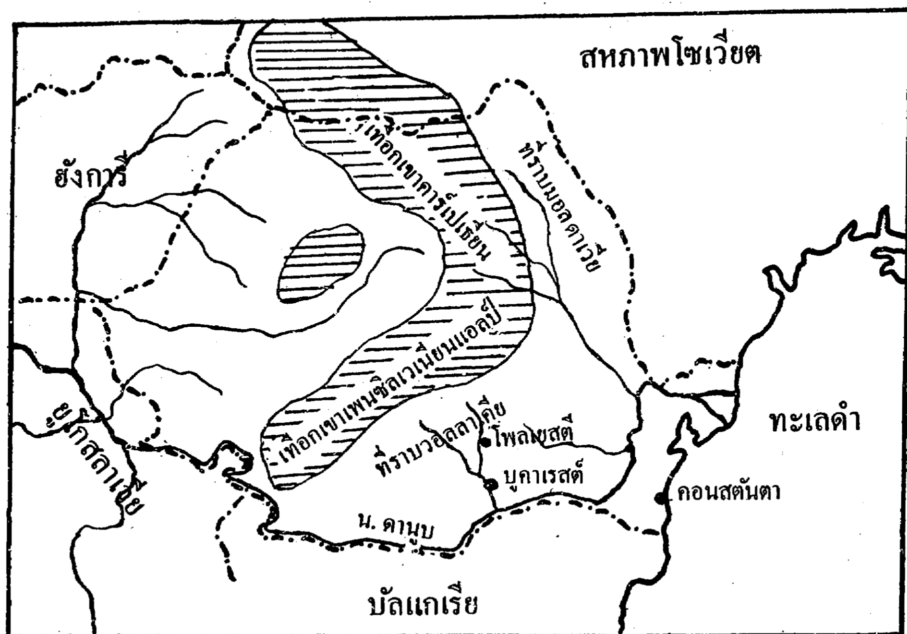
๘. ประเทศเชโกสโลวะเกีย

เชโกสโลวะเกีย (**Czechoslovakia**) เป็นประเทศที่พึ่งเกิดขึ้นใหม่หลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง (พ.ศ. ๒๔๖๑) โดยได้รับแบ่งดินแดนมาจากจักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการี มีเนื้อที่ ๑๒๖,๙๐๐ ตารางกิโลเมตร พลเมือง ๑๔.๔ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ ปราก (**Prague**) ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำวัลตาวา (**Valtava**)

เชโกสโลวะเกีย มีเส้นทางรถไฟ เชื่อมยุโรปตะวันตกกับยุโรปตะวันออก โดยมีกรุงปรากเป็นศูนย์กลาง นอกจากนี้โดยอาศัยลำแม่น้ำเอลเบ และโอเดอร์ ก็สามารถติดต่อกับทะเลเหนือ และทะเลบอลติก และลำแม่น้ำดานูบไปติดต่อกับทะเลดำได้โดยสะดวกด้วย

ประเทศเชโกสโลวะเกีย

ประเทศรูเมเนีย

๕. ประเทศรูเมเนีย

รูเมเนีย (Rumania) มีเนื้อที่เท่า ๆ กับสหราชอาณาจักร คือ ประมาณ ๒๓๗,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒๐ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ บูคาเรสต์ (Bucharest) ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำดานูบ

รูเมเนียส่วนใหญ่ได้อาศัยลำแม่น้ำดานูบเป็นเส้นทางติดต่อ และมีเมืองท่าบนชายฝั่งทะเลดำ คือ เมือง **คอนสตันตา** (Constanta)

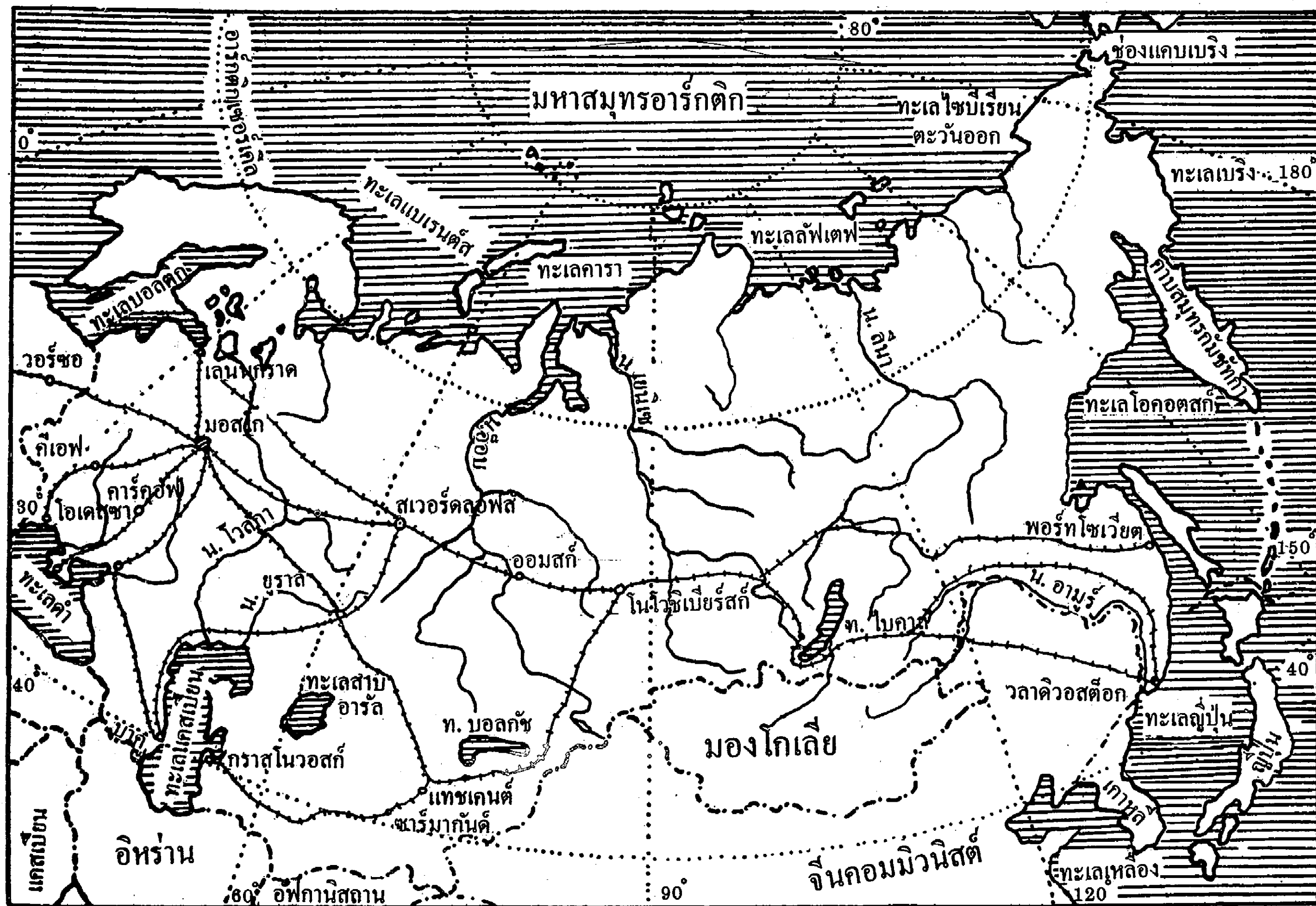
สหภาพโซเวียต

๑. **ที่ตั้งอาณาเขตและขนาด** สหภาพโซเวียต (Soviet Union) เป็นชื่อย่อมาจากคำเต็มว่า สหภาพสาธารณรัฐโซเวียต โซเชียลิสต์ (Union of Soviet Socialist Republics) เป็นประเทศที่มีเนื้อที่กว้างใหญ่ ประมาณ ๔๒% ของเนื้อที่ทวีปยุโรป และอีก ๔๓% ของเนื้อที่ทวีปเอเชีย คือมีเนื้อที่ถึง ๒๒,๒๗๕,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร (๑/๗ ของเนื้อที่ทวีปต่าง ๆ รวมกัน) จัดว่าเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของโลก มีประชากร ๒๔๐ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ มอสโก (Moscow)

สหภาพโซเวียต ตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๖๕ โดยเริ่มแรกมีเพียง ๔ สาธารณรัฐมารวมกัน แต่ปัจจุบันมีสาธารณรัฐทั้งหมด ๑๕ สาธารณรัฐ สาธารณรัฐที่ใหญ่ที่สุดเรียกชื่อว่า สหพันธ์สาธารณรัฐโซเวียต โซเชียลิสต์ รุสเซีย (Russian Soviet Federated Socialist Republic) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า โซเวียตรุสเซีย (Soviet Russia) ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ ๗๒% ของเนื้อที่ประเทศ เป็นดินแดนส่วนที่เป็นรุสเซียแท้ ๆ ก่อนที่จะตั้งขึ้นเป็นสหภาพ สาธารณรัฐที่เพิ่มขึ้นใหม่นี้ส่วนมากเกิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อสหภาพโซเวียตผนวกดินแดนของประเทศต่าง ๆ เข้ามาอยู่ใต้อำนาจ พลเมืองของสหภาพจึงมีเชื้อชาติและภาษาแตกต่างกันมาก

๒. **ลักษณะภูมิประเทศ** ภูมิประเทศของสหภาพโซเวียต ส่วนที่อยู่ในยุโรปนั้นเป็นที่ราบเกือบทั้งหมด นอกจากเทือกภูเขาคอเคซัส ซึ่งอยู่ระหว่างทะเลดำกับทะเลสาบแคสเปียน และเทือกภูเขายูราล ทางตะวันออกสุดของยุโรปติดต่อกับเอเชีย ทางตอนกลางของที่ราบใหญ่นี้มีลักษณะเป็นที่ราบสูงเตี้ย ๆ เรียกว่า ภูเขาวัลได (Valdai Hills) มีความสูงระหว่าง ๑๘๐—๓๐๐ เมตร เป็นต้นน้ำของแม่น้ำหลายสาย ได้แก่ แม่น้ำโวลกา ดวินา และดนีปเปอร์ เป็นต้น

ส่วนในทวีปเอเชีย ลักษณะภูมิประเทศของสหภาพโซเวียตส่วนใหญ่เป็นที่สูง มีที่ราบใหญ่อยู่ ๒ ตอน คือ ทางภาคตะวันตกและภาคเหนือของไซบีเรียตอนหนึ่ง และที่ราบรอบ ๆ ทะเลสาบอารัล (Aral Sea) อีกตอนหนึ่ง นอกจากที่ราบใหญ่ ๒ แห่งที่กล่าวมานี้แล้ว ล้วนเป็นภูเขาและที่ราบสูงทั้งสิ้น อย่างเช่นในสาธารณรัฐโซเวียต โซเชียลิสต์ เคอร์กิเซีย (Kirgiz Soviet Socialist Republic) และสาธารณรัฐโซเวียต โซเชียลิสต์ ทาจิกีสถาน (Tadzhik Soviet Socialist Republic) ซึ่งอยู่ติดกับพรมแดนประเทศอัฟกานิสถาน และแคว้นซินเกียงของจีน มีเทือกภูเขาเทียนชาน และที่ราบสูงปามีร์นอต (Pamir Knot) ตั้งอยู่ เป็นเขตที่สูงที่สุดของดินแดนสหภาพโซเวียต มียอดเขาสูงเกินกว่า ๗,๐๐๐ เมตร หลายยอด ทางภาคตะวันออกของไซบีเรียก็มีเทือกภูเขาอยู่มาก

ประเทศสหภาพโซเวียต

มายเช่นเดียวกัน ได้แก่เทือกภูเขาเวอร์โคยันสก์ (Verkhoyansk Range) เทือกภูเขาเชอร์สกี (Cherski Range) เทือกภูเขาโกลิมา (Kolima Range) และเทือกภูเขาสตาโนวอย (Stanovoi Range)

สหภาพโซเวียตมีแม่น้ำใหญ่ๆ อยู่หลายสาย ที่สำคัญได้แก่ แม่น้ำโวลกา ไหลลงทะเลแคสเบียน แม่น้ำอ็อบ แม่น้ำเยนิเซ และแม่น้ำลีนา ไหลลงมหาสมุทรอาร์กติก และแม่น้ำอามูร์ ไหลลงทะเลโอคอตสก์ มีทะเลสาบขนาดใหญ่ ได้แก่ ทะเลสาบแคสเบียน (Caspian Sea) เป็นทะเลสาบที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของโลก มีเนื้อที่ ๔๓๗,๗๐๐ ตารางกิโลเมตร ทะเลสาบอารัล (Aral Sea) ทะเลสาบบอลกัช (Lake Balkhash) และทะเลสาบไบคาล (Lake Baikal)

๓. **ลักษณะภูมิอากาศ** เนื่องจากสหภาพโซเวียตมีดินแดนกว้างใหญ่ จึงมีภูมิอากาศแตกต่างกันไปหลายแบบ และมีทั้งอากาศแบบหนาวเย็นแถบขั้วโลก กับอากาศแห้งแล้งแบบทะเลทรายเป็นบริเวณกว้างขวางมาก ปรากฏว่า ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไซบีเรีย เป็นเขตที่มีอุณหภูมิระหว่างฤดูร้อนกับฤดูหนาวแตกต่างกันมากกว่าที่อื่นใดในโลก อย่างเช่นที่เมืองเวอร์โคยันสก์ (Verkhoyansk) มีอุณหภูมิแตกต่างกันระหว่างเดือนมกราคม (ฤดูหนาว) กับเดือนกรกฎาคม (ฤดูร้อน) ถึง ๑๑๘° ฟ. (๔๘° ซ.) และเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๓๕ อุณหภูมิที่เมืองนี้ลดต่ำถึง –๙๐° ฟ. (–๖๘ ซ.) นับเป็นสถิติของอุณหภูมิต่ำสุดที่เคยวัดได้บนพื้นผิวโลก

๔. **ทรัพยากรและอาชีพ**

ก. **การเพาะปลูก** สหภาพโซเวียตมีเนื้อที่เพาะปลูกน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อที่ประเทศ (๑.๘ ล้านตารางกิโลเมตรจากเนื้อที่ทั้งหมด ๒๒.๓ ล้านตารางกิโลเมตรหรือเท่ากับ ๑๒.๕%) ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ของสหภาพโซเวียตอยู่ในเขตภูมิอากาศหนาวเย็น มีอุณหภูมิลดต่ำเกินกว่าที่จะเพาะปลูกได้ผลดี หรือแห้งแล้งเกินไป เขตเพาะปลูกที่สำคัญมีอยู่ทางภาคกลางและภาคใต้ของรุสเซียในยุโรป โดยเฉพาะในสาธารณรัฐโซเวียต โซเชียลิสต์ ยูเครน (Ukrainian Soviet Socialist Republic) มีการเพาะปลูกหนาแน่นมาก ปลูกข้าวสาลี ข้าวโพด และฝ้าย

ข. **การเลี้ยงสัตว์** ทางภาคใต้ของรุสเซียในยุโรป ซึ่งเป็นเขตเพาะปลูกสำคัญนั้นก็มีการเลี้ยงสัตว์อยู่เป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน เลี้ยงวัวเนื้อ วัวนม หมู แพะ และแกะ ส่วนในเขตอากาศแห้งแล้งแถบทะเลทรายและทุ่งหญ้าสเตปป์ในเอเชีย มีการเลี้ยงสัตว์เร่ร่อนเป็นส่วนใหญ่ เลี้ยงแพะ แกะ และอูฐ

ค. **การทำป่าไม้** สหภาพโซเวียตมีเนื้อที่ป่าไม้อยู่ประมาณ $\frac{๑}{๔}$ ของป่าไม้ในโลก นับว่าเป็นประเทศที่มีป่าไม้อยู่มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากมีอากาศหนาวเย็น เหมาะสำหรับป่าสน แต่ไม่เหมาะสำหรับการเพาะปลูก ปริมาณไม้ที่ตัดได้แต่ละปีก็มีจำนวนอยู่มาก ประมาณถึง ๒๐% ของโลก นับว่าเป็นประเทศที่ผลิตไม้ได้มากที่สุดเช่นเดียวกัน ส่วนใหญ่เป็นไม้เนื้ออ่อนที่นำไปใช้ในการก่อสร้างและอุตสาหกรรมทำเยื่อไม้และกระดาษ

ง. **การประมง** สหภาพโซเวียตจับปลาได้คิดเป็นน้ำหนักประมาณปีละ ๓ ล้านตัน จากจำนวนที่จับได้ในโลกประมาณ ๓๕–๔๐ ล้านตัน นับเป็นประเทศที่จับได้มากเป็นอันดับที่ ๔ รองจากญี่ปุ่น จีน และเปรู แหล่งจับปลาสำคัญก็ได้แก่ทะเลดำ ทะเลแคสเบียน และน่านน้ำชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก

จ. **การขุดแร่** แร่ที่ขุดได้มากก็ได้แก่

๑. **แร่ถ่านหิน** ผลิตได้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ได้ขุดพบแหล่งถ่านหินขนาดใหญ่หลายแห่งในเขตเทือกภูเขายูราล และไซบีเรีย ปัจจุบันขุดถ่านหินได้ประมาณ ๒๐% ของโลก มีทั้งถ่านหินสีดำ และถ่านลิกไนต์ แหล่งถ่านหินของสหภาพ-โซเวียตมีอยู่มากกว่า ๘๐ แห่งภายในประเทศ ที่สำคัญก็ได้แก่บริเวณลุ่มแม่น้ำโดเนตซ์ (Donetz Basin) ทางตอนเหนือของทะเลดำ ซึ่งผลิตประมาณ ๕๐% ของประเทศ อีก ๕๐% ได้มาจากเทือกภูเขายูราลและไซบีเรีย

๒. **แร่เหล็ก** สหภาพโซเวียตขุดแร่เหล็กได้ประมาณ ๒๑% ของโลก แหล่งสำคัญได้แก่เมืองคริวอย รอก (Krivoi Rog) ในลุ่มแม่น้ำโดเนตซ์ นอกจากนี้ยังมีที่เมืองแมกนิโตกอร์สก์ (Magnitogorsk) ในเทือกภูเขายูราลด้วย

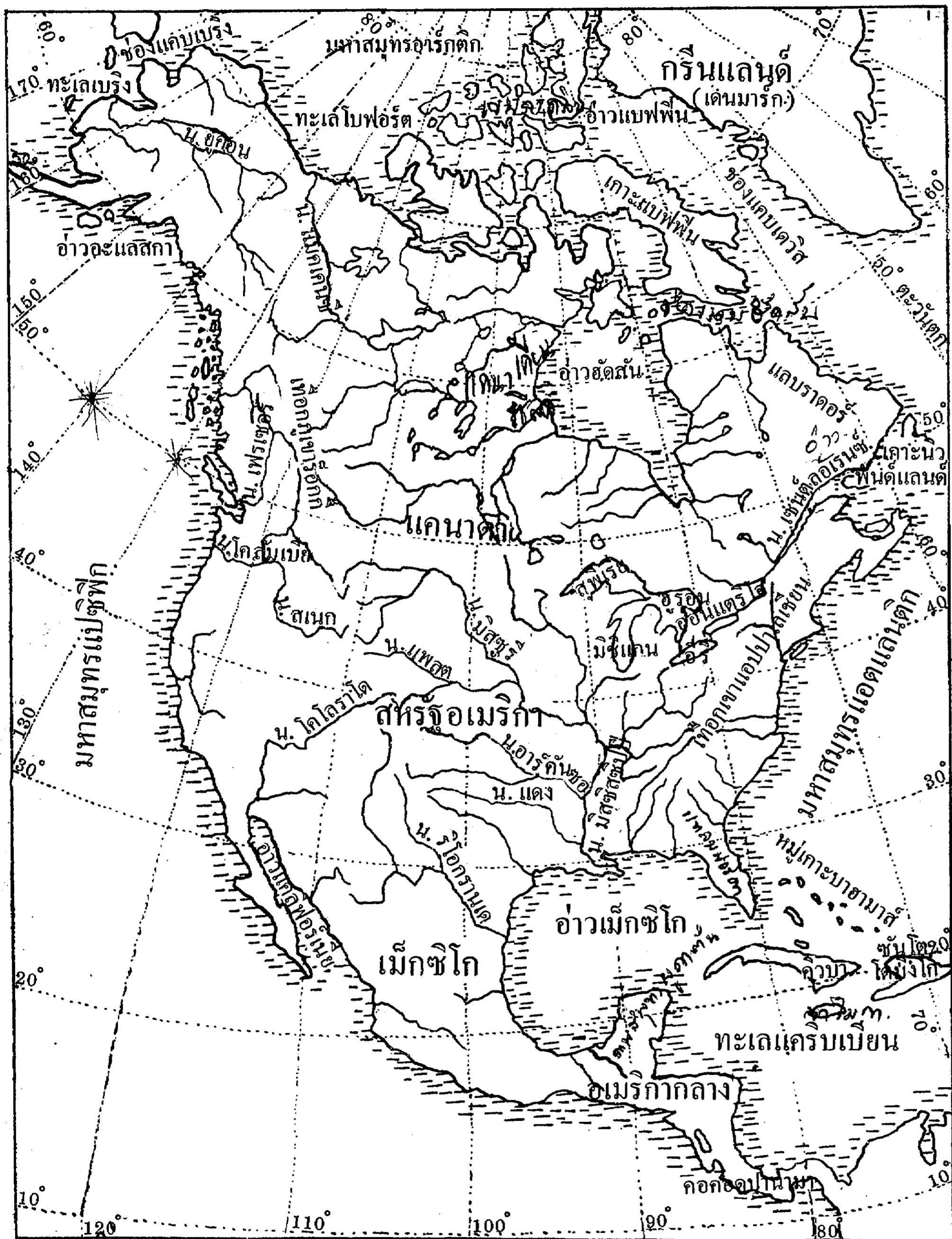
๓. **แร่น้ำมัน** สหภาพโซเวียตผลิตน้ำมันดิบได้ประมาณปีละ ๑,๐๘๐ ล้านบาเรล เป็นอันดับที่สามรองจากสหรัฐอเมริกาและเวเนซุเอลา แหล่งสำคัญอยู่ในบริเวณชายฝั่งตะวันตกของทะเลแคสเบียน ซึ่งมีเมืองบาคู (Baku) เป็นศูนย์กลาง

นอกจากแร่สำคัญทั้ง ๓ ชนิดที่กล่าวข้างต้นนี้ สหภาพโซเวียตยังขุดแร่ชนิดอื่น ๆ ได้เพียงพอกับความต้องการใช้ภายในประเทศ อย่างเช่น ทองแดง นิเกิล ดีบุก ตะกั่ว สังกะสี ทองคำ นับว่าเป็นประเทศที่มีแร่ธาตุอยู่มาก

ฉ. **อุตสาหกรรม** แต่เดิมอุตสาหกรรมของสหภาพโซเวียตมีอยู่เฉพาะในเขตของทวีปยุโรป ซึ่งมีศูนย์กลางสำคัญ ๒ เขต คือ เขตเมืองเลนินกราด–มอสโก แห่งหนึ่ง และเขตสาธารณรัฐโซเวียตโซเชียลิสต์ยูเครน ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของทะเลดำอีกแห่งหนึ่ง มีเมืองอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้แก่ **เลนินกราด** (Leningrad) ซึ่งมีอุตสาหกรรมทอผ้าลินิน ต่อเรือ เมือง **มอสโก** (Moscow) อุตสาหกรรมเหล็ก และเหล็กกล้า เมือง **คีเอฟ** (Kiev) อุตสาหกรรมผลิตเครื่องจักร เครื่องแก้ว และกลั่นน้ำมัน และเมือง **คาร์คอฟ** (Kharkov) ถลุงเหล็ก และทำเหล็กกล้า

แต่ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ สหภาพโซเวียตได้เริ่มนโยบายย้ายแหล่งอุตสาหกรรมไปอยู่ในเขตเทือกภูเขายูราล และในไซบีเรีย เพื่อความปลอดภัยทางด้านยุทธศาสตร์ ฉะนั้นในปัจจุบันจึงมีแหล่งอุตสาหกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้นนอกเขตของยุโรป อย่างเช่นในเขตเทือกภูเขายูราล มีเมือง **สเวอร์ด-ลอฟส์** (Sverdlovsk) **โมโลตอฟ** (Molotov) และ **ชิลยาบินสก์** (Chelyabinsk) ซึ่งล้วนมีอุตสาหกรรมขุดและถลุงแร่ ผลิตเครื่องจักรกสิกรรม ในเขตไซบีเรียตะวันตก ก็มีเมือง **ออมสก์** (Omsk) และ **โนโวซิเบียร์สก์** (Novosibirsk) และในไซบีเรียตะวันออกมีเมือง **ยาคุตสก์** (Yakutsk)

ช. **การคมนาคมขนส่ง** สหภาพโซเวียตมีทางรถไฟยาวประมาณ ๑๒๐,๐๐๐ กิโลเมตร น้อยกว่าในสหรัฐอเมริกาซึ่งมี ประมาณ ๓๖๐,๐๐๐ กิโลเมตร และทางรถไฟเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญที่สุดของประเทศ ศูนย์กลางการคมนาคมทางรถไฟ คือ เมืองมอสโก มีทางรถไฟเชื่อมเมืองนี้กับภาคต่าง ๆ

ทวีปอเมริกาเหนือ

ของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสายยาวที่สุด คือ สายที่เชื่อมกับเมืองวลาดิ-วอสต็อก บนฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก เรียกว่า **สายทรานส์ไซบีเรีย (Trans Siberian Railway)** มีความยาวประมาณ ๘,๖๔๐ กิโลเมตร สร้างเสร็จในปี พ.ศ. ๒๔๔๗ นับเป็นเส้นทางคมนาคมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก มีการขนส่งสินค้าและวัตถุดิบ เชื่อมแหล่งอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในเขตของรุสเซียในยุโรปกับรุสเซียในเอเชีย

การคมนาคมทางทะเลมีเมืองท่าต่าง ๆ ได้แก่เมือง **โอเดสซา (Odessa)** เมือง **เซวัสโตพอล (Sevastopol)** เมือง **บาคู (Baku)** และ เมือง**วลาดิวอสต็อก**

บทที่ ๖ ทวีปอเมริกาเหนือ

๑. ขนาดและที่ตั้ง

ก. **ขนาด** ทวีปอเมริกาเหนือมีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่สาม รองจากทวีปเอเชียและทวีปแอฟริกา มีเนื้อที่ประมาณ ๒๔ ล้านตารางกิโลเมตร รูปร่างลักษณะของทวีปอเมริกาเหนือนั้น ทางเหนือมีความกว้างมาก และทางใต้มีลักษณะเรียวยาวเป็นคาบสมุทร เชื่อมต่อกับทวีปอเมริกาใต้

ข. **ที่ตั้ง** ทวีปอเมริกาเหนือตั้งอยู่ระหว่างละติจูด ๘๓° เหนือ กับ ๗° เหนือ และลองจิจูด ๕๓° ตะวันตก กับ ๑๖๗° ตะวันตก จึงกล่าวได้ว่าเป็นทวีปที่ตั้งอยู่ในซีกโลกภาคเหนือทั้งหมด มีขอบเขตดังนี้คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับมหาสมุทรอาร์กติก มีเกาะใหญ่น้อยมากมาย รวมทั้งเกาะกรีนแลนด์ ซึ่งเป็นเกาะขนาดใหญ่ที่สุดของโลก มีน่านน้ำขนาดใหญ่หลายแห่งได้แก่ อ่าวแบฟฟิน อ่าวฮัดสัน และช่องแคบเดวิส ถ้าจะนับส่วนที่อยู่เหนือที่สุดของผืนแผ่นดินใหญ่ ก็คือ คาบสมุทรบูเธีย (Boothia Peninsula) ที่ละติจูด ๗๒° เหนือ แต่ถ้ารวมเกาะต่าง ๆ ด้วย ส่วนที่อยู่เหนือที่สุด คือ แหลมมอร์ริส เจสัป (Cape Morris Jesup) ในเกาะกรีนแลนด์ ที่ละติจูด ๘๓° เหนือ อันจัดได้ว่าเป็นผืนแผ่นดินที่อยู่ใกล้ขั้วโลกเหนือมากที่สุด

ทิศตะวันออก ติดต่อกับมหาสมุทรแอตแลนติก ตั้งแต่ชายฝั่งตะวันออกของเกาะกรีนแลนด์ จนถึงหมู่เกาะอินดิสตะวันตก และชายฝั่งของอเมริกากลาง (อเมริกากลางหมายถึงดินแดนส่วนหนึ่งของทวีปอเมริกาเหนือ ตั้งแต่พรมแดนทางใต้ของประเทศเม็กซิโก จนถึงพรมแดนตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศโคลอมเบีย) มีน่านน้ำที่สำคัญได้แก่ อ่าวเซนต์ลอเรนซ์ อ่าวเม็กซิโก และทะเลแคริบเบียน

ทิศใต้ ติดต่อกับพรมแดนของประเทศโคลอมเบีย ในทวีปอเมริกาใต้ประมาณละติจูด ๗° เหนือ เป็นตอนที่ทวีปมีความกว้างน้อยมาก ตอนที่แคบที่สุด เรียกชื่อว่า คอคอดปานามา กว้างประมาณ ๘๐ กิโลเมตร ปัจจุบันมีคลองขุดเชื่อมฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติกกับฝั่งแปซิฟิก

ทิศตะวันตก ติดต่อกับมหาสมุทรแปซิฟิก มีช่องแคบเบริง คั่นระหว่างทวีปอเมริกาเหนือกับทวีปเอเชีย กว้างโดยเฉลี่ยประมาณ ๙๐ กิโลเมตร เป็นเขตที่ดินแดนของสหรัฐอเมริกา อยู่ใกล้เคียงกับดินแดนของสหภาพโซเวียตมากที่สุด คือระหว่างมลรัฐอะแลสกา กับ ตะวันออกเฉียงเหนือของไซบีเรีย ทางตะวันตกเฉียงใต้ของทวีป มีน่านน้ำที่สำคัญ คือ อ่าวแคลิฟอร์เนีย มีลักษณะเป็นอ่าวเว้าลึกเข้าไปในผืนแผ่นดิน อยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศเม็กซิโก

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

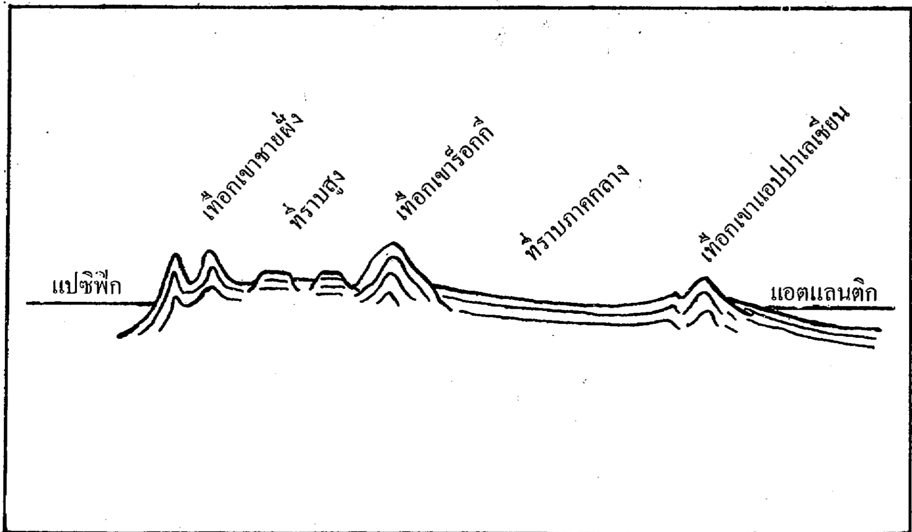
ลักษณะโครงสร้างทางธรณีวิทยาของทวีปอเมริกาเหนือ แบ่งออกได้เป็น ๓ เขตใหญ่ ๆ คือ

๑. เขตเทือกภูเขาสูงภาคตะวันตก

๒. เขตที่ราบภาคกลาง

๓. เขตภูเขาภาคตะวันออก

๑. เขตเทือกภูเขาสูงภาคตะวันตก มีลักษณะเป็นเทือกภูเขาสูง ๆ ตั้งซ้อนกันอยู่หลายแนว และมีที่ราบสูงคั่นอยู่ระหว่างเทือกภูเขาต่าง ๆ แนวของ

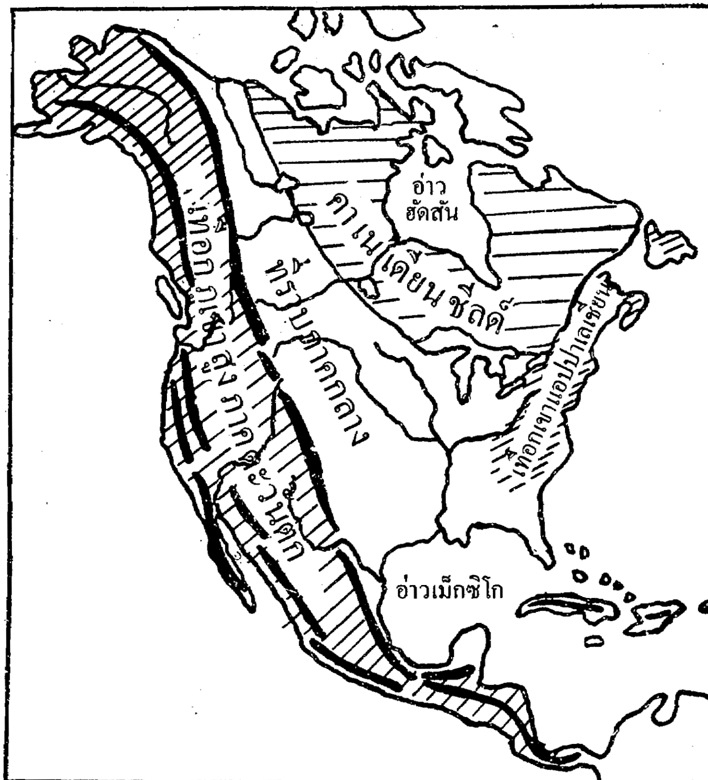

แผนที่ส่วนตัดแสดงภูมิประเทศของสหรัฐอเมริกา

เทือกภูเขาสูงนี้เห็นได้ชัดเจนตั้งแต่มลรัฐอะแลสกา ลงไปทางใต้ถึงเม็กซิโก และอเมริกากลาง มีเทือกภูเขาต่าง ๆ ที่มีชื่อสำคัญก็ได้แก่ เทือกภูเขาร็อกกี เทือกภูเขาบรุก เทือกภูเขาอะแลสกา เทือกภูเขาแคสเกต เทือกภูเขาซิแอร์ราเนวาดา และเทือกภูเขาซิแอร์รามาเดร ยอดเขาที่สูงที่สุดของทวีปอเมริกาเหนือ ชื่อ ยอดแมกคินเลย์ (Mt. Mackinley) อยู่ในเทือกภูเขาอะแลสกา สูง ๖,๐๙๐ เมตร

ที่ราบสูงขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ในเขตนี้ ก็มีที่ราบสูงอะแลสกา ที่ราบสูงบริติชโคลอมเบีย ที่ราบสูงเกรต เบซิน ที่ราบสูงโคโลราโด และที่ราบสูงเม็กซิโก โดยเฉพาะที่ราบสูงโคโลราโดนั้นมีชื่อเสียงในด้านที่มีภูมิประเทศสวยงาม เพราะมีแม่น้ำโคโลราโดไหลตัดผ่านเข้าไปในที่ราบสูงนี้ ทำให้เกิดเป็นหุบเขาลึก มีผาสูงชัน เรียกว่า แคนยอน ที่มีชื่อเสียงมาก คือ แกรนด์ แคนยอน (Grand Canyon) อยู่ในมลรัฐแอริโซนา สหรัฐอเมริกา

๒. **เขตที่ราบภาคกลาง** เป็นเขตที่มีเนื้อที่กว้างใหญ่ ตั้งแต่ชายฝั่งมหาสมุทรอาร์กติกจนถึงอ่าวเม็กซิโก ประกอบด้วย ๒ เขตย่อย คือ เขตหนึ่งเรียกชื่อว่า เขตหินเก่าแคนาดา หรือคาเนเดียน ชีลด์ (Canadian Shield) และอีกเขตหนึ่งเรียกชื่อว่า เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำมิสซิสซิปปีและทุ่งหญ้าแพรรีแคนาดา

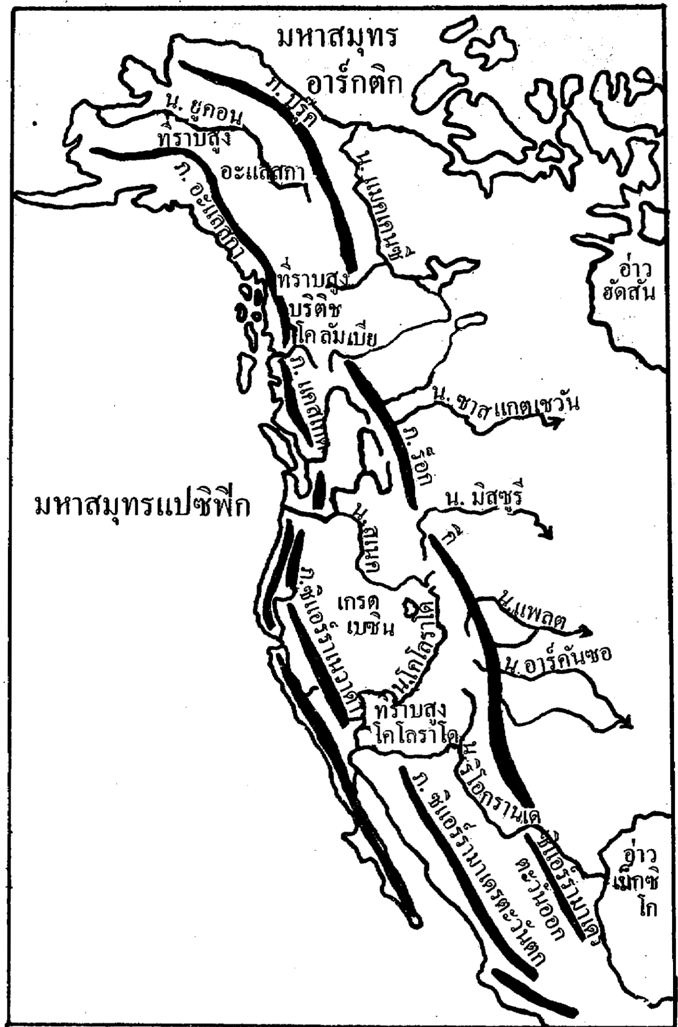

แสดงการแบ่งเขตภูมิประเทศของทวีปอเมริกาเหนือ

ก. **เขตหินเก่าแคนาดา** ได้แก่บริเวณที่ราบที่อยู่รอบ ๆ อ่าว ฮัด-สัน เป็นเขตที่หินเปลือกโลกมีอายุเก่า (เปรียบเทียบได้กับเขตหินเก่าในสวีเดน และพินแลนด์ในทวีปยุโรป ที่เรียกชื่อว่า บอลติก ชีลด์) ลักษณะของพื้นที่ในเขตหินเก่าแค-นาดานี้ เป็นที่ราบเกือบทั้งหมด และมีทะเลสาบอยู่เป็นจำนวนมาก เกิดจากการกระทำของน้ำแข็ง ซึ่งเคยปกคลุมบริเวณนี้มาก่อน รวมทั้งทะเลสาบใหญ่ทั้งห้าของทวีปอเมริกาเหนือ (คือทะเลสาบสุพีเรีย มิชิแกน ฮูรอน อีรี และออนแตริโอ) ด้วย

ข. **เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำมิสซิสซิปปีและทุ่งหญ้าแพรรีแคนาดา** ทางตะวันตกของเขตหินเก่าแคนาดาเป็นที่ราบ ซึ่งเรียกชื่อว่า ทุ่งหญ้าแพรรีแคนาดา (**Canadian Praerie**) เป็นที่ราบใหญ่อยู่ทางภาคกลางของประเทศแคนาดา ส่วนทางตอนใต้ของเขตหินเก่าแคนาดาลงมา เป็นเขตที่ราบใหญ่ เรียกชื่อว่า ที่ราบลุ่มแม่น้ำมิสซิสซิปปี มีแม่น้ำมิสซิสซิปปี และสาขาต่าง ๆ ไหลผ่านที่ราบนี้ ได้แก่ แม่น้ำมิสซูรี แม่น้ำอาร์คันซอ (**Arkansas**) แม่น้ำแดง แม่น้ำโอไฮโอ และแม่น้ำเทนเนสซี เป็นที่ราบที่อุดมสมบูรณ์ และมีแร่ธาตุต่าง ๆ อยู่มากโดย

เฉพาะถ่านหิน และน้ำมัน ทำให้เขตที่ราบใหญ่นี้มีประชากรอยู่กันอย่างหนาแน่น

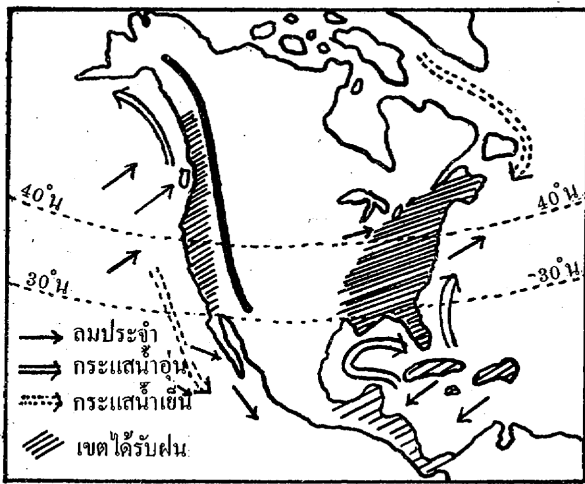

แสดงเขตเทือกภูเขาภาคตะวันตก

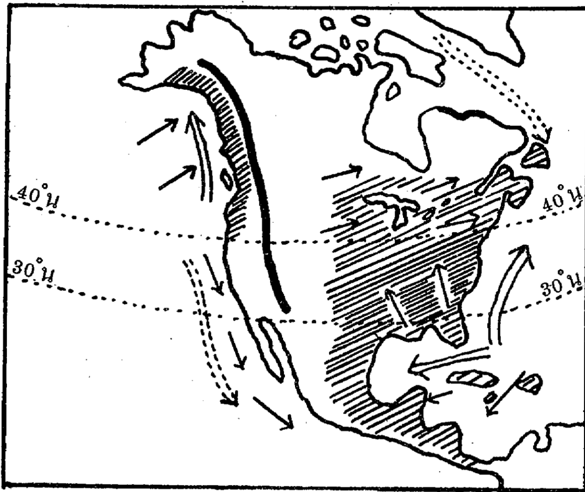
๓. **เขตภูเขาภาคตะวันออก** มีเทือกภูเขาเตี้ย ๆ อยู่ใกล้กับชายฝั่งแอตแลนติก เรียกชื่อว่าเทือกภูเขาแอปปาเลเชียน (Appalachian Mts.) มียอดสูงที่สุดเพียง ๒,๐๐๕ เมตร (ประมาณ ๖,๖๘๔ ฟุต) ชื่อยอดเขา มิตเชล (Mitchell) อยู่ในมลรัฐแคโรไลนาเหนือ เทือกภูเขานี้กั้นอยู่ระหว่างที่ราบลุ่มแม่น้ำมิสซิสซิปปีกับที่ราบชายฝั่งแอตแลนติก ซึ่งในสมัยที่ชาวยุโรปเข้ามาตั้งถิ่นฐานในทวีปอเมริกาเหนือใหม่ ๆ ก็พบกับอุปสรรคในการที่จะขยายการตั้งถิ่นฐานจากชายฝั่งแอตแลนติก ผ่านเทือกภูเขานี้เข้าไปในเขตที่ราบภาคกลางของทวีป ปัจจุบันก็ยังมีพลเมืองที่อาศัยอยู่ตามชนบทในบางส่วนของเขตเทือกภูเขานี้ และยังมีความเจริญทางเศรษฐกิจอยู่น้อย

๓. ภูมิอากาศ

จากที่ตั้งของทวีปอเมริกาเหนือ ซึ่งอยู่ระหว่างละติจูด ๘๓° เหนือ ถึง ๗° เหนือ ทำให้มีภูมิอากาศทุกประเภท ทั้งประเภทเมืองร้อน อบอุ่น และหนาว

ฤดูหนาว

ฤดูร้อน

แสดงทิศทางลมและเขตได้รับฝน ในฤดูหนาวและฤดูร้อน

เย็นแถบขั้วโลก ภูมิอากาศของทวีปอเมริกาเหนือ แบ่งออกเป็น ๑๐ เขต คือ

๑. **เขตอากาศร้อนชื้น** ได้แก่ในอเมริกากลาง และหมู่เกาะอินดิสตะวันตก มีอุณหภูมิสูงตลอดทั้งปี และฝนตกชุก มีพืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าไม้เมืองร้อน

๒. **เขตแห้งแล้งแถบร้อน** ได้แก่ส่วนใหญ่ของเม็กซิโก และมีอาณาเขตรวมบางส่วน ของ ภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกาด้วย มีอุณหภูมิสูงมากในฤดูร้อน ฝนตกน้อย มีพืชพรรณธรรมชาติ เป็นทุ่งหญ้าหรือพืชทะเลทราย

๓. **เขตแห้งแล้งแถบอบอุ่น** ได้แก่บริเวณที่ราบสูงภาคตะวันตกและตะวันตกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกา มีอากาศแห้งแล้งมาก และฤดูหนาวอากาศหนาวจัด

๔. **เขตอบอุ่นชื้น** ได้แก่ดินแดนภาคกลางและภาคตะวันออกของสหรัฐอเมริกา ใต้ละติจูดที่ ๔๐° เหนือ มีอากาศอบอุ่น อุณหภูมิปานกลาง ฝนตกตลอดทั้งปีไม่มีฤดูแล้ง พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าไม้ผลัดใบเขตอบอุ่น

๕. **เขตอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน** มีอยู่ทางชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิกระหว่างละติจูดที่ ๓๐—๔๐ องศาเหนือ ซึ่งอยู่ในเขตของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย มีอากาศอบอุ่นในฤดูหนาว และร้อนจัดในฤดูร้อน ฝนตกปานกลาง ส่วนใหญ่ตกในฤดูหนาว

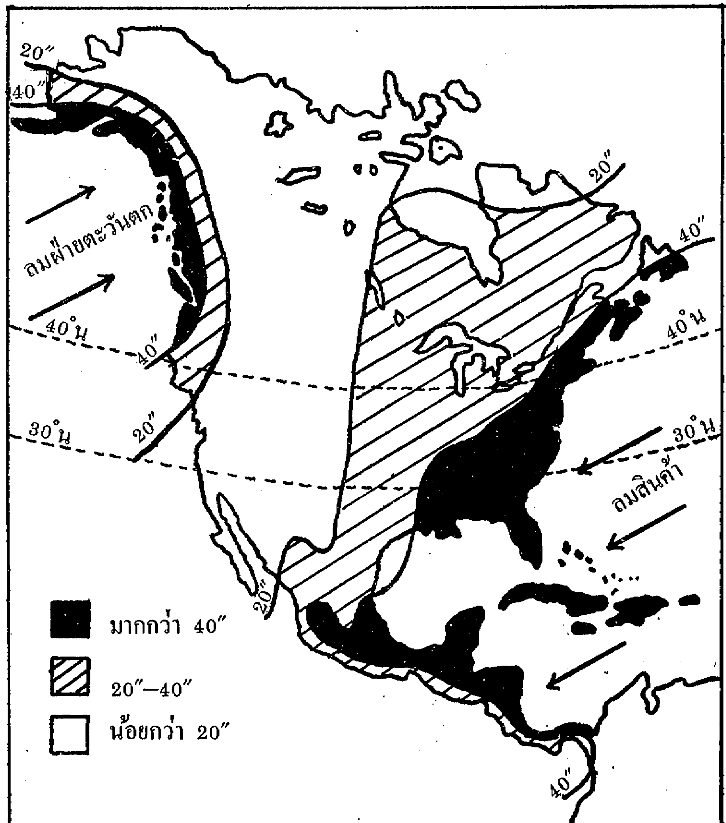
๖. **เขตอากาศชื้นภาคพื้นทวีป** มีอาณาเขตตั้งแต่ชายฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือของสหรัฐอเมริกาไปทางตะวันตก จนถึงประมาณลองจิจูดที่ ๑๐๐ องศาตะวันตก มีอากาศหนาวจัดในฤดูหนาว และฤดูร้อนอบอุ่นหรือร้อน

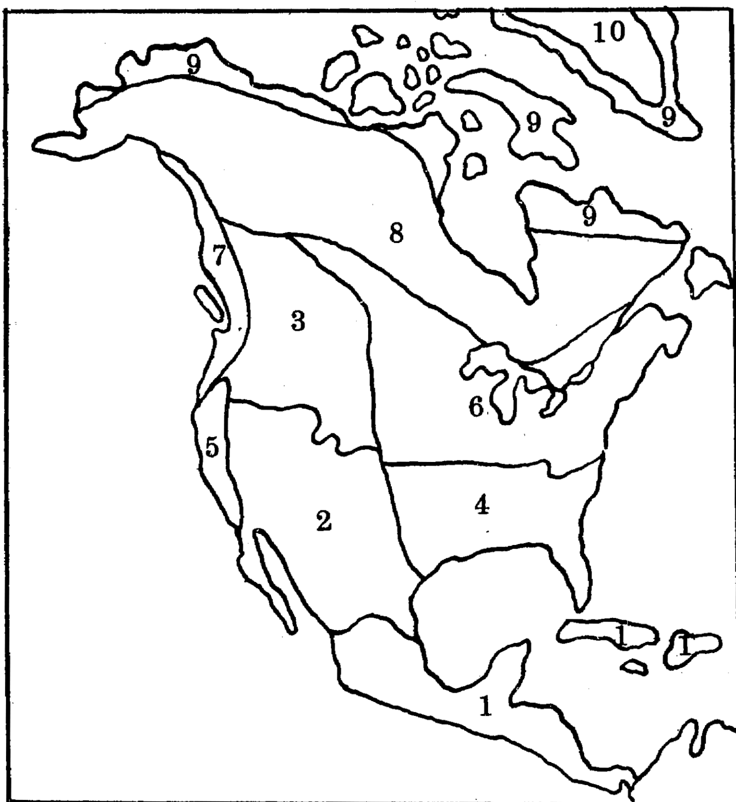
๗. **เขตภาคพื้นสมุทรชายฝั่งตะวันตก** มีอากาศอบอุ่นชื้นตลอดทั้งปี ได้แก่ดินแดนชายฝั่งตะวันตกของแคนาดา และตะวันตกเฉียงเหนือของสหรัฐอเมริกา

๘. **เขตอากาศหนาวกึ่งขั้วโลก** มีอากาศหนาวเย็นตลอดเวลา พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าสน ได้แก่ในภาคเหนือของแคนาดา และในมลรัฐอะแลสกา

๙. **เขตอากาศแบบทุนดรา** เป็นอากาศแบบขั้วโลก มีอากาศหนาวเย็น

แสดงปริมาณฝนที่ตกตลอดทั้งปีของทวีปอเมริกาเหนือ

๑. เขตร้อนชื้น
๒. เขตแห้งแล้งแถบร้อน
๓. เขตแห้งแล้งแถบอบอุ่น
๔. เขตอบอุ่นชื้น
๕. เขตอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน
๖. เขตชื้นภาคพื้นทวีป
๗. เขตภาคพื้นสมุทรชายฝั่งตะวันตก
๘. เขตหนาวกึ่งขั้วโลก
๙. เขตทุนดรา
๑๐. เขตทุ่งน้ำแข็ง

การแบ่งเขตภูมิอากาศของทวีปอเมริกาเหนือ

ตลอดปี พืชพรรณธรรมชาติเป็นหญ้ามอส หรือตะไคร่น้ำ ได้แก่ชายฝั่งมหาสมุทรอาร์กติก และชายฝั่งเกาะกรีนแลนด์

๑๐. **เขตอากาศแบบทุ่งน้ำแข็ง** มีน้ำแข็งปกคลุมตลอดเวลา หนาวจัด ได้แก่ส่วนใหญ่ของเกาะกรีนแลนด์

๔. ทรัพยากรและอาชีพ

ก. **การเพาะปลูก** แม้ว่าจะมีอาณาเขตกว้างใหญ่ แต่ทวีปอเมริกาเหนือยังมีการเพาะปลูกไม่หนาแน่นมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับทวีปยุโรป ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุ ๓ ประการคือ

๑. มีภูมิอากาศหนาวเย็นทางภาคเหนือ และอากาศแห้งแล้งทางภาคตะวันตกของทวีป ที่ไม่เหมาะสำหรับการเพาะปลูก

๒. มีพื้นที่ที่เป็นเทือกภูเขาและที่ราบสูงอยู่มาก ทางภาคตะวันตกของทวีป ซึ่งไม่เหมาะสำหรับการเพาะปลูก เช่นเดียวกัน

๓. ยังมีประชากรอยู่ไม่หนาแน่นนัก จึงไม่จำเป็นต้องใช้ที่ดินในการเพาะปลูกอย่างหนาแน่นมาก

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความเจริญทางด้านวิชาการมีอยู่สูงมาก โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงทำให้การเพาะปลูกได้ผลดี มีการใช้เครื่องจักรทุ่นแรงช่วยในการเพาะปลูก ตลอดจนการปรับปรุงที่ดิน และการชลประทานต่าง ๆ ผลจึงปรากฏว่าทวีปอเมริกาเหนือผลิตพืชผลได้เป็นจำนวนมากหลายชนิด ที่สำคัญได้แก่ ข้าวโพด และฝ้าย **ข้าวโพด**นั้นเป็นพืชพื้นเมืองเดิมของทวีปอเมริกาเหนือ พวกชาวอินเดียนแดงรู้จักปลูกข้าวโพดตั้งแต่ก่อนหน้าที่ชาวผิวขาวจะเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ปัจจุบันทวีปอเมริกาเหนือผลิตได้ประมาณ ๕๙% ของโลก มีปลูกอยู่มากในเขตที่ราบภาคกลางของสหรัฐอเมริกา และในเม็กซิโก ส่วน **ฝ้าย** เป็นพืชที่ชาวยุโรปนำเข้ามาปลูก และปัจจุบันผลิตได้ประมาณ ๔๗% ของโลก ปลูกมากในภาคใต้ของสหรัฐอเมริกาและในเม็กซิโก นอกจากพืชสองอย่างนี้แล้ว ยังมีพืชอื่น ๆ ที่ปลูกได้เป็นจำนวนมาก ได้แก่ **ข้าวสาลี** ปลูกมากในเขตที่ราบภาคกลางของสหรัฐอเมริกาและแคนาดา **ยาสูบ** ปลูกมากทางภาคตะวันออกของสหรัฐอเมริกาและหมู่เกาะอินดิสตะวันตก **ถั่วเหลือง** ปลูกในที่ราบภาคกลางของสหรัฐอเมริกา และ **อ้อย** ปลูกมากในหมู่เกาะอินดิสตะวันตก

ข. **การเลี้ยงสัตว์** ทางแถบภาคกลางค่อนข้างไปทางตะวันตกของทวีปซึ่งมีอากาศค่อนข้างแห้งแล้ง มีทุ่งหญ้าที่ใช้เลี้ยงสัตว์ได้ และปรากฏว่ามีการเลี้ยงวัวเนื้อเป็นจำนวนมากในคอกสัตว์ขนาดใหญ่ เป็นการเลี้ยงแบบที่ปล่อยให้สัตว์หากินเอาเอง ไม่มีการปลูกพืชที่เป็นอาหารสัตว์ด้วย จึงทำให้สัตว์ที่เลี้ยงมีคุณภาพไม่สู้ดีนัก แต่ในบริเวณที่ราบภาคกลางและภาคตะวันออกของทวีปมีการเลี้ยงวัวเนื้อ วัวนม หมู และเป็ดไก่ เป็นจำนวนมากในไร่นา ซึ่งเลี้ยงกันในคอกสัตว์ขนาดปานกลาง และปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ควบไปด้วย เช่นข้าวโพด ข้าวโอ๊ต ถั่วเหลือง ทำให้สัตว์ที่เลี้ยงมีคุณภาพดี

ในเขตชายฝั่งมหาสมุทรอาร์กติก ซึ่งมีอากาศหนาวเย็น มีการเลี้ยงกวาง

เรนเดียร์ ซึ่งชาวเอสกิโมเป็นจำนวนมากในปัจจุบันนิยมการเลี้ยงสัตว์ชนิดนี้แทนที่จะล่าสัตว์เร่ร่อนไปอย่างแต่ก่อน

ในเม็กซิโกและอเมริกากลางมีการเลี้ยงลา และล่อเป็นส่วนใหญ่เพื่อใช้เป็นสัตว์พาหนะ

ค. **การล่าสัตว์** แต่เดิมการล่าสัตว์เป็นอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งในทวีปอเมริกาเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการล่าสัตว์ที่มีขนปุย เช่น ตัวมิงก์ สุนัขจิ้งจอก หมี บีเวอร์ แต่ปัจจุบันมีความสำคัญลดน้อยลงไป เพราะมีบ้านเมืองเกิดขึ้นมาก ยังคงมีทำอยู่เฉพาะในเขตอากาศหนาวทางภาคเหนือของทวีป

ง. **การประมง** ทวีปอเมริกาเหนือมีแหล่งจับปลาที่ใหญ่มากแห่งหนึ่งของโลก คือบริเวณทะเลตื้นทางตะวันออกของเกาะนิวฟันด์แลนด์ ที่เรียกชื่อว่าแกรนด์แบงก์ มีปลาคอดเป็นส่วนใหญ่ ทางชายฝั่งตะวันออกของสหรัฐอเมริกาจนถึงแหลมฟลอริดา มีการจับปู กุ้ง และหอย ได้มาก ส่วนทางชายฝั่ง ด้าน แปซิฟิกตั้งแต่อะแลสกาจนถึงแคลิฟอร์เนีย มีการจับปลาแซมมอน ฮาลิบัท และทูนา รวมจำนวนปลาที่จับได้ ประมาณปีละ ๓.๕ ล้านตัน หรือประมาณ ๑๘% ของโลก

แสดงพืชผลธรรมชาติของทวีปอเมริกาเหนือ

จ. **การทำป่าไม้** ทวีปอเมริกาเหนือผลิตไม้ได้มาก รองจากทวีปยุโรป เขตป่าไม้ที่สำคัญได้แก่ในแคนาดา อะแลสกา และภาคตะวันตกของสหรัฐ-อเมริกา ส่วนใหญ่เป็นไม้สน นำมาใช้ในการก่อสร้างและการทำกระดาษ

ฉ. **การขุดแร่** ทวีปอเมริกาเหนือมีแร่ต่าง ๆ อยู่มากชนิด ที่สำคัญได้แก่ **ถ่านหิน** ซึ่งมีแหล่งสำคัญอยู่ในเขตเทือกภูเขาแอปปาเลเชียน **เหล็ก** ในเขตชายฝั่งตะวันตกของทะเลสาบสุพีเรีย **ทองแดง** ในเขตที่ราบสูงภาคตะวันตกของสหรัฐอเมริกา **น้ำมันปิโตรเลียม** ในบริเวณที่ราบภาคกลางของแคนาดาและสหรัฐอเมริกา และชายฝั่งอ่าวเม็กซิโก **กำมะถัน** ในบริเวณชายฝั่งอ่าวเม็กซิโก **เงิน** ในเม็กซิโก และ **ทองคำ** ในแคนาดา และภาคตะวันตกของสหรัฐอเมริกา

ช. **อุตสาหกรรม** กล่าวได้ว่าทวีปอเมริกาเหนือเจริญทางด้านอุตสาหกรรมมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา มีย่านอุตสาหกรรมที่ใหญ่โตมาก กินอาณาเขตตั้งแต่เมืองนิวยอร์กที่ชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติก ไปจนถึงชายฝั่งทะเลสาบมิชิแกนและสุพีเรีย ภายในย่านนั้นมีเมืองอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มากมาย และสินค้าที่ผลิตขึ้นจากสหรัฐอเมริกาได้ส่งออกไปจำหน่ายทั่วโลก

ในแคนาดา มีเขตอุตสาหกรรมอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำ เซนต์ ลอเรนซ์ แต่ไม่เจริญมากเท่ากับในสหรัฐอเมริกา นอกจาก ๒ ประเทศนี้แล้ว ดินแดนส่วนอื่น ๆ ของทวีปอเมริกาเหนือยังมีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมน้อยมาก

๕. ประชากร

เชื้อชาติ ทวีปอเมริกาเหนือ จัดเป็นดินแดนใหม่ซึ่งชาวผิวขาวเพิ่งจะอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานหลังจากที่โคลัมบัสเดินเรือไปพบทวีปนี้ ใน พ.ศ. ๒๐๓๕ ในปัจจุบันอาจแบ่งประชากรของทวีปนี้ออกได้เป็น ๔ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

๑. **กลุ่มชาวพื้นเมืองเดิม** คือพวกชาวพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ในทวีปก่อนที่ชาวผิวขาวจะเข้ามาตั้งหลักแหล่ง ได้แก่

ก. **พวกอินเดียน** มีอยู่มากมายหลายเผ่า ที่เรียกชื่อว่าพวกอินเดียนนั้น อาจจะทำให้เข้าใจผิดปะปนกับชาวพื้นเมืองในประเทศอินเดีย แต่ชื่อนี้เกิด

ขึ้นเนื่องจากนักสำรวจชาวสเปนที่เดินทางมายังทวีปใหม่ คิดว่ามาพบอินเดีย จึงตั้งชื่อชาวพื้นเมืองว่า "อินเดียน" ซึ่งที่จริงเป็นความเข้าใจผิด ถึงแม้ว่าจะมีแตกต่างกันเป็นหลายเผ่า แต่พวกอินเดียนมีรูปร่างลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ มีผิวสีน้ำตาลเข้ม นัยน์ตาและผมสีดำ ก่อนที่ชาวผิวขาวจะเดินทางเข้ามาในทวีป พวกอินเดียนบางพวกก็เลี้ยงตัวเองด้วยการล่าสัตว์ บางพวกก็รู้จักการเพาะปลูกข้าวโพด ยาสูบ และมันฝรั่ง ซึ่งเป็นพืชพื้นเมืองเดิมของทวีปอเมริกา ในเม็กซิโกและอเมริกากลาง พวกอินเดียนมีความเจริญสูง สร้างบ้านเมืองอยู่กันเป็นปึกแผ่น ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยติดต่อกับโลกเก่า คือยุโรปและเอเชียมาก่อน อย่างเช่นอาณาจักรแอซเตกซ์ (Aztecs) ตั้งอยู่บนที่ราบสูงเม็กซิโก และอาณาจักรมายาส์ (Mayas) ในคาบสมุทรยูคาตาน เป็นต้น ในเขตของแคนาดาและสหรัฐอเมริกานั้น เมื่อชาวผิวขาวเข้ามาก็ได้พยายามขับไล่พวกอินเดียนให้ถอยร่นเข้าไปในเขตที่กันดาร และจากการสู้รบขับเคี่ยวกันมาเป็นเวลานาน ในระยะแรก ๆ ของการตั้งถิ่นฐานของชาวผิวขาว ทำให้พวกอินเดียนถูกชาวผิวขาวฆ่าเสียเป็นจำนวนมาก ในปัจจุบันรัฐบาลของสหรัฐอเมริกา และแคนาดา ได้จัดที่สงวนไว้ให้โดยเฉพาะ สำหรับเป็นที่อยู่อาศัยของพวกอินเดียน เพราะถ้าหากไม่ทำเช่นนั้น ในระยะเวลาข้างหน้า พวกอินเดียนก็คงจะสูญหมดไป เนื่องจากว่าไม่อาจสู้กับอารยธรรมของชาวผิวขาวที่เจริญกว่าได้ ประมาณว่าในปัจจุบันนี้มีพวกอินเดียนอาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริการาว ๓๕๐,๐๐๐ คน และในแคนาดา ๑๕๐,๐๐๐ คน ส่วนในเม็กซิโกและอเมริกากลาง พวกสเปนใช้วิธีปกครองพวกอินเดียนโดยอยู่รวมกัน พลเมืองที่มีเชื้อสายอินเดียนจึงยังมีเหลืออยู่มาก

ข. **พวกเอสกิโม** อาศัยอยู่ทางตอนเหนือสุดของทวีปในแคนาดา และอะแลสกา ซึ่งมีภูมิอากาศหนาวเย็นแบบทุนดรา มีรูปร่างลักษณะคล้ายชนเผ่ามองโกล คือผิวสีเหลือง นัยน์ตาและผมสีดำ เลี้ยงชีพด้วยการล่าสัตว์ และจับปลา และมีบางพวกที่เลี้ยงกวางเรนเดียร์เป็นอาชีพด้วย ปัจจุบันมีชาวเอสกิโมอาศัยอยู่ในแคนาดาประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน

ค. **พวกคาริบ** อาศัยอยู่ในหมู่เกาะอินดิสตะวันตก ปัจจุบันมีจำนวนเหลืออยู่น้อยมาก

๒. กลุ่มชาวผิวขาว ชาวผิวขาวที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในระยะแรก ๆ ของการตั้งถิ่นฐานในทวีปอเมริกาเหนือ คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส และสเปน

ชาวอังกฤษนั้นได้เข้ามาสร้างอาณานิคมอยู่ทางฝั่งแอตแลนติก เช่น ในแคว้นนิวอิงแลนด์ และในเวอร์จิเนีย ส่วนฝรั่งเศสได้เข้าไปจับจองสร้างอาณานิคมในแคนาดา และในที่ราบลุ่มแม่น้ำมิสซิสซิปปี ส่วนสเปนก็ได้มีอำนาจอยู่ในเม็กซิโก อเมริกากลาง หมู่เกาะอินดิสตะวันตก และทางบริเวณตอนใต้และตะวันตกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน ต่อมาฝรั่งเศสเสียแคนาดาให้แก่อังกฤษ ในปี พ.ศ. ๒๓๐๖ และในปี พ.ศ. ๒๓๑๙ อังกฤษเองก็เสียอาณานิคมของตนทางชายฝั่งแอตแลนติก ซึ่งได้ประกาศอิสรภาพตั้งขึ้นเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา อันประกอบด้วย ๑๓ มลรัฐในชั้นแรก และได้ขยายเนื้อที่ออกไปตามลำดับ จนรวมดินแดนที่เป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสในลุ่มแม่น้ำมิสซิสซิปปีและอาณานิคมของสเปนทางเหนือของประเทศเม็กซิโกปัจจุบันด้วย จากการเข้าไปตั้งถิ่นฐานสร้างอาณานิคมในระยะแรกของชาติทั้งสามที่กล่าวมานี้ ทำให้ภาษาและวัฒนธรรมของพลเมืองในทวีปอเมริกาเหนือแตกต่างเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ๆ คือทางตอนเหนือซึ่งเป็นประเทศแคนาดา ปัจจุบัน พลเมืองส่วนใหญ่พูดภาษาอังกฤษ แต่ก็มีบางส่วนที่ยังคงพูดภาษาฝรั่งเศส เช่นในมณฑลควิเบก เป็นต้น ส่วนในสหรัฐอเมริกาใช้ภาษาอังกฤษเป็นทางการ ในเม็กซิโก และอเมริกากลางนั้น อิทธิพลของภาษาและวัฒนธรรมสเปนยังคงเห็นได้ชัด ฉะนั้น ในทวีปอเมริกาเหนือจึงแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ๆ ตามเชื้อชาติ คือ **แองโกล อเมริกา (Anglo America)** หมายถึงส่วนที่สืบเชื้อสายมาจากอังกฤษ มีสหรัฐอเมริกาและแคนาดา กับ **ลาตินอเมริกา (Latin America)** หมายถึงส่วนที่สืบเชื้อสายมาจากสเปน ประกอบด้วย เม็กซิโก อเมริกากลาง และหมู่เกาะอินดิสตะวันตก

นอกจาก ๓ ชาติที่กล่าวมานี้ ยังมีชาติสำคัญอีก ๒ ชาติที่เข้ามามีบทบาทในการสร้างอาณานิคมในทวีปอเมริกาเหนือ คือฮอลันดาและรุสเซีย ฮอลันดานั้นได้เข้ามาสร้างอาณานิคมขึ้นที่เกาะแมนฮัตตัน ริมชายฝั่งแอตแลนติก เมื่อ พ.ศ. ๒๑๖๘ เพื่อเป็นสถานีการค้า เรียกชื่อว่า นิว อัมสเตอร์ดัม **(New Amster-**

dam) และต่อมาได้ตกเป็นของอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. ๒๒๐๗ เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า นิว ยอร์ก (New York) ส่วนรุสเซียก็ได้เข้ามาจับจองอะแลสกาเป็นอาณานิคม ตั้งแต่ตอนปลายของคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ จนกระทั่งได้ขายดินแดนนี้ให้แก่ สหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๑ แต่อิทธิพลทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของ ฮอลันดา และรุสเซียไม่มีเหลืออยู่ให้เห็นได้ชัดเจน เหมือนอย่างสามชาติแรกที่ กล่าวมาแล้วข้างต้น

โดยที่ทวีปอเมริกาเหนือ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา มีทรัพยากรธรรมชาติ ที่อุดมสมบูรณ์ มีโอกาสทำมาหาเลี้ยงชีพได้ง่าย ฉะนั้นจึงดึงดูดให้พลเมืองจาก ทวีปยุโรปและเอเชียให้เดินทางเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ใน คริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ และ ๒๐ เป็นระยะเวลาที่ชาวผิวขาวจากทวีปยุโรป ได้ เดินทางเข้าไปในทวีปอเมริกาเหนือเป็นจำนวนมากมาย โดยไม่มีการจำกัดเชื้อ ชาติและศาสนา ฉะนั้น ในปัจจุบันชาวผิวขาวในทวีปนี้จึงประกอบด้วยผู้ที่สืบ เชื้อสายมาจากชาติต่าง ๆ ในยุโรปมากมาย ทั้งจากยุโรปภาคตะวันตก ยุโรป ภาคกลาง ยุโรปภาคตะวันออก และยุโรปภาคใต้

๓. **กลุ่มชาวนิโกร** ชาวนิโกรเริ่มเข้ามาอยู่ในทวีปอเมริกาเหนือในฐานะ ทาส ซึ่งชาวผิวขาวนำมาใช้เป็นแรงงานเพาะปลูกอ้อย ฝ้าย และยาสูบ ส่วน ใหญ่ของทาสนิโกรเหล่านี้ถูกนำมาจากแอฟริกาตะวันตก และขายเป็นสินค้าให้ แก่เจ้าของไร่ที่เป็นชาวผิวขาว หลังจากที่ได้มีการเลิกทาสแล้ว ชาวนิโกรเหล่า นี้ได้เปลี่ยนฐานะเป็นพลเมืองเสรี และส่วนใหญ่ก็ยังคงเป็นกรรมกรรับจ้าง ทำงานในไร่นา หรือในโรงงานอุตสาหกรรม ปรากฏว่าทั่วทั้งสหรัฐอเมริกา มี พลเมืองที่เป็นชาวนิโกรประมาณ ๑๙ ล้านคน หรือเท่ากับ ๑๐% ของประชากร ในประเทศ ส่วนในหมู่เกาะอินดิสตะวันตกนั้นมีชาวนิโกรเป็นส่วนใหญ่ของ พลเมือง

๔. **กลุ่มชาวเอเชีย** ในทวีปอเมริกาเหนือ มีชาวเอเชียอยู่ไม่มากนัก เนื่องจากปัจจุบันมีการจำกัดคนเข้าเมืองที่ไม่ใช่คนผิวขาว ในสหรัฐอเมริกา และแคนาดามีชาวจีนและญี่ปุ่นอาศัยอยู่ทางชายฝั่งแปซิฟิก โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งที่อยู่กันเป็นจำนวนมาก ก็ได้แก่ที่เมืองซานฟรานซิสโกในสหรัฐอเมริกา และที่มณฑลบริติช โคลัมเบียในแคนาดา

ในหมู่เกาะอินดิสตะวันตก มีชาวอินเดียเข้าไปรับจ้างเป็นแรงงานในไร่อ้อย และทำการค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ มีพบอยู่มากในส่วนที่เป็นอาณานิคมของอังกฤษ เช่นในเกาะจาเมกา และเกาะตรินิแดด เป็นต้น

การกระจายและความหนาแน่นของประชากร

ทวีปแอฟริกาเหนือมีประชากรทั้งหมดในปัจจุบัน ๓๑๐ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ซึ่งถ้าคิดความหนาแน่นของประชากรจากเนื้อที่ทวีป ๒๔ ล้านตารางกิโลเมตร จะได้รับความหนาแน่นโดยเฉลี่ย ๑๓ คนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร นับว่ายังมีความหนาแน่นไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับทวีปยุโรปและเอเชีย อย่างไรก็ตามนับว่าการเพิ่มประชากรได้เป็นไปอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลา ๒๐๐ ปีที่แล้วมา โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดของทวีป จำนวนประชากรได้เพิ่มเร็วกว่าเขตอื่น ๆ ในทวีปอเมริกาเหนือ

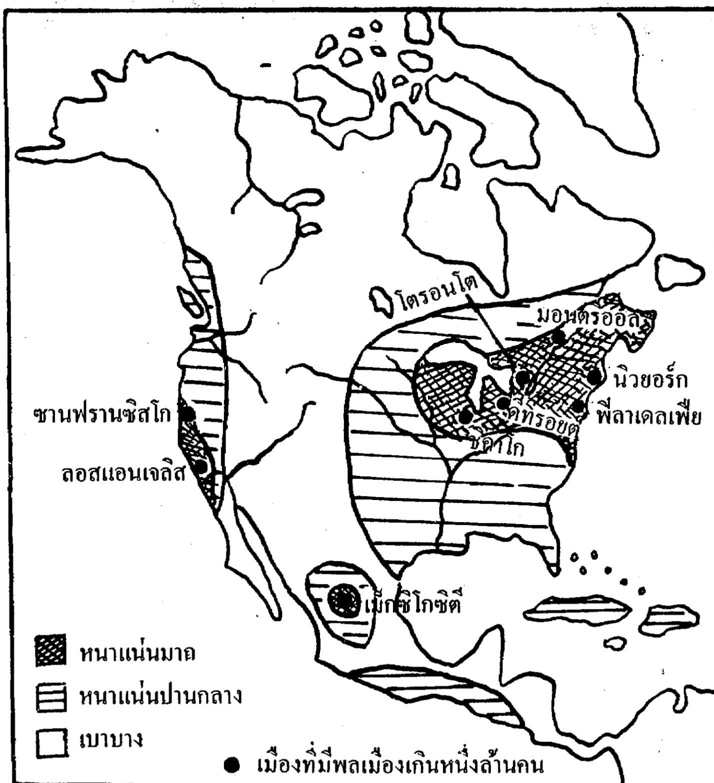
จากการพิจารณาดูแผนที่แสดงการกระจายของประชากร จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ของพลเมืองอาศัยอยู่กันหนาแน่นทางภาคตะวันออกของทวีป ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุใหญ่ ๆ ๔ ประการ คือ

๑. ทางภาคตะวันออกมีภูมิประเทศเป็นที่ราบมาก เหมาะสำหรับการเพาะปลูกและการคมนาคม ส่วนทางภาคตะวันตกเป็นภูเขาและที่ราบสูงเป็นส่วนใหญ่

๒. ทางภาคตะวันออกมีฝนตกพอเพียงสำหรับการเพาะปลูก ผิดกับทางภาคตะวันตก ซึ่งมีเนื้อที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอากาศแห้งแล้ง

๓. ทางภาคตะวันออกมีแร่ธาตุที่นำมาใช้กับอุตสาหกรรม โดยเฉพาะถ่านหิน เหล็ก และน้ำมันปิโตรเลียม ทำให้อุตสาหกรรมเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว

๔. ทางภาคตะวันออกมีการคมนาคมสะดวก ได้อาศัยทะเลสาบใหญ่ทั้งห้า แม่น้ำเซนต์ ลอเรนซ์ และแม่น้ำมิสซิสซิปปี เป็นเส้นทางคมนาคมภายใน และติดต่อกับทวีปยุโรปได้สะดวกด้วย เนื่องจากตั้งอยู่ติดต่อกับมหาสมุทร

แสดงการกระจายของประชากรในทวีปอเมริกาเหนือ

แอตแลนติก อยู่ตรงข้ามกับยุโรปตะวันตก อันเป็นเขตที่มีประชากรอยู่หนาแน่น มีความเจริญทางเศรษฐกิจสูงเช่นเดียวกัน

จากเหตุดังกล่าวข้างต้นนี้ จึงเห็นได้ว่าทางภาคตะวันออกของทวีปอเมริกาเหนือมีเมืองขนาดใหญ่ตั้งอยู่มากมาย ผิดกับทางภาคตะวันตกซึ่งมีประชากรอยู่กันหนาแน่นเป็นหย่อม ๆ เท่านั้น กล่าวอย่างง่าย ๆ เขตที่มีพลเมืองอยู่หนาแน่นมากของทวีป มีอยู่ ๔ เขตคือ

๑. เขตชายฝั่งแอตแลนติก ตั้งแต่แคว้นนิวอิงแลนด์ลงมา จนถึงมลรัฐเวอร์จิเนีย มีเมืองใหญ่ ๆ เช่น บอสตัน นิวยอร์ก และ พีลาเดลเฟีย เป็นต้น โดยเฉพาะที่นิวยอร์ก มีพลเมืองอยู่ถึงประมาณ ๘ ล้านคน เขตนี้มีทั้งการค้าและอุตสาหกรรม

๒. เขตอุตสาหกรรมชายฝั่งตอนใต้ของทะเลสาบใหญ่ทั้งห้า มีเมืองอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่น ชิคาโก ดีทรอยต์ และ พิตสเบอร์ก เป็นต้น ในเขตนี้มีแร่ธาตุอยู่มาก โดยเฉพาะแร่เหล็ก และถ่านหิน จึงเป็นแหล่งอุตสาหกรรมหนักที่ใหญ่ที่สุดของทวีปอเมริกาเหนือและของโลก

๓. เขตอุตสาหกรรมบริเวณลุ่มแม่น้ำเซนต์ ลอเรนซ์ เป็นเขตที่มีประชากรอยู่กันหนาแน่นในประเทศแคนาดา ประมาณ ๘๐% ของพลเมืองแคนาดา

อาศัยอยู่ในเขตที่กล่าวนี้ มีเมืองสำคัญ เช่น ควิเบก โตรอนโต และมอนตรีออล เป็นต้น

๔. เขตชายฝั่งแปซิฟิกในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย มีอุตสาหกรรมขุดน้ำมัน เพาะปลูก และทำการค้า เมืองสำคัญ คือ ซานฟรานซิสโก และลอสแอนเจลิส

นอกจาก ๔ เขตที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ในเขตที่ราบภาคกลางของสหรัฐอเมริกา ก็มีพลเมืองอยู่ค่อนข้างหนาแน่น แม้ว่าจะไม่มีเมืองขนาดใหญ่มาก เนื่องจากพลเมืองส่วนใหญ่ทำการเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ อยู่กันตามชนบท สำหรับในเม็กซิโก และอเมริกากลาง พลเมืองอาศัยอยู่ตามที่ราบสูงทางภาคตะวันตกของทวีปเป็นส่วนมาก เนื่องจากมีอากาศค่อนข้างเย็นเพราะเป็นที่สูง ส่วนในหมู่เกาะอินดิสตะวันตก โดยทั่ว ๆ ไปยังมีพลเมืองเบาบาง ที่อยู่กันหนาแน่นก็มีอยู่เฉพาะที่เกาะคิวบา จาเมกา และเปอร์โตริโก

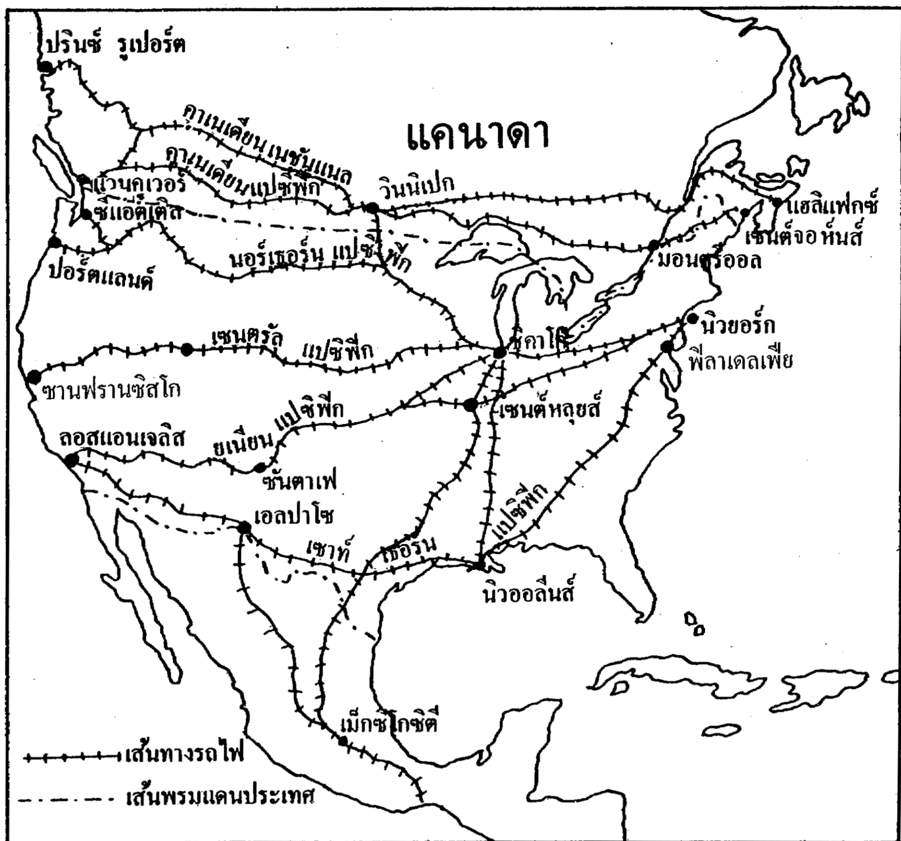
๖. การคมนาคม

การคมนาคมขนส่งของทวีปอเมริกาเหนือมีอยู่ค่อนข้างหนาแน่น เฉพาะในส่วนที่เป็นประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนในประเทศอื่น ๆ นั้นยังมีเส้นทางคมนาคมไม่มากนัก

ก. **เส้นทางคมนาคมทางรถไฟ** ทวีปอเมริกาเหนือมีทางรถไฟมากกว่าในทวีปอื่น ๆ ทั้งหมด คือ ประมาณ ๔๕๐,๐๐๐ กิโลเมตร หรือ ๓๗ % ของทางรถไฟที่มีอยู่ในโลก และในจำนวนนี้ปรากฏว่าสหรัฐอเมริกามีอยู่ถึง ๓๖๐,๐๐๐ กิโลเมตร จัดได้ว่าเป็นประเทศที่มีทางรถไฟมากที่สุดของโลก แต่โดยที่มีเนื้อที่กว้างขวาง ฉะนั้น การสร้างเส้นทางรถไฟจึงไม่ค่อยหนาแน่นเหมือนกับประเทศเล็ก ๆ ในทวีปยุโรป

ในสหรัฐอเมริกาและแคนาดา มีเส้นทางรถไฟที่เชื่อมต่อระหว่างชายฝั่งแอตแลนติกกับชายฝั่งแปซิฟิกอยู่ ๖ สายด้วยกัน คือ

๑. สายนอร์เธอร์น แปซิฟิก (Northern Pacific Railway) จากนิวยอร์กถึงซีแอตเติล และปอร์ตแลนด์

เส้นทางรถไฟในทวีปอเมริกาเหนือ

๒. สายเซนตรัล แปซิฟิก (Central Pacific Railway) จากนิวยอร์กถึงซานฟรานซิสโก ผ่านทะเลสาบ เกรต ซอลท์ (Great Salt Lake)

๓. สายยูเนียน แปซิฟิก (Union Pacific Railway) จากนิวยอร์กถึงลอสแอนเจลิส ผ่านเมืองซันตา เฟ (Santa Fe')

๔. สายเซาท์เธอร์น แปซิฟิก (Southern Pacific Railway) จากนิวออลีนส์ถึงลอสแอนเจลิส ผ่านเมืองเอลปาโซ

๕. สายคาเนเดียน แปซิฟิก (Canadian Pacific Railway) เชื่อมเมืองเซนต์จอห์นส์ กับเมืองแวนคูเวอร์

๖. สายคาเนเดียน เนชันแนล (Canadian National Railway) เชื่อมเมืองแฮลิแฟกซ์ กับเมืองปรินซ์ รูเปอร์ต

การขนส่งทางรถไฟส่วนใหญ่ขนส่งสินค้า แต่สำหรับผู้โดยสาร ประมาณ ๓/๔ เดินทางโดยทางถนน และสหรัฐอเมริกาได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่ผลิตรถยนต์และใช้รถยนต์มากที่สุด ประมาณว่าพลเมืองทุก ๓ คน จะมีรถยนต์ส่วนตัวใช้ ๑ คน

ข. **เส้นทางคมนาคมทางแม่น้ำลำคลอง** การขนส่งทางแม่น้ำลำคลองในทวีปอเมริกาเหนือ ก็มีทำกันมาก แม้ว่าจะไม่มากเท่ากับในทวีปยุโรป เส้นทางคมนาคมที่สำคัญมี ๒ สายคือ

๑. ทะเลสาบใหญ่ทั้งห้า และแม่น้ำเซนต์ ลอเรนซ์

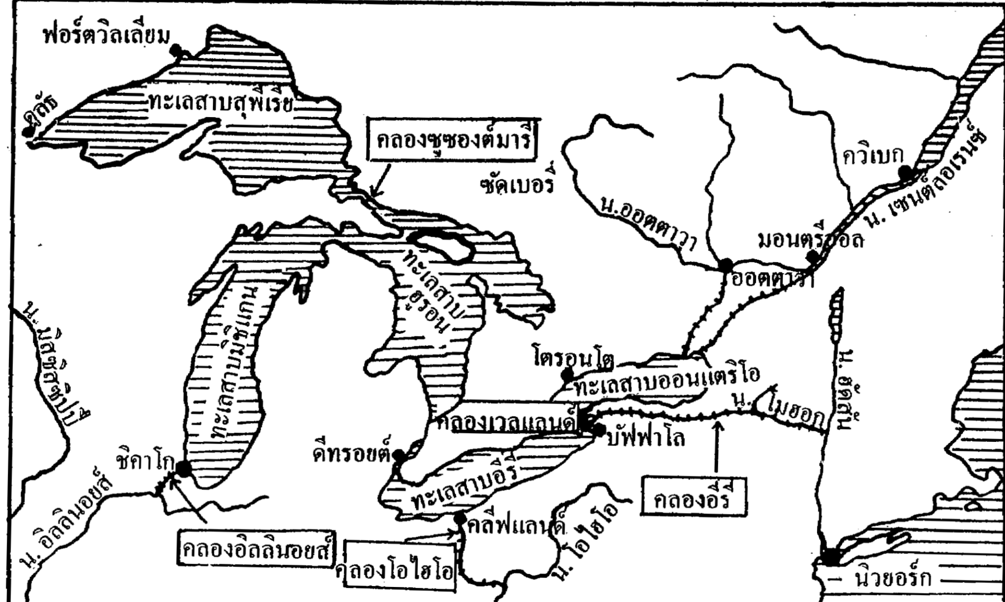
๒. แม่น้ำมิสซิสซิปปี

การขนส่งทางทะเลสาบใหญ่ทั้งห้า นับว่ามีความสำคัญอย่างมาก ใช้เป็นเส้นทางขนส่งแร่เหล็ก ถ่านหิน ข้าวสาลี ตลอดจนสินค้าสำเร็จรูปต่าง ๆ แต่ก็มีอุปสรรคสำคัญอยู่ ๒ ประการ คือ ประการแรกระดับน้ำในทะเลสาบแต่ละแห่งไม่เท่ากัน เช่นทะเลสาบสุพีเรีย มีระดับน้ำสูง ๑๘๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล แต่ทะเลสาบมิชิแกนและฮูรอน มีระดับน้ำสูง ๑๗๔ เมตร ทะเลสาบอีรี ๑๗๑ เมตร และทะเลสาบออนแตริโอ เพียง ๗๔ เมตร (ระหว่างทะเลสาบอีรีและทะเลสาบออนแตริโอ มีน้ำตกไนแอการาตั้งอยู่) ทำให้เกิดความจำเป็นในการที่ต้องขุดคลองเชื่อมทะเลสาบเหล่านี้ และสร้างประตูน้ำเปิดปิดให้เรือผ่านเข้าออกได้ และประการที่สองในฤดูหนาวน้ำในทะเลสาบแข็งตัวเป็นระยะเวลานาน ทำให้การแล่นเรือต้องหยุดชะงัก อย่างไรก็ตาม นับว่าทะเลสาบใหญ่ที่กล่าวมานี้มีการขนส่งหนาแน่นมาก และเสียค่าใช้จ่ายถูก

จากทะเลสาบใหญ่ทั้งห้า มีทางติดต่อกับเขตอื่นได้ ๓ ทาง คือ

๑. โดยผ่านคลองอีรี หรือที่เรียกว่า คลองนิวยอร์ก สเตต บาร์จ (**New York State Barge Canal**) ซึ่งเชื่อมทะเลสาบอีรีที่เมืองบัฟฟาโล กับเมืองทรอย บนฝั่งแม่น้ำฮัดสัน เป็นระยะทางยาว ๘๐๘ กิโลเมตร จากนั้นก็อาศัยลำแม่น้ำฮัดสันมาออกมหาสมุทรแอตแลนติกที่เมืองท่านิวยอร์ก

๒. โดยผ่านแม่น้ำเซนต์ ลอเรนซ์ จากทะเลสาบออนแตริโอมีแม่น้ำเซนต์ลอเรนซ์ ที่ไหลไปออกมหาสมุทรแอตแลนติก ในเขตของประเทศแคนาดา

แสดงทะเลสาบใหญ่ทั้งห้า และเส้นทางคมนาคม

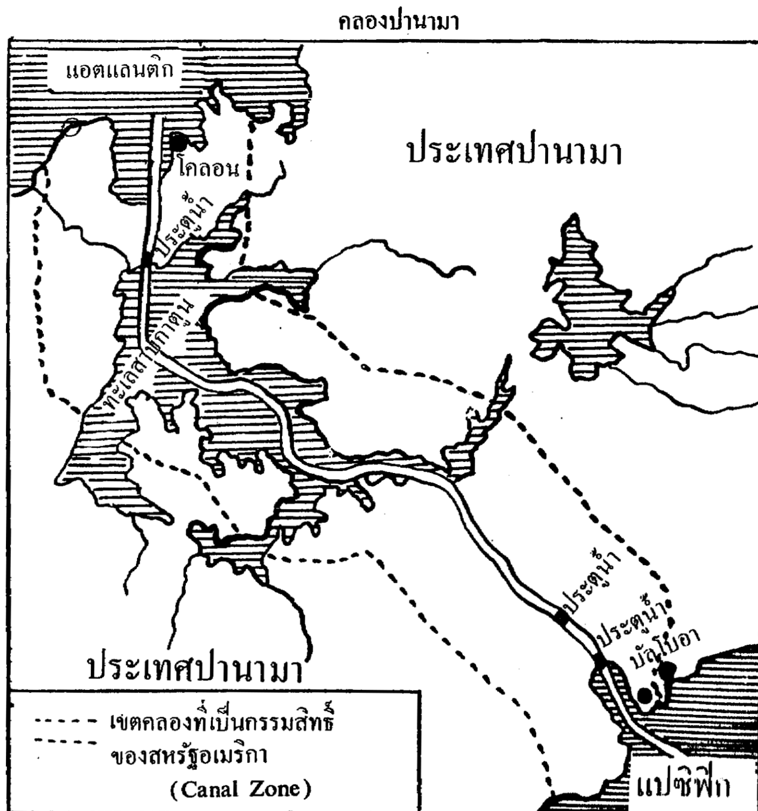
แต่เดิมการเดินเรือในลำแม่น้ำเซนต์ ลอเรนซ์ ทำได้ไม่สะดวกเพราะแม่น้ำตื้น มีเกาะแก่งมาก แต่ปัจจุบันได้มีการขุดให้ลึก เป็นเส้นทางสำหรับเดินเรือขนาดใหญ่ได้

๓. โดยผ่านคลองอิลลินอยส์ (Illinois Waterway) เชื่อมเมืองชิคาโกบนฝั่งทะเลสาบมิชิแกน กับเมืองลาซาล (La Salle) บนฝั่งแม่น้ำอิลลินอยส์ เป็นเส้นทางที่ผ่านไปติดต่อกับแม่น้ำมิสซิสซิปปีได้ (แม่น้ำอิลลินอยส์เป็นสาขาของแม่น้ำมิสซิสซิปปี)

สำหรับการคมนาคมในเขตที่ราบภาคกลางของสหรัฐอเมริกานั้น ได้อาศัยแม่น้ำมิสซิสซิปปีและสาขาต่าง ๆ เป็นเส้นทางขนส่งที่สำคัญ แม่น้ำมิสซิสซิปปีมีความยาวประมาณ ๔,๐๐๐ กิโลเมตร เป็นแม่น้ำที่กว้างและใช้เดินเรือได้ดี ขาล่องลงไปทางใต้ขนส่งถ่านหิน ข้าวสาลี ฝ้าย ส่วนขากลับขึ้นมา บรรทุกน้ำมัน น้ำตาล จากชายฝั่งอ่าวเม็กซิโก แม่น้ำนี้มีสาขาอยู่มาก ที่นับว่าสำคัญคือแม่น้ำโอไฮโอ ซึ่งไหลจากเขตเทือกภูเขาแอปปาเลเชียน อันเป็นแหล่งถ่านหินและเขตอุตสาหกรรมใหญ่ของทวีปอเมริกาเหนือ แม่น้ำมิสซิสซิปปีไหลออกทะเลที่อ่าวเม็กซิโก มีเมืองนิวออลีนส์ เป็นเมืองท่าและศูนย์กลางการค้าอยู่ที่ใกล้ปากน้ำ

ค. **เส้นทางคมนาคมทางทะเล** ทวีปอเมริกาเหนือมีการคมนาคมติดต่อกับทวีปยุโรปโดยผ่านทางมหาสมุทรแอตแลนติก มากกว่าการติดต่อกับทวีปอื่น ๆ เมืองท่าขนาดใหญ่ส่วนมากตั้งอยู่ทางชายฝั่งตะวันออกของทวีป ได้แก่ เมืองนิวยอร์ก พีลาเดลเพีย บอสตัน ควิเบก ส่วนทางฝั่งตะวันตก มีเมืองซานฟรานซิสโก ซีแอตเติล และปรินซ์ รูเปอร์ต เป็นเมืองท่าสำคัญ

คลองปานามา การคมนาคมทางทะเลของทวีปอเมริกาเหนือ ได้อาศัยประโยชน์จากคลองปานามาอยู่มาก คลองนี้ขุดเชื่อมมหาสมุทรแอตแลนติกกับมหาสมุทรแปซิฟิก ที่ตรงคอคอดปานามา ซึ่งอาณาบริเวณที่คลองขุดผ่านเป็นกรรมสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกา เรียกว่า คะแนลโซน (Canal Zone) มีเมืองบัลโบอา (Balboa) เป็นเมืองท่า ที่ปากคลองด้านฝั่งแปซิฟิก และเมืองโคลอน (Colon) ที่ปากคลองฝั่งแอตแลนติก เนื่องจากระดับน้ำในมหาสมุทรที่ปากคลองทั้งสองด้านไม่เท่ากัน ฉะนั้น จึงต้องสร้างประตูน้ำกั้นไว้เป็นระยะ คลองนี้ช่วยย่นระยะทางเดินเรือได้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเดินเรือจากฝั่งตะวันออกของสหรัฐอเมริกา และแคนาดา ไปยังฝั่งตะวันตก จะย่น

ระยะทางได้ถึงประมาณ ๑๒,๐๐๐ กิโลเมตร โดยที่ไม่ต้องแล่นไปอ้อมปลายทวีปอเมริกาใต้ และการติดต่อทางเรือระหว่างทวีปยุโรปกับทวีปออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ โดยผ่านทางมหาสมุทรแปซิฟิก ก็ได้รับประโยชน์จากคลองนี้อยู่มากเช่นกัน

ง. **เส้นทางคมนาคมทางอากาศ** มีสายการบินที่เชื่อมเมืองต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาและแคนาดาอยู่มาก นอกจากนี้ยังมีเส้นทางบินที่เชื่อมกับเมืองหลวงของประเทศในอเมริกากลาง และหมู่เกาะอินดิสตะวันตก และกับทวีปอื่น ๆ โดยที่สหรัฐอเมริกามีอาณาเขตกว้างขวางและมีความเจริญทางเศรษฐกิจสูง พลเมืองจึงนิยมเดินทางโดยทางเครื่องบินมากกว่าพลเมืองของประเทศต่าง ๆ ทั้งหมด มีเมืองที่เป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางอากาศ ได้แก่ นิวยอร์ก วอชิงตัน ชิคาโก และลอสแอนเจลิส

สรุปลักษณะสำคัญของทวีปอเมริกาเหนือ

๑. เป็นทวีปที่มีขนาดใหญ่เป็นที่สาม รองจากทวีปเอเชียและทวีปแอฟริกา

๒. เป็นทวีปที่เพิ่งพบใหม่ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ และจึงจัดเป็นดินแดนใหม่ที่พึ่งมีการตั้งถิ่นฐานของพลเมืองที่อพยพไปจากทวีปยุโรป เอเชีย และแอฟริกา ยังมีพลเมืองอยู่กันไม่หนาแน่นนัก

๓. แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ๆ คือ แองโกล อเมริกา ซึ่งหมายถึงประเทศที่พลเมืองส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชาวอังกฤษ หรือเคยอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษ และลาตินอเมริกา ซึ่งพลเมืองส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากสเปนและโปรตุเกส

๔. ความเจริญทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ อยู่ในส่วนที่เป็น แองโกล อเมริกา โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจมากที่สุดของโลก

บทที่ ๗ ประเทศต่าง ๆ ในทวีปอเมริกาเหนือ

แองโกล อเมริกา

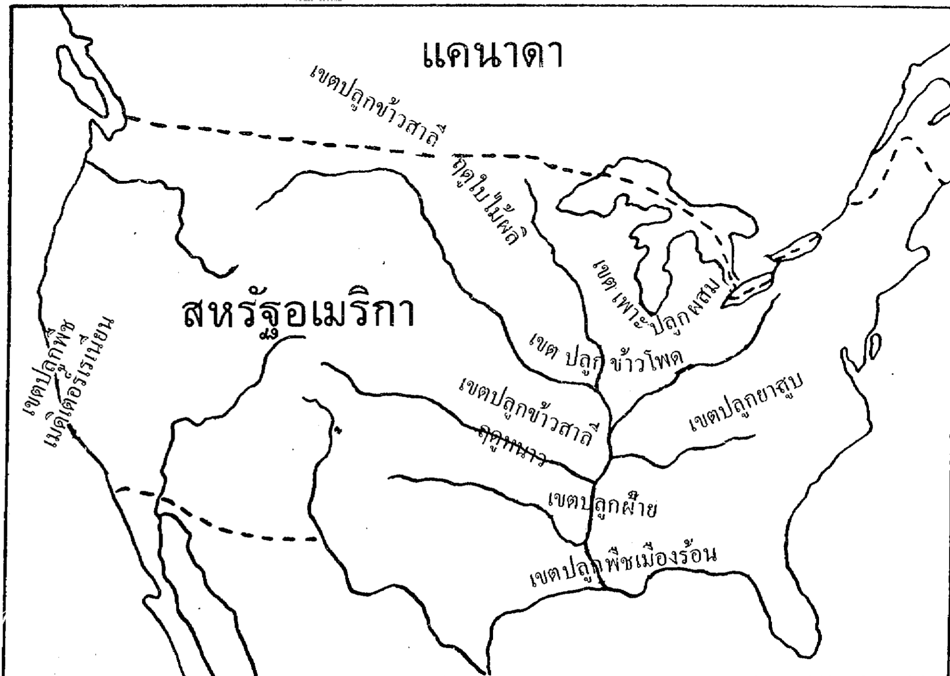
๑. **ที่ตั้ง อาณาเขตและขนาด** แองโกล อเมริกา (Anglo America) ได้แก่ดินแดนของทวีปอเมริกาเหนือ ส่วนที่เป็นประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดา (บางทีก็รวมเกาะกรีนแลนด์ด้วย) มีขนาดเนื้อที่ประมาณ ๔/๕ ของทวีปอเมริกาเหนือ

๒. **ทรัพยากรและอาชีพ**

ก. **การกสิกรรม** ในสหรัฐอเมริกาและแคนาดา มีการเพาะปลูกพืชผลต่าง ๆ แตกต่างกันตามสภาพภูมิอากาศ และอาจแบ่งออกได้เป็นเขตต่าง ๆ ดังนี้ คือ

๑. **เขตเพาะปลูกผสม** (Mixed Farming Belt) หมายถึงการเพาะปลูกควบไปกับการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่บริเวณชายฝั่งทะเลสาบใหญ่ทั้งห้า ลุ่มแม่น้ำเซนต์ ลอเรนซ์ และแคว้นนิวอิงแลนด์ ในเขตนี้มีอากาศค่อนข้างหนาว ไม่เหมาะสำหรับการปลูกพืชที่ต้องใช้เวลาเติบโตนาน แต่อยู่ในเขตอุตสาหกรรม

เขตกสิกรรมของแองโกลอเมริกา

มีพลเมืองหนาแน่น ฉะนั้นจึงปลูกพืชจำพวกผัก ผลไม้ และพืชที่ใช้เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ข้าวโพด พืชจำพวกหัว และหญ้า

๒. **เขตปลูกข้าวสาลีฤดูใบไม้ผลิ** (Spring Wheat Belt) อยู่ในเขตทุ่งหญ้าแพรรีของแคนาดา และทางตะวันตกของทะเลสาบสุพีเรีย นับเป็นเขตปลูกข้าวสาลีที่ใหญ่ที่สุดของโลก

๓. **เขตปลูกข้าวโพด** (Corn Belt) อยู่ทางตอนใต้ของทะเลสาบมิชิแกน ในเขตที่ราบภาคกลางของสหรัฐอเมริกา ปลูกข้าวโพดเป็นส่วนใหญ่ เพื่อใช้เลี้ยงสัตว์

๔. **เขตปลูกข้าวสาลีฤดูหนาว** (Winter Wheat Belt) อยู่ถัดไปทางใต้ของเขตปลูกข้าวโพด มีฤดูร้อนยาว และปลูกข้าวสาลีในระหว่างฤดูหนาว

๕. **เขตปลูกยาสูบ** (Tobacco Belt) อยู่ทางตะวันออกของเขตที่ ๔ ติดต่อกับชายฝั่งแอตแลนติก เป็นเขตปลูกยาสูบที่มีชื่อเสียงของโลก

๖. **เขตปลูกฝ้าย** (Cotton Belt) อยู่ทางตอนใต้ของที่ราบภาคกลางของสหรัฐอเมริกาจนเกือบถึงชายฝั่งอ่าวเม็กซิโก

๗. **เขตปลูกพืชผลเมืองร้อน** มีอยู่ในบริเวณชายฝั่งอ่าวเม็กซิโก และคาบสมุทรฟลอริดา ปลูกข้าวเจ้า อ้อย สับปะรด ส้ม

๘. **เขตปลูกพืชผลเมดิเตอร์เรเนียน** ได้แก่ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ปลูกผลไม้จำพวกส้ม องุ่น ฝ้าย และข้าวสาลี

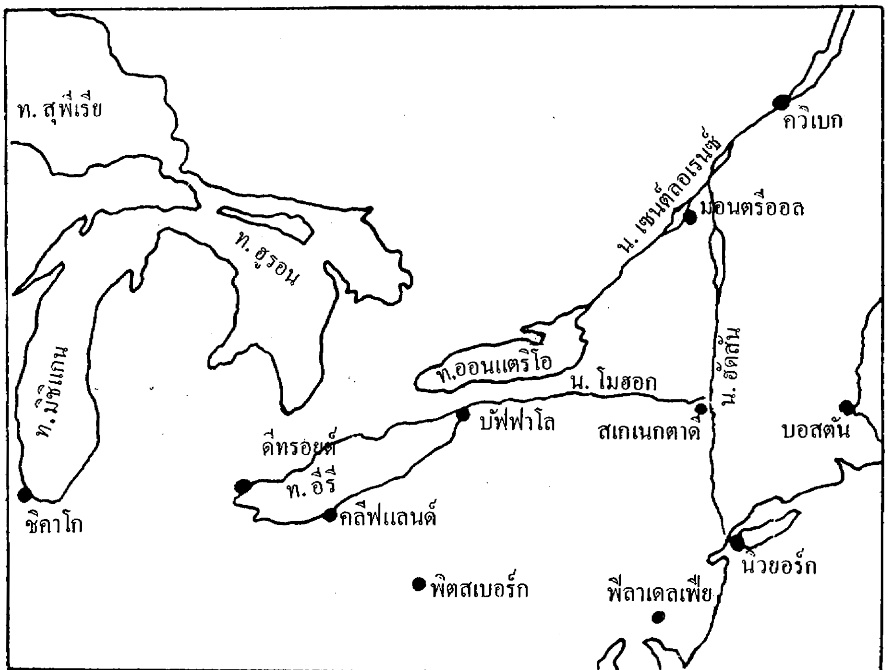
ข. **อุตสาหกรรม** อุตสาหกรรมของสหรัฐอเมริกา และแคนาดามีอยู่หนาแน่นทางภาคตะวันออก ตั้งแต่ชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติก จนถึงชายฝั่งทะเลสาบใหญ่ทั้งห้า และประกอบด้วย ๔ เขตใหญ่คือ

๑. **เขตแคว้น นิว อิงแลนด์** อยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศสหรัฐอเมริกา นับเป็นเขตอุตสาหกรรมที่เก่าแก่ที่สุดของทวีปอเมริกาเหนือ มีเมืองที่เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมในเขตนี้ ได้แก่ บอสตัน มีชื่อทางอุตสาหกรรมฟอกหนัง เครื่องอิเลกโทรนิก เมือง ลอเรนซ์ และ นิวเบดฟอร์ด มีอุตสาหกรรมทอผ้า และเมือง สปริง ฟีลด์ และ นิวฮาเวน มีอุตสาหกรรมเครื่องภาชนะเหล็ก

๒. **เขตลุ่มแม่น้ำเซนต์ ลอเรนซ์** ในแคนาดา มีเมือง **มอนตรีออล** ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเซนต์ ลอเรนซ์ เป็นเมืองใหญ่ที่สุดของแคนาดา และมีอุตสาหกรรมถลุงเหล็กและผลิตเครื่องจักร เมือง **แฮมิลตัน** ได้รับสมญาว่าเป็นเมืองเบอร์มิงแฮมของแคนาดา เพราะเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า (เช่นเดียวกับเมืองเบอร์มิงแฮมของอังกฤษ) เมือง **ควิเบก** มีอุตสาหกรรมทำกระดาษและฟอกหนัง

๓. **เขตลุ่มแม่น้ำฮัดสัน-โมฮอก** (Hudson-Mohawk Gap) เป็นช่องทางสำคัญที่เชื่อมชายฝั่งแอตแลนติก ตรงที่ตั้งของเมืองนิวยอร์ก กับทะเลสาบอีรี มีเมืองอุตสาหกรรมตั้งอยู่หนาแน่นตามเส้นทางนี้ ได้แก่ เมือง **นิวยอร์ก** ซึ่งมีอุตสาหกรรมตัดเสื้อผ้าสำเร็จรูป ต่อเรือ เมือง **สเกเนกตาดี** (Schenectady) มีอุตสาหกรรมสร้างรถจักรและเครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า เมือง **ซีราคิวส์** สร้างรถยนต์ รถจักร และเครื่องไฟฟ้า เมือง **บัฟฟาโล** มีอุตสาหกรรมผลิตเครื่องจักรและเครื่องเคมีต่าง ๆ

เขตอุตสาหกรรมใหญ่ของแองโกลอเมริกา

๔. **เขตชายฝั่งทะเลสาบใหญ่ทั้งห้า** เป็นเขตอุตสาหกรรมหนัก เพราะมีถ่านหินและแร่เหล็ก เมืองที่สำคัญในเขตนี้ ก็ได้แก่ เมือง **พิตสเบอร์ก** เป็นเมืองอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า ใหญ่ที่สุดของสหรัฐอเมริกา เมือง **ดีทรอยต์** มีอุตสาหกรรมผลิตรถยนต์ใหญ่ที่สุดของโลก เมือง ชิคาโก มีอุตสาหกรรมผลิตเครื่องจักรกสิกรรม และโรงงานฆ่าสัตว์

ประเทศในแองโกล อเมริกา

๑. ประเทศสหรัฐอเมริกา

มีเนื้อที่ ๙.๒ ล้านตารางกิโลเมตร เล็กกว่าทวีปยุโรปเพียงเล็กน้อย (ทวีปยุโรปมีเนื้อที่ ๙.๘ ล้านตารางกิโลเมตร) และใหญ่กว่าประเทศไทยประมาณ ๑๙ เท่า มีประชากรประมาณ ๑๘๐ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๐๓) เมืองใหญ่ที่สุดคือนิว-ยอร์ก มีประชากร ๘ ล้านคน รองลงมาคือ ชิคาโก มีประชากร ๓.๕ ล้านคน

สหรัฐอเมริกาประกอบด้วย ๕๐ มลรัฐ ซึ่งในจำนวนนี้มี ๒ มลรัฐที่มีดินแดนไม่ติดต่อกับมลรัฐอื่น ๆ คืออะแลสกา และฮาวาย นอกจากมลรัฐต่าง ๆ แล้ว ยังมีดินแดนที่ไม่มีฐานะเป็นมลรัฐ เรียกชื่อว่า ดิสตริก ออฟ โคลัมเบีย (District of Columbia) อันเป็นที่ตั้งของเมืองหลวง คือ **วอชิงตัน** รวมอยู่ด้วย

๒. ประเทศแคนาดา

มีเนื้อที่ไล่เลี่ยกับสหรัฐอเมริกา คือ ๙.๗ ล้านตารางกิโลเมตร แต่มีประชากรน้อยกว่ามาก คือเพียง ๒๑ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) คิดความหนาแน่นของประชากร มีเพียง ๒ คนต่อเนื้อที่หนึ่งตารางกิโลเมตร ไล่เลี่ยกับความหนาแน่นของประชากรในประเทศออสเตรเลีย

ในทางการปกครอง แคนาดาประกอบด้วย ๑๐ มณฑล คือ แอลเบอร์ตา บริติชโคลัมเบีย มานิโตบา นิวบรันสวิก นิวฟันด์แลนด์ โนวาสโกเชีย ออนแตริโอ ปรินซ์เอดวาร์ดไอแลนด์ ควิเบก และซาสแกตเชวัน แคนาดาเป็นประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ เมืองหลวงชื่อ **ออตตาวา** ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำชื่อเดียวกัน

๓. กรีนแลนด์

เกาะกรีนแลนด์ มีเนื้อที่ประมาณ ๒ ล้านตารางกิโลเมตร จัดเป็นเกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก พื้นที่เกือบทั้งหมด ยกเว้นทางชายฝั่งตอนใต้ มีน้ำแข็งปกคลุมตลอดทั้งปี เพราะอยู่ในเขตอากาศหนาว มีประชากรอยู่อาศัยประมาณ ๔๗,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ส่วนใหญ่เป็นชาวเอสกิโม มีอาชีพทางล่าสัตว์และจับปลา เมือง **กอดหอบ (Godthaab)** เป็นเมืองหลวง

กรีนแลนด์ มีฐานะเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของประเทศเดนมาร์ก มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๗

ลาติน อเมริกา

๑. **ที่ตั้ง อาณาเขตและขนาด** ลาติน อเมริกา ในทวีปอเมริกาเหนือประกอบด้วยประเทศเม็กซิโก อเมริกากลาง และหมู่เกาะอินดิสตะวันตก ซึ่งมีอาณาเขตตั้งแต่พรมแดนทางใต้ของสหรัฐอเมริกา จนถึงพรมแดนทางเหนือของประเทศโคลอมเบียในทวีปอเมริกาใต้

อเมริกากลางประกอบด้วยประเทศเอกราช ๖ ประเทศ คือ กัวเตมาลา เอลซัลวาดอร์ ฮอนดูรัส นิการากัว คอสตาริกา และปานามา และดินแดนที่เป็นอาณานิคม ๒ แห่ง คือ บริติชฮอนดูรัส เป็นอาณานิคมของอังกฤษ กับดินแดนสองฝั่งคลองปานามา ที่เรียกว่า คะแนลโซน (Canal Zone) ซึ่งเป็นของสหรัฐอเมริกา

หมู่เกาะอินดิสตะวันตก แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

๑. หมู่เกาะบาฮามาส์ เป็นเกาะเล็ก ๆ เกิดจากหินปะการังเป็นส่วนใหญ่อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของคาบสมุทรฟลอริดา

๒. หมู่เกาะแอนติลลิสใหญ่ มีเกาะใหญ่ ๔ เกาะ คือ เกาะคิวบา เกาะฮิสแปนิโอลา เกาะจาเมกา และเกาะเปอร์โตริโก

๓. หมู่เกาะแอนติลลิสน้อย หรือหมู่เกาะแคริบบีส์ เป็นเกาะเล็ก ๆ ตั้งเรียงราย โค้งเป็นรูปครึ่งวงกลมจากเกาะเปอร์โตริโก ไปจนถึงเกาะตรินิแดดทางตอนเหนือของประเทศเวเนซุเอลา ในทวีปอเมริกาใต้ ประกอบด้วยหมู่เกาะ

ลีวาร์ด (Leeward Islands) และหมู่เกาะวินด์วาร์ด (Windward Islands)

๒. **ทรัพยากรและอาชีพ**

ก. **การกสิกรรม** ในเม็กซิโก และอเมริกากลาง มีข้าวโพด เป็นพืชที่ปลูกกันมากในเขตที่ราบสูงตอนกลาง ส่วนที่ราบชายฝั่งอ่าวเม็กซิโก มีข้าวเจ้า กล้วย โกโก้ กาแฟ ซึ่งปลูกเป็นสินค้าออก

ในหมู่เกาะอินดิสตะวันตก มีการทำไร่อ้อยอยู่โดยทั่วไป และมีน้ำตาลทรายเป็นสินค้าออกสำคัญ นอกจากนี้ก็มีการปลูกยาสูบ โกโก้ และกล้วยด้วย

ข. **การขุดแร่** ในเม็กซิโก มีแร่อยู่หลายชนิด ได้แก่ แร่เงิน ตะกั่ว ทองคำ ซึ่งมีอยู่ในเขตที่ราบสูง โดยเฉพาะแร่เงินนั้น เม็กซิโกผลิตได้มากที่สุดของโลก มีศูนย์กลางที่เมือง ซานลูอิสโปโตซี (Sanluis Potosi) และเมืองซากาเตกัส (Zacatecas) นอกจากนี้ก็มีแร่น้ำมันปิโตรเลียม ซึ่งขุดแถบชายฝั่งอ่าวเม็กซิโก ที่เมือง แทมปิโก (Tampico) และทุกซปั่น (Tuxpan)

ในอเมริกากลางและหมู่เกาะอินดิสตะวันตก ไม่มีแร่ที่สำคัญมากนัก มีแร่น้ำมันปิโตรเลียมเพียงเล็กน้อย ที่เกาะตรินิแดด และแร่บ๊อกไซต์ ที่เกาะจาเมกา

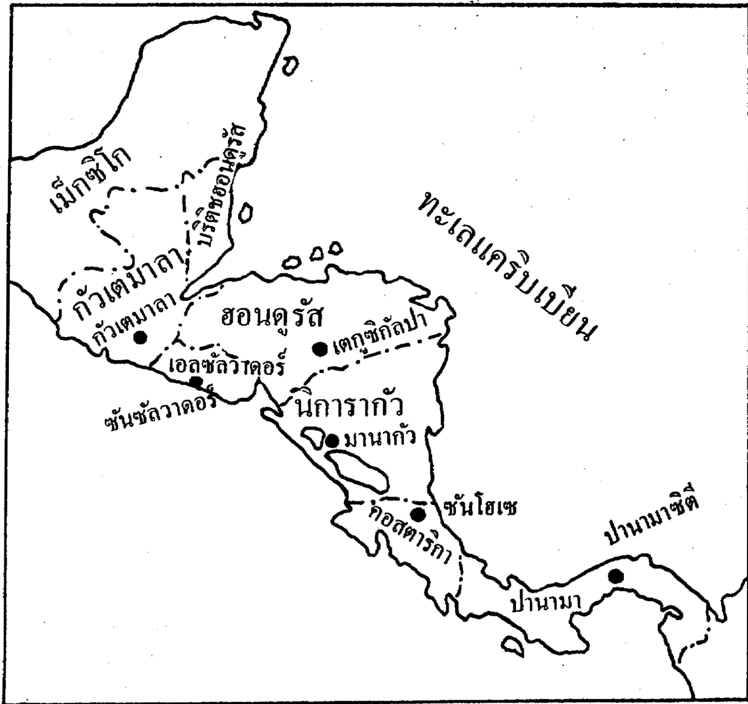
ประเทศในลาตินอเมริกา

ก. ประเทศเอกราช

๑. ประเทศเม็กซิโก

มีเนื้อที่ประมาณ ๒ ล้านตารางกิโลเมตร ประชากร ๔๘.๙ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **เม็กซิโกซิตี** (Mexico City) ตั้งอยู่ในที่ราบสูง เม็กซิโก อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ๒,๒๒๕ เมตร เป็นเมืองขนาดใหญ่ มีประชากร ๓.๔ ล้านคน

เดิมเป็นอาณานิคมของสเปน ซึ่งได้เข้ามาปกครองตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ และได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๔ ปัจจุบันปกครองระบอบสาธารณรัฐ ประกอบด้วย ๒๘ มลรัฐ พลเมืองส่วนใหญ่มีเลือดผสมระหว่างสเปน กับ

ประเทศในอเมริกากลางและเมืองหลวง

อินเดียน ซึ่งเรียกว่า พวกเมสติโซ (Mestizo) หรือพวกเลือดผสม

เนื่องจากส่วนใหญ่ของเม็กโกเป็นที่สูง การคมนาคมจึงทำได้ลำบาก สำหรับการติดต่อทางรถไฟ มีทางรถไฟสามสายจากพรมแดนสหรัฐอเมริกามาติดต่อกับเม็กซิโกซิตี และจากเม็กซิโกซิตี มีทางรถไฟไปเชื่อมกับประเทศกัวเตมาลา ส่วนการขนส่งทางทะเล มีเมืองท่าสำคัญที่ชายฝั่งอ่าวเม็กซิโก คือ เมือง **เวราครูซ (Veracruz)** และ **แทมปีโก (Tampico)**

๒. ประเทศกัวเตมาลา

มีเนื้อที่ ๑๐๘,๘๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๕ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **กัวเตมาลา ซิตี**

กัวเตมาลา ได้รับเอกราชจากสเปนเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๔ และมีการปกครองแบบสาธารณรัฐ ประชากรประมาณครึ่งหนึ่งเป็นพวกอินเดียน และอีกครึ่งหนึ่งเป็นพวกเลือดผสมระหว่างอินเดียนกับสเปน

๓. ประเทศฮอนดูรัส

มีเนื้อที่ ๑๑๕,๒๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒.๕ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ เตกูซิกัลปา (Tegucigalpa)

เดิมเป็นอาณานิคมของสเปน ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๔

๔. ประเทศนิการากัว

มีเนื้อที่ ๑๔๘,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑.๙ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **มานากัว (Managua)**

เดิมเป็นอาณานิคมของสเปน และได้รับเอกราชพร้อมกับกัวเตมาลา และฮอนดูรัส คือเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๔

๕. ประเทศเอลซัลวาดอร์

มีเนื้อที่ ๒๑,๓๙๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๓.๔ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ซัน ซัลวาดอร์ (San Salvador)**

เดิมเป็นอาณานิคมของสเปน ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๔

๖. ประเทศคอสตาริกา

มีเนื้อที่ ๖๐,๖๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑.๗ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ซันโฮเซ (San José)**

เดิมเป็นอาณานิคมของสเปน และได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๔

๗. ประเทศปานามา

มีเนื้อที่ ๗๔,๒๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑.๔ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ปานามา ซิตี (Panama City)**

เดิมเป็นอาณานิคมของสเปน แยกออกเป็นอิสระเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๔ และ

รวมเข้ากับประเทศโคลอมเบีย จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๔๔๖ จึงแยกออกจาก โคลอมเบีย

๘. ประเทศคิวบา

ตั้งอยู่ที่เกาะคิวบา ซึ่งเป็นเกาะใหญ่ที่สุดในหมู่เกาะอินดิสตะวันตก มีเนื้อที่ ๑๑๓,๙๖๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๘.๓ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ ฮาวานา (Havana)

เดิมเป็นอาณานิคมของสเปน จนถึง พ.ศ. ๒๔๔๑ จึงได้รับเอกราช

๙. ประเทศไฮตี

ตั้งอยู่ทางซีกตะวันตกของเกาะฮิสแปนิโอลา มีเนื้อที่ ๒๗,๗๑๕ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๔.๘ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ปอร์โต-แปรงซ์** (Port-au-Prince)

หมู่เกาะอินดิสตะวันตก

เดิมเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส และได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๗

๑๐. ประเทศสาธารณรัฐโดมินิกัน

ตั้งอยู่ทางซีกตะวันออกของเกาะฮิสแปนิโอลา มีเนื้อที่ ๔๙,๙๘๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๔.๒ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ ซันโตโดมิงโก (Santo Domingo)

เดิมเป็นอาณานิคมของสเปน และตกเป็นของฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๘ จนกระทั่งใน พ.ศ. ๒๓๘๗ จึงตั้งเป็นสาธารณรัฐ

๑๑. ประเทศจาเมกา

ตั้งอยู่ที่เกาะชื่อเดียวกัน ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของเกาะฮิสแปนิโอลา มีเนื้อที่ ๑๑,๓๙๖ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ คิงสตัน (Kingston)

เดิมเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ และอยู่ในเครือจักรภพบริติช

๑๒. ประเทศบาร์เบโดส

มีเนื้อที่ ๔๓๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒๕๔,๐๐๐ คน (พ.ศ.๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ บริดจ์เทาน์ (Bridgetown) ตั้งอยู่ในหมู่เกาะวินด์วาร์ด เดิมเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ได้รับเอกราชเมื่อ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๙

๑๓. ประเทศตรินิแดดและโตเบโก

มีเนื้อที่ ๕,๑๒๘ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ปอร์ต ออฟ สเปน (Port of Spain)** เดิมเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ประกอบด้วยเกาะตรินิแดด และเกาะโตเบโก ซึ่งอยู่ในหมู่เกาะอินดิสตะวันตก ใกล้ชายฝั่งตอนเหนือของทวีปอเมริกาใต้ ได้รับเอกราชเมื่อ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๐๕

ข. ดินแดนส่วนที่เป็นอาณานิคม

๑. **อาณานิคมของอังกฤษ** ได้แก่ดินแดนต่าง ๆ คือ

บริติช ฮอนดูรัส เมืองหลวงชื่อ **เบลิซ** (Belize)

เบอร์มิวดา เมืองหลวงชื่อ **แฮมิลตัน** (Hamilton)

บาฮามาส เมืองหลวงชื่อ **นัสซอ** (Nassau)

และเกาะต่าง ๆ ในหมู่เกาะแอนติลิสน้อย

๒. **อาณานิคมของฝรั่งเศส** ฝรั่งเศสยังคงมีอาณานิคมอยู่ที่เกาะสองเกาะในหมู่เกาะแอนติลลิสน้อย คือ **กัวเดอลูป** มีเมืองหลวงชื่อ **บัสแตร์** (Basse-tere) กับ **มาร์ตินิก** มีเมืองหลวงชื่อ **ฟอร์ต เดอฟรังซ์** (Fort de France)

๓. **อาณานิคมของสหรัฐอเมริกา** สหรัฐอเมริกามีอาณานิคมอยู่ในหมู่เกาะแอนติลลิสใหญ่ คือ **เปอร์โตริโก** มีเมืองหลวงชื่อ **ซันฮวน** (San Juan)

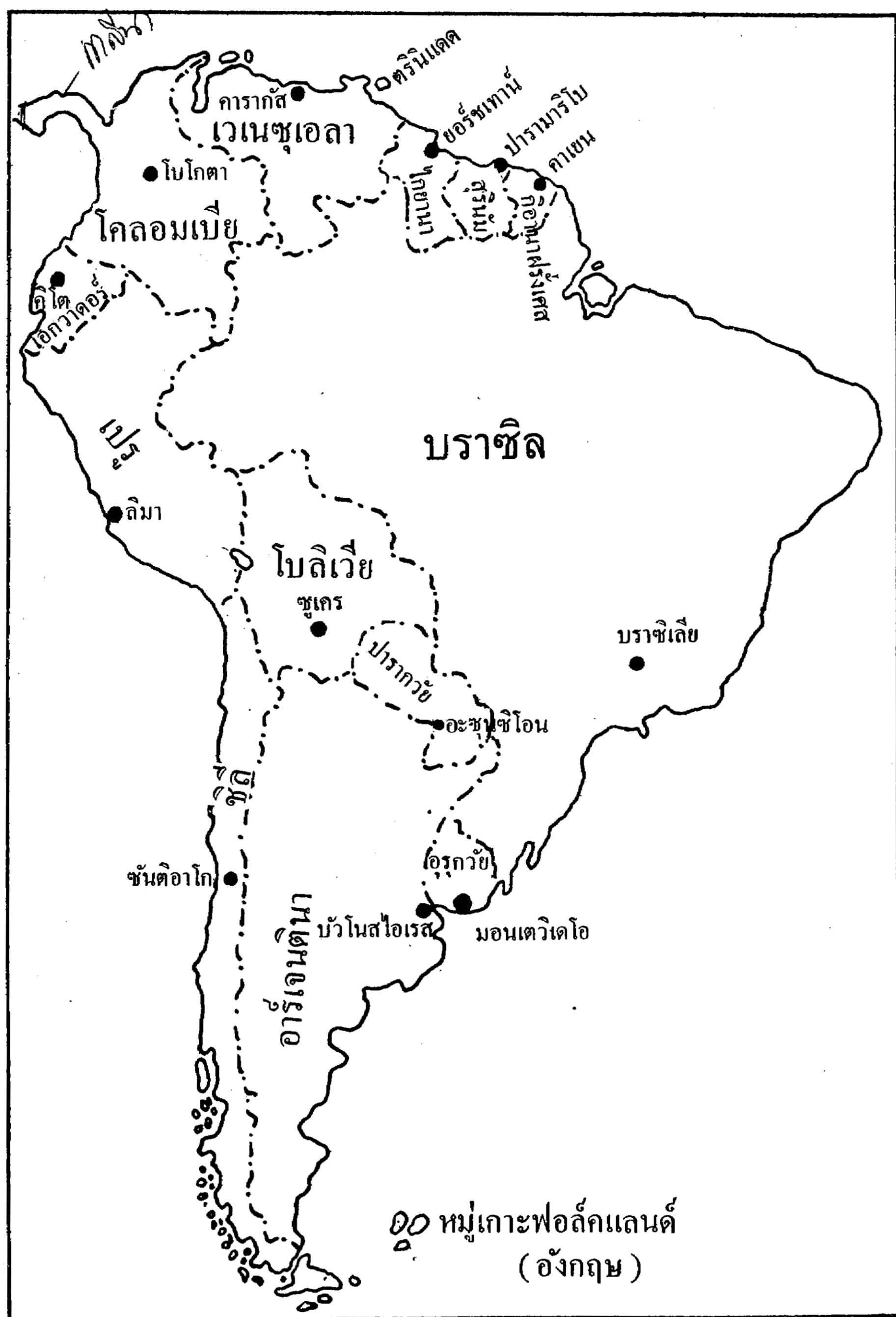
บทที่ ๘ ทวีปอเมริกาใต้

๑. ขนาดและที่ตั้ง

ก. **ขนาด** ทวีปอเมริกาใต้มีเนื้อที่ ๑๘ ล้านตารางกิโลเมตร มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่สี่ของบรรดาทวีปต่าง ๆ มีความยาวจากทิศเหนือถึงทิศใต้ ประมาณ ๗,๓๖๐ กิโลเมตร และมีส่วนกว้างที่สุดจากทิศตะวันออกถึงทิศตะวันตก ประมาณ ๕,๑๘๐ กิโลเมตร

ข. **ที่ตั้ง** ส่วนใหญ่ของทวีปอเมริกาใต้ตั้งอยู่ในซีกโลกภาคใต้ แต่มีดินแดนบางส่วนทางภาคเหนือของทวีปที่ตั้งอยู่เหนือศูนย์สูตร ขอบเขตของทวีปอเมริกาใต้ มีดังนี้คือ

ทิศเหนือ จดทะเลแคริบเบียน มีแหลม กายีนาส (Point Gallinas) ในประเทศโคลอมเบีย เป็นดินแดนส่วนเหนือสุดของทวีป ที่ละติจูด ๑๒°๑๕′เหนือ

ประเทศและเมืองหลวงในทวีปอเมริกาใต้

ทิศตะวันออก ติดต่อกับมหาสมุทรแอตแลนติก มีแหลมเปดราส (Point Pedras) ในประเทศบราซิลเป็นจุดตะวันออกสุดที่ลองจิจูด ๓๔°๕๕′ ตะวันตก

ทิศใต้ มีลักษณะเรียวยาว และสิ้นสุดลงที่แหลมฮอร์น (Cape Horn) ที่ละติจูด ๕๕° ๕๙′ ใต้

ทิศตะวันตก ติดต่อกับมหาสมุทรแปซิฟิก มีแหลม ปาริญาส (Point Pariñas) ในประเทศเปรู อยู่ทางตะวันตกสุดของทวีป ที่ลองจิจูด ๘๑° ๒๐′ ตะวันตก

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

ตามลักษณะโครงสร้างธรณีวิทยาภูมิประเทศของทวีปอเมริกาใต้ อาจแบ่งออกเป็นเขตใหญ่ ๓ เขต คือ

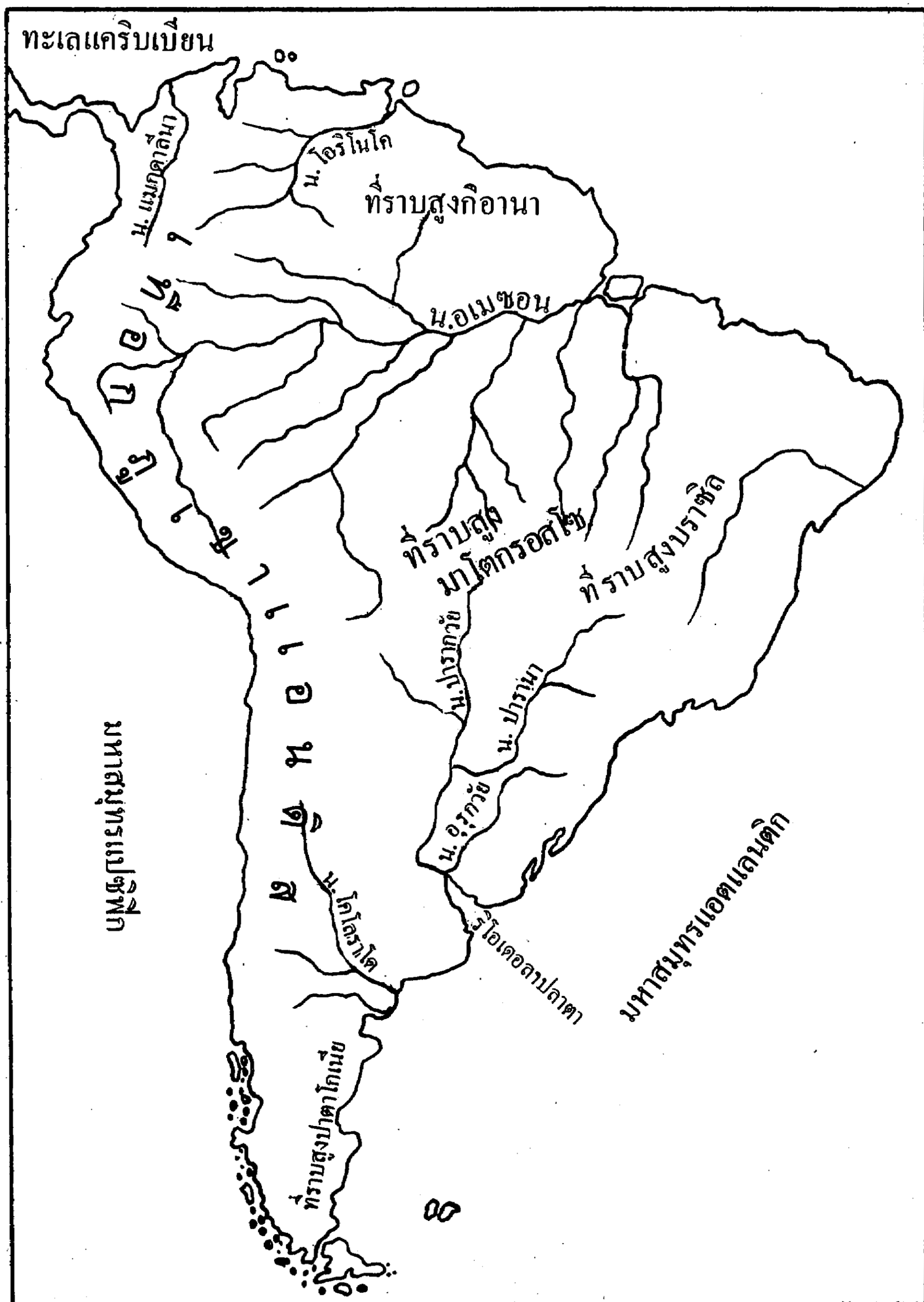
๑. เขตภูเขาภาคตะวันตก

๒. เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ

๓. เขตที่ราบสูงภาคตะวันออก

๑. **เขตภูเขาภาคตะวันตก** ทางตะวันตกของทวีป มีเทือกภูเขาสูงเป็นแนวยาวจากเหนือไปใต้ ขนานไปกับชายฝั่งแปซิฟิก เรียกชื่อว่า เทือกภูเขาแอนดิส (Andes) มีความยาวถึงประมาณ ๗,๒๐๐ กิโลเมตร ตั้งต้นจากตอนเหนือสุดของประเทศโคลอมเบีย จนถึงกลุ่มเกาะติแอร์ราเดลฟูเอโก ที่ใต้สุดของทวีป ในเขตเทือกภูเขานี้มียอดเขาสูง ๆ อยู่มากมาย ซึ่งยอดเขาบางลูกก็เป็นภูเขาไฟที่ยังมีพลังอยู่ ยอดเขาที่สูงที่สุดมีชื่อว่า อะคองคากัว (Aconcagua) สูง ๖,๙๒๔ เมตร ตั้งอยู่ในประเทศอาร์เจนตินา

ระหว่างละติจูดที่ ๑๐° ใต้ ถึง ๓๒° ใต้ เทือกภูเขาแอนดิส แยกออกเป็น ๒ แนว ทำให้เกิดเป็นที่ราบสูงอยู่ระหว่างกลาง เรียกชื่อว่า ที่ราบสูงโบลิเวีย (Bolivian Plateau) อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๓,๕๐๐ – ๔,๕๐๐ เมตร นับว่าเป็นที่ราบสูงขนาดใหญ่ ที่อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลมากเป็นที่สองรองจากที่ราบสูงทิเบต (๔,๕๐๐ – ๖,๐๐๐ เมตร) ในเขตที่ราบสูงโบลิเวียนี้มีทะเลสาบขนาดใหญ่ เรียกชื่อว่า ทะเลสาบติติกากา (Lake Titicaca) นับเป็นทะเลสาบที่ใช้เดินเรือได้ ที่อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลมากที่สุดของโลก (สูง ๓,๗๕๐ เมตร)

โครงสร้างภูมิประเทศของทวีปอเมริกาใต้

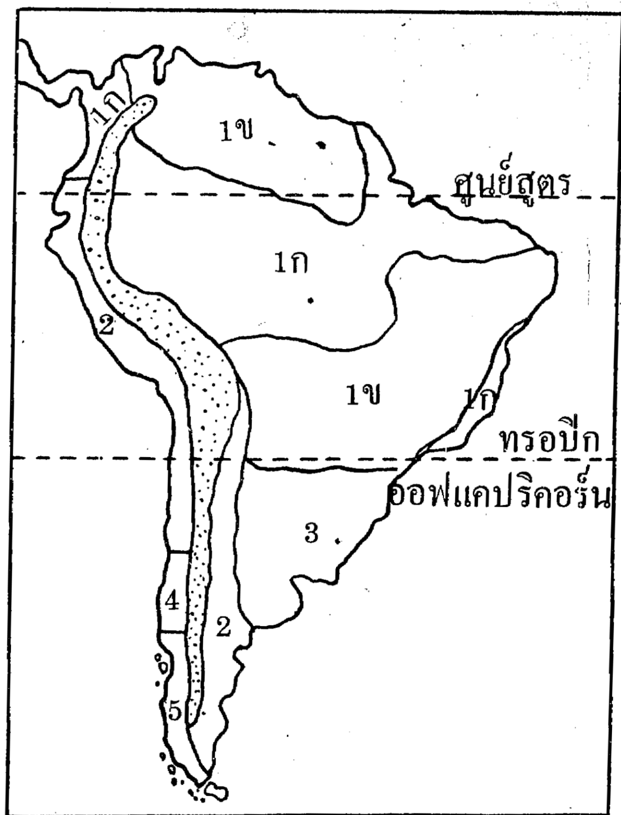
๒. **เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ** ในทวีปอเมริกาใต้ มีที่ราบลุ่มแม่น้ำขนาดใหญ่ ๓ แห่ง คือ ทางเหนือสุดมีที่ราบลุ่มแม่น้ำโอริโนโค (Orinoco) ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเขตของประเทศเวเนซุเอลา ถัดมาทางใต้ มีที่ราบลุ่มแม่น้ำอเมซอน (Amazon) จัดเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่ใหญ่ที่สุดของโลก มีอาณาบริเวณกว้างขวางถึง ๕ ล้านตารางกิโลเมตร หรือเกือบ ๑/๓ ของเนื้อที่ทวีปอเมริกาใต้ และส่วนใหญ่อยู่ในเขตศูนย์สูตร ในประเทศบราซิล ใต้จากที่ราบลุ่มแม่น้ำอเมซอนลงไป เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำใหญ่อีกแห่งหนึ่ง เรียกชื่อว่า ที่ราบลุ่มแม่น้ำปารานา–ปารากวัย–อุรุกวัย (Parana-Paraguay-Uruguay) ซึ่งอยู่ในเขตของสามประเทศ คือประเทศปารากวัย อุรุกวัย และอาร์เจนตินา แม่น้ำทั้งสามสายนี้ไหลไปบรรจบกัน และที่ปากน้ำมีลักษณะเป็นอ่าวขนาดใหญ่มาก เรียกว่า ริโอ เดอ ลา ปลาตา (Rio de la Plata) หรือแม่น้ำเพลต (River Plate)

๓. **เขตที่ราบสูงภาคตะวันออก** ทางภาคตะวันออกของทวีปมีที่ราบสูงอยู่ ๓ เขต คือ ทางเหนือมีที่ราบสูงกิอานา (Guiana Highlands) ซึ่งอยู่ในเขตของประเทศเวเนซุเอลากับแคว้นกิอานาทั้งสาม (กิอานาอังกฤษ กิอานาฝรั่งเศส และกิอานาเนเธอร์แลนด์) ทางใต้ของที่ราบลุ่มแม่น้ำอเมซอน มีที่ราบสูงบราซิล (Brazilian Highlands) ซึ่งมีอาณาเขตกว้างใหญ่มาก และอยู่ติดต่อกับที่ราบสูง มาโต กรอสโซ (Mato Grosso) ซึ่งอยู่ถัดไปทางตะวันตกของที่ราบสูงบราซิล และถัดไปทางใต้ของทวีปมีที่ราบสูงอีกแห่งหนึ่ง เรียกชื่อว่า ที่ราบสูง ปาตาโกเนีย (Plateau of Patagonia) อยู่ในเขตของประเทศอาร์เจนตินา

ลักษณะชายฝั่ง ทวีปอเมริกาใต้มีชายฝั่งไม่เว้าแหว่งมากนัก ซึ่งคล้ายคลึงกับทวีปแอฟริกา และทวีปออสเตรเลีย และจึงไม่มีอ่าวหรือทะเลภายในมากเหมือนอย่างทวีปยุโรป และทวีปอเมริกาเหนือ มีที่น่าสังเกตคือ ทางชายฝั่งตอนใต้ของทวีปด้านมหาสมุทรแปซิฟิกมีลักษณะเว้าแหว่งมาก เต็มไปด้วยอ่าวแคบ ๆ และเกาะเล็ก ๆ มากมาย เป็นลักษณะของชายฝั่งแบบฟยอร์ด เช่นเดียวกับที่มีอยู่ในคาบสมุทรสแกนดิเนเวียของทวีปยุโรป

1. เขตอากาศร้อนชื้น
   1 ก. เขตป่าไม้เมืองร้อน
   1 ข. เขตทุ่งหญ้าเมืองร้อน
2. เขตอากาศแห้งแล้ง
3. เขตอากาศอบอุ่นชื้น
4. เขตอากาศ แบบ เมดิเตอร์เร-เนียน
5. เขตอากาศภาคพื้นสมุทรชายฝั่งตะวันตก

(จุด) เขตภูเขาสูง

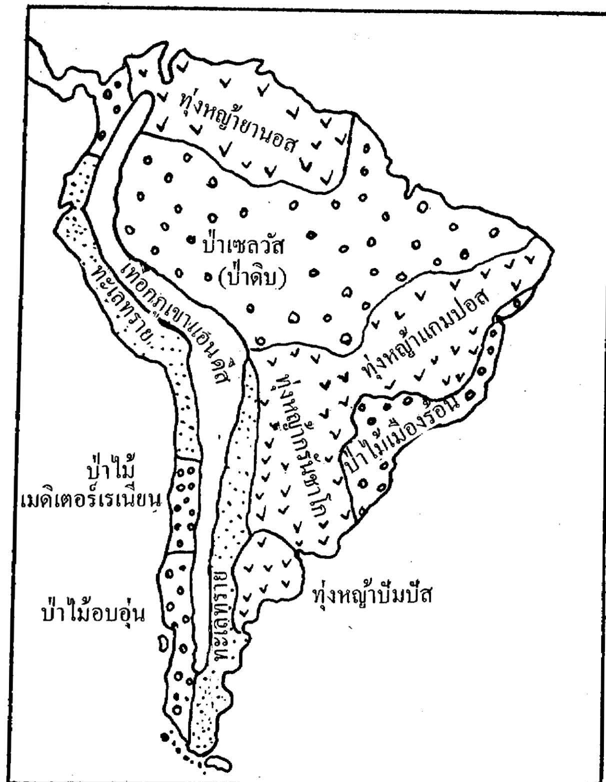
แสดงการแบ่งเขตภูมิอากาศของทวีปอเมริกาใต้

๓. ภูมิอากาศ

ทวีปอเมริกาใต้มีภูมิอากาศแตกต่างกันเป็น ๕ เขต คือ

๑. **เขตอากาศร้อนชื้น** (Tropical Rainy Climate) ได้แก่ดินแดนทางเหนือสุดของทวีป จนถึงประมาณเส้นทรอปิก ออฟ แคปริคอร์น มีอาณาเขตเนื้อที่ประมาณ ๒/๓ ของทวีป แบ่งเป็น ๒ เขตย่อย คือ เขตแถบศูนย์สูตร มีฝนตกชุกมากตลอดทั้งปี มีพืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าไม้ทึบ ซึ่งในทวีปอเมริกาใต้เรียกชื่อว่า **เซลวัส** (Selvas) ถัดจากเส้นศูนย์สูตรไปทางเหนือและทางใต้ฝนตกน้อยลง และมีฤดูแล้งสลับ พืชพรรณธรรมชาติเป็นทุ่งหญ้าเมืองร้อน ซึ่งในทวีปอเมริกาใต้เรียกชื่อต่าง ๆ กัน เช่น ทุ่งหญ้ายานอส (Llanos) ทุ่งหญ้าแกมปอส (Campos) ทุ่งหญ้ากรันชาโก (Gran Chaco)

๒. **เขตอากาศแห้งแล้ง** (Dry Climate) มีลักษณะเป็นทะเลทราย หรือทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทราย (สเตปป์) มีอยู่ ๒ เขตคือ ระหว่างละติจูดที่ ๕° ใต้ ถึง

แสดงพืชพรรณธรรมชาติของอเมริกาใต้

๓๐° ใต้ ซึ่งอยู่ระหว่างเทือกภูเขาแอนดิสกับฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิกเขตหนึ่ง กับระหว่างละติจูด ๒๐° ใต้ ถึง ๔๐° ใต้ ซึ่งอยู่ทางตะวันออกของเทือกภูเขาแอนดิสอีกเขตหนึ่ง

๓. **เขตอากาศอบอุ่นชื้น** (Humid Subtropical Climate) มีอากาศอบอุ่น อุณหภูมิปานกลาง และมีฝนตกตลอดทั้งปี ไม่มีฤดูแล้ง พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าไม้หรือทุ่งหญ้าอบอุ่น ในประเทศอาร์เจนตินา เรียกชื่อทุ่งหญ้าว่าปัมปัส (Pampas) ซึ่งมีลักษณะคล้ายทุ่งหญ้าแพรรีในทวีปอเมริกาเหนือ

๔. **เขตอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน** มีอากาศอบอุ่นในฤดูหนาว และร้อนจัดในฤดูร้อน ฝนตกเฉพาะในฤดูหนาว มีอยู่ทางภาคกลางของประเทศชิลีทางฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก

๕. **เขตอากาศภาคพื้นสมุทรชายฝั่งตะวันตก** (Marine West Coast Climate) อยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของทวีปตั้งแต่ประมาณละติจูดที่ ๔๐° ใต้ลงไปจนถึงแหลมฮอร์น

๔. ทรัพยากรและอาชีพ

การเพาะปลูก นอกจากการปลูกข้าวโพด ข้าวสาลี และข้าวเจ้า ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เป็นอาหารของชาวพื้นเมืองแล้ว ในทวีปอเมริกาใต้ยังมีการปลูกพืชผลบางชนิดที่ส่งเป็นสินค้าออกสำคัญในตลาดโลก ที่มีชื่อมากก็ได้แก่ กาแฟ

ซึ่งทวีปอเมริกาใต้ผลิตเกือบ ๗๐ % ของโลก มีประเทศบราซิล และประเทศโคลอมเบีย ผลิตได้มากเป็นอันดับที่หนึ่ง และที่สองของโลกตามลำดับ ประเทศบราซิลนั้นปลูกกาแฟได้ถึงเกือบครึ่งหนึ่งของที่เก็บเกี่ยวได้ในโลก และมีศูนย์กลางการทำไร่กาแฟอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของที่ราบสูงบราซิล นอกจากกาแฟ ก็มี โกโก้ ซึ่งทวีปอเมริกาใต้ผลิตได้ประมาณ ¼ ของโลก รองจากทวีปแอฟริกา มีประเทศบราซิลเป็นผู้ผลิตที่สำคัญเช่นเดียวกัน พืชอย่างอื่น ๆ ที่ปลูกกันมากก็ได้แก่ ฝ้าย อ้อย กล้วย ซึ่งปลูกในเขตอากาศเมืองร้อน และส้มกับองุ่นในเขตอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน

การเลี้ยงสัตว์ มีการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพสำคัญในเขตลุ่มแม่น้ำปารานา ปารากวัย และอุรุกวัย ซึ่งมีอากาศอบอุ่นชื้น ในเขตนั้นมีวัวเนื้อ และแกะเป็นสัตว์เลี้ยงที่เลี้ยงกันในคอกสัตว์ขนาดใหญ่ ทำกันในตอนใต้ของประเทศบราซิล ประเทศอุรุกวัย และประเทศอาร์เจนตินา ปรากฏว่าในประเทศอาร์เจนตินาเลี้ยงวัวเนื้อและแกะรวมกันมีจำนวนถึง ๑๐๐ ล้านตัว และประเทศนี้ส่งเนื้อสัตว์ออกจำหน่ายมากที่สุดของโลก คือประมาณ ๒๕ % ของเนื้อสัตว์ที่ส่งออกจำหน่ายในตลาดโลก ส่วนใหญ่ส่งไปจำหน่ายในยุโรป ผลิตผลจากสัตว์ทำรายได้ให้ประมาณ ๔๐ % ของมูลค่าสินค้าออกของประเทศอาร์เจนตินาและ ๗๕% ของสินค้าออกของประเทศอุรุกวัย

การล่าสัตว์ ในเขตลุ่มแม่น้ำอเมซอนซึ่งอยู่แถบศูนย์สูตรนั้น พลเมืองซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวอินเดียน ยังคงดำรงชีวิตด้วยการล่าสัตว์ และการเก็บของป่าเป็นส่วนใหญ่ และพื้นที่แถบนั้นเป็นที่ซึ่งยังห่างไกลต่อความเจริญ บางส่วนก็ปรากฏว่ายังไม่เคยมีชาวผิวขาวเดินทางเข้าไปสำรวจก็มี

การป่าไม้ ทวีปอเมริกาใต้มีเนื้อที่ที่เป็นป่าไม้ในเขตเมืองร้อนกว้างขวางกว่าทวีปอื่น ๆ ทั้งหมด และปัจจุบันยังไม่ได้ตัดไม้มาใช้ประโยชน์มากนัก เพราะการคมนาคมไม่สะดวก ผลิตผลที่ได้จากป่าไม้เมืองร้อนที่สำคัญคือยางไม้ชนิดต่าง ๆ เช่น ยางพารา ยางชิเซิล (ใช้ทำหมากฝรั่ง) สมุนไพร อย่างเช่น เปลือกซิงโกนา ซึ่งใช้สกัดยาควินิน ผลไม้เปลือกแข็ง เช่น บราซิลนัท ซึ่ง

ใช้บริโภคเป็นอาหารได้ โดยเฉพาะยางพารา และซิงโกนา นั้นก็เป็นพืชพื้นเมืองเดิมของทวีปอเมริกาใต้ ก่อนที่จะมีผู้นำไปปลูกในทวีปอื่น ๆ

การประมง น่านน้ำชายฝั่งตะวันตกของทวีป ซึ่งมีกระแสน้ำเย็นเปรูไหลเลียบฝั่งขึ้นมาจากทางใต้นั้น เป็นเขตที่มีปลาอาศัยอยู่ชุกชุม และสองประเทศคือประเทศเปรูกับประเทศชิลี จับปลาได้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะประเทศเปรูเป็นประเทศที่จับได้มากเป็นอันดับที่สามของโลก รองจากญี่ปุ่นและจีนคอมมิวนิสต์ ทางชายฝั่งตะวันออกของทวีปก็มีการจับปลาในน่านน้ำของประเทศบราซิลและอาร์เจนตินาอยู่ไม่มากนัก

การขุดแร่ แหล่งแร่ที่สำคัญของทวีปอเมริกาใต้ มีอยู่ในเขตเทือกภูเขาแอนดิสทางตะวันตกของทวีป กับในเขตที่ราบสูงกิอานา และที่ราบสูงบราซิลทางตะวันออกของทวีป ในเขตเทือกภูเขาแอนดิสมีแร่สำคัญ คือ **น้ำมันปิโตรเลียม** ซึ่งมีอยู่ในประเทศเวเนซุเอลา โคลอมเบีย และเปรู โดยเฉพาะเวเนซุเอลา ผลิตน้ำมันดิบได้มากเป็นที่สองรองจากสหรัฐอเมริกา **แร่ทองแดง** และ **ไนเตรต** ซึ่งมีมากในประเทศชิลี **ดีบุก** ในประเทศโบลิเวีย

ในเขตที่ราบสูงกิอานา มีแร่ที่สำคัญ คือ **แร่บ็อกไซต์** ซึ่งมีแคว้นกิอานาเนเธอร์แลนด์ และแคว้นกิอานาฝรั่งเศส เป็นแหล่งผลิตที่สำคัญ ส่วนในเขตที่ราบสูงบราซิล มี **แร่เหล็ก** **แร่ถ่านหิน** และ**เพชร** และบราซิล เป็นประเทศที่ขุดเพชรได้มากเป็นที่สองรองจากสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ แต่ส่วนใหญ่เป็นเพชรที่ใช้ในอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมในทวีปอเมริกาใต้ยังไม่สู้เจริญก้าวหน้ามากนัก ส่วนมากเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ผลิตสินค้าเพื่อใช้ภายในประเทศ ได้แก่โรงงานทอผ้าฝ้ายในบราซิล โรงงานทำน้ำตาลและผลไม้กระป๋องในประเทศบราซิลและอาร์เจนตินา โรงงานทำเนื้อสกัด และโรงงานฆ่าสัตว์ ในประเทศอาร์เจนตินา และประเทศอุรุกวัย

๕. ประชากร

เชื้อชาติ ก่อนที่ชาวผิวขาวจะเข้ามาตั้งหลักแหล่งในทวีป มีชาวพื้นเมืองดั้งเดิม คือ **พวกอินเดียน** อาศัยอยู่ ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ ชาวสเปนและชาว

โปรตุเกสได้เข้ามาสร้างอาณานิคมขึ้น โดยโปรตุเกสได้รับสิทธิให้จับจองดินแดนทางภาคตะวันออกของประเทศบราซิลปัจจุบัน ส่วนสเปนได้รับสิทธิในดินแดนภาคอื่น ๆ ของทวีป ต่อมาในตอนต้นของคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ อาณานิคมเหล่านี้ได้แยกตัวออกเป็นอิสระ ฉะนั้น ในปัจจุบันประชากรของทวีปอเมริกาใต้ จึงประกอบด้วย ๓ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

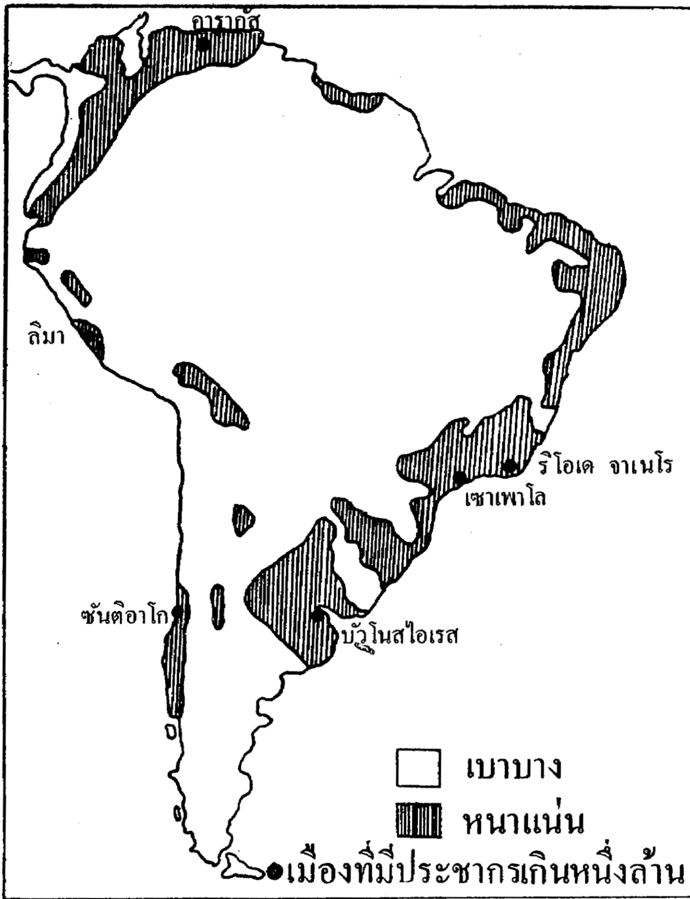
๑. **กลุ่มอินเดียน** แบ่งออกเป็นเผ่าต่าง ๆ มากมาย ยังมีความเจริญอยู่น้อย และส่วนมากอาศัยอยู่ในเขตกันดาร

๒. **กลุ่มชาวผิวขาว** สืบเชื้อสายมาจากสเปนและโปรตุเกสเป็นส่วนมาก นอกจากนั้นก็มีชาวยุโรปชาติอื่น ๆ ที่อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งในระยะหลัง ๆ โดยเฉพาะจากยุโรปภาคใต้ เช่น อิตาเลียน และกรีก

๓. **กลุ่มเลือดผสม** เป็นพวกที่สืบเชื้อสายมาจากพวกอินเดียนผสมกับชาวผิวขาว เรียกชื่อว่า เมสติโซ (Mestizo) มีจำนวนอยู่มากที่สุด

นอกจาก ๓ กลุ่มใหญ่ ๆ ข้างต้นนี้ ก็มีเชื้อชาติอื่นอีก ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มชาวนิโกร ซึ่งมีอยู่มากในประเทศบราซิล และแคว้นกิอานา พวกนี้สืบเชื้อสายมาจากพวกทาส ที่ชาวผิวขาวนำมาจากทวีปแอฟริกามาขายให้เป็นแรงงานทำงานอยู่ในไร่อ้อย และกลุ่มชาวเอเชีย ประกอบด้วยชาวจีนและชาวอินเดีย มีอยู่มากในแคว้นกิอานาอังกฤษ และชาวอินโดนีเซียมีอยู่มากในกิอานาเนเธอร์-แลนด์

การกระจายและความหนาแน่นของประชากร ทวีปอเมริกาใต้มีประชากรประมาณ ๑๘๐ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๑) ซึ่งคิดความหนาแน่นเฉลี่ยเท่ากับ ๑๐ คน ต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร แม้ว่าจะมีประชากรอยู่ไม่หนาแน่นมากนัก แต่ก็มีอัตราการเพิ่มประชากรสูงมาก ปรากฏว่าภายในระยะเวลาเพียง ๑๐ ปีระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๑ ถึง ๒๕๑๑ ประชากรของทวีปนี้ได้เพิ่มขึ้นจาก ๑๓๐ ล้านคนเป็น ๑๘๐ ล้านคน ฉะนั้นถ้าหากอัตราการเพิ่มยังสูงมากดังที่เป็นอยู่ในขณะนี้ อีกไม่กี่ปีข้างหน้าทวีปอเมริกาใต้ก็จะมีประชากรหนาแน่นเท่า ๆ กับในทวีปอเมริกาเหนือ

แสดงลักษณะการกระจายของประชากรในทวีปอเมริกาใต้

ลักษณะการกระจายของประชากรในทวีปอเมริกาใต้ มีอยู่กันหนาแน่นมาก ๔ เขต คือ

๑. เขตชายฝั่งตะวันออกของที่ราบสูงบราซิล

๒. เขตที่ราบลุ่มตอนปลายแม่น้ำปารานา—ปารากวัย

๓. เขตลาดเขาเทือกภูเขาแอนดิส

๔. เขตชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิกในเขตอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน

บริเวณที่มีประชากรอยู่เบาบางมาก มี ๒ เขต คือ

๑. เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำอเมซอน

๒. เขตแห้งแล้งบริเวณทะเลทรายอาตากามา (**Atacama Desert**) และที่ราบสูงปาตาโกเนีย

๖. การคมนาคม

ทวีปอเมริกาใต้มีการคมนาคมติดต่ออยู่น้อย เพราะยังขาดความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และเนื่องจากประชากรอยู่กันหนาแน่นตามที่ราบชายฝั่งทะเล ทำให้การติดต่อภายในทวีปมีทำกันน้อยมาก

ก. **เส้นทางคมนาคมทางรถไฟ** ทางรถไฟของทวีปอเมริกาใต้ ส่วนใหญ่สร้างเชื่อมเมืองท่าชายฝั่งกับที่ราบตอนใน ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากเมืองท่ามากนัก

ทั้งนี้เพื่อขนส่งผลิตผลออกจำหน่ายผ่านเมืองท่า เขตที่มีทางรถไฟอยู่หนาแน่นก็ได้แก่เขตทุ่งหญ้าปัมปัสในประเทศอาร์เจนตินา มีเมืองบัวโนสไอเรส เป็นศูนย์กลาง และเขตที่ราบสูงบราซิลมีเมืองริโอเดจาเนโร และซานทอส เป็นศูนย์กลาง สำหรับทางรถไฟสายยาวที่สร้างผ่านทวีป เชื่อมชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติก กับชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก มีเพียงสายเดียว คือจากเมืองบัวโนสไอเรส ในประเทศอาร์เจนตินา ถึงเมืองวัลปาไรโซในประเทศชิลี เป็นระยะทางยาวประมาณ ๑,๓๐๐ กิโลเมตร

ข. **เส้นทางคมนาคมทางแม่น้ำลำคลอง** แม่น้ำที่ใช้เดินเรือได้ดี มี ๒ สาย คือ แม่น้ำอเมซอน ซึ่งมีความกว้างและลึกมาก เรือเดินสมุทรสามารถแล่นจากปากน้ำเข้าไปได้จนถึงเมืองท่า มานอส (Manaus) ซึ่งอยู่ห่างจากปากน้ำถึง ๑,๕๐๐ กิโลเมตร แต่โดยที่แม่น้ำสายนี้ไหลผ่านเขตที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจน้อย ฉะนั้นจึงมีเรือใช้เส้นทางขนส่งสายนี้ไม่มากนัก

อีกสายหนึ่งคือแม่น้ำปารานา ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมทางลำน้ำที่สำคัญมากของทวีปอเมริกาใต้

การขุดคลองในทวีปอเมริกาใต้มีน้อยมาก และไม่มีความสำคัญ

ค. **เส้นทางคมนาคมทางทะเล** ทวีปอเมริกาใต้มีการค้ากับทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปยุโรปเป็นส่วนใหญ่ และจึงมีเส้นทางเดินเรือติดต่อกับทวีปทั้งสองมากกว่ากับทวีปอื่น ๆ ทางชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติก มีเมืองท่าสำคัญคือเมือง เบเลม (Belem) ที่ปากแม่น้ำอเมซอน เมืองเรซิเฟ (Recife) เมืองริโอ เด จาเนโร และเมืองบัวโนสไอเรส ส่วนทางฝั่งด้านมหาสมุทรแปซิฟิก มีเมือง คายาโอ (Callao) และเมือง วัลปาไรโซ เป็นเมืองท่าขนาดใหญ่

ง. **เส้นทางคมนาคมทางอากาศ** การติดต่อทางอากาศภายในทวีป ส่วนใหญ่เป็นการติดต่อระหว่างเมืองชายฝั่งแอตแลนติก กับชายฝั่งแปซิฟิก เพราะมีระยะทางไกล และไม่มีเส้นทางรถไฟติดต่อ ส่วนการติดต่อกับทวีปอื่น ๆ มีเฉพาะเส้นทางบินที่เชื่อมทวีปอเมริกาใต้ กับทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปแอฟริกา และทวีปยุโรป ไม่มีเส้นทางที่ติดต่อกับทวีปออสเตรเลีย และทวีปเอเชียโดยตรง

สรุปลักษณะสำคัญของทวีปอเมริกาใต้

๑. เป็นทวีปที่ใหญ่เป็นอันดับที่สี่ของโลก และส่วนใหญ่ของทวีปอยู่ในซีกโลกภาคใต้

๒. เป็นดินแดนที่ชาวผิวขาวเข้าไปสร้างอาณานิคม และตั้งถิ่นฐานตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ เป็นต้นมา ส่วนใหญ่ของชาวผิวขาวมีเชื้อสายสเปนและโปรตุเกส และจึงจัดทวีปอเมริกาใต้เป็นลาตินอเมริกา

๓. ความเจริญทางเศรษฐกิจของทวีปอเมริกาใต้ยังมีอยู่ไม่มากนัก แต่ก็กำลังขยายตัว เนื่องจากการเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็ว และการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์มากขึ้น อย่างเช่นการขุดแร่ต่าง ๆ ตลอดจนมีการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมมากขึ้น จากนักธุรกิจชาวยุโรปและชาวอเมริกัน

๔. ประชากรอยู่กันหนาแน่นเฉพาะตามที่ราบชายฝั่งตะวันออก และตามภูเขาทางด้านตะวันตก ส่วนทางภาคกลางของทวีปยังมีประชากรอยู่กันเบาบาง ตลอดทั้งทวีปมีเมืองขนาดใหญ่ที่มีประชากรมากกว่าหนึ่งล้านคนขึ้นไป เพียง ๖ เมืองเท่านั้น

บทที่ ๙ ประเทศต่าง ๆ ในทวีปอเมริกาใต้

ทวีปอเมริกาใต้มีประเทศเอกราชรวมทั้งสิ้น ๑๒ ประเทศ นอกจากนี้มีดินแดนที่เป็นอาณานิคมของอังกฤษ ฝรั่งเศส และเนเธอร์แลนด์

ก. ประเทศเอกราช

๑. ประเทศบราซิล

มีเนื้อที่ ๗.๕ ล้านตารางกิโลเมตร ประชากร ๙๑ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เป็นประเทศที่ใหญ่ที่สุดในทวีปอเมริกาใต้ และเป็นประเทศเดียวในกลุ่มลาตินอเมริกา ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาและวัฒนธรรมของโปรตุเกส ไม่ใช่สเปน มีการปกครองระบอบสาธารณรัฐ ประกอบด้วยรัฐต่าง ๆ ๒๐ รัฐ เมืองหลวงชื่อ **บราซิเลีย (Brazilia)** เมืองใหญ่ที่สุดของประเทศคือ **เซา เพาโล (São Paulo)** เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมและการปลูกกาแฟ มีพลเมือง ๕.๔ ล้านคน รอง

ลงมาคือเมือง ริโอ เด จาเนโร (Rio de Janairo) เป็นเมืองหลวงเดิมและเมืองท่า พลเมือง ๔ ล้านคน

สำหรับการติดต่อทางน้ำภายในประเทศที่นับว่าสำคัญมาก ได้แก่ แม่น้ำอเมซอนและสาขาต่าง ๆ แม่น้ำสายนี้ยาว ๔,๘๗๐ กิโลเมตร แม้ว่าจะไม่ยาวที่สุดของโลก แต่ก็เป็นแม่น้ำที่มีความกว้างมากที่สุด จนได้รับสมญาว่าเป็นเจ้าแห่งแม่น้ำ (King of Rivers) มีเมืองท่า เบเลม (Belem) ตั้งอยู่ที่ปากแม่น้ำ เมืองท่าอื่น ๆ ทางชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติก ที่สำคัญได้แก่ **แซนทอส ซัลวาดอร์** และ **เรซิเฟ**

๒. ประเทศอาร์เจนตินา

มีเนื้อที่ ๒.๖ ล้านตารางกิโลเมตร เป็นประเทศใหญ่และมีความสำคัญเป็นที่สองรองจากประเทศบราซิลในทวีปอเมริกาใต้ ประชากร ๒๔ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) แบ่งการปกครองออกเป็น ๒๒ มณฑล เมืองหลวงชื่อ บัวโนส ไอเรส (Buenos Aires) มีพลเมือง ๓.๔ ล้านคน

การคมนาคมส่วนใหญ่ได้อาศัยทางรถไฟ ซึ่งมีอยู่หนาแน่นกว่าส่วนอื่น ๆ ของทวีปอเมริกาใต้ มีทางรถไฟหลายสายเชื่อมเมืองบัวโนสไอเรสกับภาคต่าง ๆ ของประเทศ สำหรับการติดต่อทางทะเลมีเมืองบัวโนสไอเรสเป็นเมืองท่าใหญ่ที่สุด รองลงมาคือเมือง **บาเอีย บลังกา** (Bahia Blanca)

๓. ประเทศปารากวัย

มีเนื้อที่ ๔๐๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒.๓ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ซึ่งเป็นพวกเมสติโซ หรืออินเดียนผสมสเปนเสีย ๙๕% เมืองหลวงชื่อ **อะซุนซิโอน** (Asunción) ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำปารากวัย เป็นประเทศที่ไม่มีทางออกทะเล ต้องอาศัยการขนส่งทางลำแม่น้ำปารากวัย และแม่น้ำปารานา ผ่านประเทศอาร์เจนตินา

๔. ประเทศอุรุกวัย

มีเนื้อที่ ๑๗๖,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒.๘ ล้านคน (พ.ศ.๒๕๑๒) ส่วนใหญ่เป็นชาวผิวขาวสืบเชื้อสายมาจากสเปน เมืองหลวงชื่อ **มอนเตวิเดโอ**

(Montevideo) ตั้งอยู่ชายฝั่งแม่น้ำเพลต (ริโอ เดอลา ปลาตา)

อุรุกวัยมีทางรถไฟเชื่อมเมืองมอนเตวิเดโอ ซึ่งเป็นเมืองหลวงและเมืองท่ากับบริเวณตอนในของประเทศ นอกจากนี้ยังอาศัยการขนส่งตามลำแม่น้ำอุรุกวัยด้วย

๕. ประเทศเวเนซุเอลา

มีเนื้อที่ ๙๑๒,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๐ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ส่วนใหญ่เป็นพวกเมสติโซ เมืองหลวงชื่อ คารากัส **(Caracas)** ตั้งอยู่บนที่ราบสูงใกล้กับฝั่งทะเลแคริบเบียน

ชื่อประเทศเวเนซุเอลา แปลว่า เวนิสน้อย **(Little Venice)** เพราะเมื่อนักสำรวจชาวสเปนมาพบดินแดนนี้ในตอนแรกนั้น ได้เห็นชาวอินเดียนพื้นเมืองสร้างบ้านเรือนอยู่บนเสาที่ตอกลงไปในน้ำ รอบ ๆ ทะเลสาบมาราไคโบ **(Maracaibo)** ทำให้ระลึกถึงเมืองเวนิสในประเทศอิตาลี จึงตั้งชื่อตามนั้น

๖. ประเทศโคลอมเบีย

มีเนื้อที่ ๑,๒๕๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒๐.๕ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **โบโกตา (Bogota)** ตั้งอยู่บนที่ราบสูงในเขตเทือกภูเขาแอนดิส ซึ่งอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๒,๘๐๐ เมตร

โคลอมเบียเป็นประเทศเดียวในทวีปอเมริกาใต้ที่หันออกทะเลสองด้าน คือทางทิศตะวันตกติดต่อกับมหาสมุทรแปซิฟิก และทางทิศเหนือติดต่อกับทะเลแคริบเบียน มีเมือง **บารางคียา (Barranquilla)** เป็นเมืองท่าสำคัญทางด้านทะเลแคริบเบียน

๗. ประเทศเอกวาดอร์

มีเนื้อที่ ๒๗๒,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๕.๙ ล้านคน (พ.ศ.๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **คิโต (Quito)** ตั้งอยู่บนที่ราบสูงในเขตเทือกภูเขาแอนดิส สูงจากระดับน้ำทะเล ๓,๑๐๐ เมตร

ประเทศเอกวาดอร์ตั้งอยู่ในเขตศูนย์สูตร เมืองหลวงของประเทศตั้งอยู่ใต้เส้นศูนย์สูตรเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เมืองท่าสำคัญคือ **กวัยยาคิล (Guayaquil)**

๘. ประเทศเปรู

มีเนื้อที่ ๑,๒๔๘,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๓.๒ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ลิมา (Lima)** ตั้งอยู่ใกล้กับชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก

เปรูมีทางขนส่งสินค้า ๒ ทางคือ ทางหนึ่งส่งออกทางแม่น้ำอเมซอน เพราะต้นน้ำสายนี้อยู่ในเขตของประเทศเปรู มีเมืองท่าสำคัญบนฝั่งแม่น้ำ ชื่อ **อิคิตอส (Iquitos)** อีกทางหนึ่งขนส่งผ่านเมืองท่าชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก มีเมืองท่าสำคัญคือ **คายาโอ (Callao)**

๙. ประเทศโบลิเวีย

มีเนื้อที่ ๑,๐๐๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๔.๘ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) มีเมืองหลวง ๒ เมือง คือ **ซูเคร (Sucre)** และ **ลาปาซ (Lapaz)** และที่ทำการรัฐบาลตั้งอยู่ที่เมืองลาปาซ ซึ่งตั้งอยู่บนที่ราบสูงโบลิเวีย ใกล้กับทะเลสาบติติกากา ซึ่งอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลถึง ๓,๗๕๐ เมตร นับเป็นเมืองหลวงที่อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลมากที่สุดของโลก เป็นประเทศที่ไม่มีพรมแดนติดทะเลเช่นเดียวกับประเทศปารากวัย

โบลิเวียต้องอาศัยการขนส่งสินค้าผ่าน ๒ ประเทศ คือ ประเทศชิลีและประเทศอาร์เจนตินา มีทางรถไฟเชื่อมกับเมืองท่าแอนโตฟากัสตา (Antofagasta) และแอริกา (Arica) ของประเทศชิลี และเมืองบัวโนสไอเรส ของประเทศอาร์เจนตินา

๑๐. ประเทศชิลี

มีเนื้อที่ ๖๔๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๙.๖ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ซันติอาโก (Santiago)** ตั้งอยู่บนที่ราบสูงในเขตเทือกภูเขาแอนดิส

ประเทศชิลีมีลักษณะยาวและแคบมาก จากทิศเหนือสุดถึงใต้สุดของประเทศมีระยะทางยาวประมาณ ๔,๕๐๐ กิโลเมตร แต่มีความกว้างโดยเฉลี่ยประมาณ ๑๖๐ กิโลเมตรเท่านั้น ซึ่งไม่มีประเทศใดในโลกมีลักษณะเช่นนี้ และนอกจากนี้ทางชายฝั่งของประเทศตั้งแต่ประมาณละติจูดที่ ๔๒° ใต้ ลงไป จนถึงช่องแคบแมกเจลแลนและกลุ่มเกาะติแอร์ ราเดล ฟูเอโก มีลักษณะเว้าแหว่ง

ประกอบไปด้วยเกาะเล็กเกาะน้อยเป็นจำนวนมากหลายพันเกาะ มีลักษณะเช่นเดียวกับชายฝั่งของประเทศนอรเว

อาศัยที่มีฝั่งทะเลยาวมาก ชิลีจึงได้เปรียบในด้านการขนส่งทางทะเล มีเมืองท่าขนาดใหญ่อยู่หลายเมือง ที่สำคัญได้แก่ **อิคีเค (Iquique) แอนโตฟากัสตา (Antofagasta)** และ **วัลปาไรโซ (Valparaiso)**

๑๑. ประเทศไกยานา

มีเนื้อที่ ๒๑๔,๙๗๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๗๔๒,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ยอร์ชเทาน์ (Georgetown)** เดิมเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ชื่อกิอานาอังกฤษ (British Guiana) ได้รับเอกราชเมื่อ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๐๙

ข. อาณานิคม

๑. กิอานาเนเธอร์แลนด์

กิอานาเนเธอร์แลนด์ (Dutch Guiana) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าสุรินัม (Surinam) เป็นอาณานิคมของเนเธอร์แลนด์ อยู่ติดต่อกับประเทศไกยานา มีเนื้อที่ ๑๔๓,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๓๘๙,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ปารามาริโบ** (Paramaribo)

๒. กิอานาฝรั่งเศส

กิอานาฝรั่งเศส (French Guiana) เป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส มีเนื้อที่ ๙๐,๖๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๔๐,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ คาเยน (Cayenne)

๓. หมู่เกาะฟอล์คแลนด์

เป็นหมู่เกาะอยู่ใกล้กับตอนใต้สุดของทวีปอเมริกาใต้ มีเนื้อที่ ๑๒,๔๖๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **สแตนลี่ย์** (Stanley) เป็นอาณานิคมของอังกฤษ พลเมืองส่วนใหญ่ของหมู่เกาะแห่งนี้มีอาชีพในการเลี้ยงแกะ ล่าปลาวาฬ และแมวน้ำ

บทที่ ๑๐ ทวีปแอฟริกา

๑. ขนาดและที่ตั้ง

ก. **ขนาด** ทวีปแอฟริกามีขนาดใหญ่เป็นที่สองรองจากทวีปเอเชีย มีเนื้อที่ประมาณ ๓๐ ล้านตารางกิโลเมตร

ข. **ที่ตั้ง** ทวีปแอฟริกาตั้งอยู่ทางใต้ของทวีปยุโรป และทางตะวันตกเฉียงใต้ของทวีปเอเชีย มีทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและทะเลแดงคั่น เป็นทวีปที่

แสดงการแบ่งเขตทางการเมืองของทวีปแอฟริกา

เส้นศูนย์สูตรลากผ่านเกือบกึ่งกลางทวีป ส่วนที่อยู่ทางเหนือสุดและใต้สุดของทวีปอยู่ห่างจากศูนย์สูตรเป็นระยะทางเท่า ๆ กัน (ประมาณละติจูดที่ ๓๕°) แต่โดยที่ลักษณะของทวีปทางเหนือเส้นศูนย์สูตรกว้างกว่าทางใต้ เนื้อที่ส่วนใหญ่ของทวีปจึงอยู่ทางซีกโลกภาคเหนือ ขอบเขตของทวีปแอฟริกามีดังนี้คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับทะเลเมดิเตอร์เรเนียน มีแหลมบลังก์ (Cape Blanc) เป็นส่วนที่อยู่เหนือที่สุดของทวีป ที่ละติจูด ๓๗° ๑๔′ เหนือ ทางตะวันตกเฉียงเหนือ ทวีปแอฟริกาอยู่ห่างจากทวีปยุโรปเพียง ๑๓ กิโลเมตร มีช่องแคบจิบรัลตาร์ (Strait of Gibralta) คั่นอยู่ ทางตะวันออกเฉียงเหนือมีอาณาเขตติดต่อกับทวีปเอเชียที่คาบสมุทรซีนาย (Sinai Peninsula)

ทิศตะวันออก ติดต่อกับทะเลแดงและมหาสมุทรอินเดีย มีแหลมแฮฟูน (Cape Hafun) ในประเทศโซมาเลีย เป็นส่วนที่อยู่ทางตะวันออกสุดของทวีป ที่ลองจิจูด ๕๑° ๒๕′ ตะวันออก และมีเกาะต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ใกล้ชายฝั่งในมหาสมุทรอินเดีย ที่สำคัญคือเกาะมาดากัสการ์

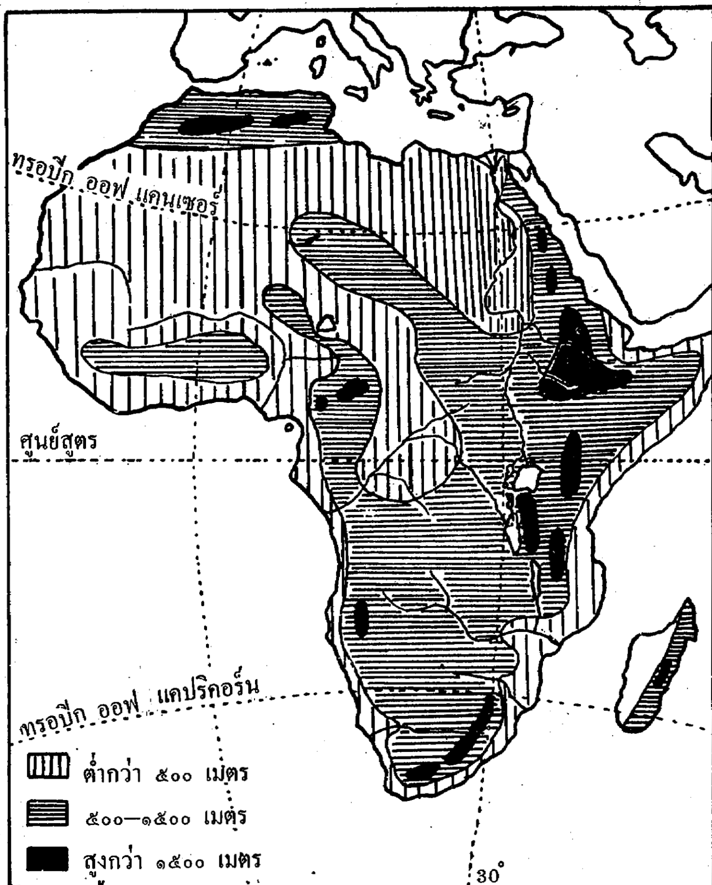
ทิศใต้ ติดต่อกับมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแอตแลนติก ส่วนที่อยู่ใต้สุดของทวีปคือ แหลมอะกัลลัส (Cape Agulhas) ที่ละติจูด ๓๔° ๕๐′ ใต้ ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของแหลมกูดโฮป (Cape of Good Hope) มีระยะทางห่างจากกันประมาณ ๑๖๐ กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับมหาสมุทรแอตแลนติก มีอ่าวใหญ่อยู่ทางตอนกลาง เรียกชื่อว่า อ่าวกีนี (Gulf of Guinea) ส่วนที่อยู่ทางตะวันตกสุดของทวีป คือ แหลมเวอร์ด (Cape Vert) ในประเทศเซเนกัล ที่ลองจิจูด ๑๗° ๓๐′ ตะวันตก มีเกาะต่าง ๆ อยู่มากที่ตั้งอยู่ทางชายฝั่งตะวันตกของทวีป ที่สำคัญได้แก่หมู่เกาะเคปเวอร์ด หมู่เกาะคานารีและหมู่เกาะมาเดียรา

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

ประมาณ $\frac{๒}{๓}$ ของเนื้อที่ทวีปแอฟริกา เป็นที่ราบสูง ในระดับความสูงประมาณ ๓๐๐ – ๑,๐๐๐ เมตร จนทำให้แอฟริกาได้ชื่อว่าเป็นทวีปแห่งที่ราบสูง แม้แต่ลุ่มแม่น้ำสายใหญ่ ๆ ของทวีปแอฟริกา อย่างเช่น แม่น้ำไนล์ แม่น้ำ

คองโก ก็มีลักษณะเป็นแอ่งที่ราบ ซึ่งตั้งอยู่ในที่ราบสูงอีกทีหนึ่ง ฉะนั้นพื้นที่ที่เป็นที่ราบอย่างแท้จริงในทวีปแอฟริกาจึงมีอยู่น้อยมาก และส่วนใหญ่ก็เป็นที่ราบแคบๆ ซึ่งอยู่ทางตอนขอบของทวีปเท่านั้น

แสดงความสูงของพื้นที่ในทวีปแอฟริกา

ตามลักษณะโครงสร้างภูมิประเทศ ทวีปแอฟริกาอาจแบ่งออกได้เป็นเขตใหญ่ๆ ๔ เขต คือ

๑. **เขตภูเขาภาคเหนือ** ทางตะวันตกเฉียงเหนือของทวีป ในเขตประเทศโมร็อกโก แอลจีเรีย และตูนิเซีย มีลักษณะเป็นเทือกภูเขาสูง ซึ่งเป็นเทือกภูเขาที่เกิดขึ้นใหม่ รุ่นเดียวกับเทือกภูเขาแอลป์ในทวีปยุโรป เรียกชื่อว่า เทือกภูเขาแอตลาส (**Atlas Mountains**) มีทิศทางจากตะวันตกเฉียงใต้ไปตะวันออกเฉียงเหนือ จากชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติกถึงชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เป็นระยะทางยาวประมาณ ๒,๔๐๐ กิโลเมตร มียอดสูงที่สุดชื่อ ทูบคาล (**Mt. Tubkal**) อยู่ในประเทศโมร็อกโก สูง ๔,๐๙๘ เมตร

๒. **เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ** มีที่ราบลุ่มแม่น้ำใหญ่ๆ อยู่ ๔ แห่งด้วยกัน ในทวีปแอฟริกา คือ

๑. ที่ราบลุ่มแม่น้ำไนล์ อยู่ทางตอนเหนือของทวีป ส่วนใหญ่อยู่ในเขตของประเทศซูดานและประเทศสหสาธารณรัฐอาหรับ

๒. ที่ราบลุ่มแม่น้ำไนเจอร์ อยู่ทางตะวันตกของทวีป ส่วนใหญ่อยู่ในเขตของประเทศมาลี ประเทศไนเจอร์ และประเทศไนจีเรีย

๓. ที่ราบลุ่มแม่น้ำคองโก อยู่ทางตอนกลางของทวีป ในเขตศูนย์สูตร ส่วนใหญ่อยู่ในเขตของประเทศคองโก

๔. ที่ราบลุ่มแม่น้ำแซมเบซี อยู่ทางตอนใต้ของทวีป ในเขตของประเทศแซมเบีย ประเทศโรดีเซียใต้ อาณานิคมโมซัมบิก

๓. **เขตภูเขาและที่ราบสูงตะวันออก** ทางภาคตะวันออกของทวีปเป็นเขตที่มีความสูงมากที่สุด ลักษณะพื้นที่โดยทั่ว ๆ ไป เป็นที่ราบสูง และมีภูเขาสูง ๆ ตั้งอยู่ในที่ราบสูงเป็นตอน ๆ ภูเขาเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นภูเขาไฟที่หมดพลังแล้ว **(Extinct volcanoes)** มียอดสูง ๆ ที่สูงเกินกว่า ๓,๐๐๐ เมตร (๑๐,๐๐๐ ฟุต) ขึ้นไปหลายยอด ได้แก่ ยอดเขาคิลิมานจาโร **(Mt. Kilimanjaro)** ในประเทศแทนแกนยิกา ยอดเขาคีนยา **(Mt. Kenya)** และยอดเขาเอลกอน **(Mt. Elgon)** ในประเทศคีนยา กับยอดเขาราส ดาชาน **(Ras Dashan)** ในประเทศเอธิโอเปีย โดยเฉพาะยอดเขาคิลิมานจาโรนั้น เป็นยอดที่สูงที่สุดในทวีปแอฟริกา มีความสูงประมาณ ๕,๘๗๐ เมตร (๑๙,๕๖๕ ฟุต) ยอดเขามีหิมะปกคลุมอยู่ตลอดทั้งปี

ในเขตที่ราบสูงตะวันออกนี้มีทะเลสาบขนาดใหญ่อยู่มาก ได้แก่ทะเลสาบวิกตอเรีย ซึ่งเป็นทะเลสาบน้ำจืดใหญ่เป็นที่สองของโลก รองจากทะเลสาบสุพีเรียในทวีปอเมริกาเหนือ และทะเลสาบรูดอลฟ์ ทะเลสาบอัลเบิร์ต ทะเลสาบแทนแกนยิกา ทะเลสาบไนอัสซา ทะเลสาบต่าง ๆ เหล่านี้ยกเว้นทะเลสาบวิกตอเรีย ล้วนเกิดอยู่ในหุบเขาลึก ซึ่งเกิดจากการเลื่อนตัวของเปลือกโลก **(rift valley)** หุบเขาลึกนี้ตั้งต้นจากตอนใต้ของทะเลสาบไนอัสซาขึ้นไปทางเหนือ ผ่านทะเลสาบต่าง ๆ จนถึงชายฝั่งทะเลแดง ฉะนั้น จึงสังเกตเห็นได้ว่าทะเลสาบต่าง ๆ ในภาคตะวันออกของทวีปแอฟริกา ส่วนมากมีรูปร่างยาวแคบ มีทิศทางจากเหนือไปใต้

๔. **เขตภูเขาภาคใต้** ตอนใต้ของทวีปในเขตของประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ มีเทือกภูเขาสูงขนานไปกับชายฝั่งมหาสมุทรอินเดีย เรียกชื่อว่าเทือกภูเขาดราเคนสเบอร์ก (**Drakensberg Mountains**) มีความยาวประมาณ ๙๕๐ กิโลเมตร มียอดเขามองต์ โอ ซูกส์ (**Mont aux Sources**) เป็นยอดสูงที่สุด สูง ๕,๒๒๘ เมตร

แม่น้ำ แม่น้ำที่นับว่าเป็นสายยาวมากของทวีปแอฟริกา มีอยู่ ๔ สาย คือ

๑. แม่น้ำไนล์ (**Nile**) ยาว ๕,๕๕๐ กิโลเมตร มีต้นน้ำที่ทะเลสาบวิกตอเรีย และไหลลงทะเลเมดิเตอร์เรเนียน นับเป็นแม่น้ำที่มีความยาวมาก ปากแม่น้ำอยู่ในเขตของประเทศสาธารณรัฐอาหรับ มีลักษณะเป็นดินดอนสามเหลี่ยมขนาดใหญ่ ซึ่งอุดมสมบูรณ์มาก

๒. แม่น้ำคองโก (**Congo**) ยาว ๔,๕๐๐ กิโลเมตร มีต้นน้ำอยู่ในเขตภูเขา และที่ราบสูงภาคตะวันออกของทวีป และไหลลงสู่มหาสมุทรแอตแลนติก ในเขตของประเทศคองโก

๓. แม่น้ำไนเจอร์ (**Niger**) ไหลจากที่ราบสูงในแอฟริกาตะวันตก ไปลงอ่าวกีนีในมหาสมุทรแอตแลนติก ในเขตของประเทศไนจีเรีย

๔. แม่น้ำแซมเบซี ไหลจากที่ราบสูงในแอฟริกาตะวันออก ไปสู่มหาสมุทรอินเดีย ในเขตของอาณานิคมโมซัมบิก

นอกจากนี้มีแม่น้ำสายอื่นๆ ได้แก่ แม่น้ำเซเนกัล แม่น้ำออเรนช์ และแม่น้ำลิมโปโป

ลักษณะของแม่น้ำส่วนใหญ่ในทวีปแอฟริกานั้น มักจะมีแก่งน้ำตกและน้ำโจนคั่นอยู่เป็นตอนๆ ทางตอนปลายของลำน้ำ ทั้งนี้เนื่องจากแม่น้ำต้องไหลจากที่ราบสูงลงสู่ที่ราบต่ำใกล้จะออกทะเล น้ำจึงไหลเชี่ยวมาก และกัดเซาะหินที่ทางน้ำไหลผ่าน มีระดับไม่เท่ากัน อย่างเช่นแม่น้ำไนล์ ก็มีแก่งน้ำตกคั่นอยู่ถึง ๖ แห่งด้วยกัน ระหว่างเมืองอัสวานในประเทศสหสาธารณรัฐอาหรับ กับเมืองคาร์ทูมในประเทศซูดาน แม่น้ำคองโกก็มีแก่งน้ำตกกั้นอยู่ใกล้ปากแม่น้ำระหว่างเมืองเลโอโปลด์วิลกับเมืองมาตาดี ลักษณะเช่นนี้ทำให้แม่น้ำในทวีปแอฟริกาใช้ประโยชน์ในด้านการเดินเรือได้น้อย เรือขนส่งสินค้าไม่อาจจะแล่น

ตามลำน้ำมาออกทะเลได้ทอดเดียว แต่จะต้องมีการขนถ่ายสินค้ากันหลายทอด ทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งเพิ่มขึ้น และในสมัยเมื่อชาวยุโรปเดินเรือมาสำรวจทวีปแอฟริกาใหม่ ๆ นั้น ก็มีอุปสรรคในการสำรวจภายในทวีป เพราะไม่อาจเดินเรือเข้าไปตามลำแม่น้ำต่าง ๆ ได้โดยสะดวก

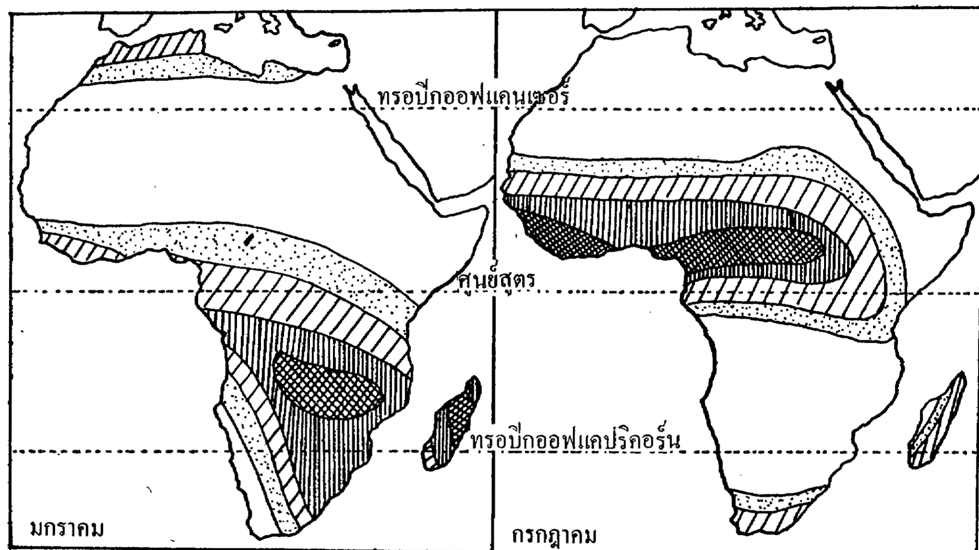
๓. ภูมิอากาศ

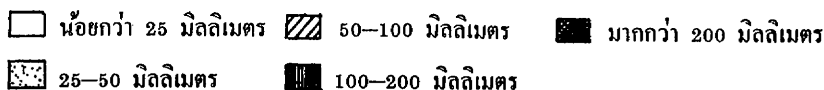
จากลักษณะที่ตั้งและภูมิประเทศของทวีปแอฟริกา ทำให้มีผลต่อภูมิอากาศของทวีปนี้บางประการคือ

๑. ทวีปแอฟริกามีเส้นศูนย์สูตรแบ่งครึ่งทวีป ฉะนั้น ทางซีกภาคเหนือจึงมีภูมิอากาศประเภทต่าง ๆ คล้ายคลึงกับทางซีกภาคใต้ ตัวอย่างเช่นภูมิอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน ซึ่งมีอยู่ทั้งทางตอนเหนือสุด และทางตอนใต้สุดของทวีปนั้น

๒. ส่วนใหญ่ของทวีปแอฟริกามีอากาศแถบร้อน แม้แต่บริเวณที่อยู่ทางเหนือสุดและทางใต้สุดของทวีปก็มีอากาศประเภทกึ่งเมืองร้อน (หรืออบอุ่นค่อนข้างร้อน) เท่านั้น ไม่มีอากาศแถบหนาวเย็นอย่างเช่นที่มีอยู่ในทวีปอื่น ๆ

แสดงปริมาณฝนตกในทวีปแอฟริกา

ย่อย คือ เขตอากาศแห้งแล้งแถบทะเลทรายเมืองร้อน และเขตอากาศแห้งแล้งแถบทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทราย (ทุ่งหญ้าสเตปป์) ในซีกภาคเหนือของทวีป เขตอากาศแห้งแล้งนี้มีอาณาบริเวณตั้งแต่ประมาณละติจูดที่ ๒๐ องศาเหนือ ขึ้นไปจนถึงชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ยกเว้นทางชายฝั่งตะวันตกเฉียงเหนือ และมีอาณาเขตตามความกว้างของทวีปทั้งหมด ทะเลทรายต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตนี้ได้แก่ทะเลทรายสะฮารา ทะเลทรายลิเบียและทะเลทรายนูเบีย ส่วนในซีกภาคใต้ของทวีปเขตอากาศแห้งแล้งมีอยู่เฉพาะบริเวณใกล้ชายฝั่งตะวันตก ตั้งแต่ละติจูดที่ ๑๐ องศาใต้ ถึง ๓๐ องศาใต้ มีทะเลทรายนามิบ และทะเลทรายกาลาฮารี

๓. **เขตอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน** มีอยู่ ๒ ตอนคือ ทางซีกภาคเหนือของทวีป มีอยู่ในบริเวณชายฝั่งตะวันตกเฉียงเหนือ ที่เรียกกันว่าฝั่งบาร์บารี (**Barbary Coast**) และทางซีกภาคใต้มีอยู่ที่ปลายสุดของทวีปใกล้เคียงแหลมกูดโฮป

๔. **เขตอากาศอบอุ่นชื้น** มีเฉพาะในซีกภาคใต้ของทวีป ทางชายฝั่งตะวันออกของประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ มีอากาศอบอุ่นชื้นเช่นเดียวกับทางภาคตะวันออกของประเทศจีน

๔. ทรัพยากรและอาชีพ

การเพาะปลูก ในเขตอากาศร้อนชื้น ในแอฟริกาตะวันตก ลุ่มแม่น้ำคองโกและชายฝั่งแอฟริกาตะวันออกนั้น มีการปลูกพืชผลเมืองร้อนหลายชนิดที่ส่งไปจำหน่ายในตลาดโลก ที่สำคัญได้แก่ปาล์มน้ำมัน และโกโก้ ซึ่งแอฟริกาเป็นทวีปที่ปลูกมากที่สุด นอกจากนี้มีถั่วลิสง กาแฟ อ้อยและยางพารา

ในบริเวณลุ่มแม่น้ำไนล์ ซึ่งมีอากาศแห้งแล้ง มีฝ้ายเป็นพืชสำคัญซึ่งส่งออกจำหน่ายจากประเทศซูดานและสหสาธารณรัฐอาหรับ

ในเขตอากาศอบอุ่นชื้น และอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน มีข้าวสาลี ข้าวโพด และผลไม้ เป็นพืชผลที่ปลูกกันมาก

การเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ในทวีปแอฟริกา มีทำกันแพร่หลายมาก เพราะมีอากาศแบบทุ่งหญ้าเป็นบริเวณเนื้อที่กว้างขวาง ในเขตอากาศร้อนชื้นซึ่งมีฝนตกไม่มากนัก และมีฤดูแล้งสลับนั้น พืชพรรณธรรมชาติเป็นทุ่งหญ้า

๓. มีบริเวณกว้างใหญ่มากที่มีอากาศแห้งแล้งแถบทะเลทราย โดยเฉพาะในซีกภาคเหนือของทวีป ซึ่งมีทะเลทรายจากฝั่งแอตแลนติก จดฝั่งทะเลแดง ทั้งนี้เป็นลักษณะของอากาศที่มักพบอยู่ในบริเวณส่วนต่าง ๆ ของโลก ที่อยู่ในเขตใกล้เคียงเส้นทรอปิกทั้งสอง

๔. โดยที่ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ของทวีปเป็นที่สูง ฉะนั้น จึงทำให้อุณหภูมิของท้องถิ่นไม่สูงมากนัก แม้แต่ในเขตแถบศูนย์สูตรอย่างเช่นในประเทศคีนยา และประเทศแทนแกนยิกา ก็มีอากาศอบอุ่นพอที่ชาวผิวขาวจะเข้าไปอาศัยอยู่ได้

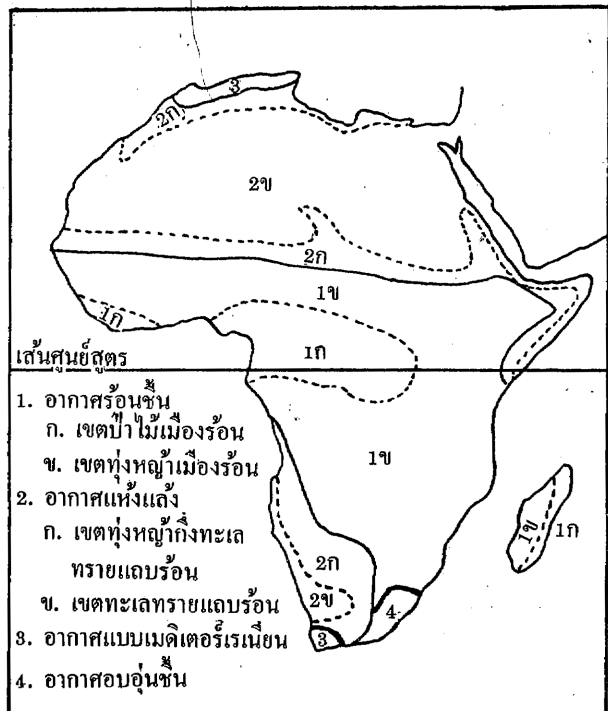
การแบ่งเขตภูมิอากาศของทวีปแอฟริกา

ทวีปแอฟริกามีเขตภูมิอากาศต่าง ๆ ๔ ประเภท คือ

๑. **เขตอากาศร้อนชื้น** มีเนื้อที่มากกว่าครึ่งหนึ่งของทวีป ตั้งแต่ประมาณละติจูดที่ ๒๐ องศาเหนือ ถึง ๒๐ องศาใต้ ในเขตนี้แบ่งออกเป็น ๒ เขตย่อย คือ ในเขตแถบศูนย์สูตร ซึ่งได้แก่บริเวณลุ่มแม่น้ำคองโก มีฝนตกชุกและอุณหภูมิสูงตลอดทั้งปี พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าดิบ และถัดจากเขตนี้ไปจากเหนือและทางใต้ เป็นเขตที่มีฝนตกน้อยลง และมีฤดูแล้งสลับอยู่ จึงมีพืชพรรณธรรมชาติเป็นทุ่งหญ้าเมืองร้อนหรือทุ่งหญ้าสะวานนา

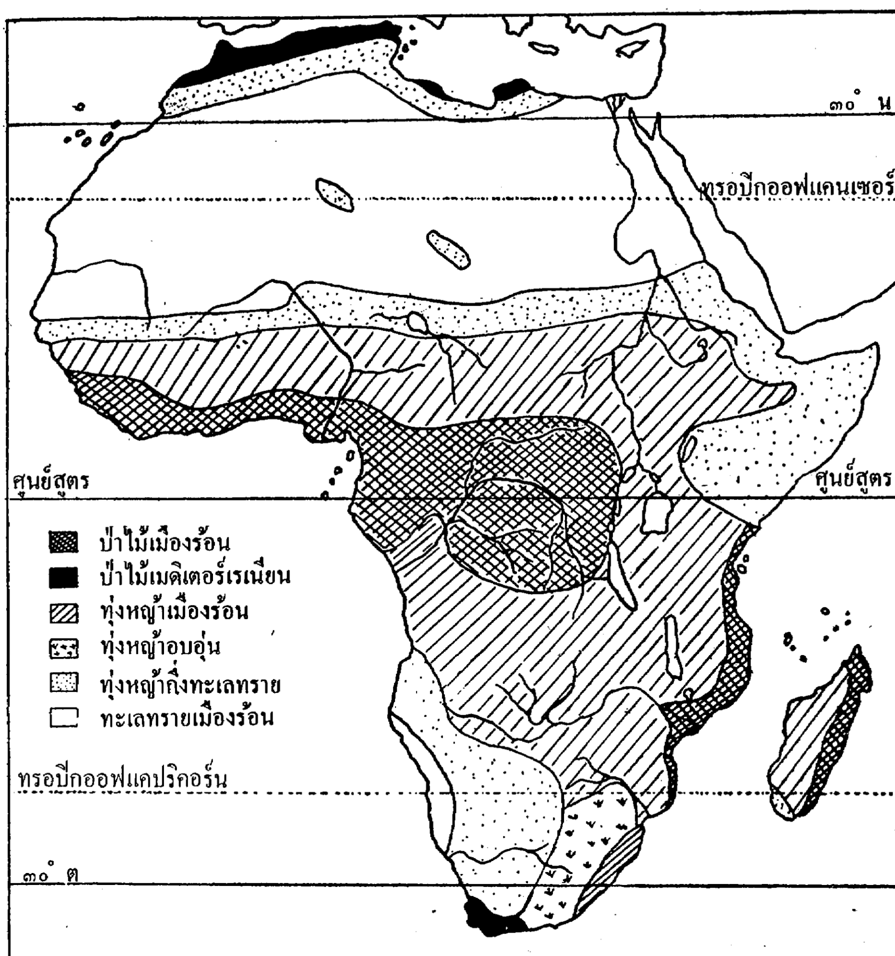
๒. **เขตอากาศแห้งแล้ง** ประกอบด้วย ๒ เขต

เขตภูมิอากาศในทวีปแอฟริกา

เมืองร้อน ในเขตนั้นมีการเลี้ยงวัวเนื้อเป็นอาชีพสำคัญ วัวที่เลี้ยงเป็นวัวพันธุ์พื้นเมือง ที่เรียกว่า วัวเขายาว (Long-horned cattle) การเลี้ยงไม่ได้ทำกันถูกต้องตามหลักวิชา และมุ่งเอาปริมาณเป็นเกณฑ์ เพราะตามคตินิยมของชาวพื้นเมืองนั้นถือว่าวัวเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญมาก จึงเลี้ยงเพื่อเอาจำนวนมากกว่าคุณภาพ การเลี้ยงวัวในเขตอากาศร้อนชื้นนี้มีปัญหาที่สำคัญมาก คือการแพร่ของเชื้อโรคติดต่อชนิดหนึ่งที่มีแมลง เซตซี (Tsetse Fly) เป็นพาหะในบางเขตปรากฏว่าไม่อาจจะเลี้ยงสัตว์ได้เพราะแมลงเหล่านี้

แสดงเขตพืชพรรณธรรมชาติของทวีปแอฟริกา

ในเขตอากาศแห้งแล้งแถบทะเลทราย มีชนเผ่าเร่ร่อนที่เลี้ยงอูฐ และแกะ อพยพย้ายที่ไปมา อย่างเช่นในทะเลทรายสะฮารา และทะเลทรายลิเบีย

ในเขตอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียนและอากาศอบอุ่นชื้น มีการเลี้ยงวัวเนื้อ วัวนม แพะ และแกะ เป็นจำนวนมาก มีคุณภาพดี อย่างเช่นแกะพันธุ์เมอริโน ซึ่งมีชื่อเสียงว่าเป็นแกะพันธุ์ขนที่ดีมากนั้นก็มีกำเนิดมาจากแอฟริกาตะวันตกเฉียงเหนือ

การล่าสัตว์ ในทวีปแอฟริกา มีสัตว์ป่าอาศัยอยู่มาก และทวีปนี้มีชื่อมานานในการที่มีนักล่าสัตว์ชาวผิวขาวเดินทางเข้าไป เพื่อหาความสนุกเพลิดเพลินจากการล่าสัตว์ป่าขนาดใหญ่ อย่างเช่นช้าง สิงห์ แรด เป็นต้น มีชนพื้นเมืองบางเผ่าที่ยังคงเลี้ยงชีวิตอยู่ด้วยการล่าสัตว์ อย่างเช่นพวกปิ๊กมี่ ซึ่งอาศัยอยู่ในป่าลุ่มแม่น้ำคองโก และพวกบุชเมน ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตทะเลทรายกาลาฮารี ชนพวกนี้ยังมีความเจริญล้าหลัง ไม่รู้จักทำการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ หาอาหารโดยวิธีเก็บผลไม้และรากไม้จากป่า และการล่าสัตว์

การป่าไม้ เขตที่มีความสำคัญในการทำป่าไม้ในทวีปแอฟริกา คือทางชายฝั่งอ่าวกินี ซึ่งมีอากาศร้อนชื้น มีฝนตกชุกมาก และอยู่ใกล้ฝั่งทะเล ขนส่งได้ง่ายเขตหนึ่ง กับในเขตที่ราบสูงของแอฟริกาตะวันออกอีกเขตหนึ่ง มีไม้ที่ตัดออกจำหน่ายที่มีชื่อมากคือไม้มะฮอกกานี แต่โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ทวีปแอฟริกามีความสำคัญในด้านการทำป่าไม้น้อยมาก ตัดไม้ได้เพียงไม่ถึง ๘% ของที่ตัดได้ในโลก และไม้ที่ตัดได้ก็นำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงตามท้องถิ่นเกือบทั้งหมด ส่งออกจำหน่ายในตลาดเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

การประมง แหล่งการประมงที่สำคัญของทวีปแอฟริกา ได้แก่น่านน้ำชายฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ ตั้งแต่แหลมกูดโฮป จนถึงปากแม่น้ำคองโก ในเขตนั้นมีกระแสน้ำเย็นเบงเก-ลาไหลผ่าน ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ เป็นประเทศที่จับปลาได้มากที่สุดในทวีปนั้น รองลงมาคือแอฟริกาตะวันตกเฉียงใต้ อังโกลา และคองโกตามลำดับ แต่เปรียบเทียบกับทวีปต่าง ๆ แล้ว แอฟริกาจับปลาได้น้อยกว่าทวีปอื่น ๆ ทั้งหมด นอกจากทวีปออสเตรเลีย

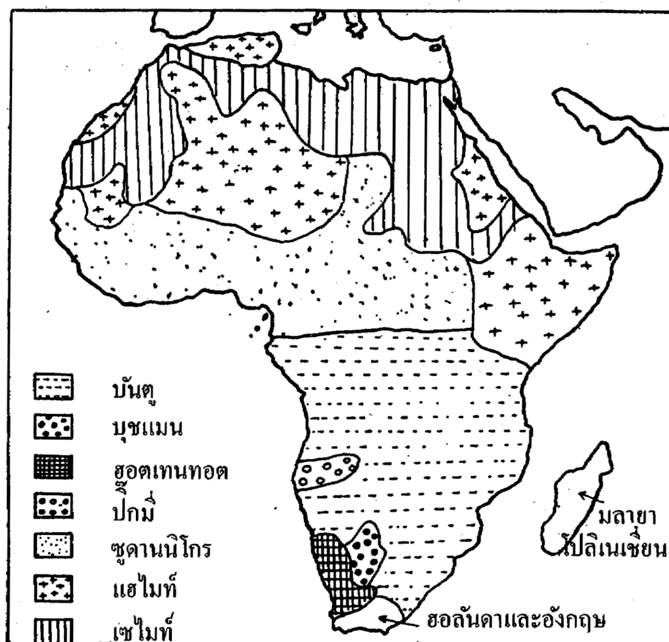
อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมของทวีปแอฟริกายังอยู่ในขั้นเริ่มต้น ที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมขุดแร่ ซึ่งทวีปนี้ขุดแร่หลายอย่างส่งออกจำหน่ายในตลาดโลก ได้แก่ แร่ทองคำ และเพชร ซึ่งขุดจากสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ เป็นแหล่งใหญ่ที่สุดของโลก มีเหมืองทองคำที่เมืองวิตวอเตอร์-สแรนด์ ในมณฑลทรานสวาล และเหมืองเพชรที่เมืองคิมเบอร์ลีย์ ในมณฑลเคปโปรวินซ์ ของประเทศนั้น เป็นแหล่งแร่มีค่าที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของโลก นอกจากแร่ทั้งสองดังกล่าวแล้ว ก็มีแร่ทองแดง ซึ่งทวีปแอฟริกาขุดได้เป็นจำนวนมากเช่นกัน มีอยู่ในประเทศคองโก (กินชาซา) และประเทศแซมเบีย แร่ดีบุก จากประเทศคองโก (กินชาซา) และรวันดา แร่บ็อกไซต์ จากประเทศไอวอรีโคสต์ แร่เหล็กจากประเทศโมร็อกโก แอลจีเรีย และตูนิเซีย

อุตสาหกรรมอื่น ๆ นอกจากการขุดแร่ ก็มีอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับการผลิตผลทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การสกัดน้ำมันพืช (จากถั่วลิสงและปาล์มน้ำมัน) ทำน้ำตาล (จากอ้อย) ทำเหล้าองุ่น และน้ำมันมะกอก ฟอกหนัง

๕. ประชากร

เชื้อชาติ ถึงแม้ว่าทวีปแอฟริกาจะอยู่ใกล้กับทวีปยุโรป เพียงมีทะเลเมดิเตอร์เรเนียนคั่น แต่การติดต่อระหว่างทวีปทั้งสองในสมัยโบราณมีอยู่เฉพาะในแอฟริกาเหนือ ริมชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนเท่านั้น ใต้จากนั้นลงมามีทะเลทรายกว้างใหญ่ที่เป็นพรมแดนธรรมชาติคั่นการติดต่อ ทวีปแอฟริกาจึงเป็นดินแดนที่ชาวยุโรปไม่รู้จัก จนกระทั่งถึงสมัยการค้นพบครั้งใหญ่ (The Age of Great Discoveries) ในตอนปลายของคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ เมื่อชาวยุโรปเดินเรือเลียบฝั่งตะวันตกลงมาทางใต้ จนสามารถอ้อมแหลมกู๊ดโฮปได้ การสำรวจทวีปแอฟริกาจึงได้เริ่มต้นขึ้น

แต่การสำรวจในชั้นแรก ๆ ก็เพื่อจัดตั้งสถานีการค้าตามชายฝั่ง ไม่ได้เข้าไปสำรวจทางตอนใน เพราะการเดินทางลำบาก จนกระทั่งในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ การสำรวจภายในจึงได้เริ่มขึ้น และเป็นการบุกเบิกดินแดนซึ่งได้รับ

แสดงเชื้อชาติของประชากรในทวีปแอฟริกา

สมญาว่าเป็น ทวีปมืด (Dark Continent) จากการสำรวจพื้นที่ทางตอนในนี้เอง ได้ชักนำให้ประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ ในยุโรป แบ่งทวีปแอฟริกาออกเป็นเขตใต้อิทธิพลของตน และเข้าไปยึดครองเป็นอาณานิคม อย่างเช่นอังกฤษและฝรั่งเศสซึ่งได้สร้างอาณานิคมไว้อย่างกว้างขวาง ในแอฟริกาเหนือ แอฟริกาตะวันตก และแอฟริกาตะวันออก เบลเยียม และโปรตุเกส ก็ได้เข้าไปสร้างอาณานิคมในลุ่มแม่น้ำคองโก และแอฟริกาใต้ และฮอลันดาได้สร้างอาณานิคมที่เคปเทาน์ ในแอฟริกาใต้ ซึ่งต่อมาตกเป็นของอังกฤษ

แม้ว่าชาวผิวขาวจะเข้ามาสร้างอาณานิคมขึ้น แต่โดยที่ทวีปแอฟริกามีชาวพื้นเมืองอาศัยอยู่ค่อนข้างหนาแน่นแล้ว ฉะนั้น จำนวนชาวผิวขาวที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งจึงมีอยู่ไม่มากนัก ผิดกับในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปออสเตรเลียซึ่งปัจจุบันกลายเป็นทวีปของชนผิวขาวไป มีเพียงเขตเดียวในทวีปแอฟริกาที่ได้รับอิทธิพลจากชาวผิวขาวมากที่สุด คือ สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ เพราะอยู่ในเขตอากาศอบอุ่น เหมาะกับความเป็นอยู่ของชนผิวขาว นอกจากนั้นแล้ว อิทธิพลของชาวผิวขาวมีแต่เพียงผิวเผิน ชาวพื้นเมืองยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของตนไว้

ประชากรในทวีปแอฟริกา แบ่งตามเชื้อชาติ เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

ก. **กลุ่มนิโกร** เป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด แบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ คือ

๑. **พวกบันตู** (Bantu) เป็นชนเผ่าใหญ่ที่สุดของทวีปแอฟริกา อาศัย

อยู่ทางภาคตะวันออกและทางใต้ของทวีป ส่วนใหญ่มีอาชีพในทางเลี้ยงวัว มีชื่อเรียกแตกต่างกันตามเผ่าย่อย ๆ อย่างเช่น เผ่าคิคูยู (Kikuyu) ในประเทศคีนยา เผ่าสวาฮิลี (Swahili) ในแคว้นโมซัมบิก เผ่าซูลู (Zulu) ในสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ เป็นต้น

๒. **พวกซูดานนิโกร** (Sudanese Negro) เป็นเชื้อสายนิโกรที่มีรูปร่างสูงใหญ่ อาศัยอยู่ทางตะวันตกของทวีป ชายฝั่งอ่าวกีนี พวกนิโกรที่ถูกนำไปขายเป็นทาสในทวีปอเมริกา ส่วนใหญ่เป็นพวกนี้ มีอาชีพทางการเพาะปลูก

๓. **พวกปิ๊กมี่** (Pygmy) มีรูปร่างเตี้ยเล็ก มีความเจริญล้าหลังมาก อาศัยอยู่ในเขตป่าลุ่มแม่น้ำคองโก เลี้ยงชีวิตด้วยการล่าสัตว์และเก็บของป่า

๔. **พวกบุชเมน และ ฮอทเทนทอต** (Bushmen and Hottentot) อยู่ในแอฟริกาใต้ แถบทะเลทรายกาลาฮารี มีจำนวนเหลืออยู่ไม่มากนัก พวกบุชเมนเลี้ยงชีวิตด้วยการล่าสัตว์ ส่วนพวกฮอทเทนทอต มีอาชีพทางการเลี้ยงสัตว์

ข. **กลุ่มแฮไมท์** (Hamites) เป็นชนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือของทวีป เดิมกระจายอยู่กว้างขวางตั้งแต่ฝั่งทะเลแดงถึงฝั่งแอตแลนติก แต่ในปัจจุบันมีเหลืออยู่ไม่มากนัก เผ่าที่มีชื่อสำคัญได้แก่ เผ่าเบอร์เบอร์ (Berber) ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตเทือกภูเขาแอตลาส ทางตะวันตกเฉียงเหนือของทวีป

ค. **กลุ่มเซไมท์** (Semites) เป็นพวกเชื้อสายอาหรับที่อพยพจากเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ เข้ามาในทวีปแอฟริกาในสมัยกลาง ปัจจุบันมีอยู่มากในลุ่มแม่น้ำไนล์ และในแอฟริกาตะวันตกเฉียงเหนือ

ง. **กลุ่มชาวเอเชีย** ในแอฟริกาตะวันออกมีชาวเอเชียเข้าไปตั้งหลักแหล่งอยู่มาก ได้แก่ชาวอาหรับและชาวอินเดีย ซึ่งอาศัยอยู่ตามเมืองท่าชายฝั่งตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ มีชาวอินเดียที่เดินทางเข้าไปรับจ้างทำงานในไร่อ้อย และเลยตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศนั้น รวมทั้งมีชาวเกาะจากมลายูและอินโดนีเซียที่ฮอลันดานำไปขายเป็นทาสในสมัยแรก ๆ ด้วย

จ. **กลุ่มชาวผิวขาว** ในแอฟริกาใต้และแอฟริกาตะวันตกเฉียงเหนือเป็นเขตที่มีชาวผิวขาวอยู่อาศัยมากกว่าในเขตอื่น ๆ ของทวีป แอฟริกา

ตะวันตกเฉียงเหนือนั้น ส่วนใหญ่ชาวผิวขาวเป็นเชื้อชาติฝรั่งเศส ซึ่งได้เข้าไปตั้งหลักแหล่งอยู่ตั้งแต่สมัยที่ดินแดนแถบนั้นเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ปัจจุบันยังคงเหลืออยู่ไม่มากนัก

ส่วนในแอฟริกาใต้ ชนผิวขาวส่วนใหญ่เป็นเชื้อชาติฮอลันดาและอังกฤษ โดยเฉพาะฮอลันดาได้เข้าไปตั้งหลักแหล่งอยู่เป็นจำนวนมาก และเรียกชื่อว่าพวกบัวร์ (**Boer**) เนื่องจากชาวผิวขาวมีจำนวนน้อยกว่าชาวพื้นเมืองหลายเท่า แต่มีอำนาจในทางการปกครอง ฉะนั้นจึงได้พยายามที่จะรักษาอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองของตนไว้ โดยการจำกัดสิทธิของชนพื้นเมืองเดิมในด้านอาชีพ การปกครอง และด้านสังคม เป็นเหตุให้เกิด **นโยบายแยกผิว (Apartheid Policy)** ขึ้น อันทำให้เกิดความไม่สงบขึ้นภายในประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ และได้รับการตำหนิจากประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ ที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายกีดกันผิวเช่นนั้น

การแบ่งเขตทางการเมือง ก่อนหน้าสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อดินแดนส่วนใหญ่ของทวีปแอฟริกายังเป็นอาณานิคมของประเทศในทวีปยุโรปนั้น การแบ่งออกเป็นประเทศหรือเป็นแคว้นต่าง ๆ ยังกระทำกันไม่มากนัก แต่ภายหลังจากที่อาณานิคมเหล่านั้นได้ไหวตัวทางด้านการเมือง และเรียกร้องสิทธิปกครองตนเอง ก็ได้เกิดมีประเทศใหม่ ๆ ขึ้นมากมาย แบ่งซอยจากอาณานิคมที่มีอยู่แต่เดิม ในปัจจุบันปรากฏว่า ในทวีปแอฟริกามีประเทศเอกราชอยู่ประมาณ ๔๓ ประเทศ และที่ยังคงเป็นอาณานิคมหรือดินแดนใต้อารักขาอยู่อีกประมาณ ๖ แห่ง นับว่าเป็นทวีปที่มีจำนวนประเทศมากที่สุด แต่ถ้าคิดเนื้อที่เท่ากันแล้ว ก็เป็นทวีปที่มีการแบ่งซอยออกเป็นส่วน ๆ มากเป็นที่สองรองจากทวีปยุโรป จากการที่เกิดมีประเทศใหม่ ๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้ทวีปแอฟริกามีความสำคัญขึ้นทางด้านการเมืองระหว่างประเทศ เพราะเมื่อรวมกลุ่มกันเข้าก็มีเสียงเป็นจำนวนมากในองค์การสหประชาชาติ

การกระจายและความหนาแน่น ทวีปแอฟริกามีประชากรอยู่ทั้งหมดประมาณ ๓๓๖ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๑) คิดความหนาแน่นโดยเฉลี่ยประมาณ ๑๑ คนต่อเนื้อที่หนึ่งตารางกิโลเมตร นับว่ายังมีประชากรอยู่ค่อนข้างเบาบาง เมื่อเปรียบ

เทียบกับทวีปยุโรปและทวีปเอเชีย การที่แอฟริกามีประชากรอยู่น้อยนั้น เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิอากาศอยู่มาก เพราะจะเห็นได้ว่ามีเนื้อที่กว้างใหญ่ที่เป็นทะเลทราย (ทะเลทรายสะฮารามีเนื้อที่ ๓/๑๐ ของเนื้อที่ทวีป) และป่าไม้ทึบเขตศูนย์-สูตร ซึ่งเป็นถิ่นที่กันดาร ไม่เหมาะสำหรับเกษตรกรรมและการคมนาคม

จากแผนที่แสดงการกระจายของประชากร จะเห็นได้ว่าเขตที่มีประชากรอยู่หนาแน่นมีอยู่ ๕ เขต คือ

๑. เขตที่ราบตอนปลายลุ่มแม่น้ำไนล์ ในเขตของประเทศสหสาธารณรัฐอาหรับ (อียิปต์) เป็นบริเวณที่มีประชากรอยู่กันหนาแน่นที่สุดของทวีป เปรียบเทียบได้กับบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคา และลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียงในทวีปเอเชีย เป็นเขตเพาะปลูก

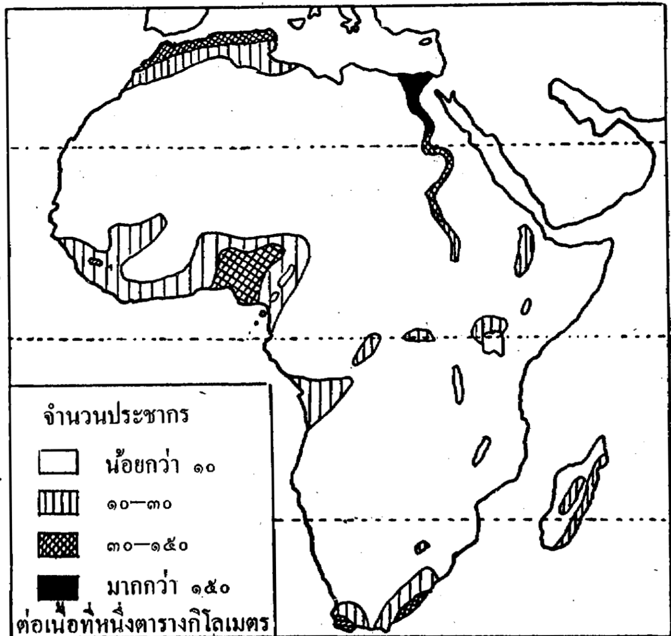
๒. เขตชายฝั่งบาร์บารี ในแอฟริกาตะวันตกเฉียงเหนือ ซึ่งมีประเทศโมร็อกโก แอลจีเรีย และตูนิเซีย มีอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน ประชากรทำการเพาะปลูก และขุดแร่

๓. เขตชายฝั่งอ่าวกีนีในแอฟริกาตะวันตก ในเขตของประเทศไนจีเรียและกานา มีการเพาะ-ปลูกพืชผลเมืองร้อน

๔. เขตที่ราบสูงทะเลสาบในแอฟริกาตะวันออก คือ บริเวณที่ราบสูงรอบ ๆ ทะเลสาบวิกตอเรีย มีการเลี้ยงสัตว์

๕. เขตแอฟริกาใต้ในประเทศสาธารณ-รัฐแอฟริกาใต้ มีการขุดแร่และเกษตรกรรม

แสดงความหนาแน่นของประชากรในทวีปแอฟริกา

ในทวีปแอฟริกายังมีเมืองขนาดใหญ่อยู่น้อย พลเมืองส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามชนบท ปรากฏว่าทั้งทวีปมีเมืองที่มีประชากรมากกว่าหนึ่งล้านคนเพียง ๓ เมือง คือ ไคโร (๓ ล้าน) อะเล็กซานเดรีย (๑.๖ ล้าน) และโยฮันเนสเบอร์ก (๑.๑ ล้าน)

๖. การคมนาคม

หลังจากที่ชาวยุโรปเข้าไปสร้างอาณานิคมในทวีปแอฟริกา การคมนาคมได้ขยายตัวขึ้นมาก แต่ถึงอย่างไรการคมนาคมภายในทวีปก็ยังคงล้าหลังทวีปอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ประการหนึ่ง จะเห็นได้ว่าทวีปแอฟริกามีที่ราบสูงและภูเขาอยู่มาก แม่น้ำไหลเชี่ยวมีเกาะแก่ง ทำให้เป็นอุปสรรคแก่การขนส่งทางน้ำ การสร้างทางรถไฟและถนนก็ทำได้ลำบาก เนื่องจากมีทะเลทรายและป่าทึบ ตลอดจนความเจริญทางเศรษฐกิจของทวีปก็ยังมีอยู่น้อย ทำให้ไม่สามารถที่จะลงทุนสร้างเส้นทางขนส่งได้อย่างพอเพียง

ก. **เส้นทางคมนาคมทางรถไฟ** เขตที่มีทางรถไฟอยู่มากได้แก่ทางตอนใต้สุดของทวีปในประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ นอกจากนั้นแล้วจะเห็นได้ว่ามีทางรถไฟอยู่ห่างกัน และส่วนใหญ่มักเป็นทางสายสั้น ๆ เชื่อมเมืองท่าชายฝั่งกับที่ราบสูงภายใน ที่น่าสังเกตอย่างหนึ่งก็คือว่า มีทางรถไฟหลายแห่งที่เป็นสายสั้น ๆ เพียงไม่กี่กิโลเมตร สร้างขึ้นใกล้กับลำแม่น้ำสายใหญ่ ๆ อย่างเช่นแม่น้ำคองโกและสาขาต่าง ๆ ทางรถไฟเหล่านั้นสร้างขึ้นเพื่อช่วยการขนส่งสินค้าผ่านแก่งน้ำที่ขวางลำแม่น้ำอยู่ ไม่สามารถเดินเรือผ่านได้ จึงต้องขนถ่ายสินค้าจากเรือบรรทุกทางรถไฟ จนเมื่อผ่านพ้นแก่งน้ำแล้ว จึงบรรทุกเรืออีกครั้งหนึ่ง ในทวีปแอฟริกาไม่มีทางรถไฟสายยาว ๆ ที่แล่นผ่านทวีป เหมือนอย่างทวีปอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าหากจะเดินทางจากภาคเหนือของทวีปไปยังภาคใต้โดยทางรถไฟ จะไม่สามารถกระทำได้

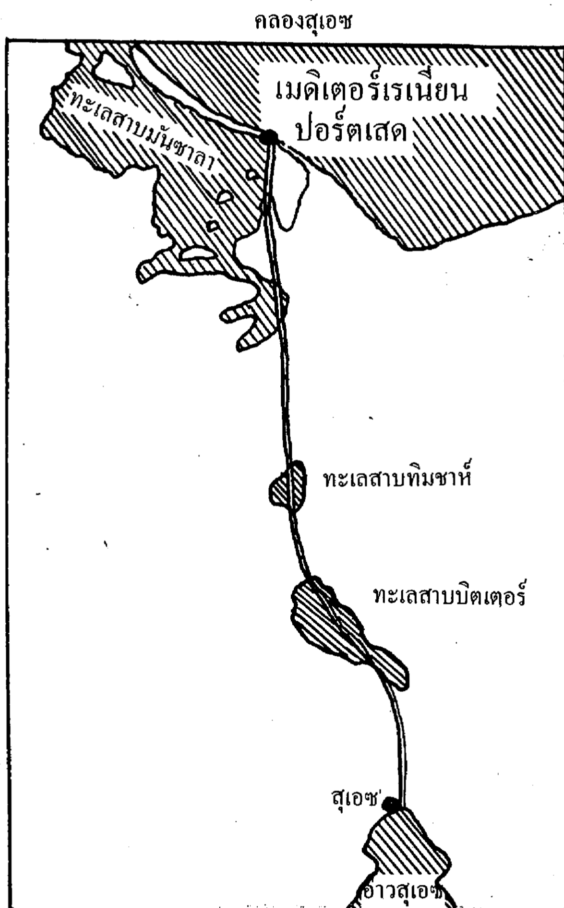
ข. **เส้นทางคมนาคมทางแม่น้ำลำคลอง** มีแม่น้ำสายใหญ่ ๆ อยู่ ๓ สาย ที่ใช้เดินเรือได้บ้างเป็นบางตอน คือแม่น้ำคองโก แม่น้ำไนล์ และแม่น้ำไนเจอร์ ได้กล่าวแล้วว่า ลักษณะภูมิประเทศของทวีปแอฟริกา ทำให้แม่น้ำสายใหญ่

ของทวีปใช้ประโยชน์ในด้านการเดินเรือขนส่งได้น้อย เพราะมีแก่งน้ำตกกั้นขวางอยู่มาก ส่วนใหญ่เป็นการขนส่งในช่วงสั้นๆ และใช้เรือขนาดเล็ก สำหรับการขุดคลองเพื่อใช้ขนส่งนั้นก็ไม่มีความสำคัญ

ค. **เส้นทางคมนาคมทางทะเล** มีเส้นทางเดินเรือที่เชื่อมทวีปยุโรปกับแอฟริกาตะวันตกและแอฟริกาใต้สายหนึ่ง และทวีปยุโรปกับแอฟริกาเหนือและคลองสุเอซอีกสายหนึ่ง โดยเฉพาะการเดินเรือผ่านคลองสุเอซนั้นมีความสำคัญอยู่มาก เพราะเป็นเส้นทางลัดที่จะผ่านไปติดต่อกับทวีปเอเชียและทวีปออสเตรเลีย

คลองสุเอซ (Suez Canal) เป็นคลองขุดที่สร้างขึ้นเพื่อเชื่อมทะเลเมดิเตอร์เรเนียนกับทะเลแดงผ่านคอคอดสุเอซ มีระยะทางยาวประมาณ ๑๖๐ กิโลเมตร ตั้งแต่เมืองปอร์ตเสด (Port Said) ที่ฝั่งเมดิเตอร์เรเนียน ถึงเมืองสุเอซที่อ่าวสุเอซในทะเลแดง ขุดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๐๒ ถึง ๒๔๑๒ โดยวิศวกรชาวฝรั่งเศสชื่อ เฟอร์ดินานด์ เดอ เลสเซป (Ferdinand de Lesseps) ในตอนแรกอยู่ในความควบคุมดำเนินงานของบริษัทฝรั่งเศส ซึ่งรัฐบาลอังกฤษเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ และสัมปทานจะหมดอายุ ใน พ.ศ. ๒๕๑๑ แต่ในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ รัฐบาลอียิปต์ได้ประกาศยึดคลองนี้เป็นของประเทศ จนเกิดการปะทะกันขึ้น ระหว่างอียิปต์กับอังกฤษ แต่ต่อมาก็ยุติลงได้ โดยรัฐบาลอียิปต์ชดใช้ค่าเสียหายให้

คลองสุเอซ

คลองนี้ช่วยย่นระยะทางเดินเรือระหว่างทวีปยุโรปกับทวีปเอเชียได้มาก ไม่ต้องอ้อมปลายทวีปแอฟริกา คือระยะทางเดินเรือจากยุโรปตะวันตกมาอินเดียจะย่นลงได้ประมาณ ๗–๘ พันกิโลเมตร นับว่าเป็นประโยชน์อย่างมาก สินค้าที่ส่งผ่านเข้าออกส่วนใหญ่เป็นน้ำมันจากตะวันออกกลาง*

ง. **เส้นทางคมนาคมทางอากาศ** มีเส้นทางบินที่เชื่อมทวีปแอฟริกากับทวีปยุโรปเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งต่อลงไปจนถึงเมืองเคปเทาน์ที่แหลมกู๊ดโฮป นอกจากนี้เส้นทางบินที่เชื่อมระหว่างทวีปยุโรปกับทวีปอเมริกาใต้ ก็ผ่านทางชายฝั่งตะวันตกของทวีปแอฟริกาด้วย เมืองที่เป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางอากาศก็ได้แก่ แอลเจียร์ ในประเทศแอลจีเรีย ไคโร ในประเทศสหสาธารณรัฐอาหรับ เซนต์ หลุยส์ ในประเทศเซเนกัล โยฮันเนสเบอร์กและเคปเทาน์ ในสาธารณรัฐแอฟริกาใต้

สรุปลักษณะสำคัญของทวีปแอฟริกา

๑. ทวีปแอฟริกา มีขนาดใหญ่เป็นที่สองรองจากทวีปเอเชีย มีเนื้อที่ประมาณ ๓๐ ล้านตารางกิโลเมตร

๒. ลักษณะภูมิประเทศ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง มีที่ราบลุ่มอยู่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับขนาดพื้นที่ของทวีป

๓. มีแม่น้ำสายยาว ๆ อยู่หลายสาย แต่ใช้ประโยชน์ในการเดินเรือได้น้อย เพราะแม่น้ำมีแก่งน้ำคั่นขวางลำน้ำอยู่มาก

๔. ภูมิอากาศส่วนใหญ่ของทวีปเป็นแบบเมืองร้อน มีทั้งที่เป็นเขตป่าทึบแถบศูนย์สูตร ทุ่งหญ้าเมืองร้อน และทะเลทรายเมืองร้อน มีเขตอากาศอบอุ่นอยู่เฉพาะทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือ และภาคใต้สุดของทวีป

๕. ประชากรส่วนใหญ่ยังมีความเจริญทางเศรษฐกิจล้าหลัง เลี้ยงชีพด้วยการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ อุตสาหกรรมมีเฉพาะการขุดแร่ที่มีความสำคัญและมีศูนย์กลางอยู่ในลุ่มแม่น้ำคองโกและแอฟริกาใต้

---

* เมื่ออียิปต์เกิดการสู้รบกับอิสราเอลในเดือนมิถุนายน พ.ศ.๒๕๑๐ ได้จมเรือขวางคลองสุเอซ ปิดไม่ให้เรือเดินผ่านเข้าออก ในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๑๔) เรือนานาชาติยังไม่สามารถใช้เส้นทางคลองสุเอซได้

๖. เดิมเป็นอาณานิคมของชาวผิวขาวเกือบทั้งทวีป แต่ได้รับเอกราชภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เกิดเป็นประเทศใหม่ ๆ ขึ้นมาก และเป็นทวีปที่มีการแบ่งซอยออกเป็นประเทศมีจำนวนมากที่สุด

บทที่ ๑๑ ประเทศต่าง ๆ ในทวีปแอฟริกา

แอฟริกาตะวันตกเฉียงเหนือ

ทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของทวีปแอฟริกา มีประเทศต่างๆ ๓ ประเทศ ซึ่งรวมเรียกกันว่า กลุ่มรัฐบาร์บารี (**Barbary States**) เดิมเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส และได้รับเอกราชภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

๑. ประเทศโมร็อกโก

ประเทศโมร็อกโก (**Morocco**) มีเนื้อที่ ๔๔๕,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๕ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ ระบาต—ซาเล (**Rabat—Salé**) ตั้งอยู่ริมฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติก

โมร็อกโก เป็นประเทศเดียวในทวีปแอฟริกาที่มีชายฝั่งติดต่อกับมหาสมุทรแอตแลนติก และทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เช่นเดียวกับประเทศสเปนในทวีปยุโรป และจึงมีอาณาเขตติดต่อกับช่องแคบจิบรัลตาร์

เดิมเป็นดินแดนในอารักขาของฝรั่งเศสและสเปน ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙

๒. ประเทศแอลจีเรีย

ประเทศแอลจีเรีย (**Algeria**) มีเนื้อที่ ๒.๒ ล้านตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๓.๓ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ แอลเจียร์ (**Algiers**) ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

ได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส เมื่อ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๕

๓. ประเทศตูนิเซีย

ประเทศตูนิเซีย (**Tunisia**) มีเนื้อที่ ๑๒๕,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๔.๘ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ ตูนิส (**Tunis**) ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

ได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙

เขตทะเลทรายสะฮาราและทะเลทรายลิเบีย

ในเขตทะเลทรายสะฮาราและทะเลทรายลิเบีย ซึ่งเป็นภูมิภาคแห้งแล้งอันกว้างใหญ่ในภาคเหนือของทวีปแอฟริกานั้น เดิมเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสเป็นส่วนใหญ่ ปัจจุบันได้รับเอกราชตั้งขึ้นเป็นประเทศใหม่ ๆ หลายประเทศ ส่วนมากเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ แต่มีประชากรอยู่กันเบาบาง เพราะลักษณะลมฟ้าอากาศแห้งแล้ง ไม่อำนวยความสะดวกในการตั้งถิ่นฐาน

ก. ประเทศเอกราช

๑. ประเทศมอริเตเนีย

ประเทศมอริเตเนีย (**Mauritania**) มีเนื้อที่ ๑,๑๑๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑.๑ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **นูแอกชอต (Nouakchott)** ตั้งอยู่ใกล้กับชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติก

ได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส เมื่อ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๓

๒. ประเทศมาลี

ประเทศมาลี (**Mali**) มีเนื้อที่ ๑,๒๖๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๔.๙ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **บามาโก (Bamako)** ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำไนเจอร์

ได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส เมื่อ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๓

๓. ประเทศอัปเปอร์วอลตา

ประเทศอัปเปอร์วอลตา (**Upper Volta**) มีเนื้อที่ ๒๗๕,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๕.๓ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **อูอากาดูกู (Ouagadougou)**

ได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส เมื่อ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๓

๔. ประเทศไนเจอร์

ประเทศไนเจอร์ (**Niger**) มีเนื้อที่ ๑,๒๐๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๓.๙ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **นีอาเม (Niamey)** ตั้งอยู่ริมฝั่ง

แม่น้ำไนเจอร์

ได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส พ.ศ. ๒๕๐๓

๕. ประเทศชาด

ประเทศชาด (**Chad**) มีเนื้อที่ ๑,๒๖๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๓.๕ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ฟอร์ต ลามี (Fort Lamy)**

ได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส เมื่อ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๓

๖. ประเทศลิเบีย

ประเทศลิเบีย (**Libya**) มีเนื้อที่ ๑,๗๖๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑.๙ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ตั้งอยู่ในเขตทะเลทรายลิเบีย **มีเมืองหลวงชื่อ ตริโปลี (Tripoli)** ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

เดิมอยู่ใต้การปกครองของอิตาลี เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง อังกฤษและฝรั่งเศสได้เข้าไปยึดครอง จน พ.ศ. ๒๔๙๔ จึงได้รับเอกราช

ข. ดินแดนที่เป็นอาณานิคม

สะฮาราสเปน (**Spanish Sahara**) เป็นอาณานิคมของสเปนอยู่ริมชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติก ทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศมอริเตเนีย เมืองหลวงชื่อ อายูน (**Aaiun**)

ลุ่มแม่น้ำไนล์

เป็นภูมิภาคทางตะวันออกเฉียงเหนือของทวีปแอฟริกา มีภูมิอากาศแห้งแล้ง แต่เนื่องจากมีแม่น้ำไนล์และสาขาไหลผ่านจึงเกิดความอุดมสมบูรณ์ขึ้น เป็นที่ตั้งของสองประเทศคือ

๑. ประเทศสหสาธารณรัฐอาหรับ

ประเทศสหสาธารณรัฐอาหรับ (**United Arab Republic**) หรืออียิปต์ (**Egypt**) มีเนื้อที่ ๑ ล้านตารางกิโลเมตร ประชากร ๓๒.๕ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ไคโร (Cairo)** ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำไนล์ ตอนที่แม่น้ำจะแยกสาขาออกเป็นเดลตา เมืองนี้มีประชากรถึง ๔.๒ ล้านคน นับเป็นเมืองใหญ่ที่สุดในทวีปแอฟริกา ใกล้กับปากแม่น้ำไนล์มีเมือง **อะเล็กซานเดรีย** เป็นเมือง

ท่าใหญ่ที่สุดของประเทศ

๒. ประเทศซูดาน

ประเทศซูดาน (Sudan) มีเนื้อที่ ๒,๕๐๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๕ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ตั้งอยู่ทางใต้ของสหสาธารณรัฐอาหรับ เมืองหลวงชื่อ **คาร์ทูม** (Khartoum) ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำไนล์ ตรงที่แม่น้ำไนล์ขาว (White Nile) และแม่น้ำไนล์น้ำเงิน (Blue Nile) ไหลมาบรรจบกัน เมือง**ปอร์ต ซูดาน** (Port Sudan) เป็นเมืองท่าสำคัญริมฝั่งทะเลแดง

เดิมตกอยู่ใต้อารักขาของอังกฤษและอียิปต์ร่วมกัน เรียกชื่อว่า แองโกล-อียิปต์ซูดาน (Anglo-Egyptian Sudan) ได้รับเอกราชเมื่อ ๑ มกราคม ๒๔๙๙

แอฟริกาตะวันตก

แอฟริกาตะวันตกได้แก่ภูมิภาคของทวีปแอฟริกา ซึ่งอยู่ระหว่างทะเลทรายสะฮาราทางเหนือ กับ มหาสมุทรแอตแลนติกและอ่าวกินีทางใต้ เป็นเขตที่มีภูมิอากาศร้อนชื้น มีพืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าไม้เมืองร้อน และทุ่งหญ้าเมืองร้อน นับเป็นเขตที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจในด้านการขุดแร่และการผลิตพืชผลเมืองร้อนต่าง ๆ ส่งไปจำหน่ายในทวีปยุโรป เช่น โกโก้ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ฝ้าย ถั่วลิสง และมีประชากรอยู่กันค่อนข้างหนาแน่นในแถบนี้

ส่วนใหญ่ของดินแดนภาคนี้เคยเป็นอาณานิคมของอังกฤษและฝรั่งเศส ปัจจุบันได้รับเอกราช และแบ่งออกเป็นประเทศเล็ก ๆ หลายประเทศ

๑. ประเทศเซเนกัล

ประเทศเซเนกัล (Senegal) มีเนื้อที่ ๒๐๒,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๓.๘ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ ดาการ์ (Dakar)

เดิมเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ได้รับเอกราชเมื่อ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๓ และอยู่ในเครือจักรภพฝรั่งเศส

๒. ประเทศกินี

ประเทศกินี (Guinea) มีเนื้อที่ ๒๔๘,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๓.๙ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ โคนากรี (Conakry)

เดิมเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ได้รับเอกราชเมื่อ ๒ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๐๑

๓. ประเทศเซียราเลโอน

ประชากร ๒.๕ ล้านคน เมืองหลวงชื่อ ฟรีเทาน์ (Freetown)

ได้รับเอกราชจากอังกฤษเมื่อ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔ และอยู่ในเครือจักรภพอังกฤษ

๔. ประเทศไลบีเรีย

ประเทศไลบีเรีย (Liberia) มีเนื้อที่ ๑๑๑,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑.๒ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ มันโรเวีย (Monrovia)

ประเทศนี้มีกำเนิดมาจากสมาคมชาวอเมริกัน สร้างให้เป็นที่อยู่ของพวกทาสนิโกรที่ได้รับการปลดปล่อยในสมัยเลิกทาสในสหรัฐอเมริกาและประสงค์จะกลับมาอยู่ทวีปแอฟริกา การตั้งถิ่นฐานเริ่มขึ้นใน พ.ศ. ๒๓๖๕ และมีฐานะเป็นประเทศอิสระใน พ.ศ. ๒๓๙๐

๕. ประเทศไอวอรีโคสต์

ประเทศไอวอรีโคสต์ (Ivory Coast) มีเนื้อที่ ๓๒๒,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๔.๒ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ อาบิดจัน (Abidjan)

เดิมเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓

๖. ประเทศกานา

ประเทศกานา (Ghana) มีเนื้อที่ ๒๓๗,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๘.๖ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ อักกรา (Accra)

เดิมเป็นอาณานิคมของอังกฤษ เรียกชื่อว่าโกลด์โคสต์ (Gold Coast) ได้รับเอกราช เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ อยู่ในเครือจักรภพอังกฤษ

๗. ประเทศโตโก

ประเทศโตโก (Togo) มีเนื้อที่ ๕๔,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑.๘ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ โลเม (Lomé)

เดิมเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓

๘. ประเทศดาโฮเม

ประเทศดาโฮเม (Dahomey) มีเนื้อที่ ๑๑๓,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร

๒.๖ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ปอร์โตโนโว** (Porto Novo)

ได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓

๙. ประเทศไนจีเรีย

ประเทศไนจีเรีย (Nigeria) มีเนื้อที่ ๘๘๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๖๔ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ลากอส** (Lagos)

ไนจีเรียเป็นประเทศใหญ่ที่สุดในแอฟริกาตะวันตก และมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ เดิมเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ และอยู่ในเครือจักรภพอังกฤษ

๑๐. ประเทศแกมเบีย

มีเนื้อที่ ๑๐,๓๖๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๓๕๗,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **แบเธอร์สต์** (Bathurst) เดิมเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ได้รับเอกราชเมื่อ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๘

ข. ดินแดนที่เป็นอาณานิคม

กินีโปรตุเกส เป็นอาณานิคมของโปรตุเกส มีเนื้อที่ ๓๖,๓๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๕๓๐,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **บิสเซา** (Bissau)

แอฟริกาตะวันออก

เป็นภูมิภาคของทวีปแอฟริกาตั้งแต่ชายฝั่งตอนใต้ของทะเลแดง ลงมาทางใต้จนถึงแคว้นโมซัมบิก และรวมทั้งเกาะมาดากัสการ์ด้วย ภูมิประเทศส่วนใหญ่ของภูมิภาคนี้เป็นที่ราบสูง และมีทะเลสาบขนาดใหญ่อยู่มาก

ในทางการปกครอง แอฟริกาตะวันออกประกอบด้วยประเทศต่าง ๆ ดังนี้

ก. ประเทศเอกราช

๑. ประเทศเอธิโอเปีย

ประเทศเอธิโอเปีย (Ethiopia) มีเนื้อที่ ๑,๐๔๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒๔.๘ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ แอดดิส อาบาบา (Addis Ababa)

เดิมชื่ออบิสซิเนีย (Abyssinia) เป็นประเทศเก่าแก่ประเทศหนึ่งในทวีปแอฟริกา และรักษาเอกราชมาโดยตลอด ยกเว้นเมื่อตกอยู่ใต้อารักขาของอิตาลีระหว่าง พ.ศ. ๒๔๓๒—๒๔๔๙

๒. ประเทศโซมาเลีย

ประเทศโซมาเลีย (Somalia) มีเนื้อที่ ๗๒๕,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒.๗ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **โมกาดิสชู (Mogadishu)**

เดิมแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งอยู่ใต้อารักขาของอังกฤษ เรียกชื่อว่า โซมาลิแลนด์อังกฤษ (British Somaliland) และอีกส่วนหนึ่งอยู่ใต้อารักขาของอิตาลี เรียกว่า โซมาลิแลนด์อิตาลี (Italian Somaliland) ทั้งสองส่วนรวมกันเป็นประเทศ ได้รับเอกราชเมื่อ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๓

๓. ประเทศคีนยา

ประเทศคีนยา (Kenya) มีเนื้อที่ ๕๘๓,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๐.๕ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ไนโรบี (Nairobi)**

เดิมเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖ อยู่ในเครือจักรภพอังกฤษ

๔. ประเทศยูกันดา

ประเทศยูกันดา (Uganda) มีเนื้อที่ ๒๔๓,๕๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๘.๓ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ คัมปาลา (Kampala)

เดิมเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ อยู่ในเครือจักรภพอังกฤษ

๕. ประเทศรวันดา

มีเนื้อที่ ๒๖,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๓.๕ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ คิกาลี (Kigali)

เดิมเป็นส่วนหนึ่งของแคว้นรูอันดา-อูรุนดี (Ruanda-Urundi) ซึ่งอยู่ใต้อารักขาของเบลเยียม ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕

๖. ประเทศบุรุนดี

มีเนื้อที่ ๒๗,๘๒๗ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๓.๕ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **บูชุมบูรา (Bujumbura)**

เดิมรวมอยู่กับดินแดนที่เป็นประเทศรวันดาปัจจุบัน และได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕

๗. ประเทศแทนซาเนีย

ประเทศแทนซาเนีย (Tanzania) มีเนื้อที่ ๙๔๒,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๒.๙ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ ดาร์เอสซาลาม (Dar es Salaam)

ประเทศแทนซาเนียเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า สหสาธารณรัฐแทนแกนยิกาและแซนซิบาร์ (United Republic of Tanganyika and Zanzibar) ประกอบด้วยดินแดน ๒ ส่วน ซึ่งเดิมอยู่ใต้อารักขาของอังกฤษและต่อมาได้รับเอกราช คือประเทศแทนแกนยิกาได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ และประเทศแซนซิบาร์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖ และทั้งสองประเทศรวมกันเป็นประเทศใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗

๘. ประเทศแซมเบีย

ประเทศแซมเบีย (Zambia) มีเนื้อที่ ๗๔๔,๙๘๗ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๔.๒ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) มีเมืองหลวงชื่อ ลูซากา (Lusaka)

เดิมเป็นดินแดนใต้อารักขาของอังกฤษ เรียกชื่อว่า โรดีเซียเหนือ (Northern Rhodesia) ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗

๙. ประเทศมาลาวี

ประเทศมาลาวี (Malawi) มีเนื้อที่ ๑๒๒,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๔.๔ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ ซอมบา (Zomba)

เดิมเป็นดินแดนใต้อารักขาของอังกฤษ เรียกชื่อว่า นยาซาแลนด์ (Nyasaland) ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗

๑๐. ประเทศโรดีเซีย

ประเทศโรดีเซีย (Rhodesia) มีเนื้อที่ ๓๘๘,๕๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๕ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ ซอลสเบอรี (Salisbury)

เดิมเป็นดินแดนใต้อารักขาของอังกฤษ เรียกชื่อว่า โรดีเซียใต้ และประกาศเอกราชเมื่อปลาย พ.ศ. ๒๕๐๘ โดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลอังกฤษ และเปลี่ยนชื่อเป็นประเทศโรดีเซีย

๑๑. ประเทศมาลากาซี

ประเทศมาลากาซี (Malagasy) มีเนื้อที่ ๕๙๐,๐๕๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๖.๖ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ทานานารีฟ (Tananarive)**

ประเทศนี้ตั้งอยู่บนเกาะใหญ่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปแอฟริกา ชื่อเกาะมาดากัสการ์ เดิมเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ และอยู่ในเครือจักรภพฝรั่งเศส

๑๒. ประเทศมอริเชียส

มีเนื้อที่ ๑,๘๔๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๗๙๙,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ปอร์ต หลุยส์ (Port—Louis)** เป็นเกาะอยู่ในมหาสมุทรอินเดียทางด้านตะวันออกของเกาะมาดากัสการ์ เดิมเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ได้รับเอกราชเมื่อ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๑

ข. ดินแดนที่เป็นอาณานิคม

๑. **โซมาลิแลนด์ฝรั่งเศส** (French Somaliland) หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า **เทร์ริทอรีแห่งอฟาร์สและอิสซัส** (Territory of the Afars & Issas) เป็นดินแดนใต้อารักขาของฝรั่งเศส ตั้งอยู่ที่ทะเลแดงเชื่อมต่อกับอ่าวเอเดน มีเมืองหลวงชื่อ **จีบูตี** (Djibouti)

๒. **โมซัมบิก** (Mozambigue) หรือแอฟริกาตะวันออกของโปรตุเกส (Portuguese East Africa) เป็นอาณานิคมของโปรตุเกส เมืองหลวงชื่อ **โลเรงซู เมอร์เคซ** (Lourenzo Marques)

แอฟริกากลาง

ได้แก่อาณาเขตส่วนใหญ่ของลุ่มแม่น้ำคองโก และดินแดนที่อยู่รอบ ๆ ประมาณละติจูดที่ ๑๐° เหนือถึง ๑๐° ใต้ เป็นเขตที่ยังมีความเจริญอยู่น้อย ประชากรส่วนใหญ่เลี้ยงชีวิตด้วยการเพาะปลูกพืชผลเมืองร้อน หรือเก็บของป่าและเลี้ยงสัตว์ในบริเวณทุ่งหญ้าที่ราบสูง ในทางการปกครอง ประกอบด้วยประเทศต่าง ๆ คือ

ก. ประเทศเอกราช

๑. ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกากลาง

ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกากลาง (**Central African Republic**) มีเนื้อที่ ๖๑๖,๔๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑.๕ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **บังกี (Bangui)**

เดิมเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓

๒. ประเทศแคเมอรูน

ประเทศแคเมอรูน (**Cameroun**) มีเนื้อที่ ๔๗๕,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๕.๗ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ยาอุนเด (Yaoundé)**

เดิมอยู่ใต้อารักขาของฝรั่งเศส ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ และใน พ.ศ. ๒๕๐๕ แคว้นแคเมอรูนส่วนที่อยู่ใต้อารักขาของอังกฤษ ได้ออกเสียงประชามติขอรวมเข้ากับประเทศนี้ด้วย

๓. ประเทศกาบอง

ประเทศกาบอง (**Gabon**) มีเนื้อที่ ๒๖๔,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๔๘๕,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ลิเบรอะวิล (Libreville)**

เดิมเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓

๔. ประเทศสาธารณรัฐคองโก

ประเทศคองโก (**Congo**) มีอยู่ ๒ ประเทศที่เรียกชื่อเหมือนกัน และมีดินแดนติดต่อกัน

ประเทศสาธารณรัฐคองโก มีเนื้อที่ ๓๔๒,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๙๐๐,๐๐๐ คน เมืองหลวงชื่อ **บราซซาวิล (Brazzaville)** ตั้งอยู่บนฝั่งขวาของแม่น้ำคองโก ตรงข้ามกับเมืองกินชาซาเมืองหลวงของอีกประเทศหนึ่ง

สาธารณรัฐคองโก เดิมเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓

๕. ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก

สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก มีเนื้อที่ ๒,๔๔๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๗ ล้านคน มีเมือง **กินชาซา** (**Kinshasa**) เป็นเมืองหลวง

เดินเป็นอาณานิคมของเบลเยียม เรียกชื่อว่า คองโกเบลเยียม (**Belgian Congo**) ได้รับเอกราชเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓

๖. ประเทศกินีศูนย์สูตร

มีเนื้อที่ ๒๙,๒๔๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๒๘๖,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **ซานตา อิซาเบล** (**Santa Isabel**) เดิมเป็นอาณานิคมของสเปน เรียกชื่อว่ากินีสเปน ประกอบด้วยแคว้นริโอมูนี ซึ่งอยู่ชายฝั่งตะวันตกของทวีปแอฟริกา กับเกาะเฟอร์นานโด โป (**Fernando Po**) และเกาะเล็ก ๆ อื่น ๆ ใกล้เคียงกัน ได้รับเอกราชเมื่อ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๑๑

ข. ดินแดนที่เป็นอาณานิคม

อังโกลา หรือแอฟริกาตะวันตกของโปรตุเกส เป็นอาณานิคมโปรตุเกส เมืองหลวงชื่อ **ลูอันดา** (**Luanda**)

แอฟริกาใต้

เป็นภูมิภาคของทวีปแอฟริกา ที่มีความแตกต่างกันมากในด้านความเจริญทางเศรษฐกิจ เพราะมีประเทศซึ่งเจริญก้าวหน้าที่สุดในทวีปแอฟริกา คือ ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ กับมีดินแดนซึ่งยังล้าหลังความเจริญอยู่มาก เพราะแห้งแล้งกันดาร อย่างเช่นแคว้นแอฟริกาตะวันตกเฉียงใต้ และประเทศบอตสวานา เป็นต้น ในภูมิภาคนี้มีประเทศเอกราช ๔ ประเทศกับดินแดนใต้อารักขาหนึ่งแห่ง

ก. ประเทศเอกราช

๑. ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้

มีเนื้อที่ ๑,๓๒๓,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๑๙.๖ ล้านคน (พ.ศ. ๒๕๑๒) ประกอบด้วย ๔ มณฑล คือ มณฑลทรานสวาล (**Transvaal**) มณฑล

ออเรนช์ ฟรีสเตต (**Orange Free State**) มณฑลนาเตล (**Natal**) และมณฑลเคปโปรวินซ์ (**Cape Province**) มีเมืองหลวงของประเทศ ๓ เมือง คือ เมือง **ปริตอเรีย (Pretoria)** เป็นเมืองหลวงทางด้านบริหาร เมือง **เคป เทาน์ (Cape Town)** เป็นเมืองหลวงทางด้านนิติบัญญัติ และเมือง **บลูมฟอนเตน (Bloemfontein)** เป็นเมืองหลวงทางด้านศาล

เดิมทีเดียวชาวฮอลันดาได้เข้ามาตั้งอาณานิคมขึ้นในเขตเมือง เคป เทาน์ ปัจจุบัน และได้เสียดินแดนนี้ให้แก่อังกฤษในระหว่างสงครามนโปเลียน เนื่องจากฮอลันดาเป็นฝ่ายฝรั่งเศส การเสียดินแดนนี้ทำให้ชาวฮอลันดาที่อาศัยอยู่ในอาณานิคมซึ่งเรียกว่าพวกบัวร์ (**Boer**) ไม่พอใจที่อยู่ใต้การบังคับของอังกฤษ และได้เดินทางอพยพออกจากเคปเทาน์ขึ้นไปทางเหนือ ไปสร้างที่อยู่ใหม่ เรียกชื่อว่า ออเรนช์ ฟรีสเตต และทรานสวาล เมื่อพวกบัวร์แพ้สงครามอังกฤษที่เรียกว่าสงครามบัวร์ (**Boer War**) ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๔๒—๒๔๔๕ มณฑลออเรนช์ ฟรีสเตตและทรานสวาล ได้รวมเข้ากับมณฑลเคปโปรวินซ์และนาแตลตั้งขึ้นเป็นสหภาพ (**Union**) ในปี ๒๔๕๓ มีฐานะเป็นประเทศเอกราช อยู่ในเครือจักรภพอังกฤษเรื่อยมาจนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๐๔ จึงประกาศแยกออกจากเครือจักรภพ เพราะไม่พอใจที่ประเทศต่าง ๆ ในเครือจักรภพโจมตีนโยบายแยกผิวของตน

๒. ประเทศบอตสวานา

มีเนื้อที่ ๖๒๕,๘๗๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๖๒๙,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **กาเบโรเนส (Gaberones)** เดิมเป็นดินแดนใต้อารักขาของอังกฤษเรียกชื่อว่า เบชูอานาแลนด์ ได้รับเอกราชเมื่อ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๙

๓. ประเทศเลโซโธ

มีเนื้อที่ ๓๑,๖๔๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๙๓๐,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **มาเซรู (Maseru)** เดิมเป็นอาณานิคมของอังกฤษ เรียกชื่อว่า บาซูโตแลนด์ ได้รับเอกราชเมื่อ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๙

๔. ประเทศสวาซิแลนด์

มีเนื้อที่ ๑๘,๑๐๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๔๑๐,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **อึมบาบาน (Mbabane)** เดิมเป็นดินแดนใต้อารักขาของอังกฤษ ได้รับเอกราชเมื่อ ๖ กันยายน ๒๕๑๑

ข. ดินแดนที่เป็นอาณานิคม

แอฟริกาตะวันตกเฉียงใต้ หรือ **นามิเบีย (Namibia)** เป็นดินแดนใต้อารักขาของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ มีเนื้อที่ ๘๕๙,๒๙๐ ตารางกิโลเมตร ประชากร ๖๑๕,๐๐๐ คน (พ.ศ. ๒๕๑๒) เมืองหลวงชื่อ **วินด์ฮุก (Windhoek)**

หนังสือที่ใช้ในการเรียบเรียง

1. Asia's Lands and Peoples แต่งโดย Cressy สำนักพิมพ์ Mc. Graw-Hill (U.S.A.)
2. The Pattern of Asia จัดพิมพ์โดย Norton Ginsburg สำนักพิมพ์ Constable & Co. (London)
3. The Changing Map of Asia แต่งโดย East & Spate สำนักพิมพ์ Methuen & Co. Ltd. (London)
4. Southeast Asia แต่งโดย E.H.G. Dobby สำนักพิมพ์ University of London Press Ltd. (London)
5. Australia แต่งโดย Griffith Taylor สำนักพิมพ์ Methuen & Co. Ltd. (London)
6. Europe, A Regional Geography แต่งโดย Magaret Reid Shackleton สำนักพิมพ์ Longmans (London)
7. A Geography of Europe แต่งโดย Jean Gottmann สำนักพิมพ์ Harrap (London)
8. Regional Geography of Anglo-America แต่งโดย Langdon White และ Edwin Foscue สำนักพิมพ์ Prentice-Hall, Inc. (New Jursey)
9. Regional Geography-North America แต่งโดย E.O. Robinson สำนักพิมพ์ Macmillan & Co. Ltd. (London)
10. Regional Geographies-South America แต่งโดย E.O. Robinson สำนักพิมพ์ Macmillan & Co. Ltd. (London)
11. South America แต่งโดย E.W. Shanahan สำนักพิมพ์ Methuen & Co. Ltd.
12. Africa แต่งโดย Walter Fitzgerald สำนักพิมพ์ Methuen & Co. Ltd. (London)
13. Webster's Geographical Dictionary สำนักพิมพ์ G. & C. Merriam Co. (U.S.A.)
14. Goode's World Atlas สำนักพิมพ์ Rand Mc. Nally & Co. (Chicago)
15. ประกาศราชบัณฑิตยสถาน เรื่องกำหนดชื่อทวีป ประเทศ เมืองหลวง มหาสมุทร ทะเล และเกาะ ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2508
16. Information Please Almanac 1971 จัดพิมพ์โดย Dan Golenpaul Associates

ใบอนุญาตให้ใช้แบบเรียน

ฉบับที่ ๑๒/๒๕๑๔

วันที่ ๒ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๔

หนังสือ ภูมิศาสตร์ภูมิภาค ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย

ของ นายไพฑูรย์ พงศะบุตร

พิมพ์ครั้งที่ ๑๒ จำนวน ๓๐,๐๐๐ ฉบับ ใน พ.ศ. ๒๕๑๔

เจ้าหน้าที่ได้ตรวจแล้ว อนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้

(นายบุญถิ่น อัตถากร)
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

(ใช้ได้เฉพาะในการพิมพ์คราวนี้เท่านั้น และไม่ให้นำใบอนุญาตนี้ไปพิมพ์ในหนังสือเรื่องอื่นที่มิได้รับอนุญาตเป็นอันขาด)

พิมพ์ที่ บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด ๘๙๑ ถนนพระราม ๑ พระนคร
นางบุญพริ้ง ต. สุวรรณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๑๔